

โครงข่ายกิจกรรมของแมงลอยอาหาร

กรณีศึกษายานเวยวราช

นายเวสพล ตีรธाराทิพย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมือง

มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ACTIVITY NETWORK OF FOOD STALLS
CASE STUDY OF YAOWARAT DISTRICT

Mr. Wasesapon Treetharatip

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Urban and
Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	โครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารกรณีศึกษาย่านเยาวราช
โดย	นายเวสพล ตริธราทิพย์
สาขาวิชา	การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.สิริรัตน์ เสรีรัตน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารสถาปัตยกรรมศาสตร์

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจันธุติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ดร.พรสวรรค์ วิเชียรประดิษฐ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ดร.สิริรัตน์ เสรีรัตน์)

..... กรรมการ

(ดร.สุธี อนันต์สุขสมศรี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล นิราทร)

เวสพล ตรีธรรมาทิพย์ : โครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารกรณีศึกษาย่านเยาวราช (ACTIVITY NETWORK OF FOOD STALLSCASE STUDY OF YAOWARAT DISTRICT) อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ดร.สิริรัตน์ เสรีรัตน์, 151 หน้า.

แผงลอย เป็นรูปแบบการค้าขนาดเล็กที่อยู่คู่กับกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งกิจกรรมแผงลอยก่อให้เกิดทั้งผลกระทบเชิงบวก และเชิงลบต่อเมือง ส่งผลให้ทั้งภาครัฐ และประชาชนมีความสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา และจัดการในหลายรูปแบบทั้งจำกัด และกำจัดการแผงลอยออกจากพื้นที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงบทบาทสำคัญของหาบเร่แผงลอยในด้านอื่น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผงลอยในรูปแบบของโครงข่ายกิจกรรมในบริบทของเมือง มุ่งเน้นการศึกษาแผงลอยประเภทการค้าอาหารข้างทางบนถนนเยาวราชเป็นกรณีศึกษา โดยศึกษาความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการประกอบอาหาร และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ มีระเบียบวิธีวิจัยเชิงประจักษ์ รวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจกิจกรรมหาบเร่แผงลอยทุกกระบวนการ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อระบุตำแหน่งของสถานที่ประกอบอาหาร ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการเกี่ยวเนื่อง เพื่อทำความเข้าใจถึง ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในมิติของโครงข่ายกิจกรรม นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการแบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

ผลจากการศึกษาพบว่าการค้าอาหารข้างทาง บนพื้นที่เยาวราช ประกอบด้วยกิจกรรมทางการค้าหลายกระบวนการที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ส่วนต่างๆของเมือง และเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของเมือง ดังจะเห็นได้จากกรไหลของกระบวนการและสินค้าที่นำมาประกอบอาหาร(Flow of street vending activity) เห็นว่า กิจกรรมการค้าแผงลอยมีบทบาทสำคัญที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะบนทางเท้า แต่เชื่อมต่อกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกันในลักษณะโครงข่าย มีการเคลื่อนที่ของสินค้าในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน จากแหล่งผลิต แหล่งเก็บ จนถึงแหล่งขายซึ่งอยู่บนทางเท้าสาธารณะที่ซ้อนทับบนพื้นที่เมือง ดังนั้นทางเดินเท้าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบทั้งหมดที่เกิดขึ้นในรูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการประกอบอาหารกับโครงข่ายของเมืองเท่านั้น ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการศึกษาจะนำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์หาบเร่แผงลอยในมิติที่ครอบคลุมถึงระดับเมือง เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐ ผู้บริหาร นักวางแผนและนโยบาย นักผังเมืองสามารถนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาเสนอแนวทางในการจัดการหาบเร่แผงลอยที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การวางแผนภาคและเมือง

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2559

5973366025 : MAJOR URBAN AND REGIONAL PLANNING

KEYWORDS: ACTIVITY NETWORK / SUSTAINABLE / STREET STALLS / โครงข่ายกิจกรรม / ความยั่งยืน / การค้าแผงลอย

WASESAPON TREETHARATIP: ACTIVITY NETWORK OF FOOD STALLSCASE STUDY OF YAOWARAT DISTRICT. ADVISOR: SIRIRAT SEREERAT, Ph.D., 151 pp.

“Street stalls” is a small business that has long been with Bangkok for decades. It has both positive and negative effects on urban environment, which becomes a major concern of the administrative government and local people. However, the city has executed a plan to restrict and eliminate street stalls from the pavement without realizing the importance of the vending activity.

The objective of this thesis is to study and investigate street vending activities as a crucial element of urban activity network, with an emphasis on food stall activities on Yaowarat Road. The study is conducted by thorough observation and analysis of relationship between each procedure throughout the cooking and vending activities. Data, including location and detailed information, are collected through field surveys from street vendors, local entrepreneurs, and other related store owners. Obtained data has been analyzed for systemic relatedness between each element with respect to physical, economic, and social factors.

The result shows that food stalls on Yaowarat Road consist of various formal and informal related activities occurring across the city. The connectedness of each activity can be observed from the flow of street vending activity. Street vendor plays an important role not only on the pavement, but also in a part of interconnected network of various activities in the metropolitan. The activity involves the transformation of materials along supply chain, from original resources through manufacturing process, and ends up as a finished product that is delivered to customers on the pavements, which are overlapped with the public space. Therefore, the pavement become an essential part of the larger connecting network between urban infrastructure and food supply and delivery system.

The researcher hopes that the study will lead to a better understanding of street vending activity as a crucial part of urban activities, and the findings of this study can help policymakers, city planners and designers to establish an effective and sustainable strategic management of street vendors.

Department: Urban and Regional Planning Student's Signature

Field of Study: Urban and Regional Planning Advisor's Signature

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากการให้ความช่วยเหลือ และความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สิริรัตน์ ศรีประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้วิชาการแล้วยังเป็นการให้คำปรึกษาในการใช้ชีวิต การดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้เหมาะสม

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พรสวรรค์ วิเชียรประดิษฐ์ อาจารย์ ดร.สุธี อนันต์สุขสมศรี เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ช่วยเสนอแนะ ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนประสิทธิภาพวิชาความรู้ให้เป็นแนวทางสำคัญในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และเจ้าหน้าที่ธุรการประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมืองทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในเรื่องการศึกษาค้นคว้าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และขอกราบขอบพระคุณรุ่นพี่ผังเมือง และรุ่นน้องผังเมืองทุกคนโดยเฉพาะ พี่เมย์ พี่ดาว และน้องนิว ที่ช่วยเสนอแนะแนวทาง แนะนำ และรวมกันลงสำรวจพื้นที่มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณเจตนิพัทธ์ นรพันธุ์พงศ์ เจ้าพนักงานเทคนิคชำนาญการ สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ฝ่ายเทคนิค ที่อำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลของผู้ประกอบการบนพื้นที่สัมพันธวงศ์ โดยเฉพาะบนย่านเยาวราช

ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งในความรัก และความผูกพันสำหรับคุณพ่อคุณแม่ และพี่น้องในครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยดูแล ห่วงใยและเป็นผู้สนับสนุนอย่างเป็นทางการด้านงบประมาณในการวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงอย่างน่าภาคภูมิใจ

ท้ายสุดนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่อง และขอผิดพลาดทั้งหมด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์นี้คงจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฐ
สารบัญแผนที่	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 คำถามงานวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานงานวิจัย.....	2
1.4 วัตถุประสงค์งานวิจัย	3
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	3
1.5.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
1.5.2 ข้อมูลและแหล่งที่มา	3
1.5.3 กำหนดตัวแปร.....	3
1.5.4 พื้นที่ศึกษา.....	4
1.6 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	4
1.6.1 ขั้นตอนการศึกษา	4
1.6.2 วิธีการ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	4
1.6.3 การวิเคราะห์ และการประมวลผลการวิจัย.....	5
1.7 ข้อจำกัดในการดำเนินงานวิจัย	5

1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย.....	5
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 การค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร.....	8
2.1.1 สภาพการค้าหาบเร่แผงลอย	8
2.1.2 บทบาท และปัญหาของหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร.....	9
2.1.3 การแก้ปัญหาหาบเร่แผงลอยของภาครัฐ	11
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่สัมพันธ์กับหาบเร่แผงลอย.....	14
2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการพื้นที่สาธารณะ.....	14
2.2.2 แนวคิดรูปแบบเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน	17
2.2.3 แนวคิดการพัฒนาเมืองเพื่อปวงชน	19
2.2.4 แนวคิดการศึกษาหาบเร่แผงลอยด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน	21
2.2.5 แนวคิดการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจขนาดย่อม.....	23
2.3 ช่องว่างงานวิจัย.....	26
2.4 สรุปการทบทวนวรรณกรรม.....	28
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	30
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	31
3.2 แนวคิดงานวิจัย.....	31
3.2.1 กรอบงานวิจัย.....	31
3.2.2 ชุดข้อมูล	33
3.2.3 กำหนดตัวแปร	33
3.2.4 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา และกลุ่มประชากรตัวอย่าง	34

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
3.3.1 ขั้นตอนการศึกษา	35
3.3.2 วิธี และเครื่องมือในงานวิจัย.....	37
3.3.3 การวิเคราะห์ และการประมวลผลการวิจัย.....	39
บทที่ 4 เยาวราชกับการค้าหาบเร่แผงลอย.....	41
4.1 บริบทของเยาวราช	43
4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ	43
4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	46
4.1.3 ลักษณะทางสังคมและประชากร	48
4.1.4 ย่าน และบริเวณข้างเคียง	50
4.2 ภาพรวมการค้าแผงลอย กับย่านการค้าเยาวราช.....	51
บทที่ 5 โครงข่ายกิจกรรมหาบเร่แผงลอยย่านเยาวราช.....	54
5.1 การสำรวจปรากฏการณ์แผงลอยในย่านเยาวราช	55
5.2 การศึกษาปรากฏการณ์แผงลอยประเภทร้านค้าอาหารในย่านเยาวราช	60
5.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ประกอบการแผงลอยอาหาร.....	60
5.2.2 ข้อมูลพื้นฐานเชิงกายภาพ	61
5.2.2.1 แหล่งพักอาศัย (ระยะทางระหว่างแหล่งพักอาศัยกับแหล่งขาย).....	62
5.2.2.2 แหล่งที่จัดเตรียม (ระยะทางระหว่างแหล่งจัดเตรียมกับแหล่งขาย).....	64
5.2.2.3 แหล่งที่จัดซื้อ (ระยะทางระหว่างแหล่งจัดซื้อกับแหล่งขาย).....	66
5.2.2.4 แหล่งที่ขาย และแหล่งปรุง	68
5.2.2.5 แหล่งซักรีด.....	71
5.2.2.6 แหล่งจัดเก็บ.....	73

5.2.3	กรณีศึกษาผู้ค้าอาหารข้างทาง และการแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์.....	75
5.2.3.1	กรณีศึกษาผู้ค้าอาหารข้างทาง	75
5.2.3.2	การแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์.....	80
5.3	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมือง	81
5.3.1	ความสัมพันธ์ระดับเมือง.....	82
5.3.1.1	ด้านกายภาพ	82
5.3.1.2	ด้านเศรษฐกิจ.....	88
5.3.1.3	ด้านสังคม	90
5.3.2	ความสัมพันธ์ระดับพื้นที่.....	97
5.3.2.1	ด้านกายภาพ	97
5.3.2.2	ด้านเศรษฐกิจ.....	107
5.3.2.3	ด้านสังคม	111
5.3.3	ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของกระบวนการการค้าอาหารข้างทาง.....	112
5.4	สรุปโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยในบริบทเมือง	114
5.4.1	สรุปความสัมพันธ์ของกิจกรรมการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมือง	115
5.4.2	ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ในระบบโครงข่ายเมือง.....	120
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	122
6.1	โครงข่ายกิจกรรมของร้านค้าแผงลอยอาหารข้างทางในบริบทของความเป็นเมือง	123
6.2	ความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในเชิงกระบวนการประกอบอาหาร กับโครงข่ายเมือง	125
6.3	ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางใน ระบบโครงข่ายเมือง	128
6.4	อภิปรายผล และนำเสนอแนวทางในการประยุกต์ใช้	132

6.4.1 อภิปรายผล	132
6.4.2 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการประยุกต์ใช้	133
รายการอ้างอิง.....	136
ภาคผนวก.....	140
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	151

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย และการเติบโตของเศรษฐกิจระหว่างปี2550 ถึง2558.....	10
ตาราง 2 พัฒนาการของนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าหาบเร่แผงลอย.....	12
ตาราง 3 ปัจจัยของการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจ	25
ตาราง 4 สรุปข้อดีและข้อเสียของแนวคิดและทฤษฎี	27
ตาราง 5 จำนวนประชากรหลักในเขตสัมพันธวงศ์ ปี2550ถึง2559.....	48
ตาราง 6 กลุ่มประชากรในพื้นที่เยาวราช	49
ตาราง 7 รูปแบบร้านค้าแผงลอยอาหารปรุง	58
ตาราง 8 กระบวนการของแต่ละประเภทสินค้า	58
ตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ	60
ตาราง 10 แสดงข้อมูลรูปแบบการตั้งพื้นที่ขาย.....	68
ตาราง 11 การแบ่งกลุ่มร้านค้าค้าแผงลอยอาหารตามรูปแบบการค้า	81
ตาราง 12 สัดส่วนภาพรวมของแหล่งตลาด.....	88
ตาราง 13 ปัจจัยการย้ายที่พักอาศัย	91
ตาราง 14 สรุปผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการระดับเมือง	93
ตาราง 15 รูปแบบเศรษฐกิจในพื้นที่	108
ตาราง 16 สรุปผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการระดับพื้นที่	111
ตาราง 17 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์.....	128
ตาราง 18 ภาพรวมโครงข่ายระดับเมือง	130
ตาราง 19 ภาพรวมโครงข่ายระดับพื้นที่	130

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพ 1 Flow of activities in the kitchen.....	2
รูปภาพ 2 รูปแบบการเชื่อมโยงเส้นทางของตะวันตก และตะวันออก	17
รูปภาพ 3 ลำดับชั้นของความต้องการบนพื้นที่เส้นทางเดินเท้า/ สัดส่วนความสำคัญ	19
รูปภาพ 4 แสดงการเชื่อมโยงของแผนภูมิเมืองแบบซับซ้อน และเมืองที่มีความเรียบง่าย	20
รูปภาพ 5 ห่วงโซ่อุปทาน	22
รูปภาพ 6 ขั้นตอนกระบวนการของหน่วยธุรกิจนอกระบบ	23
รูปภาพ 7 กรอบงานวิจัย	32
รูปภาพ 8 ขั้นตอนงานวิจัย	36
รูปภาพ 9 การแสดงลำดับกระบวนการและสถานที่	39
รูปภาพ 10 ถนนเยาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5	41
รูปภาพ 11 ภาพถนนเยาวราช ในปี พ.ศ.2495	42
รูปภาพ 12 จำนวนแรงงานผู้ค้าชาวจีน และชาวไทยในปี 2495	52
รูปภาพ 13 เหตุการณ์การเตรียมยกระดับพื้นที่นำร่อง “สตรีทฟู้ด” เยาวราช	53
รูปภาพ 14 การจำแนกจำนวนร้านค้าตามช่วงเวลา	57
รูปภาพ 15 การแสดงลำดับกระบวนการและสถานที่ตามหลักห่วงโซ่อุปทาน	61
รูปภาพ 16 สัดส่วนของที่พักรอค้าของผู้ประกอบการในทุกช่วงระยะห่างจากแหล่งขาย	62
รูปภาพ 17 สัดส่วนของที่จัดเตรียมของผู้ประกอบการในทุกช่วงระยะห่างจากแหล่งขาย	64
รูปภาพ 18 สัดส่วนของตลาดในทุกช่วงระยะห่างจากแหล่งขาย	66
รูปภาพ 19 สัดส่วนการซื้อขายสาธารณูปโภคพื้นฐาน	69
รูปภาพ 20 สัดส่วนรูปแบบการใช้พื้นที่ในการชกัล่าง	71
รูปภาพ 21 สัดส่วนรูปแบบการใช้พื้นที่ในการจัดเก็บ	73

รูปภาพ 22 การแสดงลำดับกระบวนการและสถานที่ตามหลักห่วงโซ่อุปทาน	81
รูปภาพ 23 การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่สำคัญ	85
รูปภาพ 24 รูปแบบการไหลของกิจกรรมจากจุดจัดเตรียม สู่พื้นที่จุดขาย	87
รูปภาพ 25 รูปแบบการเลือกตลาดของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม	89
รูปภาพ 26 รูปแบบการเลือกตลาดของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่	89
รูปภาพ 27 จำนวนการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการรายเดิม	91
รูปภาพ 28 จำนวนประชากรบนถนนเยาวราชในปัจจุบัน	92
รูปภาพ 29 แรงงานในภาคของการขนส่งวัตถุดิบมายังแหล่งจัดเตรียมของผู้ประกอบการ ดั้งเดิม	94
รูปภาพ 30 แรงงานในภาคของการขนส่งวัตถุดิบมายังแหล่งจัดเตรียมของผู้ประกอบการใหม่ ...	95
รูปภาพ 31 แรงงานในภาคของการจัดเตรียมของผู้ประกอบการดั้งเดิม	95
รูปภาพ 32 แรงงานในภาคของการจัดเตรียมของผู้ประกอบการใหม่	96
รูปภาพ 33 แรงงานในภาคของการจัดเตรียมสู่แหล่งขาย และแรงงานในแหล่งขาย	96
รูปภาพ 34 การใช้พื้นที่เพื่อการค้าบนย่านเยาวราช	99
รูปภาพ 35 สัดส่วนการใช้พื้นที่เพื่อการค้าของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบ ดั้งเดิม	100
รูปภาพ 36 สัดส่วนการใช้พื้นที่เพื่อการค้าของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบ ดั้งเดิม	100
รูปภาพ 37 บรรยากาศของการจัดเก็บแผงลอยของผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม	103
รูปภาพ 38 บรรยากาศสถานที่ซักรีดล้างจานชาม	105
รูปภาพ 39 การจัดจ้างแรงงานของรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม	109
รูปภาพ 40 การจัดจ้างแรงงานของรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม	109
รูปภาพ 41 ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการในกระบวนการระดับเมือง	112
รูปภาพ 42 ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการในกระบวนการระดับพื้นที่	113

รูปภาพ 43 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการและการใช้สถานที่.....	114
รูปภาพ 44 รูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการ	115
รูปภาพ 45 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับเมือง.....	116
รูปภาพ 46 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับพื้นที่.....	117
รูปภาพ 47 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมในระบบโครงข่าย.....	120
รูปภาพ 48 รูปแบบโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหาร.....	124

สารบัญแผนที่

	หน้า
แผนที่ 1 พื้นที่ย่านเยาวราช.....	34
แผนที่ 2 แสดงระบบโครงข่ายเส้นทางรถจักรยานและทิศทางการสัญจร	43
แผนที่ 3 การใช้ประโยชน์อาคารพื้นที่ถนนเยาวราช	45
แผนที่ 4 ย่านและบริเวณข้างเคียงพื้นที่เยาวราช	50
แผนที่ 5 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชในเวลาเช้า.....	55
แผนที่ 6 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชในเวลากลางวัน.....	56
แผนที่ 7 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชในเวลาเย็น	56
แผนที่ 8 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยอาหารในช่วงเวลาเย็น.....	59
แผนที่ 9 แสดงตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่พักอาศัย	63
แผนที่ 10 แสดงตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่จัดเตรียม.....	65
แผนที่ 11 แสดงตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่จัดซื้อ	67
แผนที่ 12 แสดงความสัมพันธ์แผงลอยอาหารกับเส้นทางเดินเท้า และร้านค้าหน้าร้าน.....	70
แผนที่ 13 แสดงพื้นที่ซีกล่างและรูปแบบการซีกล่าง.....	72
แผนที่ 14 แสดงพื้นที่จัดเก็บและรูปแบบการจัดเก็บ.....	74
แผนที่ 15 จำนวนประชากรที่เคลื่อนที่เข้าสู่พื้นที่แหล่งขาย	80
แผนที่ 16 การเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างที่จัดเตรียมกับตลาดของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม	83
แผนที่ 17 การเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างที่จัดเตรียมกับตลาดของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่... ..	84
แผนที่ 18 การเชื่อมโยงของพื้นที่ระดับเมือง.....	84
แผนที่ 19 แสดงการไหลของกิจกรรมตามช่วงเวลาระดับเมือง	86
แผนที่ 20 การจัดเตรียมเชื่อมโยงสาธารณูปโภคพื้นฐานก่อนการค้าขาย	98

แผนที่ 21 กระบวนการซักรีดของร้านค้าแฟงลอยอาหารที่มีรูปแบบการด้าแบบดั้งเดิม	101
แผนที่ 22 กระบวนการซักรีดของร้านค้าแฟงลอยอาหารที่มีรูปแบบการด้าแบบใหม่	102
แผนที่ 23 กระบวนการจัดเก็บของร้านค้าแฟงลอยอาหารที่มีรูปแบบการด้าแบบดั้งเดิม	103
แผนที่ 24 กระบวนการจัดเก็บของร้านค้าแฟงลอยอาหารที่มีรูปแบบการด้าแบบใหม่	104
แผนที่ 25 พื้นที่ดำเนินกระบวนการ และรูปแบบกระบวนการ	105
แผนที่ 26 การไหลของกิจกรรมตามช่วงเวลาระดับพื้นที่	106
แผนที่ 27 สัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับการใช้พื้นที่เพื่อการด้า	107

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ร้านค้าแผงลอย เป็นการค้าขายอยู่กับที่ที่ไม่มีการเคลื่อนไหว และเป็นรูปแบบการค้าขนาดเล็ก ซึ่งมีการแทรกซึมเข้ากับบริบทของกรุงเทพมหานครมาเป็นเวลานาน โดยกิจกรรมการค้าแผงลอยก่อให้เกิดทั้งผลกระทบเชิงบวก และเชิงลบต่อเมือง ในเชิงบวก แผงลอยนั้นเป็นส่วนในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ช่วยพยุงค่าครองชีพของประชากรเมือง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความมีชีวิตชีวาของทางเดินเท้า สร้างความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ แต่ในเชิงลบ แผงลอยก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การกีดขวางทางสัญจร ปัญหาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง (Nirathron 2010) ส่งผลให้ทั้งภาครัฐ และประชาชนมีความสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามา และการจัดการจัดระเบียบในหลายรูปแบบทั้งมาตรการการ “กีดกัน” และ “กำจัด” หาบเร่-แผงลอยออกจากพื้นที่ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเรื่อยมา เนื่องจากบทบาทที่มีความขัดแย้งกันทำให้หาบเร่-แผงลอยยังคงอยู่ไม่สามารถกำจัดออกจากพื้นที่เมืองได้ และไม่สามารถจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน (Yasmeen and Nirathron 2014)

จากการทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยเรื่องความยั่งยืนของทางเดินเท้าในเมือง ได้กล่าวถึงความหลากหลายของกิจกรรมบนทางเดินเท้าว่าเป็นดัชนีชี้วัดความยั่งยืนของทางเดินเท้า ซึ่งในบริบทของกรุงเทพมหานครอาจกล่าวได้ว่า แผงลอยเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความหลากหลายและมีความมีชีวิตชีวาของทางเดินเท้าในเมือง ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดการพัฒนา และการกำจัดกิจกรรมการค้าแผงลอยตามแนวนโยบายของภาครัฐที่เกิดขึ้น เป็นการมองการค้าแผงลอยเป็นเพียงแค่ปัญหาเชิงกายภาพ และสังคม แต่ไม่ได้คำนึงถึงบทบาทสำคัญในด้านอื่นๆ และมองแผงลอยเป็นองค์ประกอบที่แยกขาดออกจากองค์ประกอบอื่นๆของเมือง โดยการลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นบริเวณตลาดบางยี่เรือ และตลาดเยาวราชพบว่า รูปแบบการค้าหาบเร่-แผงลอยนั้นมีรูปแบบกิจกรรม และการเคลื่อนที่ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นโครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) โดยเป็นรูปแบบของกิจกรรม และเหตุการณ์ต่างๆทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเพื่อการค้า เป็นลำดับในแต่ละกระบวนการ (Cross 2000) นับแต่กระบวนการการจัดซื้อ จัดเตรียม เคลื่อนย้าย ตั้งแผง ซักล้าง รีอแผง และจัดเก็บ ซึ่งโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เห็นถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรม และสถานที่ประกอบกิจกรรมในภาพรวมของการค้าแผงลอยอย่างเป็นระบบ

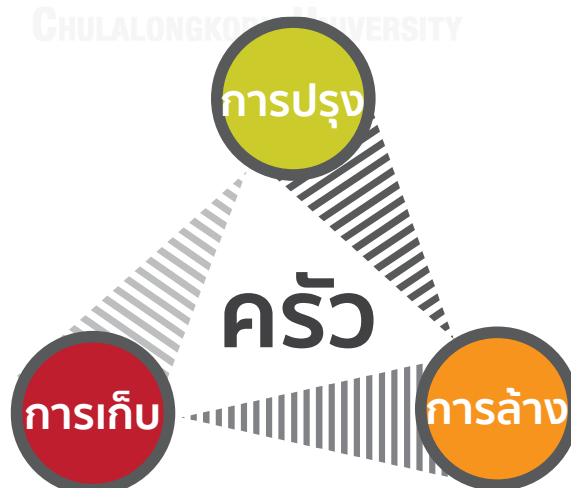
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงข่ายของกิจกรรมแผงลอยอาหารในบริบทของเมือง รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหาร และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการค้าแผงลอย เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้กับภาครัฐ เอกชนและประชาชนในภาคส่วนต่างๆ ถึงความสำคัญของแผงลอยอาหารบนพื้นที่เมืองจากการสร้างให้เกิดกิจกรรมบนพื้นที่เมืองรวมทั้งสร้างให้เกิดการจ้างงานของกลุ่มแรงงานในกระบวนการต่างๆ นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการประกอบการตัดสินใจ ในการกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมพื้นที่กิจกรรมบนเส้นเส้นทางเดินเท้า และเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จและสร้างให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่

1.2 คำถามงานวิจัย

การศึกษาโครงข่ายของแผงลอยอาหาร เป็นการวิเคราะห์กิจกรรมการค้าแผงลอยในลักษณะโครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) **ซึ่งมีคำถามงานวิจัย คือ** โครงข่ายของกิจกรรมแผงลอยอาหารบริเวณถนนเยาวราชมีโครงสร้างเช่นไรในบริบทเมืองของกรุงเทพมหานคร

1.3 สมมติฐานงานวิจัย

โครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) ของแผงลอยอาหาร เป็นกิจกรรมการค้าขายที่มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรม และองค์ประกอบอื่นๆ ของเมืองนับตั้งแต่ กิจกรรมด้านการจัดซื้อวัตถุดิบ การจัดเตรียมวัตถุดิบ การปรุง การขาย การทำความสะอาด การเก็บรักษา ที่เชื่อมโยงกันภายในระบบ และเชื่อมโยงแทรกซึมเข้ากับองค์ประกอบอื่นๆ ของเมือง

รูปภาพ 1 Flow of activities in the kitchen

1.4 วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. ศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของร้านค้าแผงลอยอาหารข้างทางในบริบทของความเป็นเมือง
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในเชิงกระบวนการประกอบอาหารกับโครงข่ายเมือง
3. สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในระบบโครงข่ายเมือง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหาร ที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆของเมือง ซึ่งมีกิจกรรมการค้าแผงลอยอาหารเป็นหน่วยกิจกรรมการค้า ที่มีการทำงานกันอย่างเป็นระบบโครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) นับแต่กระบวนการการจัดซื้อจัดเตรียม เคลื่อนย้าย ตั้งแผง ชักล้าง รื้อแผง และจัดเก็บ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและสถานที่ โดยมีปัจจัยการตัดสินใจเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในระบบโครงข่ายเมือง

1.5.2 ข้อมูลและแหล่งที่มา

1. ข้อมูลขั้นปฐมภูมิได้มาจากการสำรวจภาคสนาม รวบรวมข้อมูลทางด้านกายภาพ และการออกแบบแบบสอบถามผู้ประกอบการค้า บริเวณพื้นที่ทางเท้าย่านถนนเยาวราช
2. ข้อมูลขั้นทุติยภูมิได้มาจากการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานรัฐและเอกชนในด้านของกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยด้านอื่น ๆ ของพื้นที่ศึกษา โดยข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักเทศกิจ กรุงเทพมหานคร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5.3 กำหนดตัวแปร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษากิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยที่สัมพันธ์กับกิจกรรมอื่นๆของเมืองในลักษณะโครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) โดยมีตัวแปรต้นคือผู้ประกอบการ เนื่องจากมีผลในการตัดสินใจในกระบวนการประกอบอาหาร และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ

- ปัจจัยด้านสถานที่ (Location)
- ปัจจัยด้านขนาดของกิจการ (Size)
- ปัจจัยด้านเวลา (Time)
- ปัจจัยด้านกิจกรรมกระบวนการ (Activity)
- ปัจจัยด้านงบประมาณ (Budget)
- ปัจจัยด้านประเภทสินค้า (Goods)
- ปัจจัยด้านระยะทาง (Distance)

1.5.4 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่บริเวณถนนเยาวราช ตั้งแต่แยกเฉลิมบุรีถึงแยกราชวงศ์ ซึ่งเป็นบริเวณถนนเป็นเส้นตรงตลอดเส้นทางระยะทาง 600 เมตร (เส้นทางจราจร เส้นทางบาทวิถี และพื้นที่ย่านเยาวราช)

1.6 วิธีดำเนินงานวิจัย

1.6.1 ขั้นตอนการศึกษา

1. ทบทวนวรรณกรรม และศึกษาแนวความคิด
2. ลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นในพื้นที่ที่มีการปรากฏตัวของการค้าแผงลอย
3. กำหนดหัวข้องานวิจัย ตั้งคำถามงานวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยกำหนดตามความสนใจและลักษณะของการพัฒนาเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นซึ่งก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง และระบบเศรษฐกิจระดับย่าน
4. กรอบแนวคิดงานวิจัยเพื่อกำหนดขอบเขตงานวิจัย เพื่อกำหนดเครื่องมือใช้ในการตรวจสอบ และค้นหาคำตอบจากการกำหนด พื้นที่กรณีศึกษา
5. ออกแบบระเบียบวิธีวิจัย แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และเทคนิคการเก็บข้อมูล
6. เก็บข้อมูลจากการลงสำรวจพื้นที่ศึกษา และพื้นที่เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการ
7. เก็บรวบรวมข้อมูล แผนที่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์
8. วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการวิเคราะห์แผนที่ ประมวลผลแบบสอบถามเชิงลึก
9. สังเคราะห์ผลการวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม
10. สรุปผล และเสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษา

1.6.2 วิธีการ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

1. จัดทำแผนที่ระบุตำแหน่ง ร้านค้าบนย่านเยาวราชในช่วงเช้า กลางวัน และช่วงเย็น จากการสำรวจพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์ เลือกช่วงเวลาสำคัญในการลงสำรวจพื้นที่ และเก็บข้อมูล
2. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อศึกษากลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการร้านริมทาง เรื่องรูปแบบระบบของการเคลื่อนที่ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ประกอบการร้านค้าอาหารริมทางที่มีการปรุงและรับประทานบนพื้นที่

3. กล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง ที่ใช้ในเวลาที่ทำการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบกระบวนการการเคลื่อนที่ภายในพื้นที่ย่านเยาวราช ตามคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการแผงลอยอาหารย่านเยาวราช

1.6.3 การวิเคราะห์ และการประมวลผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของชุดข้อมูล ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
2. การวิเคราะห์ตามความสัมพันธ์เชิง กระบวนการประกอบอาหาร
3. การประเมินปัจจัยการเลือกทำเลที่ตั้งและการเคลื่อนที่ของกระบวนการ

1.7 ข้อจำกัดในการดำเนินงานวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทางด้านสถิติของงานวิจัยชิ้นนี้ อยู่ในช่วงเดือนตุลาคม 2559 ถึงกุมภาพันธ์ 2560 เพื่อนำมาวิเคราะห์ผล ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ และเก็บข้อมูลหน่วยวิเคราะห์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลง โดยมีปริมาณตามหลักการเชิงสถิติที่ใช้ชี้วัดในการการวิจัยชิ้นนี้ และสุ่มตัวอย่างครบทุกกลุ่มผู้ใช้พื้นที่หลัก อาจจะมีข้อค้นพบอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้กล่าวในงานวิจัยชิ้นนี้

2. ข้อจำกัดด้านตัวแปรของการกำหนดในการวิเคราะห์มิติทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เยาวราช คือ ตัวแปรแทรกซ้อน เช่น ภาษีมูลค่าการท่องเที่ยว ค่าเงินบาทส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งเป็นตัวแปรเหนือการควบคุมงานวิจัยฉบับนี้จึงยึดตัวแปรที่สามารถตรวจสอบได้

โดยข้อจำกัดด้านงานวิจัยชิ้นนี้นั้นเป็นข้อจำกัดที่เกิดจาก ระยะเวลา งบประมาณ ที่มีอย่างจำกัดและกลุ่มตัวแปรที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ เช่น ข้อมูลข้อเท็จจริงของกลุ่มอิทธิพล

1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1. การไหลของกิจกรรมแผงลอย (Flow of Street Stalls Activities) หมายถึง รูปแบบกระบวนการทางการค้าหาบเร่แผงลอยที่มีความสามารถในการเคลื่อนที่ และการบริหารจัดการจากการเคลื่อนที่จากแหล่งวัตถุดิบสู่ การจัดเตรียมไปสู่การขาย และการจัดเก็บทำความสะอาด

2. โครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) หมายถึง กิจกรรมที่มีความเกี่ยวโยงกันอย่างเป็นระบบและมีการเชื่อมโยงกัน ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

3. ความสัมพันธ์ของมิติด้านต่างๆ หมายถึง ผลความสัมพันธ์ของกิจกรรมหาบเร่แผงลอยในด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และเวลา

4. ลักษณะระบบทางกายภาพ ได้แก่ การเชื่อมโยงกับพื้นที่เมืองที่สามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนให้สามารถตอบสนองต่อแนวทางการพัฒนาได้

5. การค้าหาบเร่แผงลอยแบบเคลื่อนที่ หมายถึง การค้าหาบเร่แผงลอยแบบที่ตั้งบนพื้นที่ชั่วคราว มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ขายที่มีการใช้พื้นที่ทางกายภาพที่มีความยืดหยุ่นสูง และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม เวลา สถานการณ์

6. การค้าหาบเร่แผงลอยแบบไม่เคลื่อนที่ หมายถึง การค้าหาบเร่แผงลอยมีการใช้สถานที่แบบมีสิ่งปลูกสร้างกึ่งถาวร ไม่มีการเคลื่อนย้าย

7. เส้นทางเดินที่ยั่งยืน หมายถึง เส้นทางที่มีการรวบรวมกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อสร้างข้อมูลเชิงลึกด้านการค้าแผงลอยอาหาร ที่นำไปสู่แนวความคิดของการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการออกแบบ และนโยบายในการจัดการของพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง

2. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกระบวนการจัดการกิจกรรมแผงลอยอาหารให้เหมาะสมต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาปรากฏการณ์แผงลอยอาหารในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม ซึ่งเป็นการสร้างข้อมูลเชิงลึกที่ปูทางไปสู่แนวความคิดของการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการออกแบบ และนโยบายในการจัดการพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมจากการทบทวนผลงานวิจัย บทความ หนังสือ และข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะถูกจัดแบ่งตามประเภทของข้อมูลเป็น 6 กลุ่มหลัก ได้แก่ ด้านสภาพ บทบาท และปัญหาของกิจกรรมหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร ด้านนโยบายการจัดการหาบเร่แผงลอยของภาครัฐ ด้านแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยเรื่องของการนิยามพื้นที่สาธารณะและทางเท้า ด้านแนวคิดการพัฒนาเมืองเพื่อปวงชน ด้านห่วงโซ่อุปทานการค้า และด้านการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจขนาดเล็ก

2.1 การค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร

2.1.1 สภาพการค้าหาบเร่แผงลอย

2.1.2 บทบาท และปัญหาของหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร

2.1.3 การแก้ปัญหาหาบเร่แผงลอยของภาครัฐ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่สัมพันธ์กับหาบเร่แผงลอย

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการพื้นที่สาธารณะ

2.2.2 แนวคิดรูปแบบเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน

2.2.3 แนวคิดการพัฒนาเมืองเพื่อปวงชน

2.2.4 แนวคิดห่วงโซ่อุปทานการค้าของหน่วยธุรกิจขนาดย่อย

2.2.5 แนวคิดการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจขนาดย่อย

2.3 ช่องว่างงานวิจัย

2.4 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

2.1 การค้าหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร

การศึกษาสภาพ และบทบาทของหาบเร่แผงลอยในรูปแบบของความเป็นไทย ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินการค้าขายบนพื้นที่เมืองที่มีรูปแบบเฉพาะในการใช้พื้นที่เพื่อการค้าที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวก และเชิงลบบนพื้นที่เมือง และส่งผลกระทบต่อประชากรเมืองในกลุ่มต่างๆ ย่อมส่งผลให้ภาครัฐและประชาชนให้ความสนใจ โดยภาครัฐได้ดำเนินกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่มีการค้าหาบเร่แผงลอยปรากฏตัวบนพื้นที่เมือง ซึ่งการดำเนินนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนากรุงเทพ

2.1.1 สภาพการค้าหาบเร่แผงลอย

การค้าหาบเร่แผงลอยเป็นอาชีพอิสระประเภทหนึ่งที่เคยอยู่มาเป็นเวลานานในกรุงเทพมหานคร เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงจากการค้าทางน้ำมาเป็นการค้าทางบกโดยการค้าแบบไม่อยู่กับที่หรือหาบเร่ที่ปรากฏในรูปแบบของการหาบสินค้าเร่ขาย ตามถนน ส่วนการค้าแบบอยู่กับที่ที่มีปรากฏตาม “ตลาดบก” นอกกำแพงพระนคร สินค้าที่ขายส่วนใหญ่คืออาหาร การค้าหาบเร่แผงลอยบนบกมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อมีการสร้าง ถนนและการคมนาคมหลักเปลี่ยนจากการคมนาคมทางน้ำมาเป็นการคมนาคมทางบก ซึ่งการค้าหาบเร่แผงลอยส่วนใหญ่มีขนาดเล็กกว่าธุรกิจขนาดย่อม บางครั้งจึงเรียกว่า “ธุรกิจขนาดจิ๋ว” หรือ Micro-enterprise เป็นการค้าซึ่งใช้พื้นที่ข้างทาง เช่น ริมถนน ตรอก ซอย ทางเท้า เป็นพื้นที่ประกอบการค้า ในบางกรณีจึงเรียกว่า “การค้าข้างทาง” คำว่า “หาบเร่แผงลอย” รวมการค้าสองลักษณะเข้าไว้ด้วยกัน คือ การค้าแบบเร่ขาย คือ เคลื่อนที่ได้และการค้าบนแผงซึ่งอยู่กับที่ จึงมักนิยมเรียกรวมกันว่าหาบเร่แผงลอย (Nirathron 2010)

ในปัจจุบันรูปแบบหาบเร่เริ่มเปลี่ยนไป จากการเคลื่อนที่เพื่อดำเนินการค้ากลายเป็นการตั้งแผงลอยขายของ โดยจะปลูกสร้างเป็นร้านหรือแผงลอยเล็กๆ ขึ้นบนทางเท้าหรือไหล่ทางริมถนน สินค้าที่ขายก็จะเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องอุปโภคบริโภค เสื้อผ้า อาหารสำเร็จรูป เป็นต้น อีกทั้งการที่ประชาชนส่วนหนึ่งได้หันมา ประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยเพราะว่าการค้าขายดังกล่าวส่งผลใช้เงินลงทุนน้อย ไม่ต้องเสียค่าเช่าร้าน ไม่ต้องเสียภาษีให้รัฐ ประชาชนนิยมมาซื้อของเพราะมีความสะดวกในการซื้อขาย สินค้าก็มีราคาถูก ในบางครั้งก็มีรสชาติที่อร่อยทำให้มีลูกค้าอุดหนุนมากขึ้น อีกทั้งเหตุผลทางเศรษฐกิจค่าครองชีพทำให้ มีจำนวนผู้ค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดก่อปัญหามากมายขึ้นกับชุมชนเมืองเป็นวงกว้าง

2.1.2 บทบาท และปัญหาของหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานคร

หาบเร่แผงลอยเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืนได้ โดยรูปแบบของหาบเร่แผงลอยในบริบทของกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยเศรษฐกิจขนาดย่อยที่เสมือนองค์ประกอบที่มีความยืดหยุ่นสูงภายในเมือง (Resilient Urban Element) ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ หรือสามารถปรับตัวตามเหตุการณ์ของเมืองได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากรูปแบบของหาบเร่แผงลอยมีขนาดเล็ก และสามารถแทรกซึมเข้าสู่พื้นที่เมืองได้อย่างง่ายดาย อีกทั้งยังสร้างให้เกิดกิจกรรมบนพื้นที่ ริมนถนน ตรอก ซอย ทางเท้า โดยปัจจุบันหาบเร่แผงลอยที่ปรากฏอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นไม่ใช่เป็นเพียงอาชีพของผู้ที่มีรายได้น้อยเพียงเท่านั้น แต่เป็นอาชีพของผู้ที่มีรายได้สูงและมีความรู้ด้วยเช่นกัน หาบเร่แผงลอยเป็นกิจกรรมขนาดเล็กที่มีความเชื่อมต่อกันกับบริบทโดยรอบในลักษณะโครงข่ายกิจกรรมที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่มองเห็นได้ง่ายและกิจกรรมที่ซ่อนอยู่ ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนผ่านลักษณะการครอบครองพื้นที่ด้วยร่มและเงาบนพื้นที่เมือง หาบเร่แผงลอยนับเป็นโครงข่ายร่วมเงา (Umbra Network) ที่มีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมนับแต่ การจัดซื้อ การขาย โดยลักษณะการเคลื่อนไหวของหาบเร่แผงลอยนั้นสร้างให้เกิดแรงดึงดูดของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างผู้บริโภคกับพื้นที่กิจกรรม(พื้นที่ขาย) (Sirirat 2014)

1. อัตลักษณ์ในรูปแบบของหาบเร่แผงลอย

(1) เป็นการเคลื่อนไหวภายใต้โครงข่ายร่วมเงา (Umbra Network) หาบเร่แผงลอยเป็นระบบโครงสร้างของเมืองรูปแบบย่อยในร่มเงาของโครงสร้าง เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่ร้อนของการค้าขาย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ทางสังคม การค้าขาย หาบเร่-แผงลอย มักค้าขายในร่มเงาเนื่องจากกรุงเทพเป็นเมืองร้อนขึ้นมักมีฝนตก ซึ่งสามารถแปลงสภาพเป็นที่รวมของแหล่งกิจกรรมทางสังคม

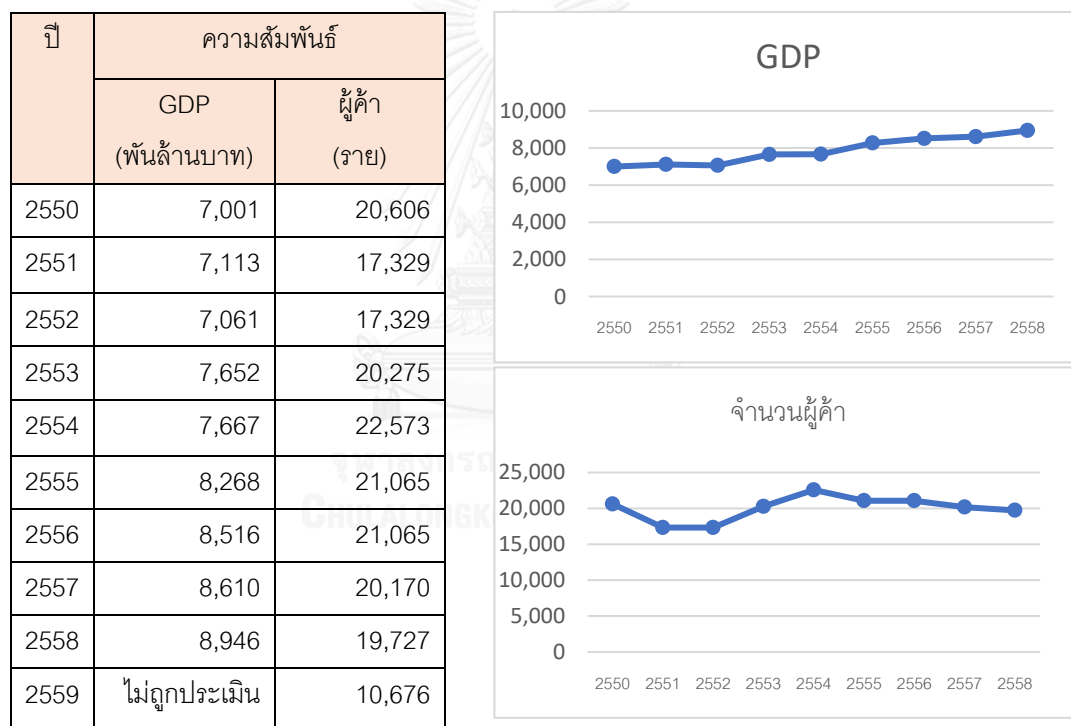
(2) พื้นที่การค้าขายของหาบเร่-แผงลอยที่มีการซ้อนทับ เป็นการซ้อนทับบนพื้นที่และเวลาซึ่งสร้างให้เกิดความยืดหยุ่นของพื้นที่ ฯลฯ

(3) สร้างให้เกิดการเคลื่อนไหว หาบเร่-แผงลอยเป็นการสร้างให้เกิดการเคลื่อนไหวที่มีคุณภาพบนเส้นทางบาทวิถี และถนน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของผู้สัญจรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากรูปแบบเฉพาะของหาบเร่แผงลอยนั้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวก และเชิงลบต่อพื้นที่เมืองได้ ผลกระทบเชิงบวกของหาบเร่แผงลอยในบริบทของกรุงเทพมหานครในเชิงเศรษฐศาสตร์ กิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยสามารถสร้างมูลค่าของการค้าภายในประเทศสร้าง

รายได้จำนวนมากให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมและสนับสนุนการพึ่งตนเองของระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย อีกทั้งยังเป็นการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ และพยุ่งค่าครองชีพของประชาชนเท่านั้น อีกทั้งยังมีบทบาททางในเชิงสังคมคือหาบเร่แผงลอยอาหาร นอกจากนี้จะมีบทบาทในการลดปัญหาสังคมอันเป็นผลจากการลดอัตราการว่างงานแล้ว ยังเป็นการสร้างทุนทางสังคมด้วย เพราะการประกอบอาชีพอิสระที่ประสบความสำเร็จ นอกจากจะเป็นการเสริมพลังทางเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งการเมืองให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพนี้ เป็นรายบุคคลแล้ว ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของสภาพ (Yasmeen and Nirathron 2014) แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันที่หาบเร่แผงลอยมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนอย่างรวดเร็ว

ตาราง 1 ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย และการเติบโตของเศรษฐกิจระหว่างปี2550 ถึง2558

อ้างอิง: สำนักเทศกิจ(ข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 21 ตุลาคม 2559) และนฤมล นิราทร (2557)

เห็นได้ว่าขยายตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยนับตั้งแต่ปี 2550-2559 มีอัตราการขยายตัว ร้อยละ-0.458 ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่สามารถสะท้อนถึงจำนวนผู้ค้าหาบเร่แผงลอยได้อย่างแท้จริงเนื่องจากเป็นจำนวนของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ถูกเก็บเป็นข้อมูลในสำนักงานเทศกิจ เป็นเพียงข้อมูลของผู้ค้าในจุดผ่อนผันเพื่อการค้าเท่านั้น ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของหาบเร่แผงลอยนอกระบบก่อให้เกิด ผลกระทบเชิงลบ เช่น

ความปลอดภัยและสุขภาพอาหาร การกีดขวางทางสัญจรสร้างให้เกิดปัญหาการจราจรที่ติดขัด อีกทั้งความแออัดของหาบเร่แผงลอยนั้นสร้างให้เกิดปัญหาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง เป็นต้น บทบาทของหาบเร่แผงลอยในกรุงเทพมหานครได้มีการศึกษาถึงผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบด้านต่างๆ เพื่อเสนอต่อผู้บริหารพิจารณาใช้ประกอบในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการดำเนินงาน ซึ่งความขัดแย้งกันทำให้หาบเร่แผงลอยยังคงอยู่ไม่สามารถกำจัดออกจากพื้นที่เมืองได้ และไม่สามารถจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

2.1.3 การแก้ปัญหาหาบเร่แผงลอยของภาครัฐ

สถานการณ์ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของหาบเร่แผงลอยนอกระบบเริ่มมีจำนวนมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่เมือง ในหลากหลายด้านส่งผลให้ภาครัฐดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการค้าหาบเร่แผงลอย จะพบว่านโยบายระดับท้องถิ่นสะท้อนชัดเจนถึงท่าทีที่กำกวม ระหว่างการยอมรับและปฏิเสธการค้าหาบเร่แผงลอย (Nirathron 2006) ในขณะที่นโยบายระดับชาติซึ่งให้การสนับสนุน ส่งเสริมการประกอบ อาชีพอิสระมีความชัดเจนมากขึ้นเป็นลำดับ มาตรการที่มีความสำคัญเช่นกันคือ มาตรการคุ้มครองทางสังคม (Social protection) ซึ่งสร้างหลักประกันพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้ค้า (อุไร 2016)

กรณีของการจัดการของกรุงเทพมหานคร แม้ว่าจะมีนโยบายอย่างชัดเจนในการจำกัดการขยายตัวของการค้าหาบเร่แผงลอย แต่ในทางปฏิบัติกรุงเทพมหานครก็ใช้นโยบายผ่อนปรนจากการกำหนดพื้นที่ผ่อนผันในหลายพื้นที่ของ กรุงเทพมหานคร และยังสนับสนุนในรูปแบบเงินสงเคราะห์ให้ประชาชนประกอบอาชีพการค้าขนาดเล็กเพื่อสร้างรายได้ แก้ไขปัญหาความยากจน ตั้งแต่แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 1 (พ.ศ.2520-2524) ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงระยะที่ 2 ของแผน 12 ปี กรุงเทพมหานคร (2555-2559) แม้ว่าในทัศนะของกรุงเทพมหานคร หาบเร่แผงลอยเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมืองดังพบว่าในแผนพัฒนากรุงเทพมหานครบางฉบับมีการกำหนดนโยบาย"จำกัด" การประกอบอาชีพอย่างชัดเจน เช่นในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530-2534) และฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งระบุปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่เมืองอันเกิดจากการค้าหาบเร่แผงลอยบนทางเท้าและทางสาธารณะ ทำให้มีการตั้งเป้าหมายจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยเพื่อควบคุมพื้นที่ทำการค้าและลดจำนวนหาบเร่แผงลอย แต่หลังจากนี้แล้วไม่ได้มีการระบุมาตรการที่ชัดเจนในลักษณะนี้อีกและในทางตรงกันข้ามกลับมีการกำหนดจุดผ่อนผันให้ค้าขายมาก แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับต่อๆ มายังคงระบุชัดเจนถึงความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ ใน

ฐานะเครื่องมือลดปัญหาความยากจน และสนับสนุนการพึ่งตนเอง โดยมาตรการสนับสนุนปรากฏ
ในรูปการให้เงินสงเคราะห์ และฝึกอาชีพ

ตาราง 2 พัฒนาการของนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าหาบเร่แผงลอย

ปี	แผนพัฒนา	รายละเอียด	มาตรการ	
			มาตรการเชิงบวก	มาตรการเชิงลบ
2515- 2519	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับ ที่ 3	-สนับสนุนการมีงานทำ	-ผ่อนผันให้ขายในบางพื้นที่	-การใช้มาตรการเด็ดขาด
2520- 2524	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับ ที่ 4	-สนับสนุนการประกอบอาชีพ อิสระ	-มีการดำเนินการจับกุมกลุ่ม บุคคลผู้แสวงหาประโยชน์ จากผู้ค้า 2522-2524 ผ่อนผันมากขึ้น เนื่องจาก วิกฤตการณ์น้ำมัน	-การใช้มาตรการเด็ดขาด -จัดตั้งเทศกิจ
	แผนพัฒนากรุงเทพฉบับ ที่ 1	-สนับสนุนการประกอบอาชีพ อิสระขนาดเล็ก		
2525- 2529	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับ ที่ 5	-สนับสนุนการประกอบอาชีพ อิสระเพื่อแก้ไขปัญหาความ ยากจน	2527กำหนดจุดขายได้ 164 จุด	2525ยกเลิกสำนักตำรวจ เทศกิจ 2524-2527 ดำเนินการอย่าง เข้มงวด
	แผนพัฒนากรุงเทพฉบับ ที่ 2	-สนับสนุนการประกอบอาชีพ อิสระขนาดเล็กเพื่อลดปัญหา ความยากจน โดยการให้ทุน สงเคราะห์เพื่อประกอบอาชีพ		
2530- 2534	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับ ที่ 6	-สนับสนุนการประกอบอาชีพ อิสระและธุรกิจขนาดเล็ก -การส่งเสริมปรากฏในมาตรการ ฝึกอบรมอาชีพ	-กำหนดให้มีจุดจัดระเบียบ 500 จุด มีจำนวนผู้ค้า 23,594 ราย -กำหนดจุดผ่อนผันโดยยึด หลัก 3 ประการ สะอาด ปลอดภัย เรียบร้อย	-จัดตั้งเทศกิจ -กวดขันเพื่อความเป็น ระเบียบ และมีได้ปล่อยให้ การขายโดยเสรี -เริ่มจับทั้งผู้ขายและผู้ซื้อที่ซื้อ ขายกีดขวางทางเท้า
	แผนพัฒนากรุงเทพฉบับ ที่ 3	-สนับสนุนการประกอบอาชีพ อิสระขนาดเล็ก		
2535- 2539	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับ ที่ 7	-ผู้ประกอบอาชีพอิสระขนาด เล็ก เป็น หนึ่งใน กลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส 6 กลุ่มที่รัฐต้องให้ ความสนใจเป็นพิเศษ	-กำหนดจุดผ่อนผัน 286 จุด มีผู้ค้า 15,000 ราย -ผู้ค้าต้องทำความสะอาด พื้นที่ขายเมื่อเลิกค้าขาย -จัดทำบัญชี พร้อมทะเบียน ประวัติผู้ค้าในจุดผ่อนผัน	-บังคับใช้พระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง 2535 *** คสช. มีการผลักดัน *** - จับทั้งผู้ขายและผู้ซื้อที่ ซื้อ ขายกีดขวางทางเท้า
	แผนพัฒนากรุงเทพฉบับ ที่ 4	- ระบุปัญหาความไม่เป็น ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง อันเกิดจากการค้าหาบเร่แผง ลอยซึ่งวางสิ่งของบนทางเท้า และทางสาธารณะ -ตั้งเป้าหมายจัดระเบียบหาบเร่ แผงลอยเพื่อควบคุมพื้นที่ทำ การค้าและลดจำนวน *** คสช. มีการผลักดัน ***		

2540-2544	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8	-ให้ความสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว	- จัดทำทะเบียนบัญชีทะเบียนผู้ค้าเพื่อเสนอขอจุดผ่อนผันเพิ่มเติม	-ดำเนินการตามกฎหมายก่อนหน้า
	แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 5	-ให้ควบคุมผู้ค้าในจุดผ่อนผันทั้ง 286 จุด ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การจัดระเบียบ	-ให้หยุดขายทุกวันพุธเพื่อทำความสะอาดพื้นที่	
2545-2549	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9	-สนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระและการประกอบการขนาดเล็กโดยฝึกอาชีพและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน	-ให้มีการตีเส้นกำหนดขอบเขตการค้า -อนุญาตให้ขายวันพุธ	-ดำเนินการตามกฎหมายก่อนหน้า -จัดเก็บค่าบริการรักษาความสะอาด
	แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 6	(ไม่ปรากฏมาตรการเกี่ยวกับหาบเร่แผงลอย)		
2550-2554	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10	-สนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระและการประกอบการขนาดเล็กโดยฝึกอาชีพและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน	- จุดผ่อนผันเพิ่มจาก 494 จุดในปี 2547 เป็น 667 จุดในปี 2551 -เน้นเรื่องความสะอาด	ดำเนินการตามกฎหมายก่อนหน้า
2555-2559	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11	สนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระและการประกอบการขนาดเล็ก โดยฝึกอาชีพและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน -สนับสนุนวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน	-ยอมรับว่าหาบเร่แผงลอยไม่หมดไปจากกรุงเทพมหานครนคร	-ดำเนินการตามกฎหมายก่อนหน้า

อ้างอิง: (ปรับจาก) นฤมล นิราทร (2557)

โดยมาตรการการจัดการหาบเร่แผงลอยของทางภาครัฐ นั้นมีทั้ง “มาตรการเชิงบวก” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริมการค้าหาบเร่แผงลอย และ “มาตรการเชิงลบ” ที่มุ่งเน้นการกำจัดและจำกัดการค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมาตรการการจัดการนั้นไม่ประสบความสำเร็จเรื่อยมา เนื่องจากบทบาทที่มีความขัดแย้งกันทำให้หาบเร่แผงลอยยังคงอยู่ ไม่สามารถกำจัดออกจากพื้นที่เมืองได้ และไม่สามารถจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

จัดระเบียบผู้ค้าพื้นที่กรุงเทพมหานคร (สำนักข่าวแห่งชาติรายงานพิเศษ : <http://nwnt.prd.go.th>) ระบุถึงปัญหาการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยรुकั้ทางเข้าเป็นปัญหาของกรุงเทพมหานครที่มีอย่างต่อเนื่องมายาวนาน และในอดีตมักจะถูกบังคับใช้อย่างเข้มงวดเพียงชั่วคราวซึ่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช 2559 นำโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีการสนับสนุนพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 โดยมุ่งเน้นแผนนโยบายดำเนินการคือ นโยบายคืนทางเท้าให้ประชาชนโดยสนับสนุนภาคกรุงเทพมหานคร จัดระเบียบทางเท้าโดยให้ความสำคัญต่อประชาชนผู้ใช้ทางเท้า คือ การอำนวยความสะดวกให้ประชาชนมีที่เดินได้อย่างปลอดภัย และรวดเร็วในการ

สัญจรมากที่สุด โดยการสกัดกันหาบเร่แผงลอยทั้งหมดออกจากเส้นทางเดินเท้าหลัก โดยที่ผ่านมา กรุงเทพมหานคร จัดระเบียบผู้ค้าหาบเร่แผงลอยคืนทางเท้าให้ประชาชนไปแล้ว 233 จุด ใน 42 เขต จำนวนผู้ค้า 19,678 ราย โดยเน้นการเจรจาขอความร่วมมือพร้อมจัดหาที่ขายใหม่ โดยตั้งเป้าหมายจัดระเบียบผู้ค้าหาบเร่แผงลอย 48 เขต จากทั้งหมด 50 เขต จะดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือนสิงหาคม ปี 2560 พบว่านโยบายการคืนทางเท้าสู่ประชาชน นั้นสอดคล้องกับแนวคิดเมืองเพื่อปวงชน (Inclusive city) คือมุ่งหวังให้การพัฒนาให้กรุงเทพเป็นเมืองที่เอื้อให้คนทุกชนชั้นสามารถเข้าถึงพื้นที่สาธารณะได้ อย่างสะดวกที่สุด ซึ่งสามารถเห็นผลสะท้อนได้จาก จำนวนผู้ค้าในระบบ และจำนวนจุดผ่อนผันที่ลดลงอย่างรวดเร็ว

ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการจากมีอยู่ของหาบเร่แผงลอย ส่งผลให้เกิดปัญหาบนพื้นที่เมืองในด้านต่างๆ ทั้ง ปัญหาความสะอาด ปัญหาทางด้านจราจร ปัญหาความสะอาด และปัญหาในด้านอื่นๆ จึงส่งผลให้รัฐดำเนินการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนั้น โดยในปีพ.ศ. 2559 ได้มีการจัดการของภาครัฐดำเนินนโยบายคืนทางเท้าให้ประชาชน ซึ่งทางของกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่รับแนวทางนโยบายมาปฏิบัติ และมอบหมายให้สำนักงานเทศกิจเป็นผู้ดูแลสนองนโยบายคืนทางเท้าให้ประชาชน (สำนักงานเทศกิจ: <http://www.bangkok.go.th/citylaw/>) โดยนโยบายการจัดการนี้เป็นการมุ่งเน้นการกำจัด และจำกัดหาบเร่แผงลอยออกจากพื้นที่ เป็นการมองว่าหาบเร่แผงลอยเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัญหาบนพื้นที่ในเมือง ซึ่งเป็นการปฏิเสธการมีตัวตนอยู่ของการค้าหาบเร่แผงลอยเป็นหลัก

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่สัมพันธ์กับหาบเร่แผงลอย

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอย เพื่อระบุถึงแนวคิดในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดการและพัฒนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยในบริบทของไทย

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการพื้นที่สาธารณะ

แนวคิดด้านการพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะ มีวิวัฒนาการการพัฒนาก่อเป็น 3 ยุคคือ ยุคแบบแผนประเพณี (Traditional Era), ยุคสมัยใหม่ (Modern Era), ยุคปัจจุบัน (Present Time) โดยพื้นที่ว่างสาธารณะได้คำนึงถึงการให้ความสำคัญทั้ง 3 ด้านคือ มิติทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม มาบูรณาการร่วมกันจึงจะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นยังมีแนวคิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพื้นที่ว่างและเส้นทางสาธารณะ ที่ส่งผลต่อการใช้พื้นที่ทางอ้อม กล่าวคือ ไม่ได้เป็นเพียงทฤษฎีการศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะ แต่เป็นการศึกษาพื้นที่สาธารณะบนเส้นทางโครงข่ายกับย่านโดยรอบที่ส่งผลต่อระดับการใช้พื้นที่สาธารณะนั้นๆ โดย

กิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะของเมืองมักปรากฏบนพื้นที่ของการเชื่อมโยงเช่น พื้นที่บนเส้นทางการสัญจร ถนน ตรอก ซอย ทางเท้า เป็นต้น ซึ่งมีปัจจัยหลายประการประกอบด้วยปัจจัยทางด้านกายภาพ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ที่มักสร้างให้เกิด อุตลักษณ์ที่แตกต่างกัน (Trancik 1986) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ดังนี้

1. ปัจจัยด้านกายภาพ

(1) ปัจจัยด้านกายภาพระดับเมือง เป็นการวิเคราะห์เมืองในระดับใหญ่ ถึงลักษณะของโครงสร้างเมืองด้วยการศึกษารูปทรง และรูปร่าง ของการตั้งถิ่นฐาน โดยได้พิจารณาจากองค์ประกอบคือ การใช้ที่ดิน ความหนาแน่นของมวลอาคารต่อพื้นที่ รูปแบบแปลงที่ดิน และรูปแบบถนน เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่ผ่านไป แต่ถนนจะเป็นองค์ประกอบที่คงที่มากที่สุด (Conzen 1960) โดยลักษณะโครงสร้างของเมืองที่สร้างเอกลักษณ์ได้ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบของโครงสร้างจากปัจจัยได้ดังนี้ โครงข่ายเมือง (Urban web) ย่าน(District) บล็อกถนน(Block) ดังนั้นในการศึกษาจะเป็นการพิจารณาร่วมกัน ดังนั้นประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความหนาแน่นของมวลอาคารต่อพื้นที่ รูปแบบแปลงที่ดิน รูปแบบถนนหรือโครงข่ายเมือง (Cohen 1999)

(2) ปัจจัยด้านกายภาพระดับพื้นที่ เป็นการกล่าวถึงพื้นที่ในระดับย่าน

- การเข้าถึงพื้นที่ (Accessibility) เส้นทางการคนเดินควรเป็นพื้นที่ปราศจากยานยนต์ ซึ่งสมาชิกในสังคมเข้าร่วมอย่างทัดเทียมกันในการดำเนินชีวิตสาธารณะอย่างปลอดภัย และความสะดวกสบาย (Uhlig 1979)

- ที่ตั้ง จุดดึงดูด เส้นทางการดึงดูด(Location) พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นพื้นที่บริการชีวิตชุมชน ละแวกบ้านใจกลางเมืองโดยส่วนใหญ่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่ขนาดเล็ก โดยพื้นที่ที่มองเห็นจะมีคนใช้พื้นที่นั้นมากกว่า นอกจากนั้นพื้นที่ใกล้ชุมชนละแวกบ้านจะมีคนใช้พื้นที่นั้นมากกว่า รวมทั้งระยะทางมีผลต่อการใช้พื้นที่ว่าง (Dornbusch and Gelb 1977)

- สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) การที่คนเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะจำนวนมากกว่าจะต้องมีองค์ประกอบที่สนับสนุน ถนนที่มีชีวิตชีวา เน้นปัจจัย ที่นั่ง สิ่งอำนวยความสะดวก อาหาร เครื่องดื่ม สาธารณูปการ เทศกาลงานรื่นเริง สภาพแวดล้อมภูมิอากาศที่เหมาะสม (Whyte 1980)

- พื้นที่สำหรับนั่ง (sitting space) การที่คนที่เข้ามาใช้ลานหรือพื้นที่สาธารณะ ต้องการนั่งดูคน นั่งพัก นัดพบ อีกทั้งยังควรมีความหลากหลายของอิริยาบถให้นั่ง โดยที่นั่งควรมีปริมาณร้อยละ 6-10 ของพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมระบบสังคมของพื้นที่ (Whyte 1980)

- แสงสว่าง (Lighting) แสงสว่างเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพื้นที่สาธารณะ มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือ การส่องสว่างเพื่อการสัญจรไปมา ให้เกิดความสะดวกรวดเร็วก่อนให้เกิดอันตราย ตลอดจนป้องกันอาชญากรรม ประการที่สองคือแสงสว่างมีหน้าที่อีกระดับหนึ่ง ได้แก่ การสร้างสรรค์การออกแบบด้วยแสงสว่าง เพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ต่อสถานที่

- ความปลอดภัย (Safety) การเห็นของคนรู้จักและสร้างความสัมพันธ์ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมของชุมชนก่อให้เกิดความปลอดภัยสามารถสร้างขึ้นได้จากความรู้สึกของชุมชน ช่วยกันสอดส่องดูแล (Davis 1995)

- ภูมิทัศน์ และนันทนาการ (Landscape and Recreation Space) เป็นความสัมพันธ์ของคุณภาพของพื้นที่ สร้างให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่เป็นสถานที่รวมกิจกรรมของประชาชน เป็นการรวบรวมองค์ประกอบเมืองเพื่อเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ของพื้นที่ว่าง

2. ปัจจัยด้านสังคม

(1) คน (People) เป็นผลตอบสนองต่อพื้นที่สาธารณะโดยสิ่งที่ดึงดูดคนคือการติดต่อสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ ชีวิตกิจกรรม อีกทั้งคนยังเป็นส่วนชีวิตของความสำคัญของพื้นที่ว่างสาธารณะจากการตรวจสอบความพึงพอใจในรูปแบบรายบุคคล

(2) เทศกาลและเหตุการณ์สำคัญ (Events) ความพลัดเปลี่ยนในเทศกาล มีการถูกจัดจําไว้ที่สถานที่และเทศกาล สร้างเอกลักษณ์ของกิจกรรมที่โดดเด่น อีกทั้งยังทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้สึกถึงความมีตัวตน โดยพื้นที่ว่างสาธารณะ (Lynch 1972)

(3) เอกลักษณ์ของพื้นที่ (Identity of Place) เอกลักษณ์ของชุมชน คือการติดต่อสถานที่ที่มีชีวิตสังคม การแบ่งปันกันทั้งในระดับครอบครัว เพื่อน โดยชีวิตของคนอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นสิ่งแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสถานที่นั้น เอกลักษณ์จึงเกี่ยวข้องกับหลายมิติ

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

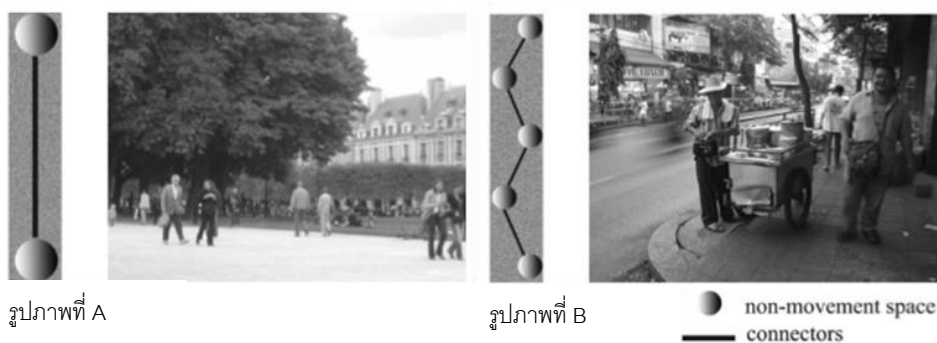
(1) เศรษฐกิจนอกระบบ (Informal Economy) การจับวางสินค้าในพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนการนำสินค้ามาวางขายริมทางถนนและในตลาดเพื่อจูงใจคนเดินผ่านไปมา สร้างแรงจูงใจให้คนเดินผ่านมากขึ้น สังเกตจากระยะก้าวของคนเดินผ่านจะรู้สึกสบายไม่รีบร้อน การหยุดชะงักชั่วคราวเมื่อเกิดความสนใจและผู้ซื้อสนใจศึกษา โอกาสของการสนทนาเกิดขึ้นง่ายผู้ซื้อ

และผู้ขาย มองเห็นความรู้สึกเป็นมิตรมากขึ้น นำไปสู่การแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายนั่นเอง (Marcus and Wischemann 1990)

(2) เศรษฐกิจรอบพื้นที่ (Economic Location) เศรษฐกิจเกี่ยวเนื่องที่ส่งผลกับระบบเศรษฐกิจในพื้นที่สาธารณะเป็นเสมือนบริบทรอบข้างพื้นที่สาธารณะนั่นเอง พื้นที่สาธารณะมีวิวัฒนาการมาแต่ครั้งอดีตถึงปัจจุบัน มีการให้ความสำคัญของกิจกรรมทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจบนพื้นที่สาธารณะเป็นสำคัญ โดยเมืองในเอเชียพื้นที่กิจกรรมสาธารณะมีการซ้อนทับของมิติต่างๆ บนเส้นทางเดินเท้า และบาทวิถี โดยคุณภาพของพื้นที่สาธารณะประกอบด้วยปัจจัยหลายมิติที่มีความสมดุลที่จะสามารถสร้างให้เกิดเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชากรโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถตรวจสอบจากงานวิจัยของเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน และการวิเคราะห์ถึงโครงข่ายของระบบไม่เป็นทางการ (Informal)

2.2.2 แนวคิดรูปแบบเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน

งานวิจัยเรื่องพื้นที่สาธารณะบนเส้นทางโครงข่ายที่มีศักยภาพและมีความยั่งยืน ที่มีการผสมกันของธรรมชาติ และองค์ประกอบโครงสร้างพื้นฐานอีกทั้งยังต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งเป็นส่วนกระตุ้นระบบเส้นทางสัญจรคมนาคมทางเลือก (การเดินเท้า, จักรยาน) โดยเป็นการตระหนักถึงการเดินเท้าที่เป็นมิตร เชื่อมต่อกิจกรรมคนเดินถนน สร้างความพึงพอใจอีกทั้งการสร้างความเป็นเจ้าของให้กับคนภายในพื้นที่ ซึ่งการออกแบบถือเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งมีผลทั้งทางบวก และผลทางลบต่อประชากรโดยรวมโดย การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเป็นส่วนที่สะท้อนต่อความต้องการของคนเดินเท้าสร้างความหลากหลายของกิจกรรมบนเส้นทางเดินเท้าได้ ซึ่งมีกิจกรรมการค้าขนาดเล็กหรือหาบเร่แผงลอยริมทางเท่านั้นเป็นเอกลักษณ์ที่สนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนของเส้นทางเดินเท้าในบริบทของกรุงเทพมหานคร (Mateo-Babiano 2012)

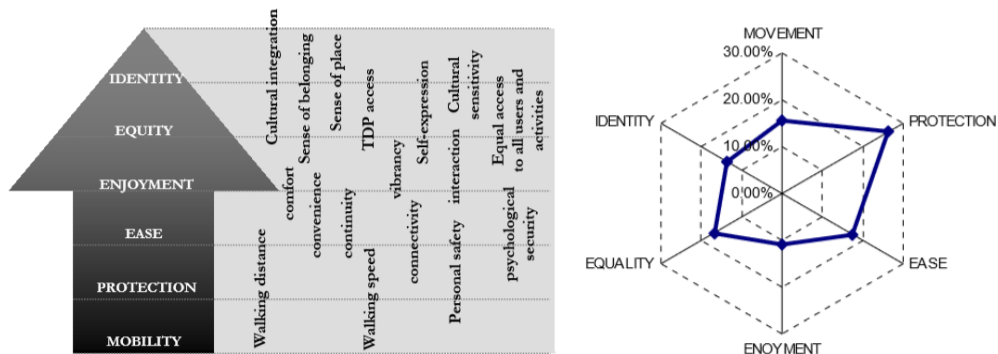

รูปภาพ 2 รูปแบบการเชื่อมโยงเส้นทางของตะวันตก และตะวันออก

อ้างอิง: Mateo-Babiano (2012)

รูปภาพที่ A ซึ่งในปัจจุบันมีการออกแบบภายใต้กรอบมาตรฐาน และการควบคุมเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งกรอบของการออกแบบขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลัก คือการเคลื่อนไหวและการแบ่งแยกพื้นที่(เพื่อความปลอดภัย) อีกทั้งในสภาพการปัจจุบันในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ได้มีการรับอิทธิพลจากทางตะวันตกเข้ามาในตะวันออกแถบเอเชียมากขึ้นซึ่งพื้นที่ในอดีต(กรีก โรมัน) สนองตอบต่อสังคมมุ่งเน้นการเดินทาง เน้นการพัฒนาบนพื้นฐานความจำเป็น รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหว และการเข้าถึงพื้นที่ ควบคุมภูมิทัศน์เมืองเป็นองค์ประกอบของเมือง นั้นมีความไม่เหมาะสมต่อวิถีชีวิตจึงเป็นการสร้างปัญหาให้แก่พื้นที่มากกว่าการแก้ไขปัญหา โดยผลจากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนเดินเท้าที่ก่อให้เกิดอันตรายคือการก้าวเข้าสู่พื้นที่ถนน (Berger, Martin et al. 1999) เกิดจากการปรากฏตัวของพื้นที่ทางเศรษฐกิจบนถนน(หาบเร่แผงลอย) โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมของคนเดินเท้าที่มีพฤติกรรมคล้ายยานพาหนะหมายถึง คนจะมีการสัญจรที่เร็วขึ้นในพื้นที่ที่มีการไหลเวียนที่สะดวก และมีประสิทธิภาพแต่ความแออัดของคนเดินเท้าทำให้เกิดมิติของการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน ซึ่งพบว่าการเพิ่มขึ้นของการเคลื่อนไหวของคนเดินเท้าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผน ซึ่งคนเดินเท้าถูกกำหนดการเคลื่อนไหว(Movement)และไม่เคลื่อนไหว(Non-Movement) สร้างให้เกิดกิจกรรมการพูดคุย การหยุดซื้ออาหาร ฯลฯ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ทางเดินเท้าที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมิได้เป็นเพียงแค่การเดินเท้าเท่านั้นที่สำคัญคือ กิจกรรมอื่น ๆ ที่เสริมต่อการเดินซึ่งเป็นส่วนจิตวิทยาที่กระทบต่อพฤติกรรมของคนเดินเท้า ดังเช่นรูปภาพที่ B คือรูปแบบการเชื่อมโยงพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร (Mateo-Babiano 2012)

การเชื่อมโยงที่มีกิจกรรมหาบเร่แผงลอยเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความมีปฏิสัมพันธ์ของคนกับพื้นที่ สร้างให้เกิดมิติทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจบนพื้นที่ทางเท้าได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งเป็นการสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนเดินเท้ากับพื้นที่สาธารณะ(พื้นที่ขาย) โดยเส้นทางเท้าที่ยั่งยืนนั้นมักถูกกำหนดให้เป็นเครือข่ายของการกระจายตัวของกิจกรรม ซึ่งมีเกณฑ์การกำหนดความต้องการแบ่งเป็น 2 ประเภท ของความต้องการโดยรวม คือ ประเภทแรก ความต้องการของบุคคล กำหนดโดยความต้องการส่วนบุคคล และ ประเภทที่สอง ความต้องการทางสังคม คือความต้องการของประชากรโดยรวมทั้งภายในและภายนอกของพื้นที่ โดยสามารถถูกประเมินได้จากการแสดงถึงความต้องการที่หลากหลายในลำดับขั้น ซึ่งมีทั้งสิ้น 6 เกณฑ์ คือ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่สามารถเดินได้ทำให้การเคลื่อนไหวปราศจากสิ่งกีดขวาง การสร้างความมั่นใจความสะดวกในการปรับตัวเองภายในเครือข่ายถนน คุณภาพทางเท้า คุณภาพของสภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์และความต้องการทางสังคมวัฒนธรรม (Mateo-Babiano and Hitoshi 2005)

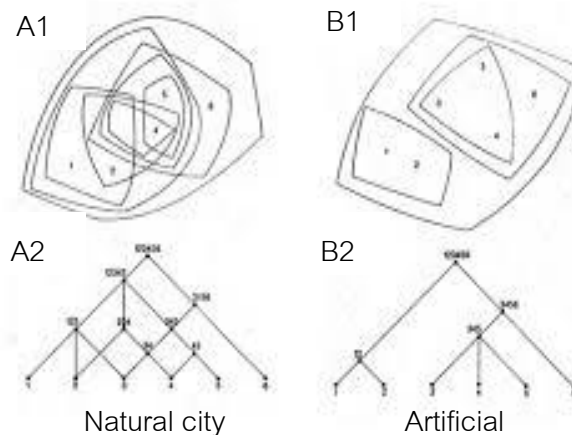

รูปภาพ 3 ลำดับขั้นของความต้องการบนพื้นที่เส้นทางเดินเท้า/ สัดส่วนความสำคัญ

จากการทบทวนแนวคิดพื้นที่สาธารณะบนเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน กล่าวถึงความหลากหลายของกิจกรรมบนทางเดินเท้าว่าเป็นดัชนีชี้วัดความยั่งยืนของทางเดินเท้า และเป็นการให้ความสนใจในรูปแบบของเส้นทางสัญจร กับกิจกรรมการค้าบนเส้นทางเดินเท้า โดยมีกิจกรรมการค้าขายเร็วแผงลอยเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างความหลากหลายบนพื้นที่โดยจะเห็นได้ว่าเส้นทางเดินเท้าของกรุงเทพมหานครนั้นมีการปรากฏตัวของหาบเร่แผงลอยจำนวนมากสร้างให้เกิดรูปแบบของการใช้พื้นที่ รูปแบบเฉพาะของสังคม และเศรษฐกิจเฉพาะในแต่ละย่านได้อย่างมีเอกลักษณ์ ซึ่งนโยบายการจัดการ รวมถึงข้อค้นพบที่มีความขัดแย้งกัน จึงส่งผลให้มีการศึกษาด้านแนวคิดการพัฒนาเมืองเพื่อปวงชน เพื่อให้ทราบว่าเมืองที่ดีและมีคุณภาพเป็นเช่นไร

2.2.3 แนวคิดการพัฒนาเมืองเพื่อปวงชน

เมืองที่มีคุณภาพมีลักษณะที่มีรูปแบบที่มีการทับซ้อนของมิติที่หลากหลาย โดยได้มีการดำเนินการศึกษาเชิงประจักษ์ด้านโครงสร้างเมืองที่ดี มีชีวิตชีวา เป็นรูปแบบโครงสร้างของเมืองที่เป็นการพัฒนาตามรูปแบบตามธรรมชาติ (natural city) เป็นรูปแบบโครงสร้างเมืองที่มีรูปแบบการซ้อนทับของมิติด้านต่างๆอย่างหลากหลาย ไม่ควรมีการวางแผนเมือง ในรูปแบบใหม่ที่มีรูปแบบเมืองแบบต้นไม้ หรือเมืองที่ประดิษฐ์ขึ้น (artificial city) ที่มีการวางแผนแบบแตกกิ่งก้านออกไปที่ไม่มีการเชื่อมโยงกันและไม่ทับซ้อนในแต่ละสถานที่ ส่งผลให้กิจกรรมบนพื้นที่เมืองและคนไม่พบกัน (Christopher 1965)

รูปภาพ 4 แสดงการเชื่อมโยงของแผนภูมิเมืองแบบซับซ้อน และเมืองที่มีความเรียบง่าย

อ้างอิง: Alexander (1965)

จะเห็นได้ว่า รูป A1, A2 และ B1, B2 เป็นการแสดงถึงโครงสร้างเมืองที่มีความหลากหลายระหว่างเมืองที่มีความเป็นธรรมชาติ และเมืองที่ได้รับการออกแบบและวางแผน โดยรูป A1, A2 และ B1, B2 มีองค์ประกอบที่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามการซ้อนทับของมิติทางด้านต่างๆ ในรูป A1, A2 ให้รูปแบบที่ย่อยมากกว่ารูปภาพ B1, B2 โดยโครงสร้างเมืองรูปแบบตาข่าย (รูป A1, A2) นั้นในแต่ละองค์ประกอบไม่ได้ทำหน้าที่เพียงอย่างเดียว แต่ทำหน้าที่เป็นส่วนช่วยขับเคลื่อนระบบโครงสร้าง ที่จะสร้างให้แต่ละองค์ประกอบนั้นมีความสัมพันธ์ในแบบลำดับชั้นที่มีความสามารถซ้อนทับกันได้ อีกทั้งรูปแบบโครงสร้างเมืองที่ได้กล่าวมานั้นสามารถพบได้ทั้งในเขตเมือง และเขตเส้นถนน เป็นการผสมผสานระหว่างพื้นที่กิจกรรมที่เชื่อมโยงกันในเมืองอย่างเป็นระบบโดยมีระบบเส้นทางที่นำพาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ให้เกิดความมีปฏิสัมพันธ์กัน

ในรูปแบบโครงสร้างแบบต้นไม้ จะเป็นโครงสร้างที่เป็นองค์ประกอบของการการออกแบบเมืองที่ไม่มีความสัมพันธ์แบบลำดับชั้นและการซ้อนทับของมิติทางด้านต่างๆ ส่งผลให้โครงสร้างเมืองขาดคุณภาพของการเชื่อมโยงของกิจกรรมในด้านต่างๆ กับประชากรเมือง แต่โครงสร้างเชิงกายภาพของเมืองที่มีคุณภาพมักเติบโตตามธรรมชาติมีโครงร่างตาข่าย ซึ่งรูปแบบของเมืองนี้จะสามารถพบได้ในบริบทแบบเอเชีย นั้นจะมีรูปแบบเมืองที่มีมิติที่ซ้อนทับกันอยู่จำนวนมากในหลากหลายมิติ ส่งผลให้เกิดการรวมตัวของของกิจกรรมด้านสังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ สร้างให้เกิดโครงข่ายที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ภายในเมือง

การวิเคราะห์เครือข่ายที่ซับซ้อนในเมืองนั้น มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาโครงข่ายเมือง ซึ่งแนวโน้มทั่วโลกที่มีต่อการขยายตัวของพื้นที่เมืองอย่างรวดเร็วย่อมต้องมีการจัดการอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาพื้นที่ตามการพัฒนาขององค์ภาครัฐและเอกชนในเมือง โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตามผังเมือง ซึ่งมีใช้เป็นเพียงด้านการปฏิบัติในการจัดการกับมิติทางด้านกายภาพพื้นที่ แต่เป็นศิลปะที่มีผลต่อการพัฒนาในเชิงสังคม และมีมิติที่หลากหลาย อย่างเป็นเครือข่ายที่ซับซ้อน (Volchenkov 2008) โดยเครือข่ายที่มีความซับซ้อน (Urban Complex Networks) มักปรากฏบนพื้นที่เมืองโดยในปัจจุบันเมืองมีเครือข่ายจำนวนมากที่ซับซ้อนซ้อนทับกันอย่างเป็นเครือข่าย ทั้งเครือข่ายที่สามารถมองเห็นได้ เช่น เครือข่ายการขนส่งในเขตเทศบาลเมืองและน้ำประปา และเครือข่ายที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น เครือข่ายของกิจกรรม เศรษฐกิจ ซึ่งมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก เครือข่ายที่ซับซ้อนปรากฏโดยเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันระหว่างโครงสร้างของเมือง หลากหลายองค์ประกอบ (Alexanderson 2006)

การการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของการพัฒนาเมือง การพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ประสบความสำเร็จ และเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน พบว่ามีการกล่าวถึงหน่วยเศรษฐกิจขนาดเล็ก หรือ หาบเร่แผงลอยเป็นองค์ประกอบของเมืองที่สร้างให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่เมืองได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุน และยอมรับการมีอยู่ของหาบเร่แผงลอยบนพื้นที่เมือง โดยเป็นการมองถึงบทบาทของหาบเร่แผงลอยในเชิงบวกบนพื้นที่เมือง

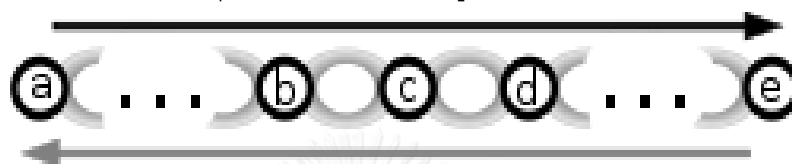
2.2.4 แนวคิดการศึกษาหาบเร่แผงลอยด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน

โครงข่ายของกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอย มักมีรูปแบบของการเคลื่อนที่ของสินค้าตามรูปแบบของห่วงโซ่อุปทาน จากแหล่งผลิตสู่แหล่งจัดเตรียมและแหล่งขาย ซึ่งเป็นการศึกษาในรูปแบบของโครงข่ายกิจกรรมของหาบเร่แผงลอย เพื่อระบุถึงสถานที่และกิจกรรมในกระบวนการบนพื้นที่เมือง

ห่วงโซ่อุปทาน คือ การใช้ระบบของหน่วยงาน คน เทคโนโลยี กิจกรรม และทรัพยากร มาประยุกต์เข้าด้วยกัน เพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการจากผู้จัดหาไปยังลูกค้า กิจกรรมของห่วงโซ่อุปทานจะแปรสภาพทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ และวัสดุอื่นๆ ให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จ แล้วส่งไปจนถึงลูกค้าคนสุดท้าย (ผู้บริโภค หรือ End Customer) โดยทั่วไปแล้ว จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่ มักจะมาจากทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางชีววิทยาหรือนิเวศวิทยา ผ่านกระบวนการแปรรูปโดยมนุษย์ผ่านกระบวนการสกัด และการผลิตที่เกี่ยวข้อง เช่น การก่อโครงร่าง, การประกอบ หรือการรวมเข้าด้วยกัน ก่อนจะถูกส่งไปยังโกดัง หรือคลังวัสดุ โดยทุกครั้งที่มีการเคลื่อนย้าย ปริมาณของสินค้าก็จะลดลงทุกครั้ง และไกลกว่าจุดกำเนิดของมัน และท้ายที่สุด ก็ถูกส่งไปถึงมือผู้บริโภค (Bowersox, Closs et al. 2002)

1. รูปแบบของโซ่อุปทาน

มีรูปแบบของห่วงโซ่อุปทานอยู่หลายหลาย ที่มีการระบุถึงทั้งด้านอัปสตรีม(Upstream) จากภาพคือ a ถึง c และ ดาวน์สตรีม(Downstream) c ถึง e การระบุว่าจุดไหนคืออัปสตรีมนั้น ให้ใช้ตำแหน่งของบริษัทที่พิจารณาเป็นหลัก (จุด c) บริษัทที่อยู่ทางด้านซ้าย (ทิศทางย้อนไปหาแหล่งวัตถุดิบ) จะเรียกว่า อัปสตรีม(Upstream) และเรียกแต่ละจุดบนอัปสตรีมว่า ผู้จัดจ่าย(Supplier) ในทางกลับกัน บริษัทที่อยู่ทางด้านขวา(ทิศทางมุ่งไปหาผู้บริโภค) จะเรียกว่า ดาวน์สตรีม (Downstream) และเรียกแต่ละจุดบนดาวน์สตรีมว่า ลูกค้า (Customer)

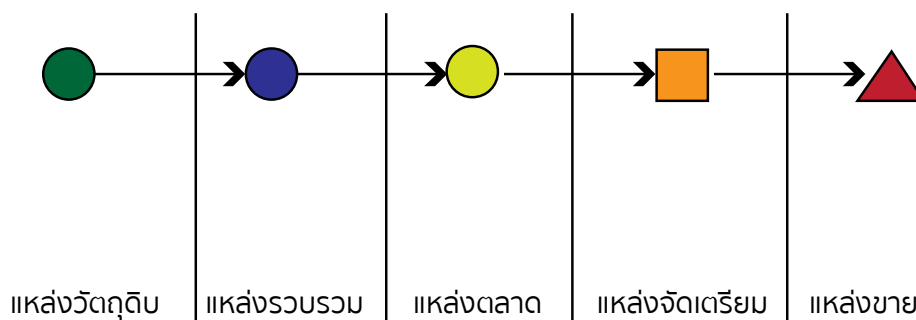
รูปภาพ 5 ห่วงโซ่อุปทาน

การเรียงลำดับส่วนประกอบของห่วงโซ่อุปทาน จากอัปสตรีม ไปยังดาวน์สตรีม อาจจะเรียงได้ดังนี้

- a - ผู้จัดหาที่1 ผู้จัดจ่ายวัตถุดิบ/ส่วนประกอบ (Raw Material/ component suppliers)
- b - ผู้จัดหา ผู้รวบรวม (Purchasing)
- c - ผู้ผลิต ผู้ผลิต (Manufacturers)
- d - ลูกค้า ผู้ค้าปลีก/ผู้กระจายสินค้า (Retailers/ distribution)
- e - ผู้บริโภค ผู้บริโภค (Customer)
- ลูกศรสีดำ - ทิศทางการไหลของสินค้า, ข้อมูล และเงิน
- ลูกศรสีเทา - เส้นทางการไหลของข้อมูล, เงิน สิ่งอื่นที่ไหลย้อนกลับ (ถูกตีกลับ)

2. ห่วงโซ่อุปทานของหน่วยธุรกิจนอกระบบ

รูปแบบหน่วยธุรกิจมีการเคลื่อนที่ของสินค้า มีรูปแบบห่วงโซ่อุปทานคือการบริหารการไหลของสินค้าหรือ บริการจากแหล่งกำเนิดวัตถุดิบ ไปจนถึงผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยจะต้องมีความร่วมมือกันของหน่วยกิจกรรมทุกระบวนการ ที่เป็นสมาชิกภายใน โซ่อุปทานโดยการเชื่อมต่อหรือเชื่อมประสานกระบวนการ ดำเนินการที่ข้ามผ่านหน้าที่ของแผนกต่างๆ ภายในหน่วยกิจกรรม แต่ละหน่วยการค้า หุ่นส่วนทางการค้าและลูกค้า เพื่อสนองความต้องการของ ผู้บริโภคด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด หรือคุณภาพของสินค้าและบริการ ที่ดีขึ้นและครบตามความต้องการ (Schut, van Asten et al. 2016) ซึ่งหน่วยธุรกิจนอกระบบมีการเคลื่อนที่ในระบบโครงข่ายห่วงโซ่อุปทาน นับแต่แหล่งวัตถุดิบ แหล่งรวบรวมสินค้าและวัตถุดิบ แหล่งตลาด หาบเร่งแผงลอย และลูกค้า ซึ่งแต่ละกระบวนการมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ต่างๆ ของพื้นที่เมือง ดังเช่น

รูปภาพ 6 ขั้นตอนกระบวนการของหน่วยธุรกิจนอกระบบ

หน่วยธุรกิจนอกระบบ เป็นห่วงโซ่อุปทานที่เชื่อมโยงแหล่งวัตถุดิบ เพื่อนำมาแปรรูปบนสถานที่จัดเตรียม โดยพื้นที่จัดเตรียมทำหน้าที่ในการแปรรูปทุกกระบวนการนับแต่การซักล้าง จัดเก็บ และจัดเตรียม เพื่อจะเตรียมสินค้าให้พร้อมที่จะ ส่งต่อไปยังผู้บริโภคบนพื้นที่ขาย

2.2.5 แนวคิดการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจขนาดย่อย

เป็นการศึกษาปัจจัยเพื่อนำไปสู่แนวทางการตัดสินใจเลือกที่ตั้งของกิจกรรมและผู้ประกอบการ ที่มีปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ความไม่ต้องการเคลื่อนย้าย (inertia) ต้นทุนค่าขนส่ง และต้นทุนการผลิต เป็นต้น นอกจากนี้จะพิจารณาถึงกระบวนการตัดสินใจเลือกที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามจะจำกัดการวิเคราะห์ของการตัดสินใจนี้อยู่ที่ การตัดสินใจเลือกที่ตั้งของหน่วยที่ตั้ง (location unit) สามประเภท ซึ่งประกอบด้วย หน่วยที่อยู่อาศัย (residential unit) หน่วยธุรกิจ (business firm) และสถาบันสาธารณะ (public institute) อย่างไรก็ตามการตัดสินใจเลือกที่ตั้งของหน่วยที่ตั้งไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนประกอบหลักในทุกการตัดสินใจ เพราะอาจให้ความสำคัญกับเหตุผลที่ไม่ใช่ทางเศรษฐศาสตร์มากกว่า อีกทั้งไม่จำเป็นว่าหน่วยที่ตั้งทุกหน่วยจะมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกที่ตั้งของตนเอง อาทิเช่น เด็ก สตรี คนชรา จำนวนมากที่ไม่อาจตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยของตนเองได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยเหตุผลทางการเงิน หรือทางสังคม (Hoover 1975)

1. องค์ประกอบของปัจจัยการเลือกที่ตั้ง

ปัจจัยสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งของหน่วยที่ตั้งต่าง ๆ แต่ระดับของความรุนแรงจะแตกต่างกันไป ตามความต้องการที่แตกต่างกันของหน่วยที่ตั้งแต่ละประเภท ปกติเมื่อต้องตัดสินใจหน่วยที่ตั้งจะต้องชั่งน้ำหนักและต้องยอมแลก (tradeoffs) ระหว่างปัจจัยการเลือกที่ตั้งแต่ละประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของหน่วยที่ตั้งนั้นๆ เองปัจจัยการเลือกที่ตั้งประกอบด้วย

(1) ความไม่ต้องการเคลื่อนย้าย (Inertia) อาจเป็นปัจจัยการเลือกที่ตั้งที่สำคัญสุดที่มักไม่ค่อยยอมรับเมื่อหน่วยธุรกิจเลือกที่ตั้ง ณ ที่หนึ่งๆ แล้วจะมีพลังหลายๆ อย่างที่พยายามดึงให้ธุรกิจนั้นดำรงอยู่ที่นั่นต่อไป ประการแรก เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจเลือกที่ตั้ง ในตอนแรกยังคงไม่

เปลี่ยนแปลง ประการที่สอง โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของบริเวณนั้นๆ อาจพัฒนาขึ้น เพื่อเสริมอิทธิพลของปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการตัดสินใจเลือกในตอนแรกกล่าวคือ มักจะมีความสัมพันธ์แบบ “พัฒนาไปด้วยกัน” ซึ่งหากมีการย้ายจะเกิดความเสี่ยงในการย้ายที่ตั้งมากระทบต่อกิจการก่อให้เกิดความไม่แน่นอนขึ้น (Blair 1991)

(2) ต้นทุนค่าขนส่ง (Transportation Cost) เป็นปัจจัยการเลือกที่ตั้งที่มีการศึกษาถึงมากที่สุด เพราะกิจกรรมการผลิตส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับต้นทุนค่าขนส่ง และต้นทุนดังกล่าวก็ง่ายที่จะเปรียบเทียบในเชิงปริมาณ โดยทั่วไปแล้วผลิตภัณฑ์ที่มีค่าขนส่งสูง (ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยการผลิตหรือผลผลิต) เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าของผลผลิตขั้นสุดท้ายมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญที่สุดกับต้นทุนค่าขนส่ง ซึ่งอาจเรียกกิจกรรมประเภทนี้ว่าเป็น “กิจกรรมที่ผูกพันกันการขนส่ง” (transportation oriented)

(3) ปัจจัยการผลิต (Input) คืออุปทานของปัจจัยการผลิตที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ หรือไม่สะดวกในการเคลื่อนย้ายที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ตัวอย่างที่ชัดที่สุดคือ บรรยากาศ (Climate) เพราะไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ไม่ว่าจะด้วยต้นทุนเท่าไรก็ตาม

(4) อุปสงค์ (Demand) ประกอบด้วย อุปสงค์ในท้องถิ่น (Local Demand) คือ ความต้องการในผลผลิตที่ไม่สามารถหรือมีความยากลำบากในการเคลื่อนย้าย ดังนั้นกิจกรรมที่ผลิตผลผลิตดังกล่าวจึงมักเลือกที่ตั้งอยู่ใกล้กับตลาด และอุปสงค์ภายนอก (Outside Demand) คือ ความต้องการภายนอกภูมิภาคในผลผลิตที่เคลื่อนย้ายได้ของภูมิภาคเนื่องจากผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ มักเคลื่อนย้ายได้ ดังนั้นกิจการจึงไม่ผูกพันอยู่เฉพาะกับตลาดภายในท้องถิ่นเท่านั้น แต่อาจส่งผลผลิตของตนออกไปขายตลาดภายนอกแต่ถึงกระนั้น กิจการต้องคำนึงถึงค่าขนส่งด้วยจึงควรเลือกที่ตั้งในบริเวณที่มี ความสามารถเข้าถึงตลาดภายนอกเหล่านี้ได้ดี

(5) ต้นทุนแรงงาน (Labor Costs) ต้นทุนแรงงานมักขึ้นอยู่กับค่าแรงขั้นต่ำ (The Prevailing Wage) โดยค่าแรงขั้นต่ำของภูมิภาคเป็นดัชนีที่สำคัญของ ต้นทุนแรงงาน สำหรับประเทศไทยไม่มีการแยกประเภทของแรงงานในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วแรงงานประเภทต่างๆ ก็มักมีค่าจ้างขั้นต่ำที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามค่าจ้างแรงงานประเภทหนึ่งๆ ในภูมิภาคเดียวกันมักไม่ต่างกันจึงไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่ต้อง พิจารณาในกรณีที่ตั้งภายในภูมิภาคเดียวกัน

(6) คุณภาพชีวิต (Quality of Life) จะช่วยทำให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นโดยกระตุ้นความสะดวกสบาย ที่จะช่วยส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็ว

(7) แรงกระตุ้นและการกีดกันของรัฐบาล (Government Incentives) แรงกระตุ้นก็มีอาทิ เช่น การช่วยเหลือทางดอกเบี้ย การค้ำประกันเงินกู้ การยกเว้นกฎเกณฑ์บางอย่าง การขายที่ดินให้ในราคาต่ำกว่าราคาตลาด เครดิตภาษี และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้ด้วยต้นทุนของรัฐ เป็นต้น ในส่วนการกีดกันของรัฐจะประกอบด้วย การเพิ่มภาษี การเกินค่าผ่านทาง การเพิ่มอัตราการจัดเก็บ

(8) บรรยากาศทางธุรกิจในพื้นที่ (Local Business Climate) ปัจจัยการเลือกที่ตั้งที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง บรรยากาศทางธุรกิจมีองค์ประกอบที่มีความซับซ้อน เนื่องจากมันครอบคลุมไม่เฉพาะภาษี แผนการใช้จ่ายแล้วยังเกี่ยวข้องกับลักษณะที่เป็นรูปธรรมน้อยกว่าของทัศนคติทางธุรกิจของชุมชนนั้นๆ

2. ปัจจัยการตัดสินใจสู่การเลือกทำเลที่ตั้ง

การจัดการในบริษัทเอกชน และภาครัฐบาล ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ สังคม และปัจจัยส่วนบุคคล โดยสามารถตรวจสอบจากการเลือกทำเลที่ตั้งของกิจกรรมในแต่ละหน่วยกิจกรรม ซึ่งสามารถแบ่งหน่วยกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยที่อยู่อาศัย (residential unit) หน่วยธุรกิจ (business firm) และสถาบันสาธารณะ (public institute) งานวิจัยฉบับนี้จะมีการกล่าวถึง หน่วยธุรกิจเป็นหลักที่สำคัญ เพื่อใช้ในการสืบสวนการเลือกทำเลที่ตั้ง โครงข่ายกิจกรรมของหาบเร่แผงลอย โดยหน่วยธุรกิจจะมีการเลือกทำเลที่ตั้งโดยพิจารณาตามจุดประสงค์ของ ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนหลังจากหักด้วยต้นทุนที่ลงทุนไป คือกำไรเป็นจุดประสงค์หลักของการตัดสินใจซึ่งสามารถอธิบายได้จากความคุ้มค่าของการลงทุน (ตัวเงินและแรงงาน) เพื่อเป็นการเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมต่อกิจกรรมต่างๆ ย่อมประกอบด้วยปัจจัยหลักทั้งสิ้น 5 ด้าน

ตาราง 3 ปัจจัยของการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจ

ประเภท	ปัจจัยหลัก	รายละเอียดของปัจจัย
1	เศรษฐกิจ(Economic)	1.ความคุ้มค่าของการขนส่ง 2.คงสถานะของแรงงาน(ลูกจ้าง) 3.ค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงาน 4. ความคุ้มค่าของมูลค่า
2	สถานที่(Location)	1.พื้นที่กิจกรรมใกล้แหล่งกิจกรรม 2.พื้นที่รองรับ 3.ตำแหน่งของแหล่งวัตถุดิบ

3	นโยบาย(Policy)	1.การจัดการบริหารพื้นที่ของรัฐ(เทศกิจ)ในแต่ละพื้นที่ กิจกรรม 2.การกีดกันและการกำหนดพื้นที่ห้ามดำเนินกิจกรรม 3.การกำหนดค่าบริหารจัดการ
4	แรงจูงใจ/ความคิดเห็น (Self-perception)	1.ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ 2.ความต้องการของบริษัทโดยรวม 3.การรองรับและส่งเสริมต่อกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ 4.ความสะดวสบายในการสนับสนุนคุณภาพชีวิต 5.การเคลื่อนย้ายที่ยากลำบาก
5	เวลา(Time)	1.ระยะเวลาการเคลื่อนย้าย 2.ระยะเวลาในการจัดเตรียม 3.ความเหมาะสมและไม่เหมาะสมในการใช้เวลา

โดยปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจในภาคของกิจกรรมต่างๆ โดยมีการเคลื่อนที่ที่เชื่อมโยงกันกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกิจกรรมในส่วนต่างๆ นั้นดำเนินการตามปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นมีการตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้ง แรงจูงใจที่เกิดขึ้นเพื่อการสร้างผลให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

2.3 ช่องว่างงานวิจัย

หาบเร่งแผงลอยเป็นรูปแบบกิจกรรมการค้าอกระบบที่มีบทบาทหน้าที่ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบที่มีการศึกษาระบบการค้าเพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบทางเดินเท้าที่ยั่งยืน และการกำหนดนโยบายคีนทางเดินเท้าให้ประชาชนของภาครัฐสำหรับจัดระเบียบการค้าหาบเร่งแผงลอยเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง โดยจากแนวคิดและทฤษฎีที่ผ่านมายังมีช่องว่างของงานวิจัย เนื่องมาจากการศึกษาหาบเร่งแผงลอยถูกศึกษาเพียงมิติใดมิติหนึ่งบนพื้นที่เส้นทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น โดยขาดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมเชิงพื้นที่ในภาพรวม เนื่องจากหาบเร่งแผงลอยมีบทบาทสำคัญที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะบนทางเท้า แต่เชื่อมต่อกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกันในลักษณะโครงข่าย มีการเคลื่อนที่ของสินค้าในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน จากแหล่งผลิต แหล่งเก็บ จนถึงแหล่งขายซึ่งอยู่บนทางเท้าสาธารณะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4 สรุปข้อดีและข้อเสียของแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎี	ข้อดี	ข้อเสีย
รูปแบบเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืนบนเส้นทางเดินเท้าของกรุงเทพมหานคร (Mateo-Babiano, 2005)	มีการสนับสนุนการค้าหาบเร่แผงลอยเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สร้างความหลากหลายของกิจกรรมบนทางเดินเท้า ส่งเสริมให้เกิดความมีชีวิตชีวา และความเป็นมิตรต่อคนเดินทางบนทางเท้า อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิด อัตลักษณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจของเส้นทาง	เป็นการศึกษากิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยเป็นกิจกรรมที่สร้างให้เกิดความหลากหลาย และปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืนแต่มีการคำนึงถึงกิจกรรมบนเส้นทางเดินเท้าเพียงเท่านั้นโดยไม่ได้คำนึงถึงกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอยบนพื้นที่เมืองทั้งระบบ
การจัดการของภาครัฐ “นโยบายคืนทางเดินเท้า” ในปีพุทธศักราช 2559 (พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง 2535)	หาบเร่แผงลอยเป็นหน่วยกิจกรรมที่สร้างให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมืองจึงมีแผนในการในการจำกัดและกำจัด หาบเร่แผงลอยออกจากทางเดินเท้า อีกทั้งยังมีผลในการจัดการต่อกลุ่มอิทธิพลที่เกิดขึ้นในการค้าหาบเร่แผงลอย	เป็นการจัดการต่อปัญหาที่เกิดขึ้นบนเส้นทางเดินเท้าเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการจัดการกับกลุ่มอิทธิพลเท่านั้น ซึ่งเป็นการจัดการบนพื้นที่เพื่อการค้าเพียงเท่านั้นโดยไม่ได้คำนึงถึงกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอยบนพื้นที่เมืองทั้งระบบ
การจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานคร : ข้อเสนอแนะ (นฤมล นิราทร, 2557)	มีการคำนึงถึงว่าการจัดการหาบเร่แผงลอยไม่ควรจำกัดอยู่ที่การจัดระเบียบพื้นที่การค้า และการจัดการกับกลุ่มอิทธิพล ยังมีอีกหลาย ประเด็นสำคัญที่สมควรได้รับความสนใจในมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านการเมือง และมิติทางวัฒนธรรม	เป็นการศึกษาการค้าหาบเร่ที่มีความครอบคลุม มิติหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วยมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านการเมือง และมิติทางวัฒนธรรม แต่หากควรมีการศึกษาเพิ่มเติมทางด้านกายภาพที่ครอบคลุมทางด้านเมือง เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการต่างๆบนพื้นที่เมือง
การบูรณาการผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในการวางแผน (Shreya Dalwadi, 2010)	เป็นการศึกษาเศรษฐศาสตร์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการค้าหาบเร่แผงลอยในกระบวนการวางแผนเมือง	เป็นการศึกษาในกระบวนการค้าจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภคเพียงเท่านั้นซึ่งเป็นเพียงกระบวนการขายบนพื้นที่ขายเท่านั้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิดรูปแบบเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืนบนเส้นทางเดินเท้า และการจัดการของภาครัฐ “นโยบายเส้นทางเดินเท้า” ในปีพุทธศักราช 2559 เป็นการมองถึงหาบเร่แผงลอยเป็นกิจกรรมที่เกิดบนเส้นทางเดินเท้าทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าจะมีการนำเสนอให้มีการศึกษาในมิติที่ครอบคลุมมากขึ้นจากการนำแผนนโยบายการจัดการการค้าหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครมาทำการศึกษา และเสนอแนะปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญมากขึ้น ทั้งมิติมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านการเมือง และมิติทางวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งการศึกษาถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอย แต่ยังมีช่องว่างในการศึกษาเนื่องจากยังไม่มี การศึกษากิจกรรมหาบเร่แผงลอยในรูปแบบโครงข่ายที่ไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาหาบเร่แผงลอยบนเส้นทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น จะเป็นการศึกษาในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอยด้วยนับแต่กระบวนการการจัดซื้อ จัดเตรียม เคลื่อนย้าย ตั้งแผง ซักล้าง รื้อแผง และจัดเก็บ ซึ่งมีการซ้อนทับของมิติด้านต่างๆ บนพื้นที่เมืองตามแนวทางของโครงข่ายเมืองที่มีคุณภาพ ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การแนวความคิดของการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการออกแบบ และนโยบายในการจัดการของพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง

2.4 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยเรื่องความยั่งยืนของทางเดินเท้าในเมือง มีแนวคิดจากการศึกษาบทบาทและปรากฏการณ์ของหาบเร่แผงลอย จะมุ่งเน้นถึงด้านกายภาพของหาบเร่แผงลอย ส่งผลต่อพื้นที่สาธารณะซึ่งมีรูปแบบของการใช้พื้นที่เพื่อการค้าผสมเข้ากับกิจกรรมบนพื้นที่ว่าง รวมถึงความหลากหลายของกิจกรรมว่าเป็นดัชนีชี้วัดความยั่งยืนของทางเดินเท้าอีกทั้งยังวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีในการจัดการของภาครัฐ

การสร้างพื้นที่เส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน เกิดจากพื้นที่เป็นองค์ประกอบสำคัญประการแรก ของพื้นที่ว่างสาธารณะ ความแตกต่างของแต่ละพื้นที่คือ คุณลักษณะเฉพาะและเป็นคุณสมบัติที่ติดตัว (Attribute) ของแต่ละพื้นที่ ดังนั้นปัจจัยกายภาพที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกย่อมมีความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างของสิ่งอำนวยความสะดวกมีผลต่อผู้ใช้ เพราะคนจะใช้พื้นที่ก็ต่อเมื่อผู้ใช้รู้สึกสะดวกสบายในพื้นที่นั้นๆ อย่างไรก็ตามพื้นที่นั้นจะตั้งอยู่บนที่ตั้งแตกต่างกัน เกิดการเข้าถึงพื้นที่แตกต่างกัน และองค์ประกอบอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของพื้นที่ที่แตกต่างกันในแต่ละย่านเกี่ยวพันกับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความหลากหลายดังเช่นกิจกรรมการค้า นั้นทนาการ (Whyte 1980) อีกทั้งบทบาทของพื้นที่สาธารณะที่ดัดนั้นย่อมประกอบด้วยกิจกรรมที่ทำให้เกิดความ เป็นชีวิตชีวาของเมืองในย่าน (Jacobs and Campbell 1961) ความแตกต่างของในเมืองกับนอกเมืองยังรวมถึงความหนาแน่น ที่แตกต่างกัน สร้างอุปสงค์ของพื้นที่ต่างกัน เพราะจำนวนคนมาก

ยอมส่งผลให้ผู้ในพื้นที่มากเป็นสัดส่วนที่เกี่ยวข้องกัน การใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสานมีส่วนดีต่อการใช้พื้นที่เพราะสร้างกิจกรรมในหลากหลายช่วงเวลา และรองรับต่อผู้ใช้ที่แตกต่างกันอีกทั้งความแตกต่างของที่ตั้งเชิงเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมยังส่งผลต่อการใช้พื้นที่ วัฒนธรรมนั้นเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ซึ่งสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงมีการพัฒนาพื้นที่มาเป็นพื้นที่สาธารณะ ส่วนที่ตั้งตามมิติทางเศรษฐกิจ เกิดการกระจุกตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแรงของระบบเศรษฐกิจ สัญจร ก่อเกิดพื้นที่ติดต่อเกิดการเดินทางเพื่อซื้อสินค้าและบริการ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้สร้างกิจกรรมตลอดการเดินทางโดยเฉพาะการเดินทางเท้า สร้างกิจกรรมการปฏิสัมพันธ์ระดับต่างๆ เกิดรูปแบบการใช้พื้นที่สาธารณะดังนั้นในการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเป็นการมองถึงกิจกรรมที่หลากหลายบนพื้นที่สาธารณะเป็นส่วนวัดความยั่งยืน และความมีชีวิตชีวาของเส้นทางเดินเท้า โดยมีหาบเร่แผงลอยเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืน และความมีชีวิตชีวาที่เกิดขึ้นบนทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น โดยมีได้มองว่าหาบเร่แผงลอยเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับองค์ประกอบอื่นๆ ของเมืองนอกจากเส้นทางเดินเท้า จึงทำให้มีการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมบนเนื้อหา และกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เมืองอย่างเป็นโครงข่าย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาแมลงลอยอาหารในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของแมลงลอยอาหารในบริบทของเมือง อีกทั้งยังวิเคราะห์ถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมในระบบโครงข่าย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 แนวคิดงานวิจัย

3.2.1 กรอบงานวิจัย

3.2.2 ชุดข้อมูล

3.2.3 กำหนดตัวแปร

3.2.4 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา และกลุ่มประชากรตัวอย่าง

3.3 วิธีดำเนินงานวิจัย

3.3.1 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

3.3.2 วิธี และเครื่องมือในงานวิจัย

3.3.3 การวิเคราะห์ และการประมวลผลผลการวิจัย

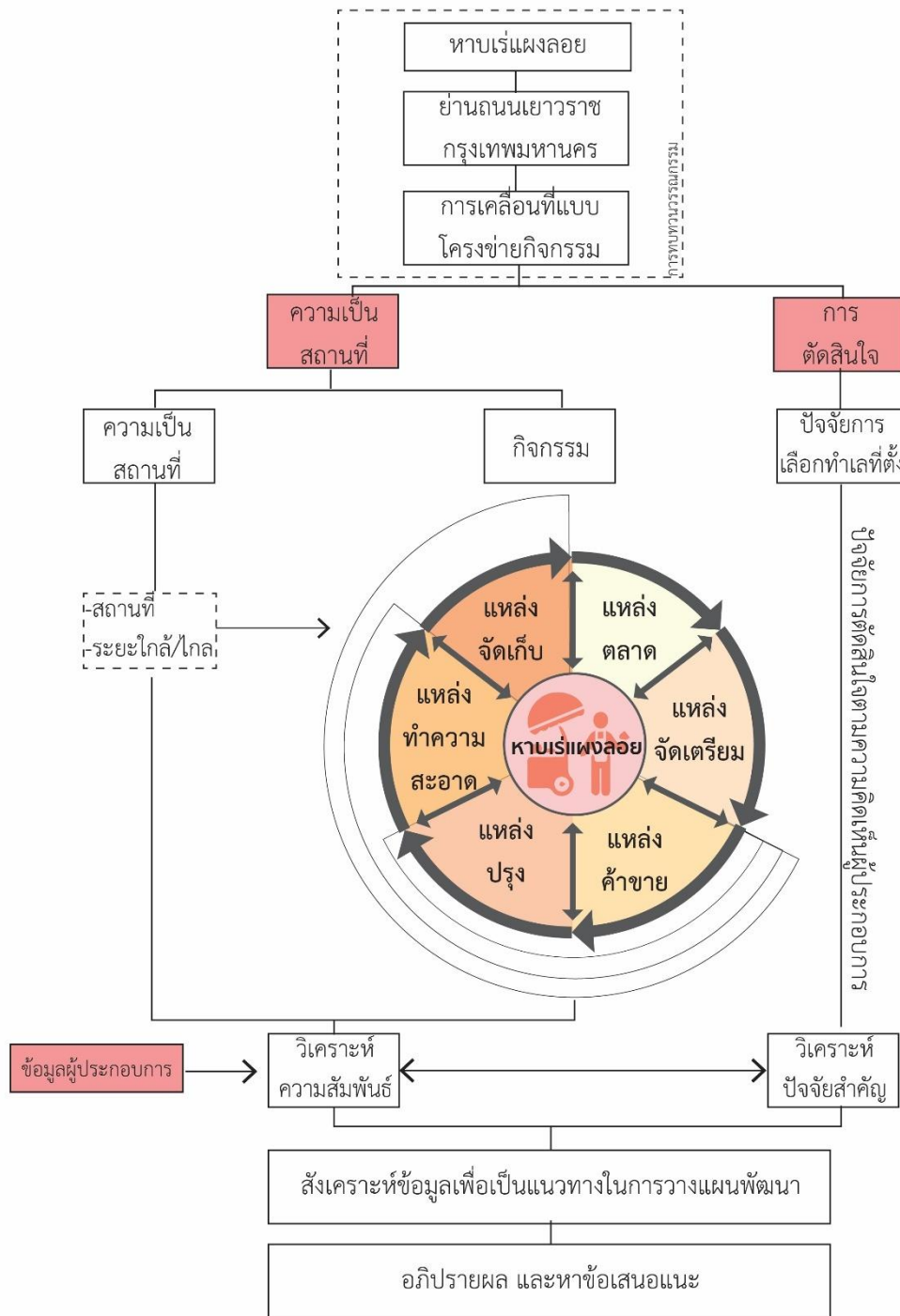
3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของการค้าแผงลอยอาหารบริบทของประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการประกอบอาหาร โดยมีการวิเคราะห์เชิงทำเลที่ตั้งของกิจกรรมต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหาบเร่แผงลอย เป็นการเก็บข้อมูลของกิจกรรมโครงข่ายจากการลงวิจัยภาคสนาม ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของแผนที่ (Mapping Analysis) เพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ของหาบเร่แผงลอยในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน จะนำมาสู่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อวิชาการในการสร้างข้อมูลเชิงลึกที่ปูทางไปสู่แนวความคิดของการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการออกแบบ และนโยบายในการจัดการของพื้นที่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง

3.2 แนวคิดงานวิจัย

3.2.1 กรอบงานวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอย ที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบและกิจกรรมอื่นๆ ของเมืองในลักษณะโครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) โดยพื้นที่เมืองเปรียบเสมือนห้องครัว โดยมีกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยขายอาหารเป็นหน่วยกิจกรรมที่มีการทำงานกันอย่างเป็นระบบโครงข่าย นับแต่กระบวนการการจัดซื้อ จัดเตรียม เคลื่อนย้าย ตั้งแผง ซักล้าง รื้อแผง และจัดเก็บ ที่สอดคล้องซึ่งกันและกัน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับปัจจัยทางด้านการเมืองอีกด้วย ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้มีการวิเคราะห์ถึงหาบเร่แผงลอยประเภทร้านค้าอาหารริมทาง (รับประทานและปรุงในพื้นที่) จึงมีการเลือกกรณีศึกษาที่มีอัตลักษณ์ คือ ถนนเยาวราช เนื่องจากถนนเยาวราชเป็นพื้นที่ที่สร้างสี่ สรรยาค่าคืนที่สร้างรายได้จำนวนมากจากการค้าแผงลอยอาหาร โดยมีการกระจุกตัวของร้านค้าแผงลอยอาหารจำนวนมาก และพื้นที่เยาวราชยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ (CNN Travel) โดยมีกรอบแนวคิดจากการศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารและการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมในกระบวนการ เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่และกิจกรรม โดยมีปัจจัยที่เข้ามากระทบต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการในกระบวนการต่างๆ เป็นการวิเคราะห์ผ่านความสัมพันธ์ระดับเมือง ระดับพื้นที่ใน 3 ด้านหลัก คือ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งงานวิจัยเชิงประจักษ์นี้สามารถประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย และเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

รูปภาพ 7 กรอบงานวิจัย

3.2.2 ชุดข้อมูล

1. ชุดข้อมูลเชิงปฐมภูมิ ด้านกายภาพ เป็นการรวบรวมข้อมูลสถานที่จากแต่ละกิจกรรมตามหลักการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ประกอบด้วย 1.สถานที่ใช้ในการจัดซื้อ(ตลาด) 2. สถานที่ใช้ในการจัดเตรียม 3.สถานที่ใช้ในการขาย 4.สถานที่ในการปรุง 5.สถานที่ในการชักล้าง 6.สถานที่ในการจัดเก็บ รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการและขนาดของพื้นที่ขายในแต่ละจุด ซึ่งวิธีการสำรวจภาคสนาม เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและ การเก็บข้อมูลในรูปแบบของภาพถ่าย

2. ชุดข้อมูลเชิงปฐมภูมิ ด้านพฤติกรรม เป็นการเก็บข้อมูลพฤติกรรมของผู้ประกอบการในด้านปัจจัยการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งของกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับกิจการนั้นๆ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการแฝงลอยประเภทอาหารบนพื้นที่เยาวราช

3.2.3 กำหนดตัวแปร

จากการทบทวนวรรณกรรม ผลงานวิจัย แนวคิดทฤษฎี และการสำรวจภาคสนามเบื้องต้นในพื้นที่ศึกษา พบว่ามีตัวแปรด้านปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และมีผลต่อรูปแบบของโครงข่ายกิจกรรมการค้าแฝงลอยประเภทค้าอาหารซึ่งในที่นี้กำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นตัวแปรต้น เนื่องจากผู้ประกอบการมีอำนาจในการตัดสินใจในขั้นตอนกระบวนการประกอบอาหารของการค้าแฝงลอย และทำให้เกิดการเคลื่อนที่แบบโครงข่ายกิจกรรม (Activity Network) โดยมีปัจจัยซึ่งประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยด้านสถานที่ (Location) คือ สถานที่การดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนกระบวนการต่างๆ มีผลต่อความสะดวกสบายในหลายด้าน ทั้งจากการจัดเตรียม การเคลื่อนย้าย

2. ปัจจัยด้านขนาดของกิจการ (Size) คือ มีผลต่อความสามารถในการเคลื่อนย้ายสถานที่

3. ปัจจัยด้านเวลา (Time) คือ การถูกควบคุมของเวลาในแต่ละกระบวนการที่มีผลต่อกิจการทั้งเวลาตลาด เวลาขายบนพื้นที่ขาย

4. ปัจจัยด้านกิจกรรมกระบวนการ (Activity) คือ กิจกรรมที่มีผลต่อรูปแบบการใช้สถานที่นั้นๆ รูปแบบของกิจกรรมมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบสถานที่

5. ปัจจัยด้านงบประมาณ (Budget) คือ ความสามารถด้านการเงินที่สามารถจ่ายได้

6. ปัจจัยด้านประเภทสินค้า (Goods) คือ ประเภทของสินค้า รูปแบบธุรกิจมีผลต่อความสามารถและความถี่ในการเคลื่อนย้ายในแต่ละกระบวนการ

7. ปัจจัยด้านระยะทาง (Distance) คือ ต้นทุนค่าขนส่งส่งผลต่อความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์

3.2.4 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา และกลุ่มประชากรตัวอย่าง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีการวิเคราะห์ถึงแผงลอยที่มีลักษณะการจัดการที่มีระบบ คือ แผงลอยประเภทร้านค้าอาหารริมทาง (ปรุงและรับประทานในพื้นที่) จึงเลือกกรณีศึกษาที่มีอัตลักษณ์ คือ ถนนเยาวราช

ขอบเขตศึกษาจุดการค้าแผงลอยอาหารในย่านเยาวราช ระหว่างแยกเฉลิมบุรี ถึงแยกราชวงศ์ ซึ่งเป็นบริเวณของพื้นที่ผ่อนผันการค้าหาบเร่แผงลอยบนถนนเยาวราชเป็นเส้นตรงตลอดเส้นทาง ระยะทาง 600 เมตร (เส้นทางจรวด เส้นทางบาทวิถี และพื้นที่ย่านเยาวราช)

แผนที่ 1 พื้นที่ย่านเยาวราช

พื้นที่ย่านเยาวราชเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่การกระจุกตัวของการค้าแผงลอยอยู่จำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร้านค้าแผงลอยในรูปแบบหมุนเวียนผลัดกันใช้พื้นที่เพื่อการค้าตลอดทั้งวัน โดยการแบ่งเป็นการค้าในช่วงเช้า ช่วงกลางวัน และช่วงเย็นจากการลงสำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อระบุตำแหน่งเบื้องต้น พบว่าหาบเร่แผงลอยบนถนนเยาวราชมีทั้ง 3 ช่วงเวลา ประกอบด้วยประเภทของสินค้าทั้งสิ้น 9 ประเภท ได้แก่ อาหารปรุง เกาต์ ผลไม้ น้ำผลไม้ สินค้าจิปาถะ สลากกินแบ่งรัฐบาล สินค้าที่เชื่อมโยงกับร้านค้าหน้าร้าน และอาหารแห้ง

กลุ่มประชากรตัวอย่างจะเลือกช่วงเวลาที่มีการค้าแผงลอยกระจุกตัวของการค้าขายมากที่สุด ในช่วงเย็นตั้งแต่ 18.00น. ถึง 24.00น. อีกทั้งการกำหนดกลุ่มตัวอย่างประเภทสินค้าของแผงลอย จะเป็นรูปแบบของสินค้าประเภทอาหารปรุง (ปรุงและรับประทานในพื้นที่) มีจำนวน 57 ร้านค้า ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาดำเนินกิจการที่อยู่ในช่วงของการท่องเที่ยวของถนนเยาวราชที่มีชื่อเสียง และเป็นประเภทสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของย่านเยาวราช เป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์กิจกรรมเครือข่ายการเชื่อมโยงกับพื้นที่เมือง

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.3.1 ขั้นตอนการศึกษา

1. ทบทวนวรรณกรรม และศึกษาแนวความคิด ด้านแนวคิดการการพัฒนาเมืองเพื่อป้องกัน ด้านแนวคิดการจัดการพื้นที่สาธารณะและทางเท้า ด้านบทบาทและปัญหาของกิจกรรมหาบเร่แผงลอย ด้านนโยบายการจัดการหาบเร่แผงลอยของภาครัฐ ด้านห่วงโซ่อุปทานการค้า และด้านการเลือกทำเลที่ตั้งของหน่วยธุรกิจขนาดเล็ก

2. ลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้นในพื้นที่ที่มีการปรากฏตัวของการค้าหาบเร่แผงลอย

- พื้นที่วงเวียนใหญ่ บริเวณตลาดบางยี่เรือ
- พื้นที่เยาวราช บริเวณถนนเยาวราช

โดยการลงสำรวจพื้นที่เบื้องต้น เป็นการศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารในรูปแบบเฉพาะของกรุงเทพมหานคร (วันที่ 1-10 ธันวาคม 2559 เวลา 06.00-18.00น. และ 23.00-01.00น.)

3. กำหนดหัวข้องานวิจัย ตั้งคำถามงานวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยกำหนดตามความสนใจและลักษณะของการพัฒนาเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นซึ่งก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง และระบบเศรษฐกิจระดับย่าน

4. กรอบแนวคิดงานวิจัยเพื่อกำหนดขอบเขตงานวิจัย เพื่อกำหนดเครื่องมือใช้ในการตรวจสอบ และค้นหาคำตอบจากการกำหนด พื้นที่กรณีศึกษา

5. ออกแบบระเบียบวิธีวิจัย แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และเทคนิคการเก็บข้อมูล ให้เหมาะสมต่อกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูล

6. เก็บข้อมูลจากการลงสำรวจพื้นที่ศึกษา และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง (16-17 และ 20-23 กุมภาพันธ์ 2560 เวลา 23.00-01.00น.)

7. รวบรวมข้อมูล แผนที่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

8. วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบของการวิเคราะห์แผนที่ ประมวลผลแบบสอบถามเชิงลึก

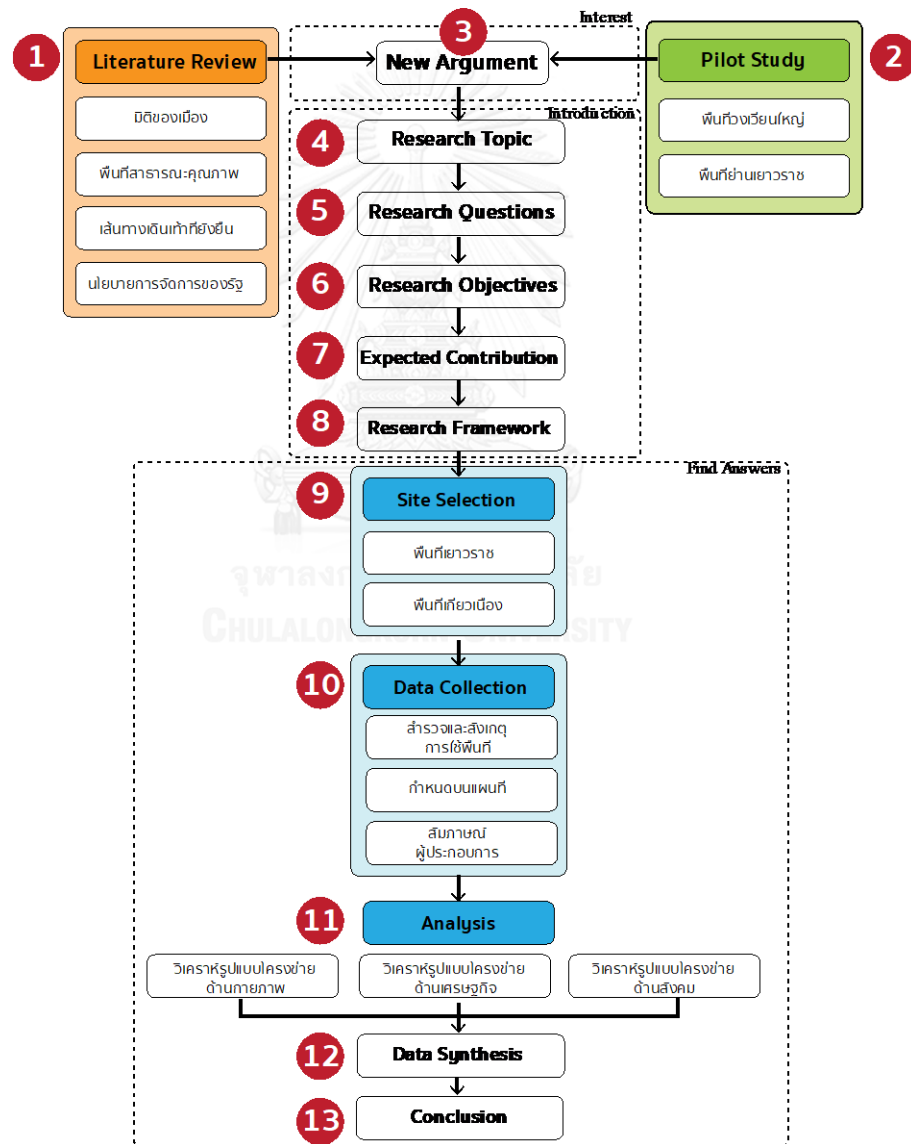
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารกับโครงข่ายของเมืองทางด้านกายภาพ

- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารกับโครงข่ายของเมืองทางด้านเศรษฐกิจ

- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารกับโครงข่ายของเมืองทางด้านสังคม

9. สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมในระบบโครงข่าย

10. อภิปรายผล และเสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้

รูปภาพ 8 ขั้นตอนงานวิจัย

3.3.2 วิธี และเครื่องมือในงานวิจัย

1. การเก็บข้อมูล

(1) การลงพื้นที่สำรวจ

เป็นวิธีการที่ใช้ในช่วงการกำหนดประเด็นจากการลงสำรวจพื้นที่ศึกษาเพื่อระบุตำแหน่งของจำนวนร้านค้าทั้งหมดในย่านเยาวราชทั้ง 3 ช่วงเวลาเพื่อนำมากำหนด และประเมินกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ในงานวิจัย เป็นการลงศึกษาเชิงลึกของสภาพการใช้งานปัจจุบันโดยผู้วิจัยและคณะสำรวจ ค้นหาสถานที่สำคัญที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับแฝงลอยอาหาร ตามคำบอกเล่าอย่างคร่าวของผู้ประกอบการบนถนนเยาวราช เพื่อดูถึงสภาพทั่วไปของการใช้พื้นที่

เครื่องมือในการลงพื้นที่สำรวจ และการระบุตำแหน่ง คือ การจัดทำแผนที่ (Mapping) ระบุตำแหน่งของร้านค้าหาบเร่แผงลอย และระบุตำแหน่งทางกายภาพของสถานที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารบนพื้นที่เมือง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารกับโครงข่ายของเมือง

(2) การสังเกตการณ์

เป็นการกำหนดการสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่ในทุกช่วงเวลา เข้า กลางวัน และเย็น เพื่อหาเวลาสำคัญในการลงสังเกตการณ์ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการเคลื่อนไหวของกระบวนการประกอบอาหาร โดยการเข้าไปสังเกตการณ์และสอบถามหรือพูดคุยกับผู้ประกอบการ และแรงงานในกิจการ ซึ่งเป็นวิธีการสังเกตการณ์ทางด้านกิจกรรม การค้าขาย การเคลื่อนที่ของกิจกรรม การใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรม และจุดบันทึกรูปแบบและระยะเวลาที่เกิดกิจกรรม หรือการเคลื่อนที่ต่างๆ ในกระบวนการการประกอบอาหาร

เครื่องมือในการสังเกตการณ์ คือ กล้องถ่ายภาพ และเครื่องอัดเสียง เป็นบันทึกในรูปแบบภาพถ่าย เสียงสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบกระบวนการการเคลื่อนที่ภายในพื้นที่ย่านเยาวราช ตามคำให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอย ย่านเยาวราช

(3) การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสำรวจและสังเกตการณ์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่าการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการการค้าอาหารข้างทาง เป็นเครื่องมือวิจัยที่สามารถนำมาซึ่งข้อมูลเชิงลึกโดยตรง ประเด็นและมีรายละเอียดสูง ซึ่งวิธีนี้เป็น การถอดข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเจ้าของกิจการหาบเร่แผงลอยในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อสืบค้นข้อมูลตำแหน่งของการดำเนินกิจกรรมตาม

กระบวนการ รูปแบบการเคลื่อนย้ายประชากร การดำเนินกิจกรรม ความถี่ของการดำเนินกิจกรรม รูปแบบการตัดสินใจในการเลือกทำเลที่ตั้งของพื้นที่กิจกรรมและการเคลื่อนที่

เครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ชุดคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการ ร้านค้าแผงลอยอาหารประเภทปรุงและรับประทานในพื้นที่จำนวน 57 ร้านค้า (จำนวนผู้ประกอบการแผงลอยอาหารประเภทปรุงและกินในพื้นที่ ร้อยละ 100) ในวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 และ 20-23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 เวลา 23.00-01.00 น. (จำนวน 6 วัน) โดยชุดคำถาม แบ่งออกเป็นทั้งสิ้น 4 ส่วนที่มีจุดมุ่งหมายในการสืบค้นข้อมูลที่น่าสนใจร่วมกันได้ ดังนี้

- ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ สอบถามด้านเพศ อายุ ภูมิลำเนา(สถานที่เกิด) ที่พักอาศัย สถานภาพของการทำงาน จำนวนแรงงานในกิจการ ระยะเวลาความยาวนานที่มาขายของ (สินค้า)บนย่านเยาวราช

- ส่วนข้อมูลร้านค้า และรูปแบบสินค้า สอบถามรูปแบบแผงลอย ขนาดร้านค้า จำนวนโต๊ะ ความสัมพันธ์กับร้านค้าข้างเคียง รูปแบบของวัตถุดิบ

- ส่วนข้อมูลสถานที่ สอบถามสถานที่ทำกิจกรรม เวลาในการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการ เวลาในการเดินทางในช่วงเปลี่ยนถ่ายกระบวนการ บุคคลที่ทำหน้าที่ในกระบวนการ รูปแบบความถี่

- ส่วนปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการ สอบถามถึงปัจจัยการเลือกทำเลของแต่ละกระบวนการ ด้านเศรษฐกิจศาสตร์ สถานที่ นโยบายรัฐ ความคิดเห็นส่วนบุคคล และเวลา

การเก็บข้อมูลในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลเพื่อสืบหาโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารในบริบทของเมือง รวมถึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารกับโครงข่าย และสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละกระบวนการ

2. การวิเคราะห์

(1) การวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น

เป็นการใช้เครื่องมือทางสถิติเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบชั้นข้อมูล เพื่อให้สามารถรับรู้ถึงข้อมูลที่ไม่สามารถถูกแสดงลงบนแผนที่ได้ เช่น ความถี่ รูปแบบการเคลื่อนไหว รูปแบบการตัดสินใจ โดยมีเครื่องมือในการวิเคราะห์ด้วยระบบ SPSS

2) การประเมินเชิงแผนที่

การนำแผนที่ระบุสถานที่สำคัญของ พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการการประกอบอาหารมาวิเคราะห์เชิงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระยะทาง ความหนาแน่น

(3) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

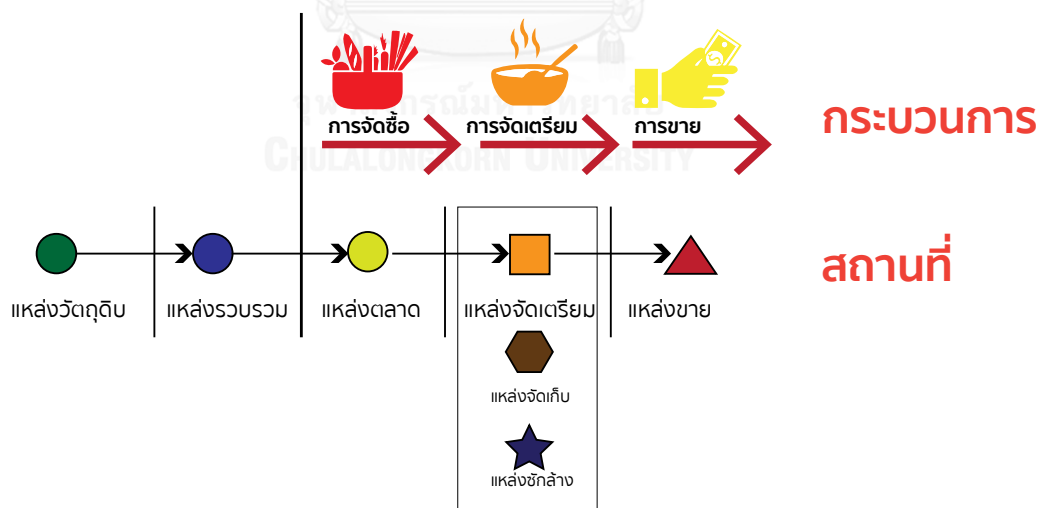
การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Research) เป็นการวิเคราะห์ และบรรยาย รวมถึงแปลความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3.3.3 การวิเคราะห์ และการประมวลผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแบ่งประเภทของกลุ่มเป้าหมายจากผู้ประกอบการแผงลอยอาหารปรุงและรับประทานบนพื้นที่เป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการค้าภายในละแวก กับผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ที่มีการเคลื่อนที่เพื่อหากกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ค้าขายที่มีศักยภาพเพื่อมุ่งเน้นผลกำไร (Sirirat 2014) เพื่อนำมาเปรียบเทียบรูปแบบของโครงข่ายกิจกรรมที่เกิดขึ้น

2. การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของชุดข้อมูลของทั้ง 2 กลุ่มประชากร โดยการแบ่งการวิเคราะห์ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์เชิงกายภาพ, เชิงเศรษฐกิจ, เชิงสังคมของพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการประกอบอาหาร

3. การวิเคราะห์ตามความสัมพันธ์เชิงกระบวนการ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ได้ ซึ่งสามารถอธิบายหลักการวิเคราะห์ได้จากเส้นทางโครงข่ายตามหลักการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) (Schut, van Asten et al. 2016)

รูปภาพ 9 การแสดงลำดับกระบวนการและสถานที่

การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรมการประกอบอาหาร ตามหลักการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าที่มีการเริ่มตั้งแต่ แหล่งตลาด แหล่งจัดเตรียมที่เป็นแหล่งพักอาศัยของผู้ประกอบการการค้านอกระบบ และแหล่งขาย พบว่ากระบวนการประกอบอาหารที่เข้ามาใช้

พื้นที่สำคัญ จึงมีการวิเคราะห์ข้อมูลของ แหล่งพักอาศัย แหล่งจัดเตรียม แหล่งตลาด เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของโครงข่ายกิจกรรม

การวิเคราะห์ตามความสัมพันธ์เชิงกระบวนการ แบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับเมืองประกอบด้วย กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการจัดเตรียม กระบวนการขาย เนื่องจากมีการเชื่อมโยงในระยะไกลระหว่างพื้นที่ และความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับพื้นที่ประกอบด้วย กระบวนการจัดตั้งร้านค้า กระบวนการขาย กระบวนการซึ่กล้าง และกระบวนการจัดเก็บ เนื่องจากความสัมพันธ์ของกระบวนการเป็นการเชื่อมโยงในระยะใกล้ และจำนวนความถี่ในการดำเนินกระบวนการสูง

3. การประเมินปัจจัยการเลือกทำเลที่ตั้งและการเคลื่อนที่ของกระบวนการของผู้ประกอบการมาประเมินข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อหารูปแบบการตัดสินใจที่มีผลต่อความสัมพันธ์เชิงกระบวนการการประกอบอาหาร เพื่อนำมาวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงกระบวนการปรุงอาหารที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงข่ายเมือง

บทที่ 4

เขาวราชกับการค้าหาบเร่แผงลอย

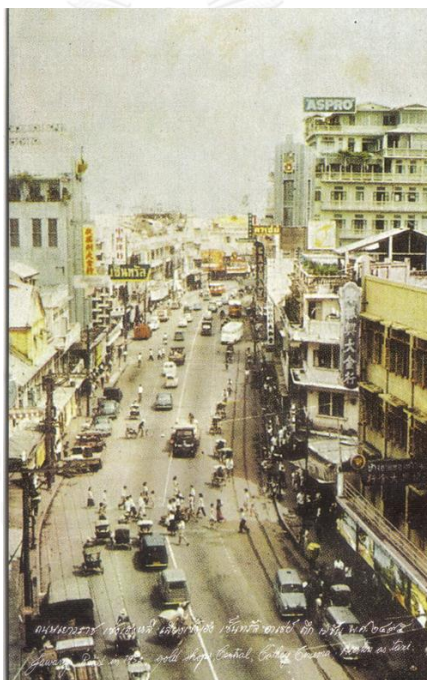
ถนนเขาวราชเป็นหนึ่งในถนนที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้าในย่านอำเภอสำเพ็ง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยถนนเขาวราชเริ่มต้นตั้งแต่คลองรอบกรุง ตรงข้ามป้อมมหาไชย ตัดลงไปทางทิศใต้บรรจบกับถนนราชวงศ์ ถนนสายนี้เริ่มสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2434 โดยให้ชื่อถนนว่า "ถนนยุพราช" ต่อมาจึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า "ถนนเขาวราช" ซึ่งเป็นการสร้างถนนในบริเวณที่แต่เดิมแล้วเป็นชุมชนแออัดของชาวจีน เต็มไปด้วยตรอก ซอกซอย ที่สกปรก เป็นพื้นที่ด้านหลังระหว่างถนนเจริญและถนนสำเพ็ง ในการตัดถนนเขาวราชในช่วงแรกมีความยาวเพียง 1,532 เมตร กว้าง 20 เมตร ต้องใช้เวลาถึง 8 ปีจึงตัดถนนเสร็จจุลวง เมื่อตัดถนนเสร็จได้โปรดเกล้าฯ ให้ปลูกตึกแถวสมัยใหม่สองข้างถนนช่วงปี พ.ศ. 2500 และทำการเปิดให้เช่าทำการค้าขาย เปิดโอกาสให้ชาวจีนจำนวนมากได้เริ่มกิจการของตัวเองโดยมีห้างร้านถาวรทันสมัย เกิดเป็นย่านการค้าใหม่ที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของอำเภอสำเพ็ง จนกลายเป็นย่านการค้าที่เก๋ไก๋มีโรงร้านได้มากที่สุดในประเทศ

รูปภาพ 10 ถนนเขาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5

ต่อมาในปี พ.ศ. 2490-2500 ถนนเขาวราชถือเป็นศูนย์กลางธุรกิจและความบันเทิงชั้นนำของเมืองไทย หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ถนนเขาวราชเจริญเฟื่องฟูถึงจุดสูงสุด กลายเป็นถนนสายหลักของชุมชนชาวจีนพร้อมทั้งก้าวขึ้นเป็นย่านธุรกิจชั้นนำของเมืองไทย และเป็นศูนย์กลางความทันสมัยของกรุงเทพฯ เขาวราชจึงเป็นที่ยอดนิยมของคนกรุงเทพฯ ในยุคนั้น ความ

เจริญของถนนเยาวราชซึ่งเป็นศูนย์รวมความเป็นที่ที่สุดของประเทศในหลายๆ ด้าน เป็นภาพสะท้อนถึงความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของชาวจีนที่เข้ามาทำมาหากินในเมืองไทยด้วยความมานะบากบั่น และได้สร้างความก้าวหน้าอย่างมากให้กับเศรษฐกิจยุคใหม่ของไทย โดยเยาวราชในวันนี้เป็นเสมือนเมืองของชาวไทยเชื้อสายจีน จึงได้รับการขนานนามว่า “ไชน่าทาวน์” ของกรุงเทพฯ และนับเป็นไชน่าทาวน์ ที่มีความเก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก ย่านนี้ยังคงมีเสน่ห์ความเป็นจีนปรากฏให้เห็นในทุกซอกทุกมุม สีสันอันหลากหลายของวัฒนธรรมจีน มีให้สัมผัสได้ทั้งในวิถีชีวิตของผู้คน สถาปัตยกรรม งานเทศกาลประเพณี ไปจนถึงอาหารจีนเลิศรส และยังเป็นย่านการค้าหาบเร่แผงลอยอาหารที่คึกคัก อีกทั้งเป็นศูนย์กลางการค้าทองคำระดับโลก ตลอดจนเป็นแหล่งรวมกิจการการค้าหาบเร่แผงลอยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งใน และนอกประเทศเยาวราชในวันนี้จึงเป็นทั้งย่านธุรกิจใหญ่และแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิตชีวาที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

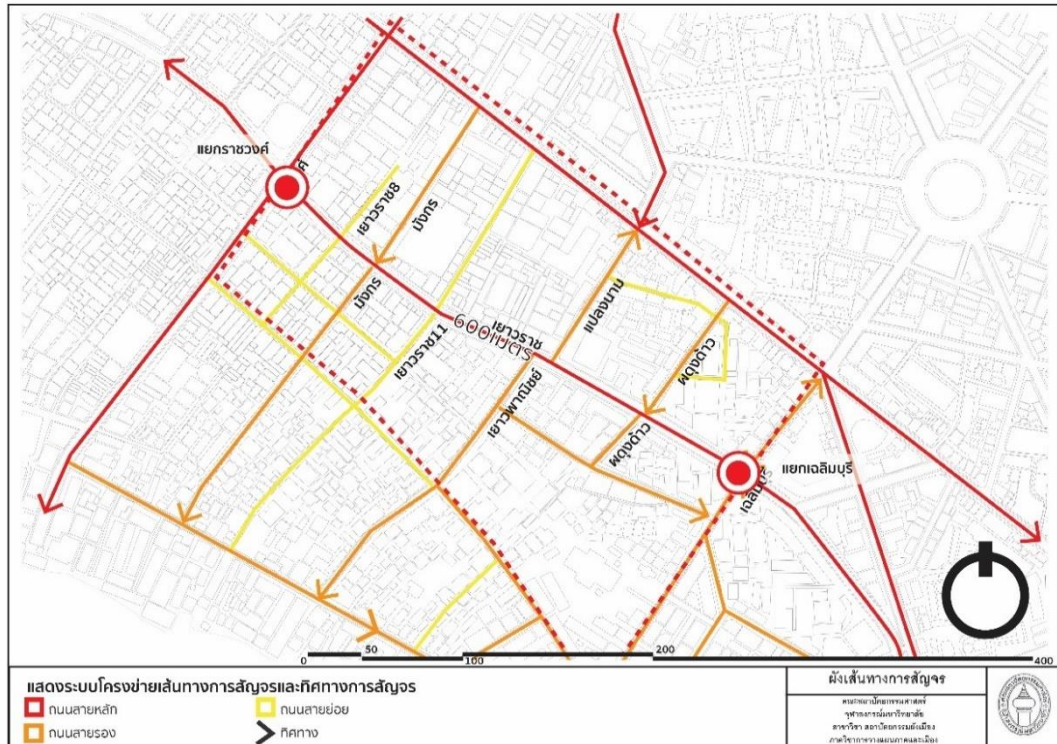
รูปภาพ 11 ภาพถนนเยาวราช ในปี พ.ศ.2495

พื้นที่ถนนเยาวราชเป็นพื้นที่ย่านการค้าของชาวจีน และปรากฏรูปแบบของการค้าหาบเร่แผงลอยมานับแต่อดีต และในปัจจุบันพื้นที่เยาวราชยังเป็นพื้นที่ที่ยังคงมีชื่อเสียงทางการค้า และหาบเร่แผงลอยเรื่อยมา เห็นได้จากบริบททางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่มีการเอื้ออำนวยและส่งเสริมต่อกิจกรรมหาบเร่แผงลอย

4.1 บริบทของเยาวราช

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

1. เส้นทางการสัญจร

แผนที่ 2 แสดงระบบโครงข่ายเส้นทางการสัญจรและทิศทางการสัญจร

อ้างอิง: ผู้ดำเนินงานวิจัย

พื้นที่โครงการมีโครงข่ายถนนสายหลักและสายรอง เชื่อมต่อการเดินทางทั้งภายนอกและภายใน พื้นที่และรองรับการเดินทางภายในพื้นที่ เมื่อพิจารณาพื้นที่โครงการและโครงข่ายการเดินทาง พบว่ามีเส้นทางถนนที่สำคัญของการเชื่อมโยงการค้าขายได้ ดังนี้

(1) โครงข่ายถนนสายหลัก

โครงข่ายถนนสายหลัก ทำหน้าที่เชื่อมโยงการเดินทางกับพื้นที่ภายนอกและรองรับปริมาณ จราจรสูง ประกอบด้วย

- ถนนเยาวราช เป็นถนนขนาด 5 ช่องจราจรไม่มีเกาะกลางมีทางเท้าทั้งสองด้านของ ถนนกว้างประมาณ 1.50 เมตร การจัดการจราจรเป็นแบบเดินรถทิศทางเดียวเชื่อมต่อการเดินทาง จากวงเวียนโอเดียน สิ้นสุดที่แยกถนนพระพงษ์ตัดกับถนนมหาไชยและถนนจักรเพชร สภาพการค้าขายบนถนนเยาวราชเป็นรูปแบบการค้าขายแบบหมุนเวียนร้านค้า โดยการใช้พื้นที่ริมทางเดินเท้าและอาคารพาณิชย์ที่ติดถนนในการค้าขาย

- ถนนเจริญกรุง เป็นถนนขนาด 4 ช่องจราจรไม่มีเกาะกลางมีทางเท้าทั้งสองด้านของ ถนน กว้างประมาณ 1.20 เมตร จัดการจราจรแบบเดินรถทิศทางเดียว ถนนเจริญกรุงเป็นโครงข่ายถนน สายหลักทางตอนเหนือของพื้นที่ศึกษา เชื่อมต่อการเดินทางจาก แยกถนนบริพัตรถึงถนนโรง น้ำแข็ง 1 และสามารถเชื่อมต่อไปยังท่าเรือข้ามฟากสี่พระยา สภาพการค้าขายในอาคารพาณิชย์ ชั้น 1 ในการดำเนินกิจการขายสินค้า อีกทั้งยังเป็นพื้นที่การค้าที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ย่านเสือป่า

(2) โครงข่ายถนนสายรอง

โครงข่ายถนนสายรอง ทำหน้าที่รวบรวมและกระจายการจราจรจากถนนสายหลัก และ ถนนสายย่อยภายในพื้นที่ รองรับการเดินทางภายในพื้นที่และชุมชน ประกอบด้วย

- ถนนทรงวาด เป็นถนนขนาด 2-3 ช่องจราจรไม่มีเกาะกลางมีทางเท้าทั้งสองด้านของ ถนน กว้างประมาณ 1.00 – 1.50 เมตร มีการค้าในอาคารพาณิชย์เป็นย่านการค้าอาหารแห้งและ ห้องเย็น

- ถนนมังกร เป็นถนนขนาด 2 ช่องจราจรไม่มีเกาะกลางมีทางเท้าทั้งสองด้าน ของถนน กว้างประมาณ 1 เมตร เป็นถนนการค้าที่มีการใช้พื้นที่ทางเดินเท้า และอาคารพาณิชย์ชั้น 1 ในการ ค้าขาย โดยสามารถเชื่อมโยงไปยังย่านสำเพ็งได้

- ถนนผดุงด้าว เป็นถนนขนาด 2 ช่องจราจรไม่มีเกาะกลางมีทางเท้าทั้งสองด้าน ของถนน กว้างประมาณ 1 เมตร เป็นถนนการค้าที่สำคัญในยามค่ำคืน เป็นแหล่งรวมตัวของการค้าอาหาร ทะเลบนถนนเยาวราช

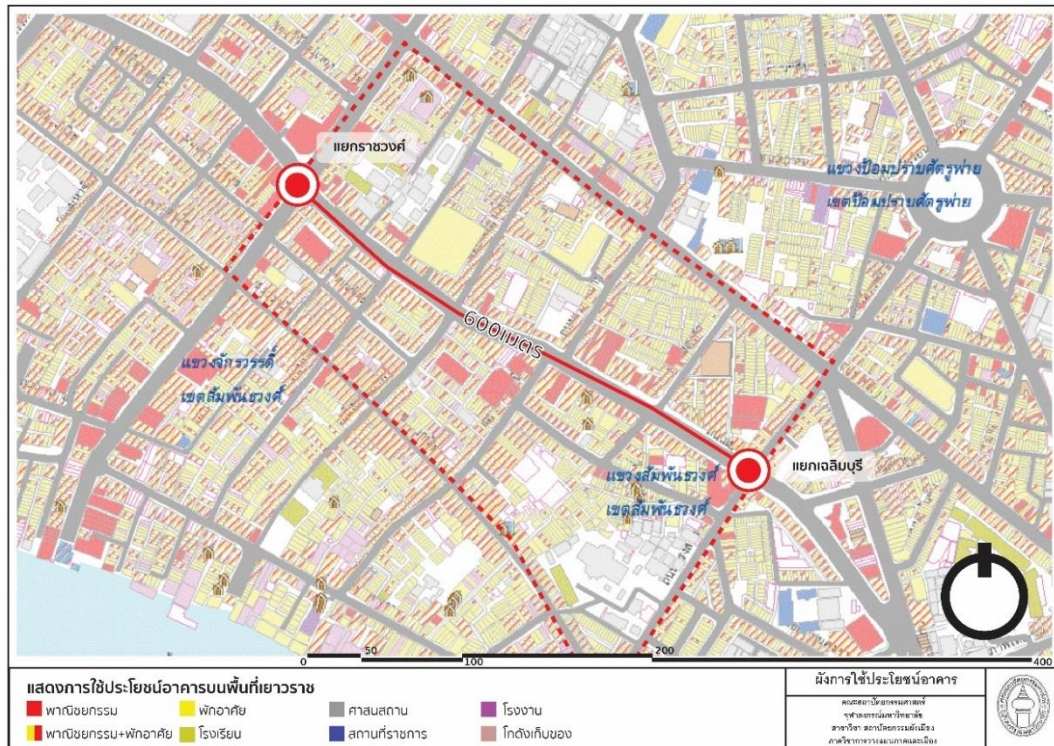
- ถนนแปลงนาม เป็นถนนขนาด 2 ช่องจราจรไม่มีเกาะกลางมีทางเท้าทั้งสองด้าน ของ ถนนกว้างประมาณ 1 เมตร เป็นถนนการค้าที่สำคัญในยามเช้า เป็นแหล่งรวมตัวของการค้า อาหารแห้ง อาหารจีน

(3) โครงข่ายถนนสายย่อย

โครงข่ายถนนสายย่อย มีหน้าที่รองรับการเดินทางภายในชุมชน และเชื่อมต่อ การเดินทาง ไปยังถนนสายรองภายในพื้นที่มีทั้งถนนและตรอกซอย ประกอบด้วย

- ซอยอิสราณภาพ (เยาวราช 11) เป็นถนนขนาด 1 ช่องจราจรมีลักษณะเป็นเส้นทาง การสัญจรที่ไม่เหมาะสมกับรถยนต์ เนื่องจากความคับแคบของเส้นทางแล้วบริเวณข้างถนนมีการกีดขวาง ของสิ่งของจากบ้านเรือนและการค้าขายหาบเร่แผงลอยจำนวนมาก เป็นย่านของการค้าอาหารจีน ที่สามารถเชื่อมโยงการค้าของถนนเยาวราชกับถนนเจริญกรุง

2. การใช้ประโยชน์อาคาร

แผนที่ 3 การใช้ประโยชน์อาคารพื้นที่ถนนเยาวราช

อ้างอิง: ผู้ดำเนินงานวิจัย และสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่เยาวราช การใช้ประโยชน์อาคารนั้นส่วนมากจะเป็นพาณิชย์กรรมเป็นหลัก และประกอบด้วยการใช้ประโยชน์อื่นๆ ได้แก่

(1) ประเภทที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 15 ของอาคารทั้งหมด กลุ่มอาคารที่พักอาศัยนั้น ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในบล็อกถัดไปจากอาคารริมถนน อาคารส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นตึกแถว

(2) ประเภทที่อยู่อาศัยแบบผสมกึ่งธุรกิจการค้าและบริการ มีลักษณะชั้นล่างของอาคารเป็นร้านค้าจำหน่ายสินค้าปลีกหรือค้าส่ง ส่วนชั้นบนใช้เป็นที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 57 ของอาคารทั้งหมด ซึ่งมีลักษณะของการใช้งานประโยชน์อาคารที่มีมากที่สุดในพื้นที่ถนนเยาวราช มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นตึกแถวริมถนนสายหลัก และเป็นอาคารที่อยู่ห่างทางเดินบนตลาดใหม่

(3) ประเภทพาณิชย์กรรม คิดเป็นร้อยละ 10 ของอาคารทั้งหมด เป็นลักษณะอาคารพาณิชย์ อาคารขนาดใหญ่ รวมทั้งธนาคารที่มีอยู่ในพื้นที่ ทั้งสิ้น 3 แห่ง

(4) ประเภทศาสนสถาน คิดเป็นร้อยละ 15 ของอาคารทั้งหมด มีศาสนสถานพุทธ 5 แห่ง

(5) สถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3 ของอาคารทั้งหมด มีลักษณะเป็นอาคารที่มีสูงประมาณ 4-5 ชั้น หรือประมาณ 16-17 เมตร เช่น โรงเรียนผดุง

ลักษณะทางกายภาพของเมืองในย่านเยาวราช ทั้งรูปแบบเส้นทางการสัญจรที่มีการค้าหาบเร่แผงลอยแฝงตัวตาม ตรอก ซอก ซอย ทางเท้าต่างๆ อีกทั้งรูปแบบการใช้ประโยชน์อาคารยังเป็นส่วนที่เชื่อมอำนวยการต่อความสัมพันธ์ระหว่างร้านค้าหน้าร้านกับร้านค้าหาบเร่แผงลอย เนื่องจากการใช้ประโยชน์อาคารรูปแบบที่อยู่อาศัยแบบผสมกึ่งธุรกิจการค้าและบริการจึงเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการค้าในย่านเยาวราช

4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

พื้นที่เยาวราชมีความโดดเด่นทางด้านการค้าและบริการที่มีชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักทั้งคนในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งสามารถสร้างรายได้กับกรุงเทพมหานครได้อย่างมาก ซึ่งจะส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพฯในปี 2556 เป็นร้อยละ 30.79 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเป็นสัดส่วนร้อยละ 69.46 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่ม จังหวัด ภาคมหานคร เมื่อพิจารณาสัดส่วนตามสาขาการผลิตของผลิตภัณฑ์จังหวัดของกรุงเทพมหานครพบว่า สาขาการค้าและการบริการมีสัดส่วนมากที่สุด ถึงร้อยละ 75.31 รองลงมาคือ สาขาอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 17.02 และภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.044 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาคบริการมีความสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้นกิจกรรมการค้าในพื้นที่เยาวราชจึงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจกรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่เยาวราชตั้งแต่ในอดีตมีการพัฒนาการที่สัมพันธ์กับการเติบโต ทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครอย่างแนบแน่น ทำให้พื้นที่เยาวราชมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และยังคงเป็นพื้นที่ที่ทำกิจกรรมการค้าที่หลากหลายเป็นย่านการค้าส่ง และค้าปลีกระดับใหญ่ระดับประเทศ เมื่อพิจารณากิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ย่านเยาวราช ในบริเวณพื้นที่ศึกษาสามารถจำแนกรูปแบบ และลักษณะการค้าที่แตกต่างกันตามประเภทกิจกรรมและรูปแบบการค้า (สถาบันอาศรมศิลป์: รายงานสรุปผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง)

ลักษณะทางพื้นที่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งบริบทของการคมนาคมขนส่งรูปแบบ การใช้ชีวิตของคนในชุมชนและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งมีผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจปัจจุบันของพื้นที่สามารถจำแนก บทบาทความสำคัญออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้
ประเด็นแรก-กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลัก

จากพื้นที่เยาวราชสามารถจำแนกเป็นย่านหลักๆ ตามกิจกรรมการค้าในกลุ่มพื้นที่ หรือตามแนวนอนของพื้นที่ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีกิจกรรมหลักด้านเศรษฐกิจหลักๆ ของพื้นที่ เช่น ย่าน

เล้งบ้วยเอี้ยะเป็นย่านค้าวัตถุดิบอาหารสด และอาหารแปรรูปตั้งอยู่บริเวณซอยเยาวราช 6 อยู่ระหว่างถนนเยาวราชกับถนนเจริญกรุง ย่านถนนเยาวราชเป็นย่านค้าอาหารปรุงตลอดวัน เป็นต้น ประเด็นที่สอง-กิจกรรมทางเศรษฐกิจรอง

นอกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักแล้วในหลายๆ พื้นที่ยังมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจรอง เป็นกิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่มีการดำเนินอยู่ และโดยภาพรวมแล้วในปัจจุบันไม่ใช่กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ เช่น สินค้าเชิงวัฒนธรรม กระดาษไหว้เจ้า ของเซ่นไหว้ เป็นต้น ซึ่งในบาง ย่านเป็นแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานของชาวจีนจำนวนมาก กิจกรรมเศรษฐกิจรองจึงมุ่ง ตอบสนองถึง วัฒนธรรมและความต้องการในชุมชน เช่น ร้านจำหน่ายยาจีนโบราณ

1. การขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในพื้นที่

(1) ความสัมพันธ์ทางการค้าของแต่ละย่านย่อย

ความสัมพันธ์ทางการค้าของพื้นที่โครงการมีทั้งสัมพันธ์กันภายในย่านหรือพื้นที่ใกล้เคียง และสัมพันธ์กับพื้นที่อื่นนอกพื้นที่โครงการ เช่น ย่านเยาวราชมีความสัมพันธ์กับย่านทองวาด โดยพื้นที่ ย่านทองวาด รวมถึงบางส่วนของย่านจักรวรรดิ เป็นแหล่งค้าส่ง สินค้าด้านการเกษตร เครื่อง ยา และ อาหารแห้ง ให้กับเล้งบ้วยเอี้ยะ และบริเวณรอบตลาดเก่าเยาวราช และย่านเยาวราช รวมทั้งย่านแปลงนาม ที่เป็นแหล่งผลิตอาหารก็มีการขายไปยังเยาวราช และร้านอาหารบริเวณ ตรอกโรงหมู เป็นต้น

(2) ช่วงเวลากิจกรรมทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ พบว่าช่วงเวลาหลักของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ มักอยู่ในช่วงเวลา เช้า ถึง เย็น เป็นหลักเช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจช่วงเช้าเริ่มตั้งแต่ เวลา 08.00 – 16.00 น. และจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเป็นรูปแบบร้านค้าในช่วงเย็น โดยจะมีบรรยากาศที่คึกคัก และจะมีบรรยากาศที่พิเศษขึ้นในช่วงวัน เสาร์-อาทิตย์ (สถาบันอาศรม ศิลป์:รายงานสรุปผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ ต่อเนื่อง)

(3) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา

จากอดีตที่ผ่านมาบางย่านมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือวิธีการทางเศรษฐกิจ ขณะที่บาง ย่าน มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือแทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางเศรษฐกิจ เช่น ย่าน เยาวราช ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ก็ยังเป็นอาหารและวัตถุดิบ มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ถึงแม้ว่า จะมีแหล่งท่องเที่ยวกินดื่ม เกิดขึ้นในพื้นที่อื่นๆ แต่ถนนคนเดินที่เยาวราชก็ยังคงอยู่ จนถึงปัจจุบัน หรือย่านคลองถมเดิมเป็นแหล่งขายเครื่องไฟฟ้าเครื่องมือเบ็ดเตล็ดต่างๆ ปัจจุบันก็ยังคงมีขาย อยู่

เหมือนเดิม แต่รูปแบบการขายเปลี่ยนจากการวางแผง หรือกองอยู่บนทางเท้าข้างถนน เปลี่ยนเป็นย้ายไปเป็นแผงที่มีความมั่นคง และขนาดใหญ่ขึ้น หรือแม้กระทั่งมีการขยับขยาย หรือเปลี่ยนรูปแบบไปเช่าพื้นที่ในอาคารสูงมากขึ้น (สถาบันอาศรมศิลป์: รายงานสรุปผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง)

ระบบเศรษฐกิจในย่านเยาวราชเป็นระบบเศรษฐกิจที่ถูกขับเคลื่อนด้วยกิจกรรมการค้าอาหารทั้งรูปแบบการค้าหน้าร้าน และหาบเร่แผงลอย และเป็นส่วนช่วยให้เกิดสีสันของย่าน อีกทั้งระบบเศรษฐกิจของย่านการค้าเยาวราชยังมีระบบความสัมพันธ์ทางการค้าของแต่ละย่านย่อยที่เชื่อมโยงเข้าหากันอย่างเป็นระบบ

4.1.3 ลักษณะทางสังคมและประชากร

1. จำนวนประชากรตัวเลขจำนวนประชากรมาจากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย (อ้างอิง: http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php) ระบุว่า ในปีพ.ศ.2550-2557เขตสัมพันธวงศ์มี จำนวนประชากรดังนี้

ตาราง 5 จำนวนประชากรหลักในเขตสัมพันธวงศ์ ปี2550ถึง2559

ปี	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
2550	15,030	15,616	30,646
2551	14,737	15,354	30,088
2552	14,252	15,031	29,283
2553	13,900	14,717	28,617
2554	13,587	14,414	28,001
2555	13,317	14,109	27,426
2556	13,088	13,844	26,932
2557	12,790	13,569	26,359
2558	12,491	13,203	25,695
2559	12,014	12,771	24,785

การเปลี่ยนแปลงของประชากรหลัก ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาพบว่าจำนวนประชากรในเขตสัมพันธวงศ์ได้ลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ดังที่แสดงในตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2550 เขตสัมพันธวงศ์มีประชากรจำนวน 30,646 คน และจำนวนลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือจำนวน 24,785 ในปีพ.ศ. 2559

2. การรวมกลุ่มของชุมชน กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในย่านได้เป็น 3 ลักษณะคือ กลุ่มคนดั้งเดิมที่ยังดำรงชีวิตและพักอาศัยอยู่ในย่าน กลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่อาศัยแต่ยังเป็นที่ทำการค้าอยู่ในพื้นที่ และกลุ่มประชากรแฝง มีรายละเอียดดังนี้ (สถาบันอาศรมศิลป์:รายงานสรุปผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง)

ตาราง 6 กลุ่มประชากรในพื้นที่เยาวราช

กลุ่มประชากร	รายละเอียด
กลุ่มคนดั้งเดิมที่ยังดำรงชีวิตและพักอาศัยอยู่ในย่าน	คนดั้งเดิมที่ยังดำรงชีวิต และพักอาศัยอยู่ในย่าน ส่วนมากเป็นคนเชื้อสายจีนที่เป็นลูกหลานของชาวจีนโพ้นทะเล ที่เดินทางมาจากประเทศจีนตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และมีการโยกย้ายถิ่นฐานจากประเทศจีนเข้ามาในพื้นที่ตลอดมาจนถึงปัจจุบันชาวจีนที่เข้ามาทำมาหากินในพื้นที่แห่งนี้ เมื่อเริ่มสร้างเนื้อสร้างตัวจนมีอาชีพหรือกิจการที่มั่นคง มักจะลงหลักปักฐานโดยการซื้อที่ดิน และปลูกบ้านพักอาศัยของตนเองในพื้นที่แห่งนี้ มีทั้งผู้ที่ครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน และผู้ที่เป็นผู้เช่าที่ดินขององค์กรต่างๆ เช่น ที่ดิน ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่เอกชนและที่วัด ในปัจจุบันกลุ่มคนดั้งเดิมที่ยังดำรงชีวิตอยู่ใน พื้นที่มักเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีความผูกพันกับพื้นที่ แต่มีลูกหลานบางส่วนได้ย้ายออกจากพื้นที่ไปแล้ว ซึ่งคนเหล่านี้ส่วนมากยังมีกิจการ และร้านค้าอยู่ในทำเลดั้งเดิมของตน
กลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่อาศัยแต่ยังเป็นที่ทำการค้าอยู่ในพื้นที่	กลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่อาศัยแต่ยังเป็นที่ทำการค้าอยู่ในพื้นที่ ส่วนมากมักจะเป็นการย้ายที่อยู่อาศัยออกไปจากพื้นที่แล้ว แต่ยังคงอาศัยย่านเยาวราชและพื้นที่ต่อเนื่องเป็นแหล่งทำมาหากิน หรือเพื่อการค้าขาย โดยผู้คนในย่านได้ย้ายออกไปหาที่พักอาศัย ซึ่งอาจมีสาเหตุปัจจัยสำคัญๆ ได้แก่ การขยายตัวของรูปแบบการค้า ความแออัดของบ้านพัก ความทรุดโทรมของตัวอาคาร
กลุ่มประชากรแฝง	- กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากการที่สังคมในย่านเป็นสังคมที่อิงกับระบบเศรษฐกิจเป็นหลัก อีกทั้งระบบ เศรษฐกิจในพื้นที่นี้ยังเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความเข้มข้น ซึ่งดึงดูดแรงงานจากภายนอกให้เข้ามาทำงานในพื้นที่ - กลุ่มนักท่องเที่ยว พื้นที่เยาวราชมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับชาวไทยและชาวต่างชาติ

พบว่าระบบสังคมเยาวราชเป็นสังคมของชาวจีนในแต่ละย่านย่อยที่มีความเชื่อมโยงมา นับแต่อดีต ถึงแม้ว่าประชากรในพื้นที่จะมีจำนวนที่ลดน้อยลงแต่อัตลักษณ์ของชาวจีนย่านการค้า ยังคงเข้มข้น สะท้อนออกมาในรูปแบบการค้าย่านไชน่าทาวน์

4.1.4 ย่าน และบริเวณข้างเคียง

แผนที่ 4 ย่านและบริเวณข้างเคียงพื้นที่เยาวราช

กิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ และบริเวณโดยรอบ เป็นพื้นที่กิจกรรมที่มีรูปแบบการค้าที่หลากหลายแต่ต่างกันไปในแต่ละย่านที่มีลักษณะเฉพาะตัว ประกอบด้วยย่าน ดังนี้

1. ย่านตลาดเก่า-พาดสาย เป็นย่านการค้าที่มีกิจกรรมการค้าทั้งค้าปลีกและค้าส่ง ระหว่างตลาดขายของสด ของแห้ง และประเภทรองเท้า กระเป๋า ซึ่งย่านนี้สามารถเชื่อมต่อไปยังย่านสำเพ็ง
2. ย่านตลาดเล่งบ๊วยเอี้ยะ เป็นย่านการค้าอาหารจีน ทั้งค้าปลีกและค้าส่ง ซึ่งย่านนี้เชื่อมโยงระหว่างถนนเยาวราช กับถนนเจริญกรุง
3. ย่านสำเพ็ง ย่านการค้าขนาดใหญ่ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นการพาณิชย์กรรมสูง ตามตรอกซอกซอยเป็นหลัก มีการรวมตัวของสินค้าหลายประเภท ทั้งสินค้าปลีกและส่ง มีการค้าทั้งบนทางเดินเท้าและการค้าในตึกแถว
4. ย่านทรงวาด-ราชวงศ์ เป็นย่านการค้าจุดเริ่มต้นของย่านสำเพ็ง เป็นแหล่งรวมสินค้าที่ขนส่งมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา สภาพการณ์ปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมลงไป จากการลดการใช้งานของพื้นที่ และโกดังเก็บสินค้า

5. ย่านคลองถม-เสื่อป่า ย่านการค้าอะไหล่ อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ นาฬิกา อุปกรณ์มือถือ มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างหนาแน่น ตามตรอก โดมมีแหล่งรวมสินค้าประเภทศูนย์การค้าขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่

6. ย่านตลาดน้อย เป็นย่านการค้าอะไหล่ เชียงกง อะไหล่รถยนต์ และโลหะต่างๆซึ่งมีชุมชนกระจายตัวอยู่ในย่านตลาดน้อยอยู่มาก

7. ย่านพาหุรัด เป็นย่านการค้าสิ่งทอขนาดใหญ่มีสินค้าประเภทสิ่งทอ ผ้าชนิดต่างๆ อุปกรณ์ตัดเย็บ รวมถึงเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นย่านที่มีชุมชนขนาดเล็กที่มีการกระจุกตัวของประชากรประเภทเดียวกัน เช่น แซกอินเดียน ฯลฯ จึงเป็นที่รู้จักกันในชื่อ Little India ของเมืองไทย

8. ย่านปากคลองตลาด เป็นย่านของแหล่งวัตถุดิบ ตลาดขนาดใหญ่ที่มุ่งเน้นในการขายสินค้าเกษตรกรรม ผัก ผลไม้ และดอกไม้สด โดยอาคารส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นตึกแถวอาคารพาณิชย์ มีความสูง 2-4 ชั้น อีกทั้งยังมีการค้าขายแบบแผงลอยตามตรอกซอกซอยต่างๆ

4.2 ภาพรวมการค้าแผงลอย กับย่านการค้าเยาวราช

หาบเร่แผงลอย เกิดขึ้นจากการที่การค้าขยับขึ้นจากการค้าทางน้ำมาเป็นการค้าทางบก โดยการค้าแบบไม่อยู่กับที่หรือหาบเร่ที่ปรากฏในรูปแบบของการหาบสินค้าเร่ขายตามถนน ส่วนการค้าแบบอยู่กับที่มีปรากฏตาม “ตลาดบก” นอกกำแพงพระนคร สินค้าที่ ขายส่วนใหญ่คืออาหาร การค้าหาบเร่แผงลอยบนบกมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อมีการสร้างถนน การคมนาคมหลักเปลี่ยนจากการคมนาคมทางน้ำมาเป็นการคมนาคมทางบก

ผู้ค้าข้างทางในสมัยต้นรัตนโกสินทร์มีทั้งชาวจีนและชาวไทย การค้าข้างทางของชาวไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ต่างจากกรณี ของผู้ค้าชาวจีน ซึ่งการค้าข้างทางเป็นบันไดให้ก้าวไปสู่การเป็นชนชั้นนายทุน เส้นทางอาชีพของชาวจีนมักเริ่มต้นด้วยการเป็นแรงงานรับจ้างเนื่องจากเป็นอาชีพที่ทำให้ได้ค่าจ้างเร็วเมื่อเทียบกับอาชีพในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากชาวจีนต้องการส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวในประเทศของตน จากการเป็นแรงงานรับจ้างชาวจีนจำนวนหนึ่งขยับขึ้นสู่การประกอบอาชีพค้าข้างทาง และสะสมทุนจนเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ขึ้น สำหรับชาวจีนเหล่านี้การค้าอาหารข้างทางจึงเป็นเสมือนจุดเชื่อมต่อทางชนชั้นระหว่างการเป็นชนชั้นชาวนาในประเทศจีน สู่การเป็นชนชั้นแรงงานและชนชั้นนายทุน ในประเทศไทย (Nirathron 2006) เมื่อมีการย้ายเมืองหลวงมาตั้งยังฝั่งพระนคร ไม่มีการย้ายที่ทำมาหากินของชาวจีนมายังท่าเตียน และบริเวณใกล้เคียงมาตั้งแต่สมัยธนบุรีไปอยู่สามเพ็ง และสามปลื้ม ซึ่งอยู่นอกเขตกำแพงพระนคร จึงส่งผลให้ย่านสำเพ็งเป็นย่านการค้าชาวจีนและแหล่งซื้อขายที่รวมสินค้าหลากหลายชนิด ที่เนื่องแน่นไปด้วยผู้คน que เข้ามาเลือกซื้อ รวมไปถึงชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมย่านนี้จำนวนมาก และด้วยเหตุที่เป็น

ย่านการค้าขายและแหล่งชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น มีเหตุเพลิงไหม้อยู่เป็นประจำนั่นเอง ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงเล็งเห็นว่า สำเพ็งนั้นเติบโตมากเกินไปแล้ว และยังเป็นแหล่งไม่เจริญหูเจริญตา พระองค์จึงมีรับสั่งให้สร้างถนนตรงกลางสำเพ็ง เพื่อทำการขยายชุมชนและย่านการค้าให้ใหญ่ยิ่งขึ้น อีกทั้งทรงโปรดเกล้าให้สร้างตึกแบบฝรั่ง เพื่อให้ประชาชนได้ทำการค้าขาย ถนนที่สร้างใหม่ดังกล่าว เช่น ถนนเยาวราช (พิโมกษ์ 2012)

จากการสร้างถนนเยาวราชขึ้นนั้นส่งผลให้ชาวจีนที่ดำเนินกิจการการค้าทั้งรูปแบบการค้าข้างทาง และร้านค้าหน้าร้านโยกย้ายเข้าสู่พื้นที่เยาวราชเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นย่านการค้าที่มีชื่อเสียงเพิ่มมากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นย่านการค้าข้างทางของชาวจีน หรือไชน่าทาวน์ เห็นได้จากตัวเลขสถิติผู้ขายถนนในกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2495 ไม่เพียงแต่ชี้ให้เห็นถึงตัวเลขที่มีนัยสำคัญของผู้ค้าจีนในกรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ยังระบุถึงโอกาสที่จำกัดสำหรับผู้ขายในประเทศไทย (Nirathron 2006)

Occupation	Male		Female		Total	
	Thai	Chinese	Thai	Chinese	Thai	Chinese
Market vendors	290	4,390	450	400	740	4,790
Street vendors	120	1,880	230	170	350	2,050

Source: Skinner, 1957, pp. 301-2

รูปภาพ 12 จำนวนแรงงานผู้ค้าชาวจีน และชาวไทยในปี 2495

จากรูปภาพที่ 12 พบว่ามีชาวจีนจำนวนมากที่อยู่ในภาคของการค้าขายข้างทาง จึงทำให้ทราบว่าการค้าขายของข้างทางนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับชาวจีนอยู่ไม่น้อย ซึ่งย่านเยาวราช คือแหล่งรวมการค้าขายของชาวจีนในรูปแบบการค้าข้างทางจำนวนมาก และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เข้ากับยุคเข้าสมัยตลอดเวลา ด้วยระบบเศรษฐกิจการค้าชาวจีนมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจการค้าชาวบ้านกลายเป็นระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการค้าขายเป็นถนนอาหารยามค่ำคืนที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ จนเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2559 สำนักข่าว CNN ได้จัดอันดับกรุงเทพมหานครว่า เป็นเมืองแห่งร้านอาหารริมทางที่ดีที่สุดในโลก อีกทั้งยังมีแรงผลักดันจากภาครัฐในการสนองตอบในการพัฒนาแหล่งอาหารสตรีทฟู้ด โดยทางกรุงเทพมหานคร พยายามจะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จากแรงดึงดูดของแหล่งอาหารสตรีทฟู้ดที่มีชื่อเสียงส่งผลให้ทางภาครัฐได้มีการส่งเสริมนโยบายเกี่ยวกับการขอความร่วมมือของผู้ประกอบการ เช่น ในเรื่องของการยกระดับคุณภาพของอาหาร โดยเฉพาะในย่านเยาวราช (อ้างอิงจาก: สำนักข่าวมติชน, <https://www.matichon.co.th/news/550553>)

รูปภาพ 13 เหตุการณ์การเตรียมยกระดับพื้นที่นาร่อง “สตรีทฟู้ด” เขาวราช
 พื้นที่เขาวราช เป็นพื้นที่การค้าแผงลอยอาหารที่มีสีสันยามค่ำคืนที่มีชื่อเสียง ประกอบด้วย
 อาหารที่มีความหลากหลาย ทั้งอาหารประเภทอาหารจีน อาหารขนมหวานแบบจีน และอาหารที่มี
 ชื่อเสียงอย่างมากคือ อาหารทะเลเผาที่เป็นที่รู้จักกันอย่างดีของทั้งท้องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ
 ซึ่งเป็นร้านค้าแผงลอยที่สร้างให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของย่าน สร้างกิจกรรมที่มีชีวิตชีวายามค่ำคืน
 คืน ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้าขาย นักท่องเที่ยวได้อย่างกลมกลืน

บทที่ 5

โครงข่ายกิจกรรมหาบเร่แผงลอยย่านเยาวราช

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อศึกษาการศึกษาปรากฏการณ์แผงลอยอาหารในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรมโดยมีกรณีศึกษาย่านเยาวราช ซึ่งในบทนี้เป็นการนำเสนอผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการร้านค้าหาบเร่แผงลอยอาหารประเภทปรุงและรับประทานในพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งชุดข้อมูลของพื้นที่กิจกรรมในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของผู้ประกอบการ นำไปสู่การวิเคราะห์ซึ่งประกอบด้วย

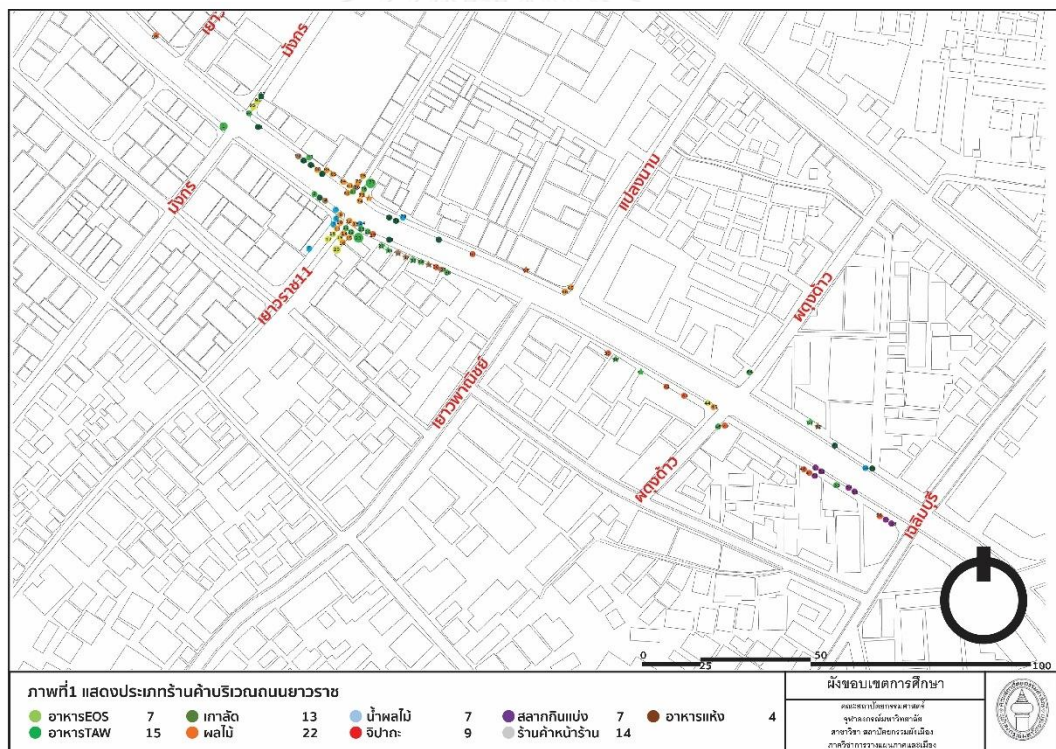
- 5.1 การสำรวจปรากฏการณ์แผงลอยในย่านเยาวราช
- 5.2 การศึกษาปรากฏการณ์แผงลอยประเภทร้านค้าอาหารในย่านเยาวราช
 - 5.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ประกอบการแผงลอยอาหาร
 - 5.2.2 ข้อมูลพื้นฐานเชิงกายภาพ
 - 5.2.3 กรณีศึกษาผู้ค้าอาหารข้างทาง และการแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์
- 5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมือง
 - 5.3.1 ความสัมพันธ์ระดับเมือง
 - 5.3.2 ความสัมพันธ์ระดับพื้นที่
 - 5.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของกระบวนการการค้าอาหารข้างทาง
- 5.4 สรุปโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยในบริบทเมือง
 - 5.4.1 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมือง
 - 5.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ในระบบโครงข่ายเมือง

ดังนั้น การวิเคราะห์จะเป็นการพิจารณาเชิงสถานที่ในรูปแบบของแผนที่ที่จัดทำจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของแผงลอยในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรมของกรุงเทพมหานคร โดยมีการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ประกอบการ

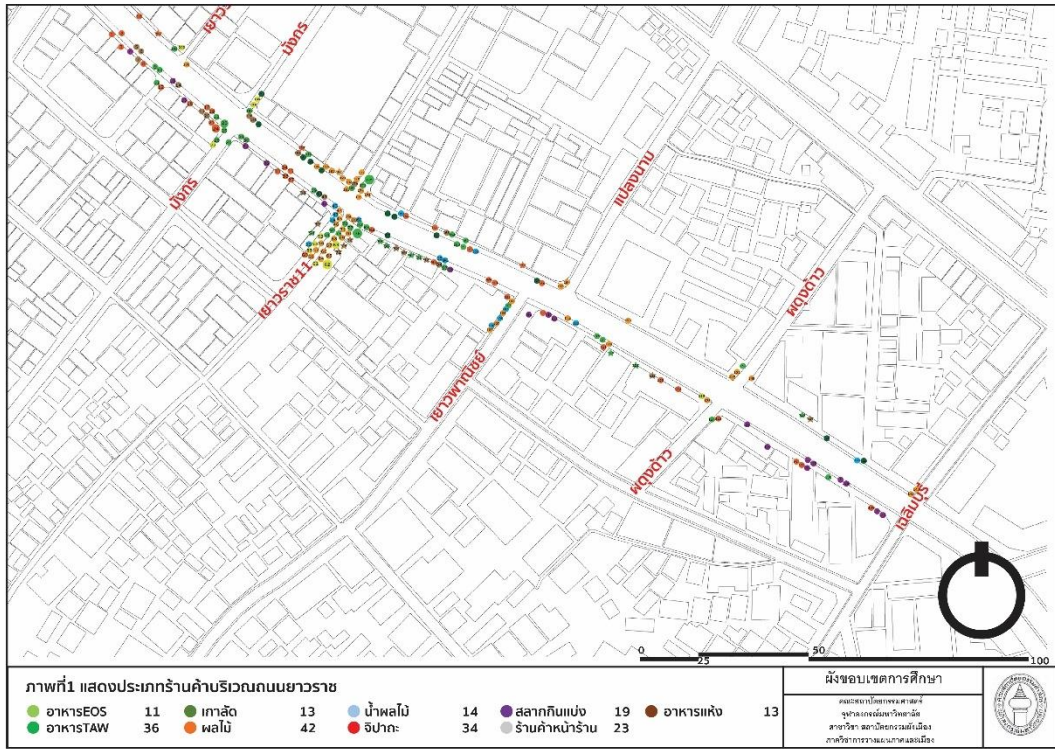
5.1 การสำรวจปรากฏการณ์แผงลอยในย่านเยาวราช

พื้นที่เยาวราชเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมที่การกระจุกตัวของการค้าแผงลอยอยู่จำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร้านค้าหาบเร่แผงลอยรูปแบบหมุนเวียนผลัดกันใช้พื้นที่เพื่อการค้าตลอดทั้งวัน โดยการแบ่งระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงเช้าเริ่มตั้งแต่ 6.00น. ช่วงกลางวันเริ่มตั้งแต่ 12.00น. และช่วงเย็นเริ่มตั้งแต่ 18.00น. ถึง 24.00น. ซึ่งหาบเร่แผงลอยมีประเภทของสินค้าทั้งสิ้น 9 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหารปรุง ประเภทเกาขัด ประเภทผลไม้ ประเภทน้ำผลไม้ ประเภทสินค้าจิปาถะ ได้แก่ สินค้าของจีน เสื้อผ้าจีน ฯลฯ ประเภทสลากกินแบ่ง รัฐบาล ประเภทสินค้าที่เชื่อมโยงกับร้านค้าหน้าร้าน ประเภทอาหารแห้ง (อ้างอิง: การลงสำรวจเก็บข้อมูลของผู้ดำเนินงานวิจัย)

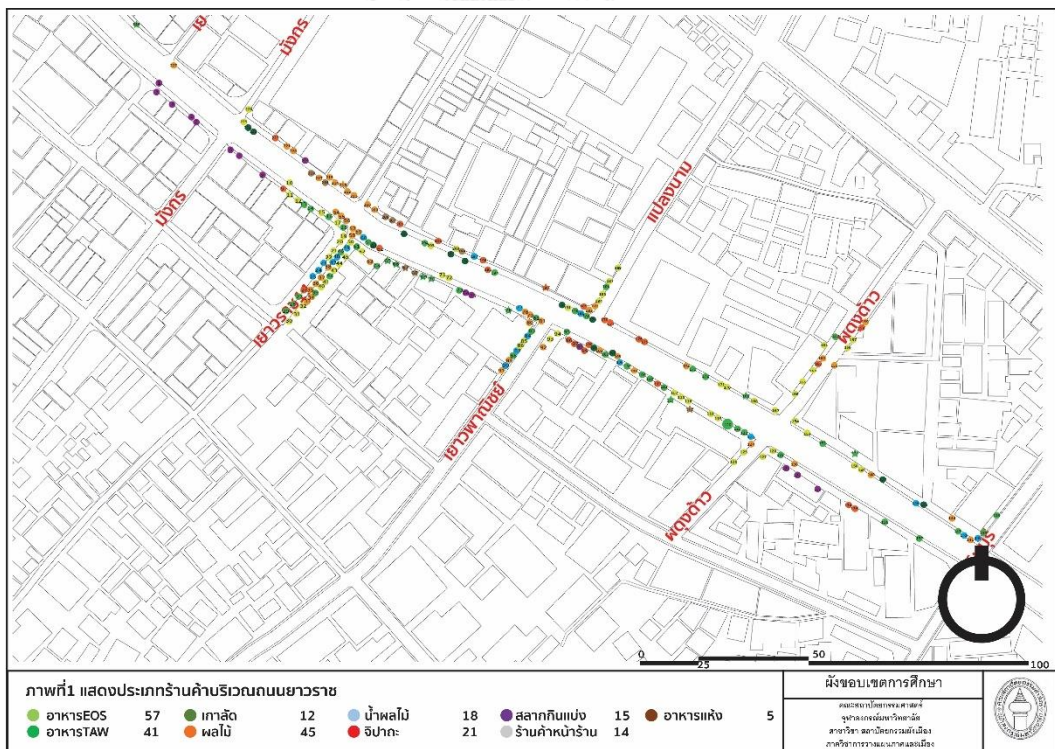
จากการสำรวจพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อจัดทำแผนที่ระบุตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชทั้ง 3 ช่วงเวลา เพื่อวิเคราะห์หากกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพของการเป็นกลุ่มตัวอย่างของหาบเร่แผงลอยในบริบทของกรุงเทพมหานคร

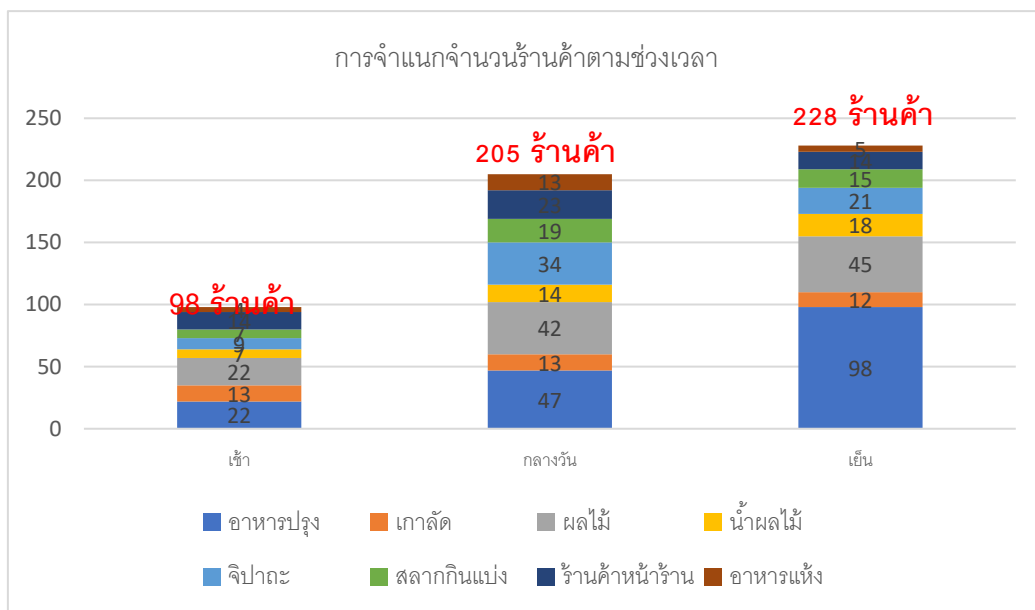
แผนที่ 5 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชในเวลาเช้า

แผนที่ 6 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชในเวลากลางวัน

แผนที่ 7 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยย่านเยาวราชในเวลาเย็น

รูปภาพ 14 การจำแนกจำนวนร้านค้าตามช่วงเวลา

การลงสำรวจพื้นที่เพื่อทำการระบุตำแหน่งสถานที่ประกอบการขายของแผงลอยในย่านเยาวราช พบว่าในแต่ละช่วงเวลา จำนวนหาบเร่แผงลอยจะมีจำนวนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่ง - ในช่วงเช้า มีจำนวนแผงลอยถึง 98 ร้านค้า โดยมีแผงลอยประเภทอาหารปรุงและผลไม้ประเภทละ 22 ร้านค้า หรือร้อยละ 23 - ในช่วงกลางวัน มีจำนวนแผงลอยถึง 205 ร้านค้า โดยมีแผงลอยประเภทอาหารปรุง 47 ร้านค้า หรือร้อยละ 23 - ในช่วงเย็น มีจำนวนแผงลอยถึง 228 ร้านค้า โดยมีแผงลอยประเภทอาหารปรุงเป็นประเภทสินค้าที่โดดเด่น 98 ร้านค้า หรือร้อยละ 43

จากการสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และระบุตำแหน่งของกิจกรรมแผงลอยพบว่า การค้าแผงลอยมีการกระจุกตัวในช่วงระยะเวลาเย็นมากที่สุด โดยระยะเวลาของการเลือกกลุ่มเป้าหมายกิจกรรมการค้าแผงลอยย่านเยาวราช คือ ช่วงเย็นเวลาประมาณ 18.00 ถึง 24.00น. ซึ่งประกอบด้วยสินค้า 9 ประเภท ซึ่งประกอบไปด้วย ประเภทสินค้าอาหารปรุงรวม 98 ร้านค้า ประเภทเกาต์รวม 12 ร้านค้า ประเภทผลไม้รวม 45 ร้านค้า ประเภทน้ำผลไม้ 18 ร้านค้า ประเภทจีปาตะรวม 21 ร้านค้า ประเภทสลากกินแบ่งรัฐบาลรวม 15 ร้านค้า ประเภทร้านค้าหน้าร้าน 14 ร้านค้า ประเภทอาหารแห้งรวม 5 ร้านค้า โดยร้านค้าอาหารปรุงมีจำนวนที่โดดเด่น และมีจำนวนที่มากที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ ร้านค้าอาหารปรุงและรับประทานบนพื้นที่ ร้านค้าอาหารที่มีเพียงการปรุงบนพื้นที่ ร้านค้าอาหารที่มีเพียงการรับประทานบนพื้นที่ ร้านค้าอาหารกลับบ้าน

ตาราง 7 รูปแบบร้านค้าแผงลอยอาหารปรุง

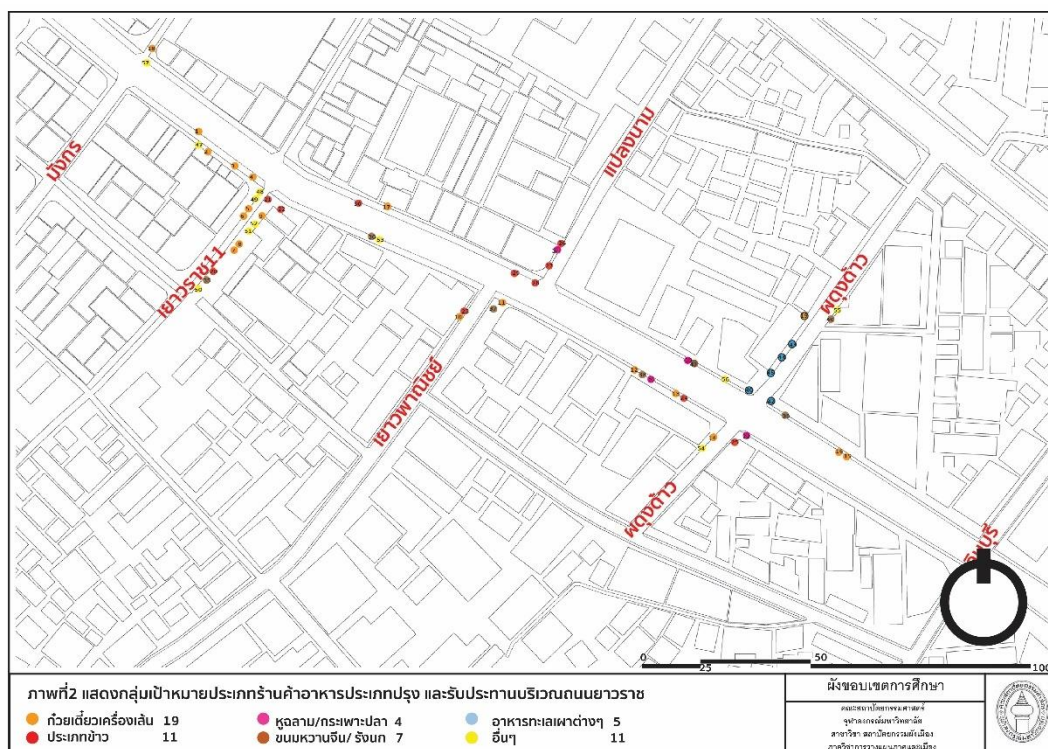
รูปแบบ	ภาพถ่าย	จำนวน	ร้อยละ
ร้านค้าอาหารปรุงและรับประทานบนพื้นที่		57	58.16
ร้านค้าอาหารที่มีเพียงการปรุงบนพื้นที่		17	17.34
ร้านค้าอาหารที่มีเพียงการรับประทานบนพื้นที่		4	4.08
ร้านค้าอาหารกลับบ้าน		20	20.40

อีกทั้งการค้าแผงลอยบนย่านเยาวราชมีประเภทของสินค้าที่หลากหลาย โดยประเภทสินค้าของแผงลอยนั้น จะส่งผลต่อการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นๆ ที่แตกต่างกันไป เช่น สินค้าจิปาถะ จำเป็นต้องมีกิจกรรมของการซื้อวัตถุดิบ กิจกรรมของการขายสินค้า และกิจกรรมของการจัดเก็บสินค้านั้นๆ จึงมีแหล่งการซื้อ แหล่งการขาย และแหล่งจัดเก็บเข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงข่ายของกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยประเภทสินค้าจิปาถะ โดยสามารถสรุปรูปแบบกระบวนการของประเภทสินค้าได้ดังนี้

ตาราง 8 กระบวนการของแต่ละประเภทสินค้า

ประเภท	แหล่งตลาด	แหล่งจัดเตรียม	แหล่งค้าขาย	แหล่งปรุง	แหล่งซักล้าง	แหล่งจัดเก็บ
สินค้าจิปาถะ	✓		✓			✓
สินค้าเสื้อผ้า	✓		✓			✓
สินค้าของสด	✓	✓	✓			✓
สินค้าปรุง (ปรุงหรือกิน)	✓	✓	✓			✓
สินค้าปรุง (ปรุงและกิน)		✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางจะพบว่าสินค้าประเภทอาหารปรุง (ปรุงและรับประทานบนพื้นที่) มีกิจกรรมโครงข่ายที่มีความครอบคลุมกิจกรรมที่ครบถ้วนที่สุด นับแต่แหล่งตลาด แหล่งจัดเตรียม แหล่งค้าขาย แหล่งปรุง แหล่งซั๊กล้าง แหล่งจัดเก็บ ซึ่งถือเป็นประเภทการค้าที่มีการใช้พื้นที่ในทุกกระบวนการอย่างครอบคลุมในระบบโครงข่ายเมือง

แผนที่ 8 ตำแหน่งร้านค้าแผงลอยอาหารในช่วงเวลาเย็น

ดังนั้นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้จะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการค้าอยู่ในช่วงเย็นเวลาประมาณ 18.00 ถึง 24.00น. และเป็นหาบเร่แผงลอยประเภทอาหารปรุง (ปรุงและรับประทานในพื้นที่) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 57 ร้านค้า โดยสามารถแบ่งประเภทสินค้าปรุงและรับประทานในพื้นที่ได้ทั้งสิ้น 6 ประเภท ประกอบด้วย ประเภทก๊วยเตี่ยวรวม 19 ร้านค้า ประเภทข้าวรวม 11 ร้านค้า ประเภทหูลาม และกระทะปลารวม 4 ร้านค้า ประเภทขนมหวานรังนกรวม 7 ร้านค้า ประเภททะเลเผารวม 5 ร้านค้า และประเภทอื่นๆรวม 11 ร้านค้าหรือ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์โครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารที่เชื่อมโยงกับพื้นที่เมือง

5.2 การศึกษาปรากฏการณ์แผงลอยประเภทร้านค้าอาหารในย่านเยาวราช

การเก็บข้อมูลมาจากการประมวลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการแผงลอยประเภทอาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 57 ร้านค้า หรือ เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด (Population) ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 ถึง 24.00น. ร่วมกับการสังเกตการณ์บนย่านเยาวราชในสถานที่สำคัญต่างๆ

5.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ประกอบการแผงลอยอาหาร

การสำรวจพื้นที่ที่สามารถระบุข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ห้วงของการหาปรากฏการณ์ของหาบเร่ในรูปแบบโครงข่ายเมือง ประกอบด้วย อายุและเพศของผู้ประกอบการ ระยะเวลาที่ทำการกิจการอยู่ในพื้นที่ รูปแบบธุรกิจ

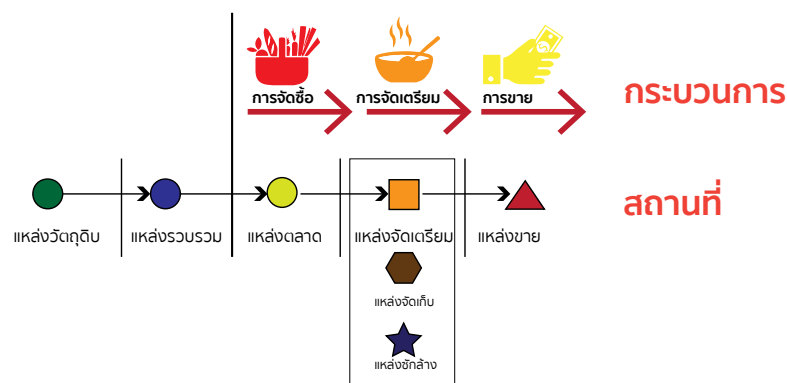
ตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการ

Social-economic Characteristics		Frequency	%
เพศ	ชาย	23	40.35
	หญิง	34	59.65
อายุ	ต่ำกว่า15ปี	0	0
	15-24ปี	0	0
	25-34ปี	8	14.03
	35-44ปี	17	29.83
	45-54ปี	27	47.37
	55-64ปี	4	7.02
	มากกว่า64ปี	1	1.75
	ระยะเวลาที่ทำการ อยู่ในพื้นที่	1-10ปี	18
11-20ปี		18	31.58
21-30ปี		10	17.54
31-40ปี		8	14.04
41-50ปี		2	3.51
มากกว่า50ปี		1	1.75
รูปแบบธุรกิจ	ธุรกิจในครัวเรือน	20	35.09
	ธุรกิจรายย่อย	30	52.63
	ธุรกิจแบบผสม	7	12.28

การสำรวจพื้นที่ภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่าจำนวนผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาที่ทำการอยู่ในพื้นที่ในช่วง 1-10 ปี บนเยาวราชมีจำนวน 18 ราย และจำนวนผู้ประกอบการจะลดน้อยลงตามระยะเวลาที่เพิ่มมากขึ้นเห็นได้จากผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาที่ทำการอยู่ในพื้นที่มากกว่า 50 ปี บนเยาวราชมีจำนวนเพียง 1 ราย อีกทั้งรูปแบบการค้าบนถนนเยาวราชสามารถพบได้ 3 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 ธุรกิจครอบครัวที่มีรูปแบบโดยทั่วไป คือ ธุรกิจที่มีหุ้นส่วนของกิจการมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเจ้าของโดยสมาชิกของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง หรือธุรกิจที่มีการสืบทอดมาสู่ลูกหลานอีกรุ่นหนึ่ง รูปแบบที่ 2 ธุรกิจรายย่อย คือ ธุรกิจที่เป็นอิสระมีเอกชนเป็นเจ้าของดำเนินการโดยเจ้าของเอง มีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำและมีพนักงานจำนวนไม่มาก (ศิริ 2014) รูปแบบที่ 3 ธุรกิจรูปแบบผสม คือ ธุรกิจที่มีการดำเนินการกระบวนการต่างๆ โดยเจ้าของกิจการหรือเครือญาติ แต่จะมีการจ้างลูกจ้างในกระบวนการบางกระบวนการเท่านั้น (ฤทธิ์ 2016) ซึ่งย่านเยาวราชเป็นรูปแบบการค้าของธุรกิจรายย่อยที่มีอยู่ถึงร้อยละ 52.63 จึงอาจสรุปได้ว่าพื้นที่เยาวราชเป็นพื้นที่เศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยธุรกิจรายย่อยซึ่งมีการจัดจ้างแรงงานในกิจการ และธุรกิจมีการเคลื่อนที่เข้าหาตลาดเพื่อความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านความคุ้มค่าของรายได้เป็นสำคัญ

5.2.2 ข้อมูลพื้นฐานเชิงกายภาพ

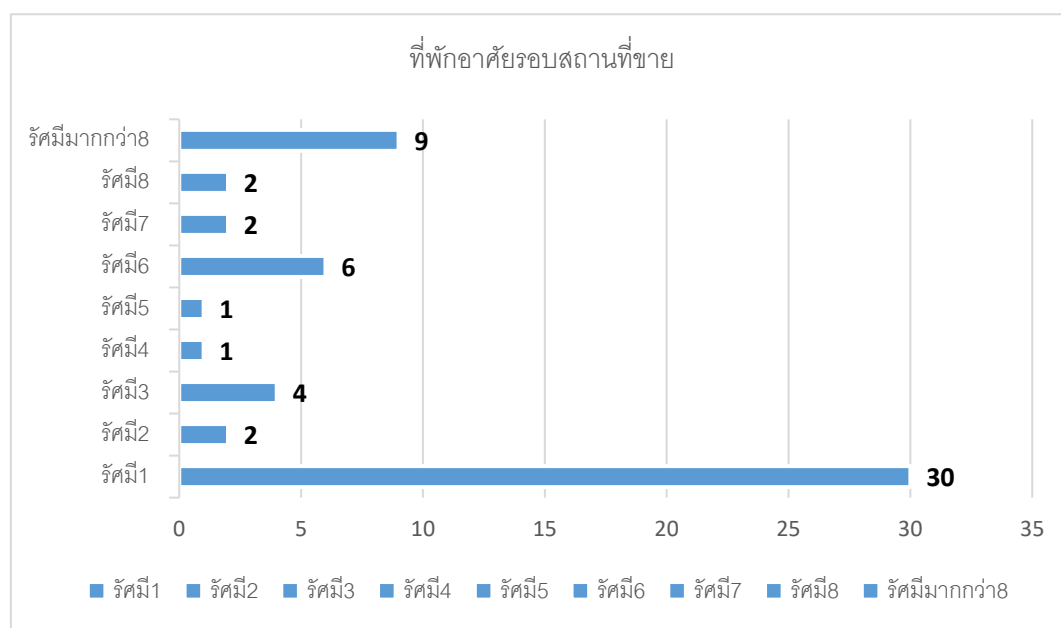
โครงสร้างของการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเชิงกายภาพด้านสถานที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงกระบวนการ ซึ่งสามารถอธิบายหลักการวิเคราะห์ได้จากเส้นทางโครงข่ายกิจกรรมตามหลักการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) คือ ความสัมพันธ์ของกระบวนการเริ่มตั้งแต่แหล่งตลาด แหล่งจัดเตรียมที่เป็นแหล่งพักอาศัยของผู้ประกอบการหรือแหล่งจัดเตรียมที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย แหล่งขาย แหล่งจัดเก็บ และแหล่งซักล้าง

รูปภาพ 15 การแสดงลำดับกระบวนการและสถานที่ตามหลักห่วงโซ่อุปทาน

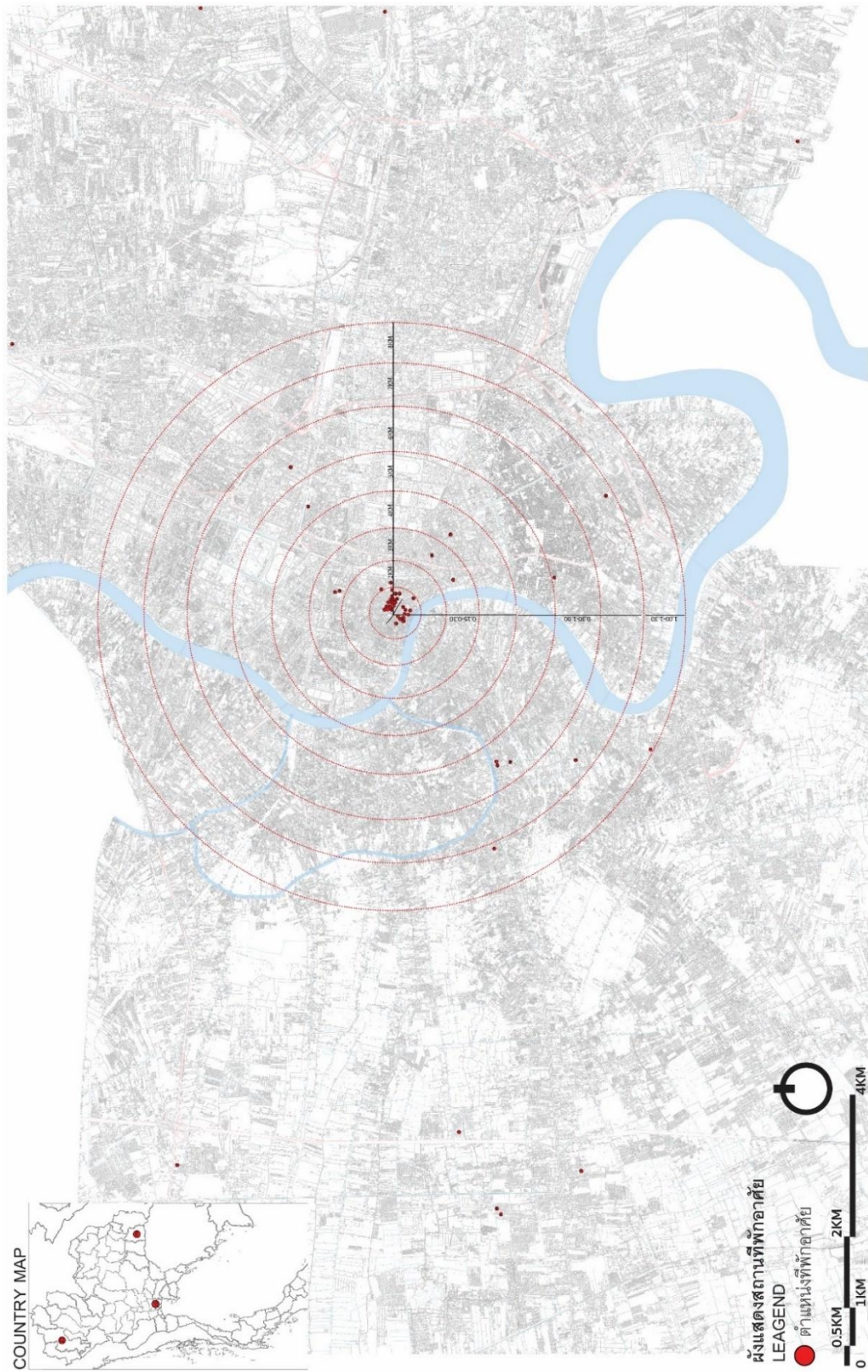
5.2.2.1 แหล่งพักอาศัย (ระยะทางระหว่างแหล่งพักอาศัยกับแหล่งขาย)

แหล่งพักอาศัยของผู้ประกอบการมีการกระจุกตัวบนพื้นที่รอบสถานที่ประกอบกิจการ ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ในทุกช่วง 1 กิโลเมตร ได้จำนวน 9 ช่วง ได้ดังนี้

รูปภาพ 16 สัดส่วนของที่พักอาศัยของผู้ประกอบการในทุกช่วงระยะห่างจากแหล่งขาย

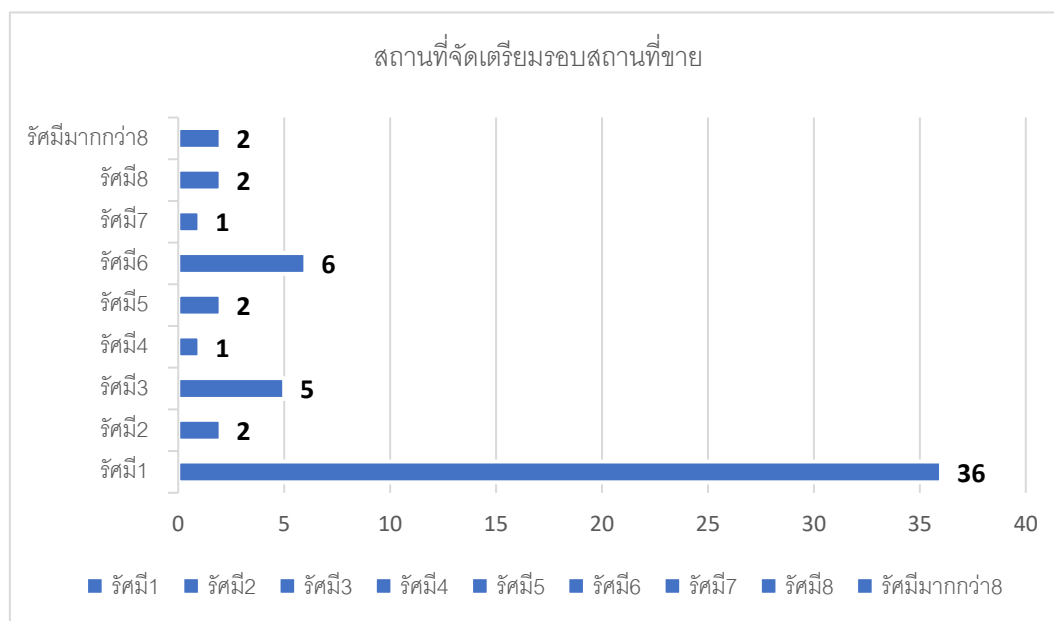
การกระจุกตัวของที่พักอาศัยของผู้ประกอบการ พบว่ามีการกระจุกตัวสูงสุดอันดับ 1 ในช่วงบริเวณ 1 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวนถึง 30 ราย หรือร้อยละ 52 อันดับ 2 อยู่ในช่วงบริเวณมากกว่า 8 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวน 9 ราย หรือร้อยละ 16 อันดับ 3 อยู่ในช่วงบริเวณ 6 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวน 6 ราย หรือร้อยละ 11 ซึ่งใน 3 อันดับต้นมีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก และจากข้อมูลพบผู้ประกอบการที่อยู่ในต่างจังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ เชียงใหม่ และนนทบุรี มีการย้ายที่พักอาศัยเข้ามาในย่านเยาวราช ด้วยปัจจัยต่างๆ จึงอาจจะวิเคราะห์ได้ว่าผู้ประกอบการย่านเยาวราชมักมีที่พักอาศัยในย่านเยาวราชเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงการค้าขายและดำเนินกิจการในละแวกบ้าน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้า วัตถุดิบ และเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหาบเร่แผงลอย

แผนที่ 9 แสดงตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่ปักอากาศ

5.2.2.2 แหล่งที่จัดเตรียม (ระยะทางระหว่างแหล่งจัดเตรียมกับแหล่งขาย)

แหล่งพื้นที่จัดเตรียมผู้ประกอบการคือ สถานที่จัดเตรียมวัตถุดิบ การล้างและการปรุง เบื้องต้นก่อนการนำสินค้าไปยังแหล่งขาย มีการกระจุกตัวบนพื้นที่รอบสถานที่ประกอบกิจการ ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ในทุกช่วง 1 กิโลเมตร ได้จำนวน 10 ช่วง ได้ดังนี้

รูปภาพ 17 สัดส่วนของที่จัดเตรียมของผู้ประกอบการในทุกช่วงระยะห่างจากแหล่งขาย

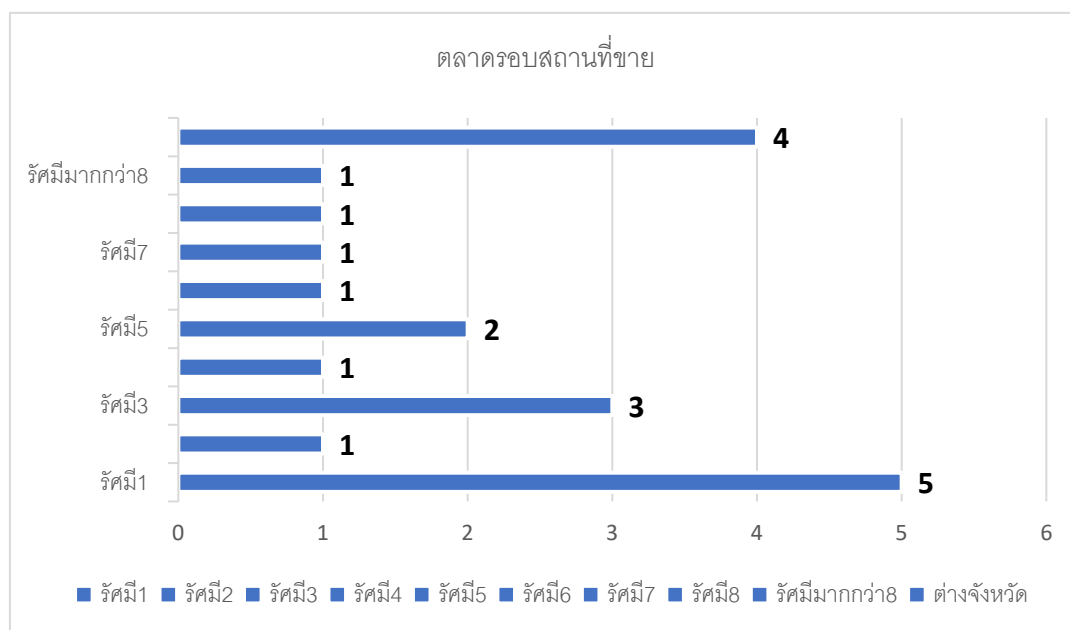
จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ สถานที่จัดเตรียมมักเกิดขึ้นบนสถานที่พักอาศัย โดยมีการกระจุกตัวของที่จัดเตรียมของผู้ประกอบการ พบว่ามีการกระจุกตัวสูงสุดอันดับ 1 ในช่วงบริเวณ 1 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวนถึง 36 ราย หรือร้อยละ 63 อันดับ 2 อยู่ในช่วงบริเวณ 6 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวน 6 ราย หรือร้อยละ 11 อันดับ 3 อยู่ในช่วงบริเวณ 3 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวน 5 ราย หรือร้อยละ 9 พบว่ามีการเคลื่อนย้ายสถานที่จัดเตรียมที่ไม่ใช่ในที่พักอาศัย เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการที่มีที่พักอาศัยที่มีระยะทางห่างจากแหล่งขายตั้งแต่ 7 กิโลเมตรขึ้นไป เข้ามาการกระจุกตัวเพิ่มมากขึ้นในช่วง 1 กิโลเมตรรอบแหล่งขาย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้า วัตถุดิบ และเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินกระบวนการต่างๆ

แผนที่ 10 แสดงตำแหน่งที่ตั้งพื้นที่จัดเตรียม

5.2.2.3 แหล่งที่จัดซื้อ (ระยะทางระหว่างแหล่งจัดซื้อกับแหล่งขาย)

แหล่งพื้นที่จัดซื้อของผู้ประกอบการคือ สถานที่ดำเนินกิจกรรมจัดซื้อวัตถุดิบหรือแหล่งตลาดซึ่งมีทั้งรูปแบบตลาดค้าปลีก ตลาดค้าส่ง ตลาดประมุขวัตถุดิบ ห้องเย็น รวมถึงแหล่งตลาดที่มีการสั่งซื้อจากแหล่งผลิตวัตถุดิบนั้นๆ เช่น ฟาร์ม ไร่ โรงงาน ฯลฯ ที่มีการกระจุกตัวบนพื้นที่รอบสถานที่ประกอบกิจกรรม ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ในทุกช่วง 1 กิโลเมตร ได้จำนวน 10 ช่วง ได้ดังนี้

รูปภาพ 18 สัดส่วนของตลาดในทุกช่วงระยะห่างจากแหล่งขาย

สถานที่ในการจัดซื้อวัตถุดิบมีทั้งสิ้น 20 แห่ง โดยพบว่ามีการกระจุกตัวสูงสุดอันดับ 1 ในช่วงบริเวณ 1 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวนถึง 5 แห่ง หรือร้อยละ 25 ได้แก่ เขาวราช ตลาดเก่า ตลาดใหม่ ตลาดวัดมังกร ทรวงวด อันดับ 2 อยู่ในช่วงบริเวณต่างจังหวัด มีจำนวน 4 แห่ง หรือร้อยละ 20 ได้แก่ ตลาดมหาชัย ตลาดแม่กลอง ตลาดสมุทรสาคร/ตลาดสมุทรสงคราม ตลาดปลาชลบุรี อันดับ 3 อยู่ในช่วงบริเวณ 3 กิโลเมตรรอบสถานที่ขาย มีจำนวน 3 แห่ง หรือร้อยละ 15 ได้แก่ ตลาดปากคลอง ตลาดมหานาค ตลาดสามย่าน โดยพบว่าการกระจุกตัวของตลาดเกิดขึ้นบนตลาดการค้าในละแวกพื้นที่จัดเตรียม และตลาดค้าส่งเป็นส่วนสำคัญ อีกทั้งยังไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแหล่งตลาดในย่านเท่านั้น ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งวัตถุดิบโดยตรง เช่น ฟาร์ม ไร่ โรงงาน ฯลฯ

5.2.2.4 แหล่งที่ขาย และแหล่งปรุง

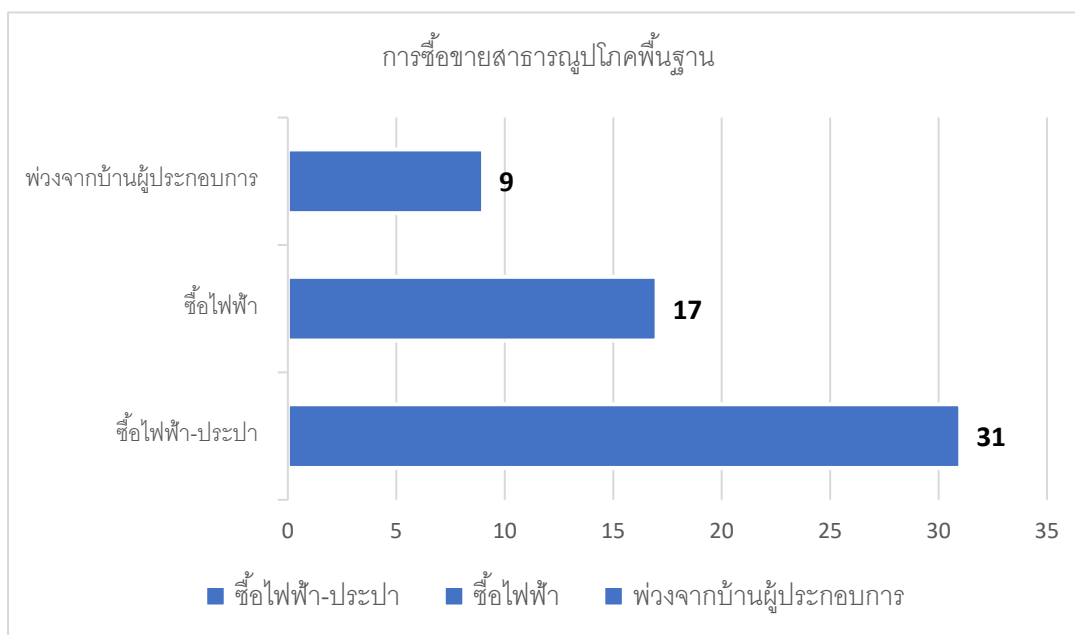
แหล่งพื้นที่แหล่งขายของผู้ประกอบการคือ สถานที่ดำเนินกิจกรรมการขายสินค้า (ถนนเยาวราช) ซึ่งมีทั้งรูปแบบของความสัมพันธ์ของแผงลอยอาหารกับเส้นทางเดินเท้า และความสัมพันธ์ของแผงลอยอาหารกับร้านค้าหน้าร้าน

1. รูปแบบของความสัมพันธ์แผงลอยอาหารกับเส้นทางเดินเท้าสามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบดังนี้ ตาราง 10 แสดงข้อมูลรูปแบบการตั้งพื้นที่ขาย

รูปแบบ	ตัวอย่าง	รายละเอียด	จำนวน	%
		<ul style="list-style-type: none"> -รูปแบบแผงลอยอาหารที่มีการตั้งรถเข็นหน้าหน้าร้านเข้าสู่ถนน มีที่รับประทานอยู่หลังร้าน -นักท่องเที่ยวมีการเดินบนพื้นผิวถนนเป็นเส้นทางหลัก 	34	64
		<ul style="list-style-type: none"> -รูปแบบแผงลอยอาหารที่มีการตั้งรถเข็นหน้าหน้าร้านเข้าสู่ถนน มีที่รับประทานอยู่หน้าร้าน -นักท่องเที่ยวมีการเดินบนพื้นผิวถนนเป็นเส้นทางหลัก 	18	34
		<ul style="list-style-type: none"> -รูปแบบแผงลอยอาหารที่มีการตั้งรถเข็นหน้าหน้าร้านเข้าสู่บาทวิถี มีที่รับประทานอยู่หน้าร้าน -นักท่องเที่ยวมีการเดินบนพื้นที่บาทวิถีเป็นเส้นทางหลัก 	5	2

2. รูปแบบของความสัมพันธ์ของแผงลอยอาหารกับร้านค้าหน้าร้าน

ความสัมพันธ์ของหาบเร่แผงลอยกับร้านค้าหน้าร้าน เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของระบบการค้า ในการซื้อขายสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ซึ่งมี 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการซื้อขายทั้งไฟฟ้าและน้ำประปา รูปแบบการซื้อขายน้ำประปา และรูปแบบการพ่วงไฟฟ้าและน้ำประปาจากที่พักอาศัย สามารถจำแนกได้ดังนี้

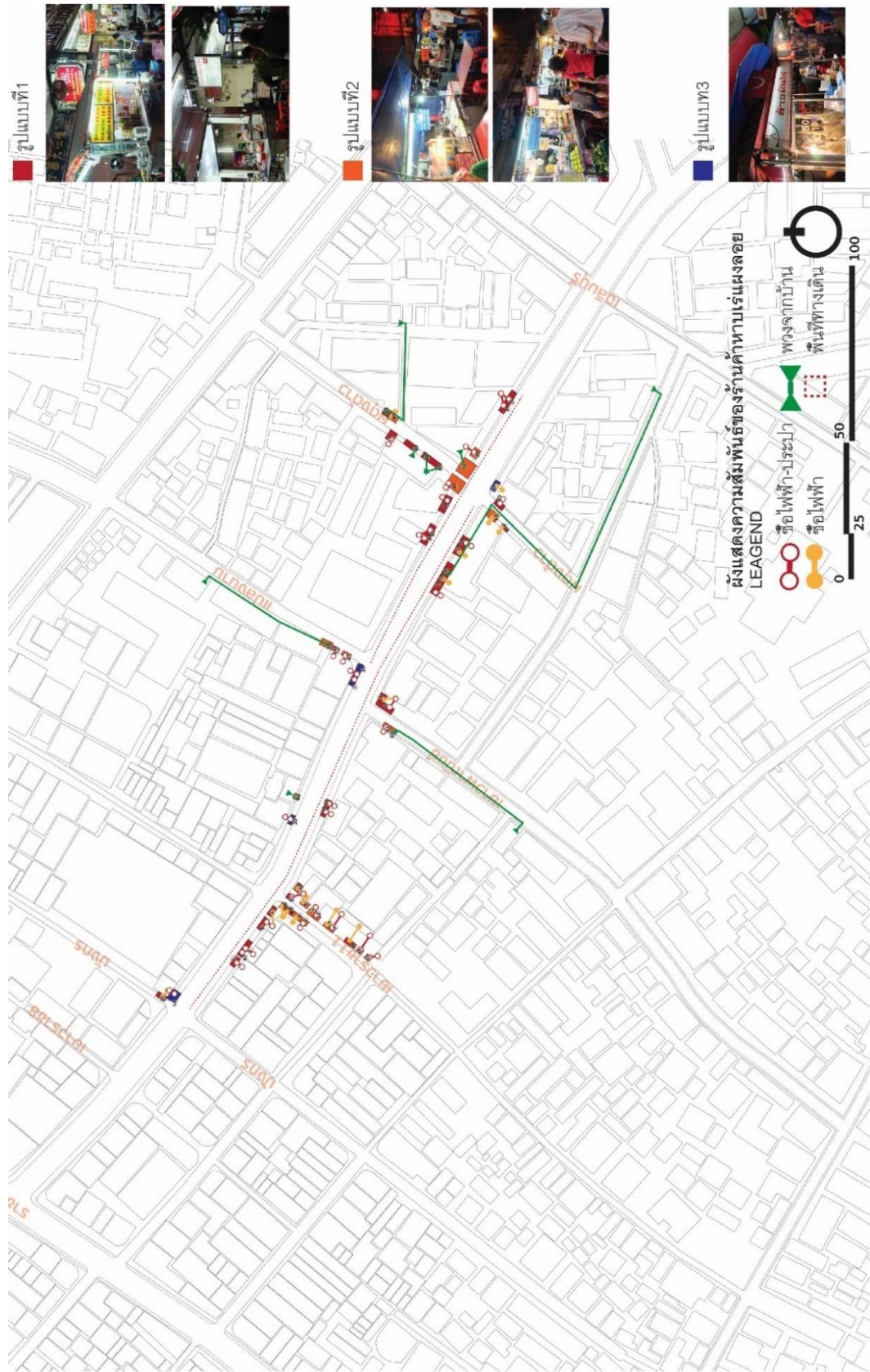
รูปภาพ 19 สัดส่วนการซือขายสาธารณูปโภคพื้นฐาน

(1) ร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีการซือทั้งไฟฟ้าและน้ำประปา ส่วนใหญ่จะเป็นกิจการที่เดินในระยะไกลจากจุดขาย ระยะ 1 กิโลเมตรจำนวน 12 ร้านค้า ระยะ 2 กิโลเมตรจำนวน 2 ร้านค้า ระยะ 3 กิโลเมตรจำนวน 3 ร้านค้า ระยะ 4 กิโลเมตรจำนวน 1 ร้านค้า ระยะ 5 กิโลเมตรจำนวน 2 ร้านค้า ระยะ 6 กิโลเมตรจำนวน 5 ร้านค้า ระยะ 7 กิโลเมตรจำนวน 1 ร้านค้า ระยะ 8 กิโลเมตรจำนวน 5 ร้านค้า

(2) ร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีการซือเพียงไฟฟ้า ส่วนใหญ่จะเป็นกิจการที่เดินในระยะไกลจากจุดขาย ระยะ 1 กิโลเมตรจำนวน 14 ร้านค้า ระยะ 3 กิโลเมตรจำนวน 2 ร้านค้า ระยะ 6 กิโลเมตรจำนวน 1 ร้านค้า

(3) ร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีการพ่วงไฟฟ้าและน้ำประปา ส่วนใหญ่จะมีที่จัดเตรียมหรือพื้นที่พักอาศัย อยู่ห่างจากแหล่งขายประมาณ 200-300 เมตร จำนวน 9 ร้านค้า

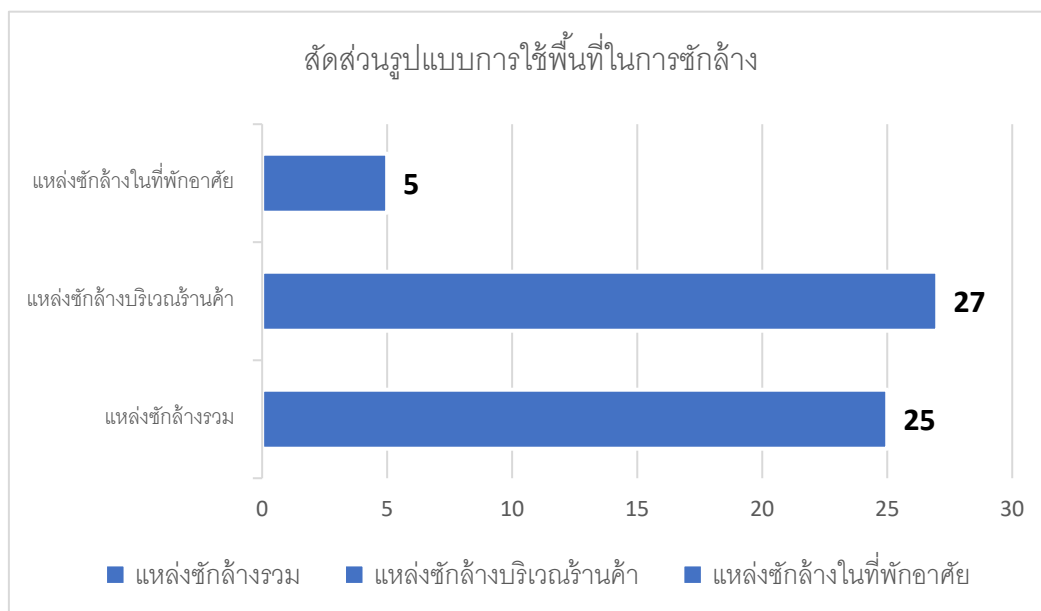
ความสัมพันธ์ของแผงลอยอาหารกับร้านค้าหน้าร้าน จะเห็นได้ว่าบนพื้นที่การค้าขายจะมีการซือสาธารณูปโภคพื้นฐาน ประเภทไฟฟ้าและน้ำประปาเป็นส่วนใหญ่มีจำนวนถึง 48 ร้านค้า หรือร้อยละ 84 ซึ่งระยะทางจากจุดเตรียมหรือจุดพักอาศัยมีผลในสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ในการซือสาธารณูปโภคพื้นฐาน ที่เพิ่มมากขึ้น

แผนที่ 12 แสดงความสัมพันธ์แผงลอยอาหารกับเส้นทางเดินเท้า และร้านค้าหน้าร้าน

5.2.2.5 แหล่งชกั้ล่าง

แหล่งพื้นที่ในการชกั้ล่างคือ สถานที่ดำเนินกิจกรรมในการล่างอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจการ ล้างจานชาม ฯลฯ ที่มีการระจกั้ตัวบนพื้นที่รอบสถานที่ประกอบกิจกรรม ดังนี้

รูปภาพ 20 สัดส่วนรูปแบบการใช้พื้นที่ในการชกั้ล่าง

1. แหล่งชกั้ล่างรวม คือ พื้นที่ในการใช้พื้นที่ร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมชกั้ล่าง ล้างจานชาม และอื่นๆ ของผู้ประกอบการหลายรายโดยมีการดำเนินกิจกรรมด้วยกลุ่มแรงงานพม่า โดยมีพื้นที่ของแหล่งชกั้ล่างรวม ได้แก่ แหล่งร้านจานหน้าร้านทองเซงเฮงหลี ตึกแถวในซอยอิสราณูภาพ และห้วมถนนฝั่งขวาบนถนนเยาวราช ซึ่งมีร้านค้าใช้พื้นที่แหล่งชกั้ล่างรวมจำนวน 25 ร้านค้า

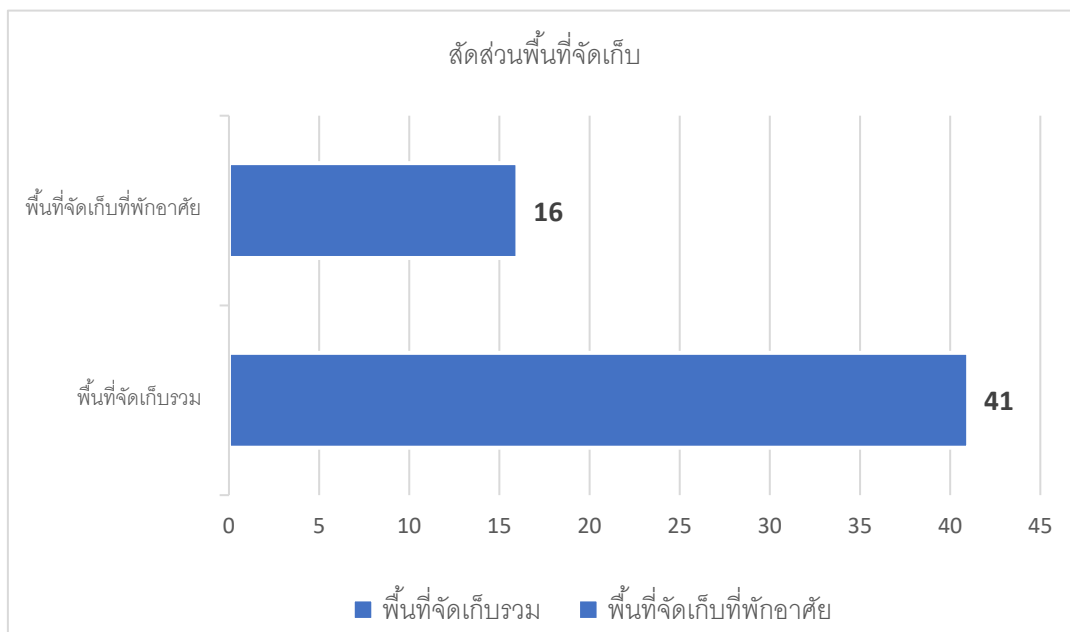
2. แหล่งชกั้ล่างบริเวณร้านค้า คือ พื้นที่ในการใช้ในการดำเนินกิจกรรมชกั้ล่าง ล้างจานชาม และอื่นๆ ของผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่ง มักมีการดำเนินกิจกรรมด้วยแรงงานภายในกิจการ โดยมีพื้นที่แหล่งชกั้ล่างอยู่บริเวณหลังร้านค้า ซึ่งมีร้านค้าใช้พื้นที่แหล่งชกั้ล่างบริเวณร้านค้า จำนวน 27 ร้านค้า

3. แหล่งชกั้ล่างในที่พักอาศัย คือ พื้นที่ในการใช้ในการดำเนินกิจกรรมชกั้ล่าง ล้างจานชาม และอื่นๆ ของผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งมักมีการดำเนินกิจกรรมด้วยแรงงานภายในกิจการ โดยมีพื้นที่แหล่งชกั้ล่างอยู่ในพื้นที่พักอาศัยหรือพื้นที่จัดเตรียมของผู้ประกอบการซึ่งมีร้านค้าใช้พื้นที่แหล่งชกั้ล่างในที่พักอาศัย จำนวน 5 ร้านค้า

การชกั้ล่างบนพื้นที่ถนนเยาวราช จะมีกลุ่มกิจการที่มีการรับจ้างในการดำเนินกิจการนี้แทนผู้ประกอบการ เป็นการว่าจ้างที่ใช้พื้นที่แหล่งชกั้ล่างรวมในการชกั้ล่างโดยมีแรงงานพม่าฯ เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมนี้ในระบบ ซึ่งพื้นที่นี้มีการว่าจ้างถึงร้อยละ 44 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

5.2.2.6 แหล่งจัดเก็บ

แหล่งพื้นที่ในการจัดเก็บคือ สถานที่ดำเนินกิจกรรมในการจัดเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจการ รถเข็น จานชาม ฯลฯ ที่จะดำเนินกิจกรรมหลังจากช่วงก่อนและหลังกิจการหาบเร่แผงลอย ซึ่งกระบวนการจัดเก็บจะมีรูปแบบของการว่าจ้าง และการทำด้วยแรงงานภายในกิจการ ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ ได้ดังนี้

รูปภาพ 21 สัดส่วนรูปแบบการใช้พื้นที่ในการจัดเก็บ

1. แหล่งเก็บรวม คือ พื้นที่ในการใช้พื้นที่ร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมจัดเก็บรถเข็น หรืออุปกรณ์อื่นๆตามข้อตกลง โดยมีรูปแบบของการดำเนินกิจกรรมโดยกลุ่มแรงงานพม่าด้วยการตกลงว่าจ้าง และการดำเนินกิจกรรมด้วยแรงงานภายในกิจการ มีพื้นที่ของแหล่งจัดเก็บรวม ได้แก่ โรงหนังคาเธ่ย์ ลานโรงเรียนผดุง วัดบำเพ็ญจิตพรต และลานศาลเจ้าในตลาดเล่งบ๊วยเอี้ยะ

2. แหล่งเก็บในที่พักอาศัย คือ ดำเนินกิจกรรมจัดเก็บรถเข็น หรืออุปกรณ์อื่นๆ ตามข้อตกลง โดยมีรูปแบบของการดำเนินด้วยแรงงานภายในกิจการ โดยมีพื้นที่แหล่งจัดเก็บอยู่ในพื้นที่พักอาศัยหรือพื้นที่จัดเตรียมของผู้ประกอบการ

พื้นที่จัดเก็บบนพื้นที่เยาวราช มีการเก็บบนพื้นที่จัดเก็บรวม ถึง 41 ร้านค้า หรือร้อยละ 72 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด เนื่องจากการขนย้ายรถเข็นและวัตถุเดิมมีความไม่สะดวก และความไม่คุ้มค่าจากการขนย้ายส่งผลให้มีการใช้พื้นที่จัดเก็บรวมเป็นส่วนใหญ่ของพื้นที่ย่านเยาวราช

5.2.3 กรณีศึกษาผู้ค้าอาหารข้างทาง และการแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์

5.2.3.1 กรณีศึกษาผู้ค้าอาหารข้างทาง

ตัวอย่างประชากรตัวแทนของรูปแบบความสัมพันธ์ของกระบวนการที่ได้จากการสัมภาษณ์ ที่มีรูปแบบที่แตกต่างกันโดยนำข้อมูลมาแสดงในวิทยานิพนธ์ในส่วนนี้จำนวน 5 กรณีศึกษา คือ

1. ผู้ค้าแบบดั้งเดิม คือ ผู้ประกอบการที่มีการดำเนินกระบวนการต่างๆ บนพื้นที่ในละแวกแหล่งขาย (Sirirat 2014)

(1) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่และยังคงอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการค้าขายในพื้นที่

(2) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่โดยมีการย้ายออกจากพื้นที่แล้วแต่ยังกลับเข้ามาจัดเตรียม และค้าขายในพื้นที่

(3) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาจากต่างจังหวัดเข้ามาพักอาศัยและค้าขายในพื้นที่

2. ผู้ค้าแบบใหม่ คือ ผู้ประกอบการที่มีการดำเนินกระบวนการบนพื้นที่อื่นแต่มีการเคลื่อนที่เข้ามาหาแหล่งขาย และกลุ่มเป้าหมาย (Sirirat 2014)

(4) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่โดยมีการย้ายออกจากพื้นที่แล้วแต่ยังกลับเข้ามาค้าขายในพื้นที่

(5) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาจากที่อื่นแต่เข้ามาค้าขายในพื้นที่

(1) บทสรุปกรณีศึกษา ขนมหวานเครื่องเงิน

กิจการหาเร่แผงลอยประเภท: อาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่

รูปแบบหาเร่แผงลอย: รถเข็น

วันที่ทำการสำรวจ: 21 กุมภาพันธ์ 2560

ระยะเวลาทำการสำรวจ: 00.15 – 00.25

ผู้ทำการสัมภาษณ์: นายเวสพล ตริธราทิพย์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ: ผู้ประกอบการเพศหญิง อายุ 45 ปี

สถานที่อยู่อาศัย แขวง/เขตสัมพันธวงศ์ กทม.

มีกำลังคนในกิจการประมาณ 1 คน (ผู้ประกอบการ)

จำนวนโต๊ะ 1 ตัว

ผู้ประกอบการมีการดำเนินกระบวนการขาย เป็นการค้ารูปแบบดั้งเดิมแต่มีการปรับตัวเนื่องจากเป็นผู้ค้าดั้งเดิมที่มีที่พักอาศัยในย่านเยาวราชมีการค้าขายบนย่านเยาวราชถึง 24 ปี โดยที่พักอาศัยอยู่บริเวณตรอกพิพากษา แขวง/เขตสัมพันธวงศ์ กทม. และปัจจุบันก็ยังคงอยู่ที่เดิม แต่

มีการคำนึงถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านความคุ้มค่าของรายได้ และดำเนินกิจการด้วยผู้ประกอบการเพียงผู้เดียวนับแต่กระบวนการซื้อ การจัดเตรียม การขาย การชั่งล้าง หรือแม้กระทั่งจากตั้งร้านเก็บร้าน อีกทั้งยังมีการสร้างทางเลือกจากการที่มีแหล่งวัตถุดิบ (ตลาด) มากกว่า 1 แหล่งขึ้นไป คือ ตลาดเก่า/ ทรวงวด ที่อยู่ละแวกบ้าน

การดำเนินกระบวนการระดับเมือง ของผู้ประกอบการรายนี้ เริ่มต้นจากแหล่งที่จัดเตรียมเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดในช่วง 09.00น. เพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งเนื่องจากวัตถุดิบซื้อคราวละจำนวนมาก และจะดำเนินกระบวนการจัดเตรียม โดยจะมีผู้ประกอบการเพียงผู้เดียว อีกทั้งจะมีการเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขายในช่วง 18.30น. ซึ่งสามารถดำเนินกระบวนการระดับพื้นที่จากการดำเนินกิจกรรมการตั้งแผงในสถานที่จัดเก็บรวมบริเวณศาลเจ้าในตลาด แล้งจึงเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขาย อีกทั้งการชั่งล้างอุปกรณ์จานชาม และการเก็บแผงจะดำเนินด้วยตนเองทั้งสิ้น เหตุผลเนื่องมาจากขนาดกิจการที่เล็กจึงไม่มีความจำเป็นในการจ้างแรงงานในทุกกระบวนการ และจะดำเนินกระบวนการขายจนถึงช่วง 01.00น.

(2) บทสรุปกรณีศึกษา ร้านอาหารทะเลเผา

กิจการหาบเร่แผงลอยประเภท: อาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่

รูปแบบหาบเร่แผงลอย: รถเข็น

วันที่ทำการสำรวจ: 23 กุมภาพันธ์ 2560

ระยะเวลาทำการสำรวจ: 23.45 – 23.50

ผู้ทำการสัมภาษณ์: นายเวสพล ตรีธราทิพย์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ: ผู้ประกอบการเพศชาย อายุ 55ปี

สถานที่อยู่อาศัย กทม.

มีกำลังคนในกิจการประมาณ 10คน คน (ผู้ประกอบการ/ ลูกจ้างจากที่บ้าน)

จำนวนโต๊ะ 15 ตัว

ผู้ประกอบการดำเนินกระบวนการขาย เป็นการค้ารูปแบบใหม่ที่มีการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดเพื่อความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านความคุ้มค่าของรายได้ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการจะเคยมีที่พักอาศัยในย่านเยาวราช แต่ก็มีที่ย้ายออกไปยัง เขตทวีวัฒนา กทม. เนื่องจากพื้นที่แหล่งพักอาศัยคับแคบ แต่ก็ยังมีการกลับมาหาสถานที่จัดเตรียม ทำการค้าต่อเนื่องถึง 20 ปีบนย่านเยาวราช และดำเนินกิจการด้วยแรงงานรับจ้างภายในกิจการ บนพื้นที่ขายในกระบวนการขาย การชั่งล้าง หรือแม้กระทั่งจากตั้งร้านเก็บร้าน โดยกิจการมีการเคลื่อนที่จากตลาดเข้าหาผู้ประกอบการ

บนแหล่งจัดเตรียม ในรูปแบบการมีตัวเลือกจากการมีตลาดมากกว่า 1 แหล่งโดยแหล่งวัดฤติบ ได้แก่ ฟาร์มที่สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

การดำเนินกระบวนการระดับเมือง ของผู้ประกอบการรายนี้ เริ่มต้นจากแหล่งตลาดที่เคลื่อนที่เข้าหาแหล่งจัดเตรียมในช่วง 10.00น. และจะดำเนินกระบวนการจัดเตรียม โดยจะมีผู้ดำเนินกระบวนการประกอบไปด้วยผู้ประกอบการ และลูกจ้างในกิจการ อีกทั้งจะมีการเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขายในช่วง 18.00น. ซึ่งสามารถดำเนินกระบวนการระดับพื้นที่จากการดำเนินกิจกรรมการตั้งแผงจากที่พักอาศัยได้ทันที แล้งจึงเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขาย อีกทั้งการชักล้างอุปกรณ์จานชามด้วยแรงงานภายในกิจการ และจะดำเนินกระบวนการขายจนถึงช่วง 02.00น. โดยจะปล่อยให้แรงงานในกิจการเป็นผู้เก็บแผงแทน ในที่พักอาศัย

(3) บทสรุปกรณีศึกษา อาหารตามสั่ง

กิจการหาบเร่งแผงลอยประเภท: อาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่

รูปแบบหาบเร่งแผงลอย: รถเข็น

วันที่ทำการสำรวจ: 20 กุมภาพันธ์ 2560

ระยะเวลาทำการสำรวจ: 23.50 – 24.00

ผู้ทำการสัมภาษณ์: นายเวสพล ตรีธราทิพย์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ: ผู้ประกอบการเพศหญิง อายุ 45ปี

สถานที่อยู่อาศัย เคยอยู่ต่างจังหวัดย้ายเข้า ทรวงวาดพาดสาย

มีกำลังคนในกิจการประมาณ 3 คน (ผู้ประกอบการ/ ลูกจ้าง จากที่บ้าน)

จำนวนโต๊ะ 3 ตัว

ผู้ประกอบการมีการดำเนินกระบวนการขาย เป็นการค้ารูปแบบใหม่ที่มีการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดเพื่อควบคุมค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านควบคุมค่าของรายได้เนื่องจากแหล่งที่พักอาศัยอยู่ห่างออกจากพื้นที่ขายมาก อยู่ที่ อ.แม่แตง เชียงใหม่ แต่มีการเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่แถวทรวงวาดจากการแต่งงาน และจะกลับภูมิลำเนาในช่วงเทศกาลสำคัญ และดำเนินกิจการด้วยแรงงานจากบ้าน บนพื้นที่ขายในกระบวนการขาย การชักล้าง หรือแม้กระทั่งจากตั้งร้านเก็บร้าน อีกทั้งยังมีการสร้างทางเลือกจากการที่มีแหล่งวัดฤติบ (ตลาด) มากกว่า 1 แหล่งขึ้นไป คือ ปากคลองตลาด และตลาดสะพานปลา ที่เป็นตลาดค้าส่งเพื่อควบคุมค่าของราคาที่ถูกกว่าตลาดอื่นๆ และสร้างความมั่นคงทางด้านวัดฤติบจากการมีตัวเลือกในเหตุการณ์ที่ไม่สามารถหาวัดฤติบที่ต้องการได้ก็ยังมีตัวเลือกอีกตลาดหนึ่ง

การดำเนินกระบวนการระดับเมือง ของผู้ประกอบการรายนี้ เริ่มต้นจากแหล่งที่จัดเตรียมเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดในช่วง 05.00น. ด้วยรถขนส่งรับจ้างประเภทสามล้อ จะกลับมาดำเนินกระบวนการจัดเตรียม โดยจะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการร่วมกับเครือข่าย และจะมีการเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขายในช่วง 18.30น. ซึ่งสามารถดำเนินกระบวนการระดับพื้นที่บนสถานที่ขายได้เลย เนื่องจากการจ้างแรงงานพม่าในการตั้งแผง อีกทั้งการชักล้างอุปกรณ์งานขามแรงงานในกิจการจะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการแทน และจะดำเนินกระบวนการขายจนถึงช่วง 24.00น. แล้วผู้ประกอบการจะเก็บอุปกรณ์บางส่วนที่มีความสำคัญและดำเนินกระบวนการเก็บแผงในขั้นต่อไป ในบริเวณโรงเรียนผดุง

(4) บทสรุปกรณีศึกษา กว๋ยเตี๋ยว

กิจการหาแร่แฝงลอยประเภท: อาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่

รูปแบบหาแร่แฝงลอย: รถเข็น

วันที่ทำการสำรวจ: 16 กุมภาพันธ์ 2560

ระยะเวลาทำการสำรวจ: 23.10 – 23.20

ผู้ทำการสัมภาษณ์ : นายเวสพล ตรีธราทิพย์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ : ผู้ประกอบการเพศชาย อายุ 59ปี

สถานที่อยู่อาศัย เขตธนบุรี กทม.

มีกำลังคนในกิจการประมาณ 4-5 คน (ผู้ประกอบการ/ ญาติ/ ลูกจ้างในพื้นที่)

จำนวนโต๊ะ 8-9 ตัว

ผู้ประกอบการดำเนินกระบวนการขาย เป็นการค้ารูปแบบใหม่ที่มีการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดเพื่อความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านความคุ้มค่าของรายได้ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการจะเคยมีที่พักอาศัยในย่านเยาวราช แต่ก็มีอาการย้ายออกไปยัง เขตดไท แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กทม. เนื่องจากครอบครัวมีการขยายจากการแต่งงานของลูกหลาน แต่ก็ยังมีการกลับมาทำการค้าต่อเนื่องถึง 20 ปี และดำเนินกิจการด้วยแรงงานภายในครัวเรือน บนพื้นที่ขาย แต่ก็มีการจ้างแรงงานรับจ้างในกระบวนการชักล้าง การตั้งร้านเก็บร้าน โดยกิจการมีการเคลื่อนที่เข้าหาตลาดในรูปแบบผูกขาดตลาดหรือร้านค้าเจ้าประจำ คือ ตลาดวงเวียนใหญ่ ที่อยู่ละแวกบ้านเพื่อสร้างความสะดวกจากการขนวัตถุดิบ

การดำเนินกระบวนการระดับเมือง ของผู้ประกอบการรายนี้ เริ่มต้นจากแหล่งที่พักอาศัยเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดในช่วง 5.00น. ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล จะกลับมาดำเนินกระบวนการ

จัดเตรียมในที่พักอาศัย โดยจะมีผู้ดำเนินการรวบรวมไปด้วยผู้ประกอบการ และเครือข่าย อีกรั้งจะมีการเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขายในช่วง 17.30น. ซึ่งสามารถดำเนินการรวบรวมระดับพื้นที่บนสถานที่ขายได้เลยเนื่องจากการจ้างแรงงานพม่าในการตั้งแผง และมีการจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อช่วยในการขาย อีกรั้งการชักล้างอุปกรณ์จานชามแรงงานในกิจการจะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมและจะดำเนินการรวบรวมการขายจนถึงช่วง 24.00น. แล้วผู้ประกอบการจะเก็บอุปกรณ์บางส่วนที่มีความสำคัญกลับยังที่พักอาศัยทันที โดยปล่อยให้แรงงานพม่าเป็นผู้เก็บแผงแทน ในที่เก็บบริเวณโรงหนังคาเฟ่เก่า

(5) บทสรุปกรณีศึกษา กว๋ยเตี่ยว

กิจการหาเบ้แผงลอยประเภท : อาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่

รูปแบบหาเบ้แผงลอย : รถเข็น

วันที่ทำการสำรวจ : 16 กุมภาพันธ์ 2560

ระยะเวลาทำการสำรวจ : 23.00 – 23.10

ผู้ทำการสัมภาษณ์ : นายเวสพล ตีรธราทิพย์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ : ผู้ประกอบการเพศหญิง อายุ 32ปี

สถานที่อยู่อาศัย เขตสาทร กทม.

มีกำลังคนในกิจการประมาณ 5 คน (ผู้ประกอบการ/ ญาติ/

ลูกจ้างในพื้นที่)

จำนวนโต๊ะ 2-3 ตัว

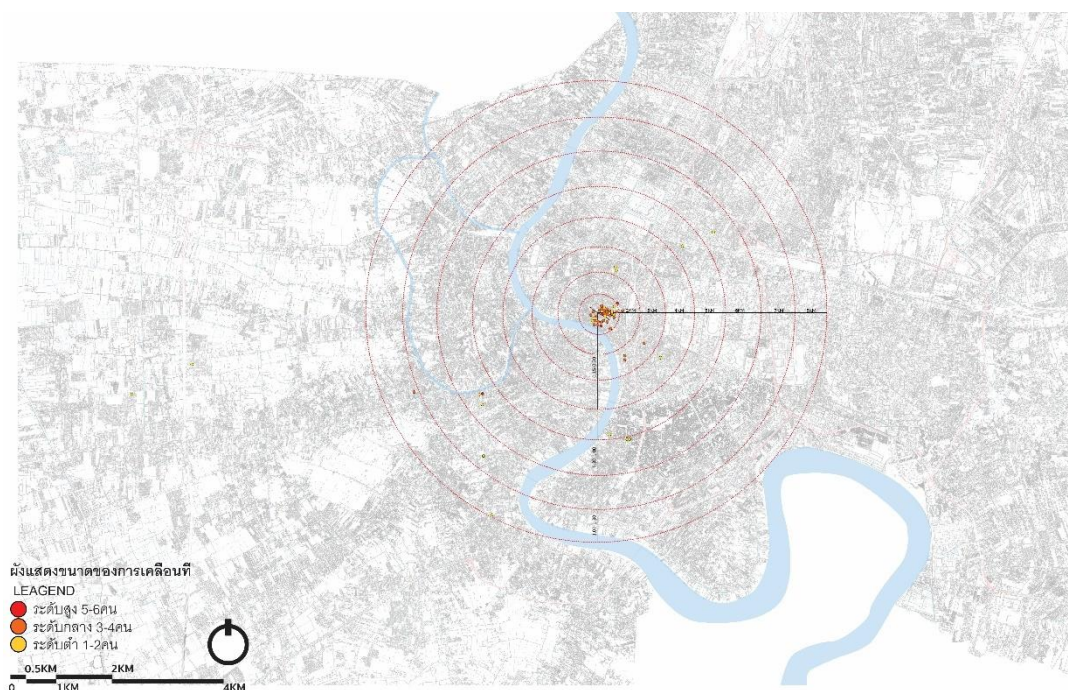
ผู้ประกอบการมีการดำเนินการรวบรวมการขาย เป็นการคำนวณรูปแบบใหม่ที่มีการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดเพื่อความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านความคุ้มค่าของรายได้เนื่องจากแหล่งที่พักอาศัยและแหล่งจัดเตรียมอยู่ห่างออกจากพื้นที่ขาย อยู่บริเวณแขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กทม. และดำเนินกิจการด้วยแรงงานรับจ้าง บนพื้นที่ขายในกระบวนการขาย การชักล้าง หรือแม้กระทั่งจากตั้งร้านเก็บร้าน อีกรั้งยังมีการสร้างทางเลือกจากการที่มีแหล่งวัตถุดิบ (ตลาด) มากกว่า 1 แหล่งขึ้นไป คือ ตลาดเสรี2 และตลาดสดแสงจันทร์ ที่อยู่ละแวกบ้านเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านวัตถุดิบจากการมีตัวเลือกในเหตุการณ์ที่ไม่สามารถหาวัตถุดิบที่ต้องการได้ก็ยังมีตัวเลือกอีกตลาดหนึ่ง

การดำเนินการรวบรวมการระดับเมือง ของผู้ประกอบการรายนี้ เริ่มต้นจากแหล่งที่พักอาศัยเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดในช่วง 6.00น. ด้วยรถขนส่งรับจ้างประเภทสามล้อ จะกลับมาดำเนินการรวบรวมการจัดเตรียมในที่พักอาศัย โดยจะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมเพียงผู้เดียว และจะมีการ

เคลื่อนที่ไปยังแหล่งขายในช่วง 18.00น. ซึ่งสามารถดำเนินกระบวนการระดับพื้นที่บนสถานที่ขายได้โดยเนื่องจากการจ้างแรงงานพม่าในการตั้งแผง และมีการจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อทำการขาย อีกทั้งการชักล้างอุปกรณ์งานขามแรงงานในกิจการจะเป็นผู้ดำเนินการกระบวนการแทน และจะดำเนินกระบวนการขายจนถึงช่วง 24.00น. แล้วผู้ประกอบการจะเก็บอุปกรณ์บางส่วนที่มีความสำคัญกลับยังที่พักอาศัยทันที โดยปล่อยให้แรงงานพม่าเป็นผู้เก็บแผงแทน

5.2.3.2 การแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกรูปแบบกลุ่มข้อมูลพบว่า 2 กลุ่มผู้ประกอบการทั้งผู้ค้าแบบดั้งเดิม และผู้ค้าแบบใหม่ที่มีระยะทางการดำเนินกระบวนการที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสามารถ

เห็นได้จากการจัดจ้างแรงงานด้วยเช่นกัน

แผนที่ 15 จำนวนประชากรที่เคลื่อนที่เข้าสู่พื้นที่แหล่งขาย

จากแผนที่พบว่าระยะทางที่ส่งผลต่อการจัดจ้างแรงงานมีระยะอยู่ที่ 1 ถึง 3 กิโลเมตร โดยรอบแหล่งขายมีการเคลื่อนที่ของกลุ่มแรงงานจากกระบวนการจัดเตรียมมายังแหล่งขาย และระยะ 4 กิโลเมตรถึงระยะที่มากขึ้นจะมีการเคลื่อนที่ของผู้ประกอบการ และกลุ่มเครือญาติเป็นหลัก แต่จะมีการจัดจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อช่วยในกระบวนการขายแทน เนื่องจากความคุ้มค่าของค่าขนส่ง ค่าจ้างแรงงานด้วย ดังนั้นการแบ่งกลุ่มการวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1. กลุ่มผู้ประกอบการแบบดั้งเดิมที่มีสถานที่จัดเตรียมอยู่ในระยะ 1 ถึง 3 กิโลเมตรโดยรอบแหล่งขาย 2. กลุ่มผู้ประกอบการแบบใหม่ที่มีระยะ 4 กิโลเมตรถึงระยะที่มากขึ้น เป็น 2 กลุ่มเพื่อศึกษาวิเคราะห์ในงานวิทยานิพนธ์นี้

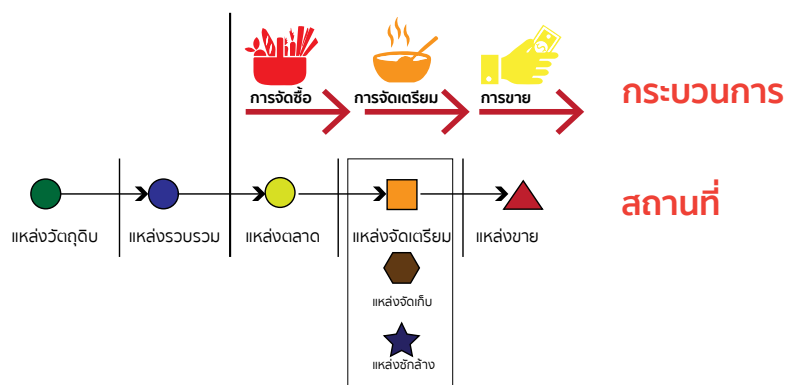
ตาราง 11 การแบ่งกลุ่มร้านค้าค้าแผงลอยอาหารตามรูปแบบการค้า

รูปแบบการค้า	ประเภท	จำนวนร้านค้า
กลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม	(1) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่และยังคงอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการค้าขายในพื้นที่ (2) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่โดยมีการย้ายออกจากพื้นที่แล้วแต่ยังกลับเข้ามา จัดเตรียม และค้าขายในพื้นที่ (3) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาจากต่างจังหวัดเข้ามาพักอาศัย และค้าขายในพื้นที่	43
กลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่	(4) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่โดยมีการย้ายออกจากพื้นที่แล้วแต่ยังกลับเข้ามาค้าขายในพื้นที่ (5) ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาจากที่อื่นแต่เข้ามาค้าขายในพื้นที่	14

โดยการแบ่งกลุ่มแผงลอยอาหารเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยกิจกรรมของแผงลอยอาหารบนพื้นที่เยาวราช สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมมีจำนวน 43 ร้านค้า 2. กลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มีจำนวน 14 ร้านค้า เพื่อทำการศึกษาวเคราะห์ในวิทยานิพนธ์นี้

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมือง

จากข้อมูลกลุ่มของผู้ประกอบการตัวอย่าง และการสำรวจตำแหน่งของสถานที่ประกอบกิจกรรมในกระบวนการประกอบอาหารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าแผงลอย ทำให้เห็นถึงลักษณะของการเคลื่อนที่เลือกทำเลที่ตั้งของกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มประชากรที่เข้ามาดำเนินกระบวนการ และปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการไหลของแต่ละกิจกรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ได้ ซึ่งอธิบายหลักการวิเคราะห์ตามหลักการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain)

รูปภาพ 22 การแสดงลำดับกระบวนการและสถานที่ตามหลักห่วงโซ่อุปทาน

ห่วงโซ่อุปทานของการค้าอาหารระบบหรือหาบเร่แผงลอยตามหลักการ จะมีผู้ประกอบการเป็นส่วนขับเคลื่อนระบบ และมีการเริ่มต้นกระบวนการ จากแหล่งจัดเตรียมเคลื่อนที่ไปยังตลาด และแหล่งจัดเตรียมไปสู่พื้นที่ขาย โดยแหล่งจัดเตรียมเปรียบเสมือนพื้นที่ที่ทำหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการในทุกขั้นตอนเพื่อเตรียมความพร้อมทุกประการเพื่อส่งต่อสินค้าไปยังพื้นที่ขาย และส่งต่อสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค ดังนั้นพื้นที่จัดเตรียมจะมีกระบวนการด้านการจัดเตรียมกระบวนการลงสินค้าบนหาบเร่แผงลอย หรือแม้กระทั่งการซึ่กล้างอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ดังนั้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการประกอบอาหาร จึงเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนที่ในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม โดยมีการวิเคราะห์ผ่านกรอบการวิเคราะห์ใน 2 ระดับคือ ระดับเมือง และระดับพื้นที่ โดยคำนึงถึง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ที่ทำหน้าที่สัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกัน

5.3.1 ความสัมพันธ์ระดับเมือง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับเมืองเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหาร ในช่วงของกระบวนการการจัดซื้อ กระบวนการการจัดเตรียม และกระบวนการการนำไปขายยังแหล่งขาย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการเดินทางแบบเป็นโครงข่ายระดับเมืองทั้งสิ้น โดยจะแบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ด้าน คือกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

5.3.1.1 ด้านกายภาพ

การวิเคราะห์รูปแบบทางกายภาพระดับเมือง เพื่อหาความสัมพันธ์ของการเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างพื้นที่จัดเตรียมสู่พื้นที่ตลาด และพื้นที่จัดเตรียมสู่พื้นที่ขาย ซึ่งการวิเคราะห์ระดับเมืองจะวิเคราะห์ผ่านพื้นที่เมืองที่มีความสัมพันธ์และความเข้มข้นของการกระจุกตัวของกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งปรากฏพื้นที่ ที่มีความสัมพันธ์กันในภาพรวมทางด้านกายภาพเมืองและการใช้พื้นที่ของกลุ่มผู้ประกอบการแผงลอยอาหาร พบถึงพื้นที่สำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างสถานที่ดำเนินกระบวนการจัดเตรียม กับพื้นที่สำหรับการจัดซื้อวัตถุดิบ หรือแหล่งตลาดในแหล่ง ตลาดค้าส่ง ตลาดค้าปลีก ห้างเย็น โกดังเก็บสินค้า ฟาร์ม ฯลฯ

1. การเชื่อมโยงทางกายภาพระดับเมือง

(1) ด้านกายภาพของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

ทางด้านกายภาพของรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม ในกระบวนการเคลื่อนที่ในระดับเมืองเกิดรูปแบบของโครงข่ายที่มีรูปแบบของการเชื่อมโยงสถานที่จัดเตรียมกับแหล่งจัดซื้อในรูปแบบของการเลือกซื้อในตลาดในละแวกสถานที่พักอาศัยหรือสถานที่จัดเตรียมทั้งหมด 43 ร้านค้าหรือร้อยละ 100 ของกลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม เนื่องจาก

สินค้าวัตถุดิบส่วนใหญ่จะเป็นจำพวกของสด จึงมีความถี่ในการเคลื่อนที่ไปยังตลาดทุกวัน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดการเลือกตลาดที่มีระยะทางที่ใกล้

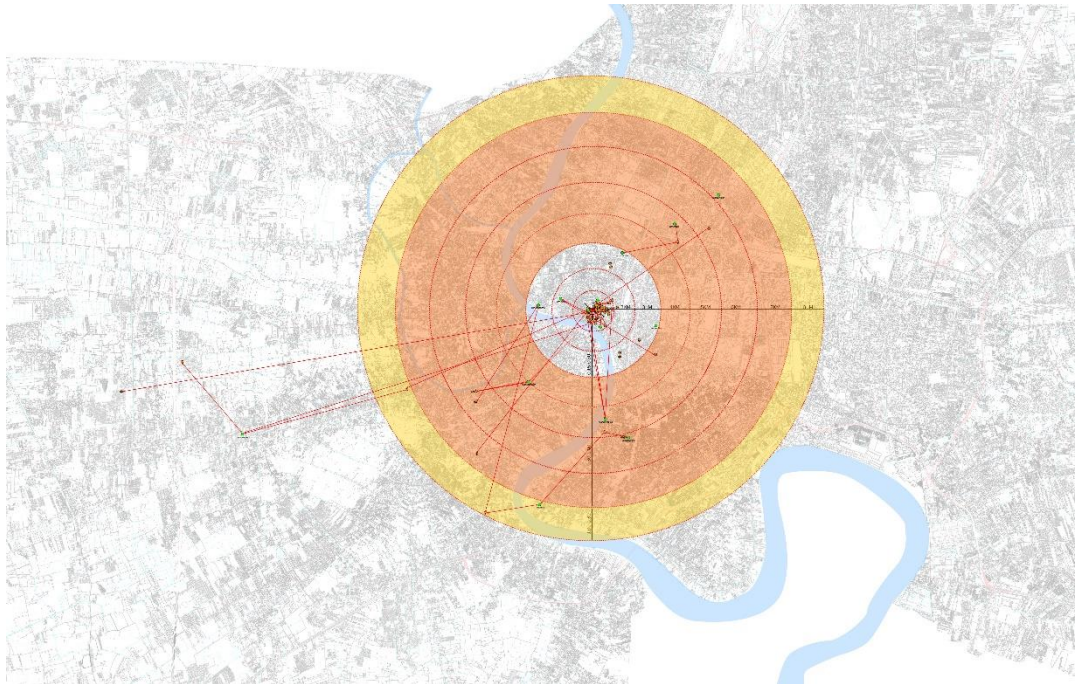

แผนที่ 16 การเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างที่จัดเตรียมกับตลาดของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

(2) ด้านกายภาพของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

ทางด้านกายภาพของรูปแบบการค้าแบบใหม่ ในกระบวนการเคลื่อนที่ในระดับเมืองเกิดรูปแบบของโครงข่ายที่มีรูปแบบของการเชื่อมโยงสถานที่จัดเตรียมกับแหล่งจัดซื้อในรูปแบบของ การเลือกซื้อในตลาดในละแวกสถานที่พักอาศัยหรือสถานที่จัดเตรียมจำนวน 9 ร้านค้า หรือร้อยละ 64 และการเลือกซื้อในตลาดในระยะที่ไกลจำนวน 5 ร้านค้า หรือร้อยละ 36 เนื่องจากการเลือกตลาดตามความคุ้มค่าของราคาสินค้า รวมถึงเป็นการเลือกตลาดที่มีการค้าขายสินค้าที่มีความเฉพาะเจาะจงของวัตถุดิบ เช่น กระจ่างปลาแห้ง เกาลัด เปาะก๊วย ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เก็บได้นาน จึงจะมีการเคลื่อนที่เข้าหาตลาดเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และจะซื้อวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการจัดเตรียมครั้งละจำนวนมาก

หากมองในภาพรวมของโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบสมัยใหม่ ที่มีสถานที่จัดเตรียมอยู่ระยะไกล หรือแม้กระทั่งผู้ที่เคยอยู่ในย่านเยาวราชแต่มีการย้ายที่พักอาศัยออกไปอยู่พื้นที่ภายนอก จะมีการย้ายแหล่งจัดซื้อ(ตลาด) ไปอยู่ในแหล่งจัดซื้อ(ตลาด)ใหม่ในละแวกใกล้แหล่งจัดเตรียมด้วยเช่นกัน เนื่องจากเหตุผลที่ใกล้เคียงกันกับรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

แผนที่ 17 การเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างที่จัดเตรียมกับตลาดของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

เนื่องจากแหล่งจัดเตรียมของผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวอยู่โดยรอบแหล่งขายจึงส่งผลให้มีการเชื่อมโยงทางกายภาพของพื้นที่ในภาพรวมมีการเคลื่อนที่ที่มีความเข้มข้นของการเดินทางไปยังแหล่งตลาด มีการกระจุกตัวที่มีการใช้งานพื้นที่เมืองอย่างเข้มข้นบน 4 พื้นที่ คือ พื้นที่เยาวราช พื้นที่ทรงวาด พื้นที่ปากคลองตลาด พื้นที่ตลาดสะพานปลา

แผนที่ 18 การเชื่อมโยงของพื้นที่ระดับเมือง

พื้นที่สำคัญทั้ง 4 พื้นที่ที่มีรูปแบบเป็นตลาดที่มีลักษณะสินค้าที่เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารที่มีลักษณะเฉพาะ โดยการของกระบวนการในโครงข่ายเมืองมีรูปแบบเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการจัดเตรียมกับกระบวนการจัดซื้อบนพื้นที่ ที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้พื้นที่เพื่อการขายวัตถุดิบในหลายรูปแบบ

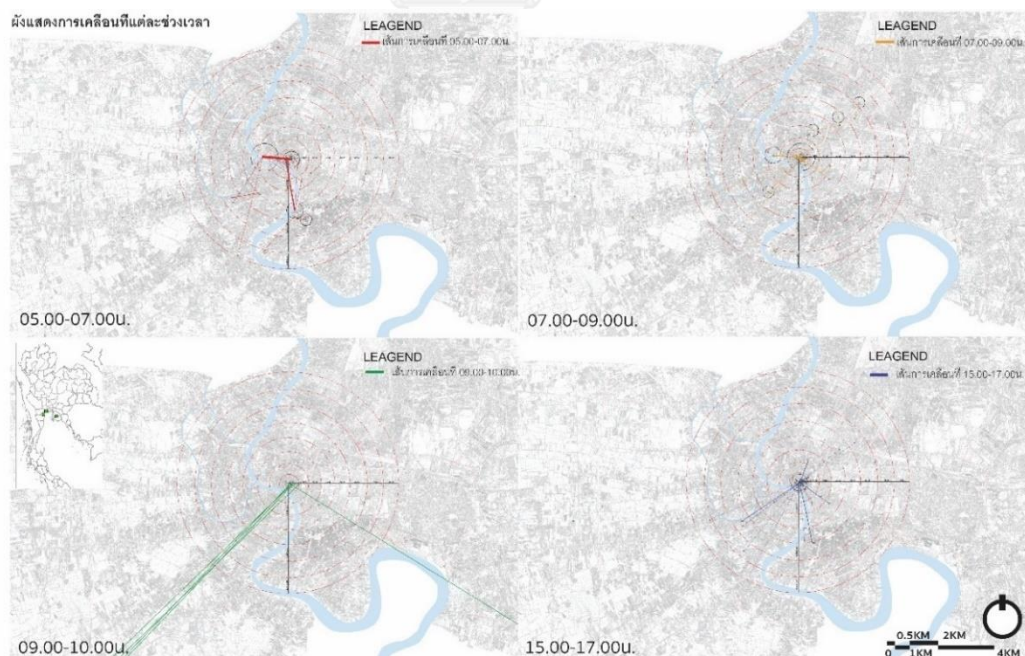
รูปภาพ 23 การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่สำคัญ

จากภาพจะเห็นว่ารูปแบบพื้นที่ดินของแต่ละย่านที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการประกอบอาหารและโครงข่ายเมือง ในขั้นตอนของการจัดซื้อพบว่าการใช้พื้นที่เมืองในการจัดซื้อจะมีรูปแบบของพื้นที่ตลาดที่แตกต่างกัน เช่น -พื้นที่ปากคลองตลาดเป็นย่านตลาดสดขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรมที่มีการค้าอยู่ในของอาคารพาณิชย์ที่มีความหนาแน่นสูง และรูปแบบการค้าบนเส้นทางถนน -พื้นที่เยาวราชเป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมและอยู่อาศัยอยู่ในอาคารพาณิชย์ และมีรูปแบบการค้าอยู่บริเวณชั้น 1 ของอาคาร -พื้นที่ทรงวาดเป็นพื้นที่ของแหล่งรวมรวมมีการรวมตัวของโกดังเก็บสินค้าและห้องเย็นกระจายตัวอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก -พื้นที่สะพานปลาเป็นพื้นที่ของตลาดอาหารทะเลขนาดใหญ่ มีการประกอบกิจการบนพื้นที่อาคารขนาดใหญ่ที่มีการใช้งานเป็นแหล่งตลาดและห้องเย็น ซึ่งข้อมูลในกลุ่มผู้ประกอบการบางส่วนมีการซื้อขายวัตถุดิบกับผู้ผลิตโดยตรง เช่น ร้านอาหารทะเลปิ้งย่าง ส่งผลให้ตลาดของ

ผู้ประกอบการกลุ่มนี้มีการไหลของกิจกรรมการซื้อขาย จากแหล่งวัตถุดิบโดยตรงมายังผู้ประกอบการในสถานที่จัดเตรียมจึงไม่ปรากฏการใช้พื้นที่ตลาด ดังนั้นจึงพบว่าการใช้พื้นที่เมืองของกระบวนการจัดซื้อนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของตลาดเพียงอย่างเดียวแต่มีความเชื่อมโยงกับตลาดจำพวก ห้องเย็น โกดังเก็บสินค้า และแหล่งวัตถุดิบโดยตรง ส่งผลให้เกิดการไหลของกิจกรรมการซื้อนั้นมีรูปแบบที่แตกต่างกัน

2. การไหลของกระบวนการระดับเมือง

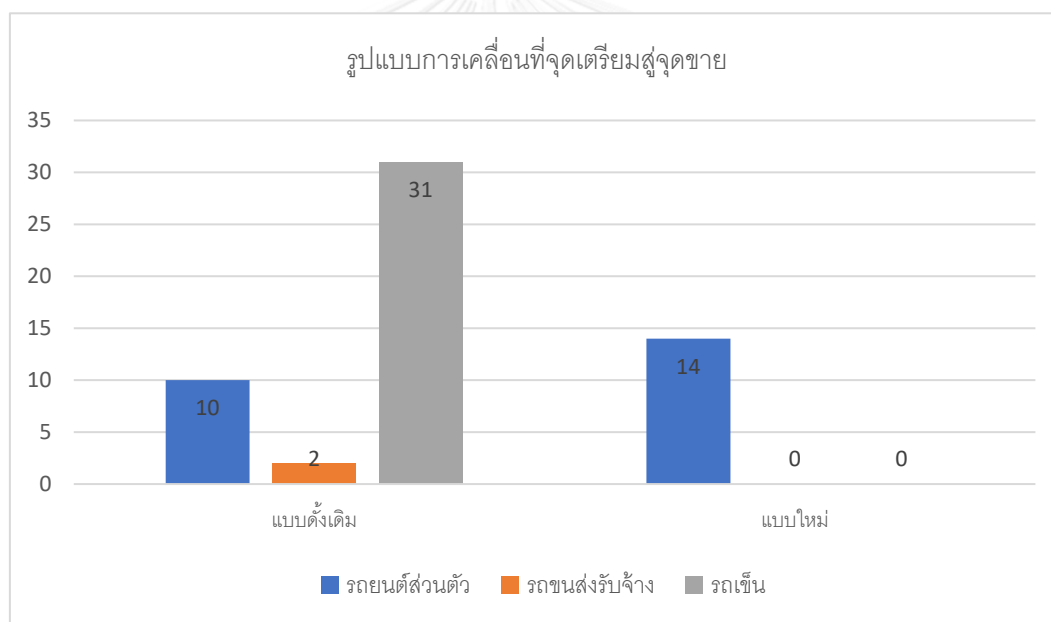
การไหลของกระบวนการระดับเมืองมีความสอดคล้องกันระหว่างแหล่งจัดเตรียมแหล่งตลาด และแหล่งขายที่จะมีการเคลื่อนที่ที่มีความสอดคล้องกับเวลา โดยการเคลื่อนที่ในกระบวนการไปยังแหล่งตลาดหากวิเคราะห์ในการเคลื่อนที่ตามระยะเวลาพบว่า การเคลื่อนที่ระดับเมืองจะมีการเคลื่อนที่กระจุกตัวตามแหล่งตลาดในช่วงเช้าประมาณ 5.00-7.00น. ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดค้าส่ง ช่วง 7.00-10.00น. ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาดค้าปลีก โดยทั้ง 2 ช่วงเวลานั้นการเคลื่อนที่ระดับเมืองที่เป็นการเคลื่อนที่จากผู้ประกอบการไปยังแหล่งตลาดนั้น ยังมีอีกส่วนหนึ่งในช่วง 9.00-10.00น. จะเป็นการเคลื่อนที่ของแหล่งตลาดเข้าหาผู้ประกอบการแทน และการเคลื่อนที่จะเริ่มต้นอีกครั้งในช่วง 15.00-17.00น. จะเป็นการเคลื่อนที่ของเศรษฐกิจไปยังแหล่งขาย

แผนที่ 19 แสดงการไหลของกิจกรรมตามช่วงเวลาในระดับเมือง

จากรูปภาพแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนที่ระดับเมืองในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเห็นได้ว่าการกระจุกตัวของระบบเศรษฐกิจมีการเคลื่อนที่ตัวที่เริ่มต้นในช่วงเช้า คลอบคลุมระบบเศรษฐกิจ

ของตลาดค้าส่งและตลาดค้าปลีก โดยการเคลื่อนที่ของระบบจะเป็นไปในรูปแบบของผู้ประกอบการต้องเคลื่อนที่เข้ามาแหล่งตลาดนั้นๆ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจที่แหล่งตลาดเข้าหาผู้ประกอบการจะดำเนินไปในเวลาที่ถดถอยออกมา และเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีจำนวนน้อยกว่าถึงร้อยละ 87 ของกลุ่มเศรษฐกิจระบบอื่นๆ อีกทั้งการเคลื่อนที่ที่จะเริ่มขึ้นอีกครั้งในช่วงเวลา 15.00-17.00น. เพื่อเคลื่อนเข้ามาแหล่งขาย โดยการเคลื่อนที่แบบกระจุกตัวนี้สามารถอธิบายได้ว่าปรากฏการณ์หาบเร่งแผงลอยในปัจจุบันมีลักษณะที่เปลี่ยนไปจากอดีต โดยอดีตการเคลื่อนที่ไปในทุกกระบวนการจะขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันการเคลื่อนที่ที่กระจุกตัวของระบบเศรษฐกิจหาบเร่งแผงลอยถูกรอบและจำกัดด้านเวลา ทั้งเวลาของตลาด และเวลาของการประกอบกิจการจึงทำให้เกิดปรากฏการณ์การเคลื่อนที่ของระบบเศรษฐกิจแบบกระจุกตัวพร้อมหรือใกล้เคียงกัน อีกทั้งการไหลของกระบวนการจากแหล่งเตรียมสู่แหล่งขายมีการเคลื่อนที่ด้วยรูปแบบของรถยนต์ส่วนตัว และรถยนต์ขนส่งรับจ้าง

รูปภาพ 24 รูปแบบการไหลของกิจกรรมจากจุดจัดเตรียม สู่พื้นที่จุดขาย

พบว่า การไหลของกิจกรรมและประชากรจะมีการเคลื่อนที่ที่แตกต่างกันของผู้ประกอบการทั้ง 2 ประเภท คือ ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มีการเคลื่อนที่ด้วยรถเข็นจากจุดเตรียมมาแหล่งขายด้วยรถเข็นเป็นหลัก เนื่องจากระยะทางที่อยู่ในระยะการเดินเป็นหลัก แต่ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ทุกร้านค้าจะใช้รถยนต์ส่วนตัวในการขนส่งวัตถุดิบมายังแหล่งขาย จะเห็นได้ว่าระยะทางเป็นปัจจัยหลักที่มีผลในการเคลื่อนที่มายังแหล่งขาย

การไหลของกระบวนการจัดเตรียมไปแหล่งจัดซื้อ และกระบวนการจัดเตรียมไปแหล่งขายของทั้งกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีการไหลของกระบวนการที่ใกล้เคียงกันจากการถูกกำหนดด้วยปัจจัยทางด้านเวลา ของเวลาตลาดที่ส่งผลต่อการไหลของกิจกรรมการจับจ่ายซื้อหาวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการจัดเตรียม และเวลาของแหล่งขายที่มีอยู่อย่างจำกัดที่กำหนดให้เกิดการไหลของกระบวนการจากแหล่งจัดเตรียมสู่แหล่งขายของผู้ประกอบการทั้งระบบอยู่ในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน

5.3.1.2 ด้านเศรษฐกิจ

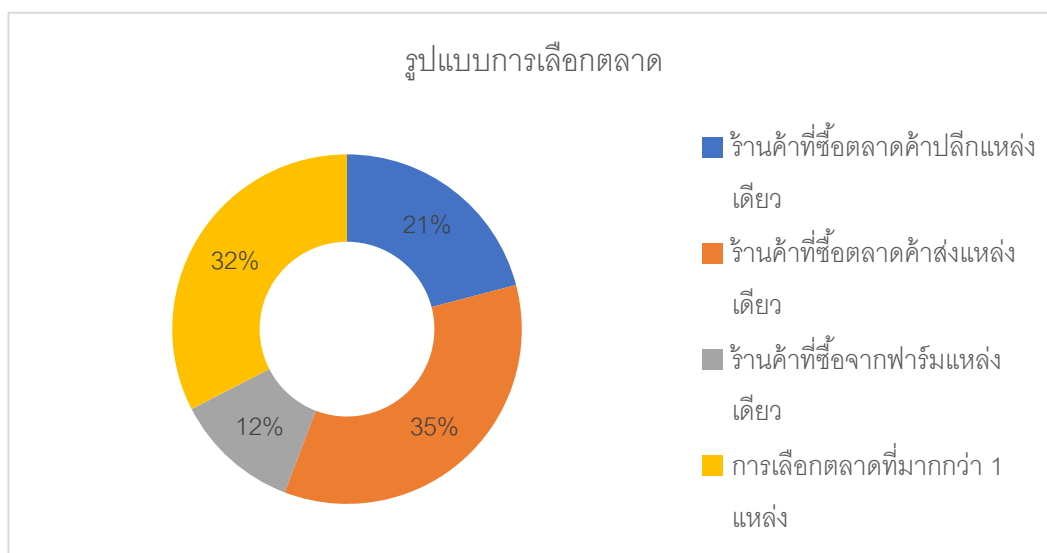
ระบบเศรษฐกิจเป็นการเชื่อมโยงแหล่งตลาดกับที่จัดเตรียม จะเห็นได้ว่าการเลือกแหล่งตลาดของกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ เป็นการเลือกตลาดในละแวกบ้านเป็นส่วนใหญ่ และมีการปรากฏข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นสามารถจำแนกตลาดได้ใกล้เคียงกัน คือ ตลาดค้าปลีก ตลาดค้าส่ง ตลาดจากผู้ผลิตหรือฟาร์ม รวมถึงตลาดจากแหล่งรวบรวมวัตถุดิบประเภทโกดัง และห้องเย็น มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 12 สัดส่วนภาพรวมของแหล่งตลาด

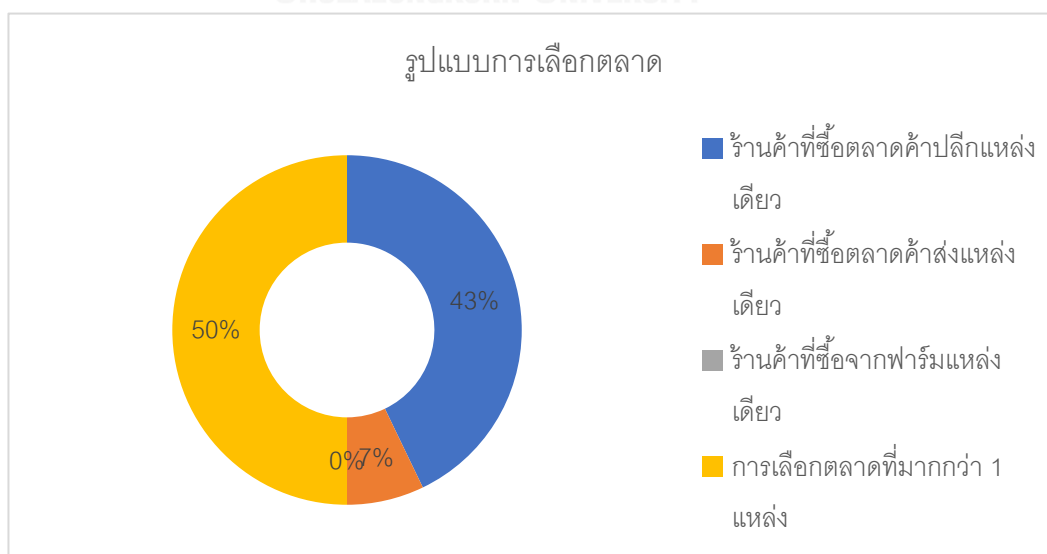
ประเภทตลาด	จำนวนผู้ประกอบการที่เลือกใช้	ร้อยละ	ปัจจัย	รูปแบบของร้านค้า
ตลาดค้าปลีก	25	34	ระยะทาง	ร้านค้าที่มีที่พักรถระยะใกล้ มักมีการเลือกเป็นตลาดลำดับ 2 ของกระบวนการจัดซื้อวัตถุดิบเข้าสู่ระบบ โดยกิจการจะเป็นผู้เคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาด(วัตถุดิบ)
ตลาดค้าส่ง	32	48	ระยะทางเศรษฐกิจศาสตร์	ร้านค้าที่มีที่พักรถทั้งระยะใกล้และไกลจากแหล่งตลาด มักมีการเลือกเป็นตลาดลำดับ 1 ของกระบวนการจัดซื้อวัตถุดิบเข้าสู่ระบบโดยกิจการจะเป็นผู้เคลื่อนที่เข้าหาแหล่งตลาด (วัตถุดิบ)
ตลาดจากผู้ผลิตหรือฟาร์ม	9	15	จำนวนวัตถุดิบความสดใหม่	ร้านค้าที่มีการใช้วัตถุดิบรูปแบบเดียวใช้ในจำนวนมาก และมีการคำนึงถึงความสดใหม่ เช่น ร้านค้าอาหารทะเล โดยผู้ผลิตจะเป็นผู้เคลื่อนที่ตลาด (วัตถุดิบ) เข้าหากิจการกระบวนการจัดเตรียม

โกดังและห้องเย็น	7	9	จำนวน วัตถุดิบ	ร้านค้าจำพวกที่ซื้อวัตถุดิบคราวละมากๆ และสามารถเก็บได้นาน จำพวกของแห้งแป๊ะก๊วย เช่น ร้านค้าขนมหวานจีนโดยกิจการจะเป็นผู้เคลื่อนที่เข้ามาแหล่งตลาด (วัตถุดิบ) มากกว่า 1 แหล่ง
------------------	---	---	-------------------	---

การเลือกแหล่งตลาดพบว่ากลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มักมีการเลือกแหล่งตลาดอยู่ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการเลือกตลาดแหล่งเดียวจากตลาดค้าปลีก ตลาดค้าส่ง แหล่งวัตถุดิบฟาร์ม และการเลือกตลาดที่มากกว่า 1 แหล่ง โดยมีสัดส่วนดังนี้

รูปภาพ 25 รูปแบบการเลือกตลาดของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

รูปภาพ 26 รูปแบบการเลือกตลาดของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

จากรูปแบบของการเลือกตลาดของทั้งกลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีความแตกต่างกัน เห็นได้จากการเลือกตลาดเพื่อทำการจัดซื้อวัตถุดิบ โดยผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมที่จะสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดที่มีความพร้อมของวัตถุดิบ และความคุ้มค่าด้านราคาวัตถุดิบ เนื่องจากกระจุกตัวของตลาดค้าส่งที่มีขนาดใหญ่ อยู่ใกล้พื้นที่ย่านเยาวราช จึงมีการรูปแบบการเลือกตลาดเป็นการจัดซื้อบนตลาดค้าส่งเป็นหลัก และผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่จะเป็นการเลือกซื้อตลาดในละแวกเช่นกัน แต่เนื่องด้วยพื้นที่รอบนอกพื้นที่เยาวราชมีการปรากฏตัวของตลาดค้าปลีกเป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการกลุ่มนี้มีการเลือกซื้อตลาดค้าปลีกเป็นหลัก

โดยภาพรวมของระบบเศรษฐกิจการเลือกซื้อวัตถุดิบย่านเยาวราชเป็นการซื้อวัตถุดิบในรูปแบบที่มีความหลากหลายมากกว่าเนื่องจากความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ด้านราคาของวัตถุดิบ เพราะ มีตลาดค้าส่งกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก และเหตุผลทางการตลาดระหว่างผู้ประกอบการกับแหล่งผลิตหรือฟาร์ม เพราะ การติดต่อจากฟาร์มจะเป็นการส่งวัตถุดิบอาหารทะเลที่ยังมีชีวิตบนพื้นที่จัดเตรียม จึงเป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการที่มีแหล่งจัดเตรียมกับแหล่งขายอยู่ในระยะที่ใกล้มากจึงสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดนี้ได้

5.3.1.3 ด้านสังคม

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของผู้ประกอบการแผงลอยอาหาร

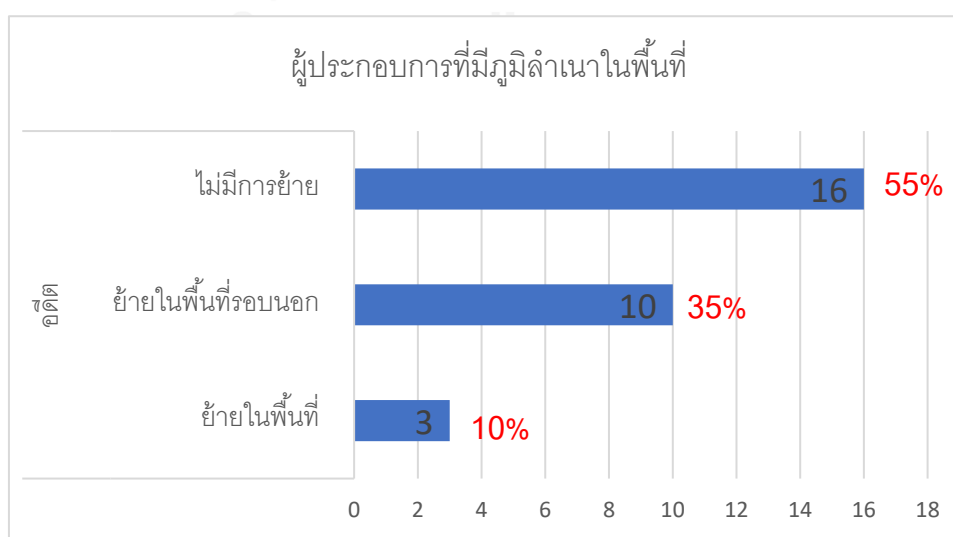
แผงลอยอาหารเป็นการค้าที่มีกระบวนการนอกเหนือจากกระบวนการขายในแหล่งขาย ยังมีกระบวนการนับแต่การจัดซื้อ การจัดเตรียม การขาย การซักรีด และ การจัดเก็บ ซึ่งมีกลุ่มประชากรในการค้าหาบเร่แผงลอยจะมีทั้งประชากรกลุ่มหลัก และประชากรกลุ่มแฝงอยู่ในหลายกระบวนการ อาจจะมีการเคลื่อนที่ของกลุ่มประชากรแฝงระหว่างกระบวนการ หรือไม่มีการเคลื่อนที่ระหว่างกระบวนการได้ โดยประชากรในกระบวนการระดับเมืองที่มีการดำเนินกิจกรรมระดับเมือง และระดับพื้นที่ซึ่งถือเป็นประชากรหลัก คือ ผู้ประกอบการซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากการย้ายเข้า ย้ายออกจากพื้นที่ทั้งแบบถาวรและกึ่งถาวร เนื่องจากถนนเยาวราชเป็นพื้นที่เพื่อการค้าขายอาหารของชุมชนชาวจีนมาเป็นเวลานาน มีการกระจุกตัวของชาวจีนที่มาประกอบการค้าบนถนนเยาวราช อยู่จำนวนมากแต่ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจากการพัฒนาของพื้นที่ดินย่านเยาวราชเป็นพื้นที่ พาณิชยกรรมที่มีความหนาแน่นสูงอีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงของกลุ่มประชากรชาวจีนหรือผู้ค้าบนพื้นที่ย่านนี้ โดยมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องจากการโยกย้ายแหล่งที่อยู่ของผู้ค้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 13 ปัจจัยการย้ายที่พักอาศัย

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	รายละเอียด
ราคาที่ดิน	1	8	ราคาที่ดินที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการย้ายที่พักอาศัยแต่ยังเป็นการย้ายที่อยู่อาศัยภายในพื้นที่และใกล้เคียง แต่ยังมีมีการทำการค้าอยู่บนถนนเยาวราช
การไล่ที่	2	15	การไล่ที่ ทำให้มีการย้ายที่พักอาศัยแต่ยังเป็นการย้ายที่อยู่อาศัยภายในพื้นที่และใกล้เคียง แต่ยังมีมีการทำการค้าอยู่บนถนนเยาวราช
การขยายตัวของครอบครัว	10	77	การขยายตัวของครอบครัวทำให้การย้ายที่พักอาศัยออกสู่ภายนอกพื้นที่แบบรูปแบบของการย้ายที่อยู่อาศัยถาวรแต่ยังมีมีการทำการค้าอยู่บนถนนเยาวราช
รวม	13	100	-

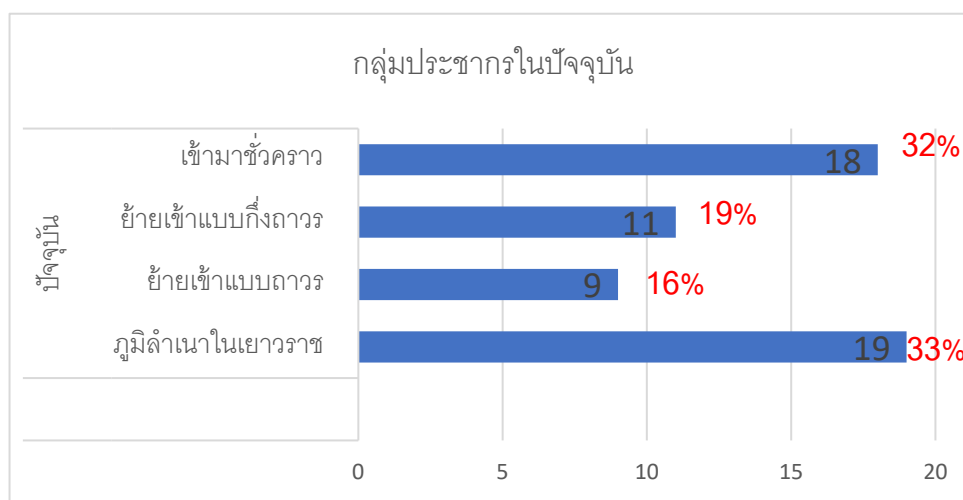
อ้างอิง: ผู้ดำเนินงานวิจัย

ข้อมูลจากภูมิสำเนาและสถานที่พักอาศัยในปัจจุบันของผู้ประกอบการแผงลอยอาหารบนพื้นที่ถนนเยาวราช นั้นพบว่า มีจำนวนผู้ประกอบการรายเดิมที่มีภูมิสำเนาอยู่ในเยาวราช มีอยู่ถึง 29 รายหรือร้อยละ 51 ของกลุ่มผู้ประกอบการทั้งหมด โดยการย้ายที่พักอาศัยจะมีการย้ายแต่ยังอยู่ในเยาวราช 3 รายหรือร้อยละ 10, การที่จะมีการย้ายที่พักอาศัยแบบถาวรไปยังพื้นที่รอบนอกจำนวน 10 รายหรือร้อยละ 35 และไม่มีการย้ายจำนวน 16 รายหรือร้อยละ 55 โดยผู้ประกอบการที่กล่าวมาข้างต้นยังมีการดำเนินกิจกรรมการค้าบนพื้นที่ถนนเยาวราช ทั้งสิ้น (อ้างอิง: ผู้ดำเนินงานวิจัย)

รูปภาพ 27 จำนวนการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการรายเดิม

อีกทั้งในปัจจุบันกลุ่มประชากรในพื้นที่ย่านเยาวราชประกอบด้วยกลุ่มประชากรที่หลากหลายทั้งผู้ประกอบการทั้งรายเก่า และรายใหม่ที่มีการเข้ามาในพื้นที่มีทั้งสิ้น 4 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ประกอบการรายเดิมที่มีที่พักอาศัยในเยาวราช กลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีการย้ายเข้ามาแบบถาวรคือการย้ายที่พักอาศัยมาในเยาวราช ผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีการย้ายเข้ามาแบบกึ่งถาวรคือการย้ายสถานที่จัดเตรียมมาในถนนเยาวราช และผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีการเข้ามาแบบชั่วคราวคือการเคลื่อนย้ายเข้ามาเพื่อทำการค้าขาย โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

รูปภาพ 28 จำนวนประชากรบนถนนเยาวราชในปัจจุบัน

กลุ่มประชากรย่านเยาวราชในปัจจุบันพบว่า มีกลุ่มผู้ประกอบการหลัก คือ บุคคลที่จัดตั้งธุรกิจแผงลอยอาหาร เพื่อแสวงหาผลกำไรและความเติบโตมุ่งหาความต้องการของตลาด เพื่อสนองความต้องการในทางเศรษฐกิจ เพื่อแสวงหาผลตอบแทนหรือกำไร

- กลุ่มทางสังคมของผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม บนถนนเยาวราชสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. ผู้ประกอบการดั้งเดิม มีลักษณะในแบบของกิจกรรมทุกกระบวนการในระยะใกล้ที่พักอาศัยหรือภายในละแวก ซึ่งในพื้นที่เยาวราชนั้น ผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมนั้นคือ ผู้ประกอบการรายเดิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ 2. ผู้ประกอบการรายใหม่ มีลักษณะในแบบการลงทุนเพื่อเคลื่อนที่เข้าหากกลุ่มตลาด รวมถึงมุ่งเน้นการลงทุน และผลกำไรเป็นสำคัญ โดยมีการย้ายที่พักอาศัยเข้ามาสู่พื้นที่เยาวราช ทั้งแบบถาวรเพื่อให้เกิดความสะดวก

- กลุ่มทางสังคมของผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ที่มีที่พักอาศัยอยู่นอกพื้นที่เยาวราช มีการเข้ามายังเยาวราชเพื่อการดำเนินการขายเพียงเท่านั้นสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. ผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เยาวราชโดยมีการย้ายออกจากเยาวราชไปยังพื้นที่อื่น แต่ยังคงกลับเข้ามาค้าขายในพื้นที่ 2. ผู้ประกอบการที่มี

ภูมิลำเนาจากที่อื่นที่ไม่ใช่เยาวราชแต่เข้ามาค้าขายในพื้นที่ เพื่อมุ่งหวังผลกำไรเป็นสำคัญ และช่องทางทางเศรษฐกิจ

จากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มประชากรจากอดีตถึงปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงมีทั้งไม่มีการย้าย การย้ายออกจากพื้นที่ดั้งเดิม การย้ายเข้าสู่พื้นที่ จากจำนวนประชากรผู้ประกอบการย่านเยาวราชในปัจจุบันนั้นสามารถอนุมานได้ว่า พื้นที่ถนนเยาวราชนั้นมีรูปแบบธุรกิจการค้ารูปแบบใหม่ จากการคงอยู่ของที่พัคอาศัยเพื่อทำการค้าขาย รวมถึงการย้ายเข้าแบบถาวร และกึ่งถาวรของกลุ่มผู้ประกอบการยอมลงทุนในการเช่าซึ่งพื้นที่ ทั้งเพื่ออยู่อาศัย การค้า และการจัดเตรียมวัตถุดิบ เพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่ของสินค้าของผู้แหล่งขายได้อย่างรวดเร็ว

2. กลุ่มประชากรระดับเมืองในการดำเนินกระบวนการประกอบอาหาร

ความสัมพันธ์ทางด้านสังคมระดับเมืองนั้นไม่ได้ประกอบด้วยกลุ่มผู้ประกอบการเพียงกลุ่มเดียว แต่จะมีความสัมพันธ์กับประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละกระบวนการนับแต่การจัดซื้อ การจัดเตรียม การขาย ซึ่งกลุ่มประชากรในกระบวนการนี้อาจจะมีการเคลื่อนที่ของกลุ่มประชากรระหว่างกระบวนการ หรือไม่มีการเคลื่อนที่ระหว่างกระบวนการได้

- กลุ่มประชากรในกระบวนการจัดซื้อ โดยกระบวนการจัดซื้อเป็นการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งตลาดและแหล่งจัดเตรียม ซึ่งจะมีขั้นตอนต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องนับแต่ ขั้นตอนในการจัดซื้อ และขั้นตอนในการขนถ่ายวัตถุดิบ

- กลุ่มประชากรในกระบวนการจัดเตรียม โดยกระบวนการจัดเตรียมเป็นการจัดเตรียมวัตถุดิบเพื่อให้สินค้ามีความพร้อมที่จะเคลื่อนที่ไปยังแหล่งขายซึ่งจะมีขั้นตอนต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องนับแต่ ขั้นตอนในการจัดเตรียม ขั้นตอนในการขนถ่ายสินค้าไปยังแหล่งขาย

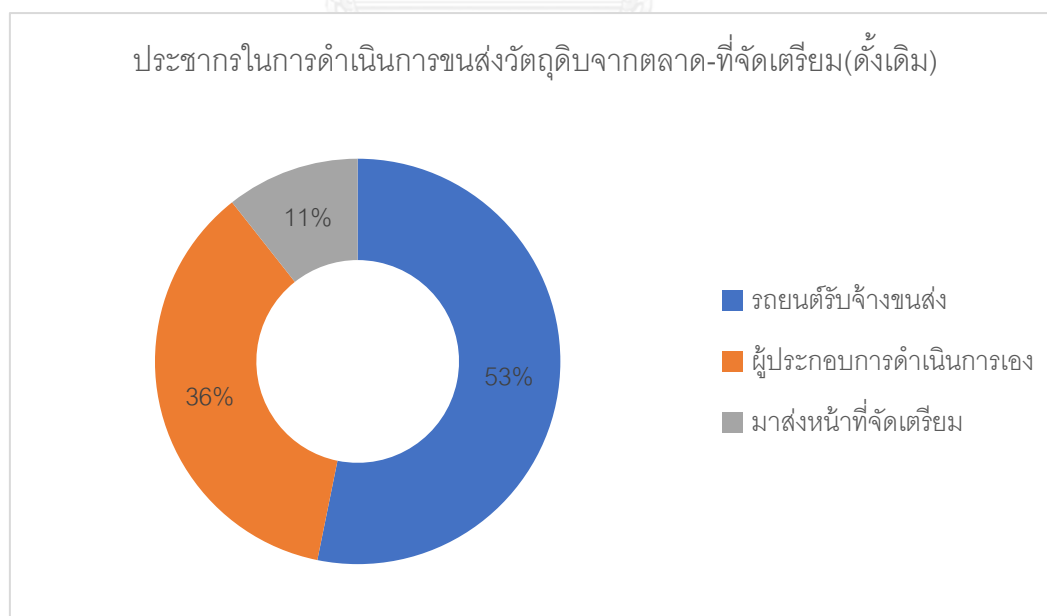
ตาราง 14 สรุปผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการระดับเมือง

กระบวนการ	ขั้นตอน	ผู้ปฏิบัติหน้าที่	(หน่วย)	(จำนวนคน)	หมายเหตุ
การจัดซื้อ	การจัดซื้อ	เจ้าของธุรกิจ	51	51	
		เครือข่าย	5	5	
		พ่อค้าประมุขปลาที่ตลาด	1	1	
	ขนวัตถุดิบ	เจ้าของธุรกิจ	20	20	
		เครือข่าย	3	3	
		ลูกจ้าง	3	3	
		สามล้อรับจ้าง	19	-	ไม่สามารถระบุจำนวนได้
ร้านค้าส่งหน้าร้าน	3	-			

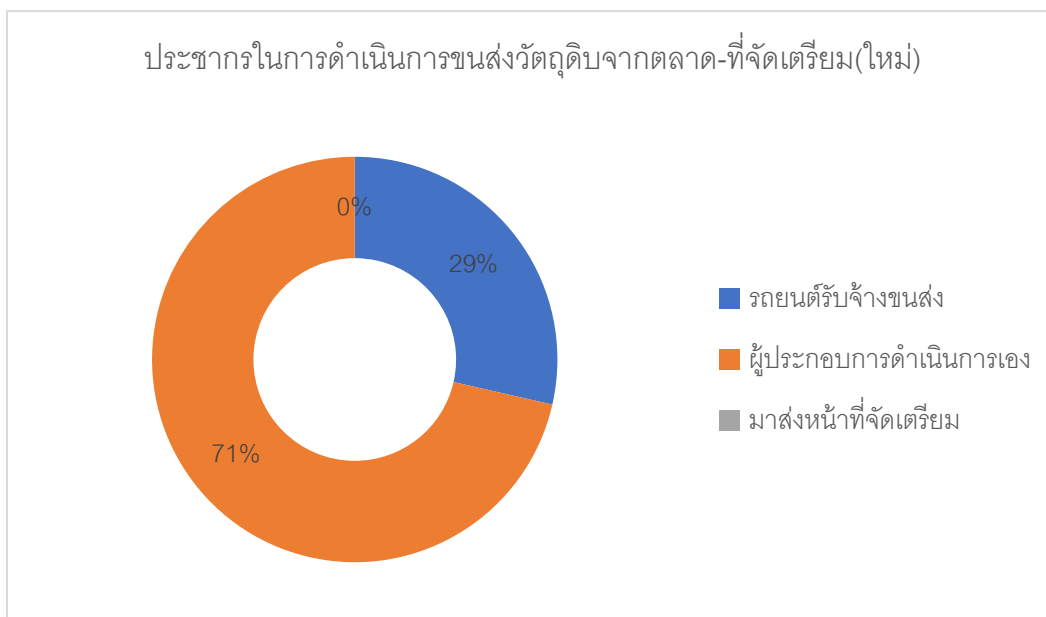
		ฟาร์มอาหารทะเลส่งที่ จัดเตรียม	9	-	
จัดเตรียม	จัดเตรียม	เจ้าของธุรกิจ	57	57	
		เครือญาติ	19	29	
		ลูกจ้าง	28	28	ลูกจ้างที่อยู่ในขั้นตอน การจัดเตรียม มีเพียง บางส่วนที่ได้ไปแหล่ง ขาย
	ชนสินค้า	เจ้าของธุรกิจ	57	57	
		เครือญาติ	19	28	
		ลูกจ้าง	23	25	

จากตาราง พบว่าด้านสังคมระดับเมืองมีประชากรในการดำเนินกิจกรรมของการจัดเตรียมและการจัดซื้อในกระบวนการ โดยสามารถแบ่งประชากรอยู่ในภาคของแรงงานและภาคของการขนส่งโดย ซึ่งพบว่าแรงงานในการขนส่งเป็นแรงงานแบบครั้งคราวที่ทำหน้าที่เพียงขนส่งจากแหล่งตลาดมาถึงแหล่งจัดเตรียมและจะสิ้นสุดการทำหน้าที่นั้น อีกทั้งยังมีแรงงานในภาคของกระบวนการจัดเตรียมมีการจัดจ้างแรงงาน (ลูกจ้าง) เพื่อช่วยในการเตรียมความพร้อมของวัตถุดิบ โดยสามารถจำแนกกลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่มรูปแบบการค้าได้ ดังนี้

กลุ่มประชากรของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มประชากรของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มีการจัดจ้างแรงงานในภาคของการขนส่งโดยมีสัดส่วน

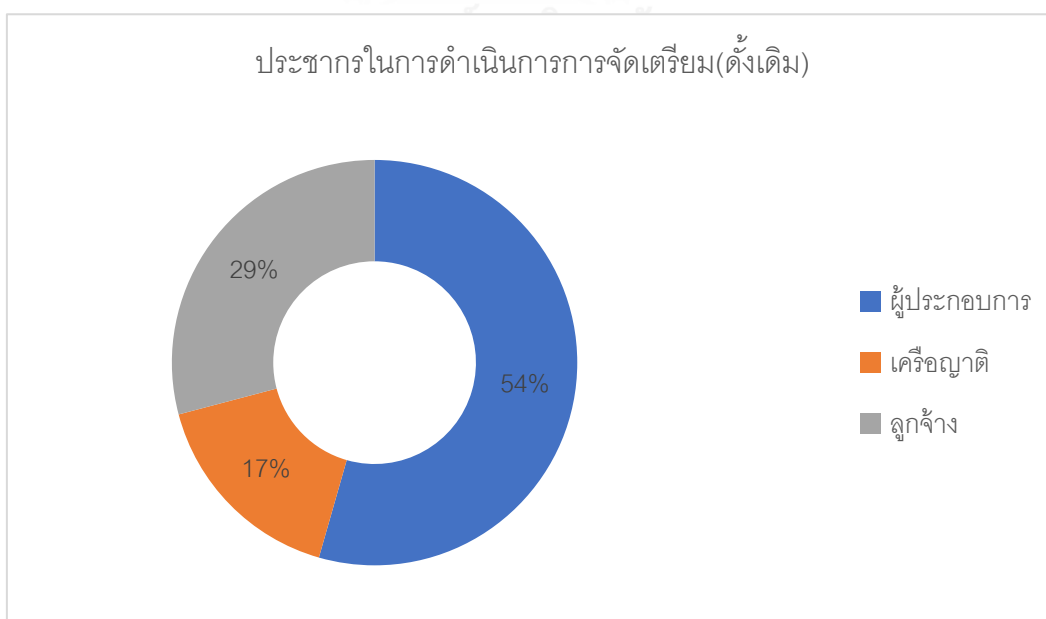

รูปภาพ 29 แรงงานในภาคของการขนส่งวัตถุดิบมายังแหล่งจัดเตรียมของผู้ประกอบการดั้งเดิม

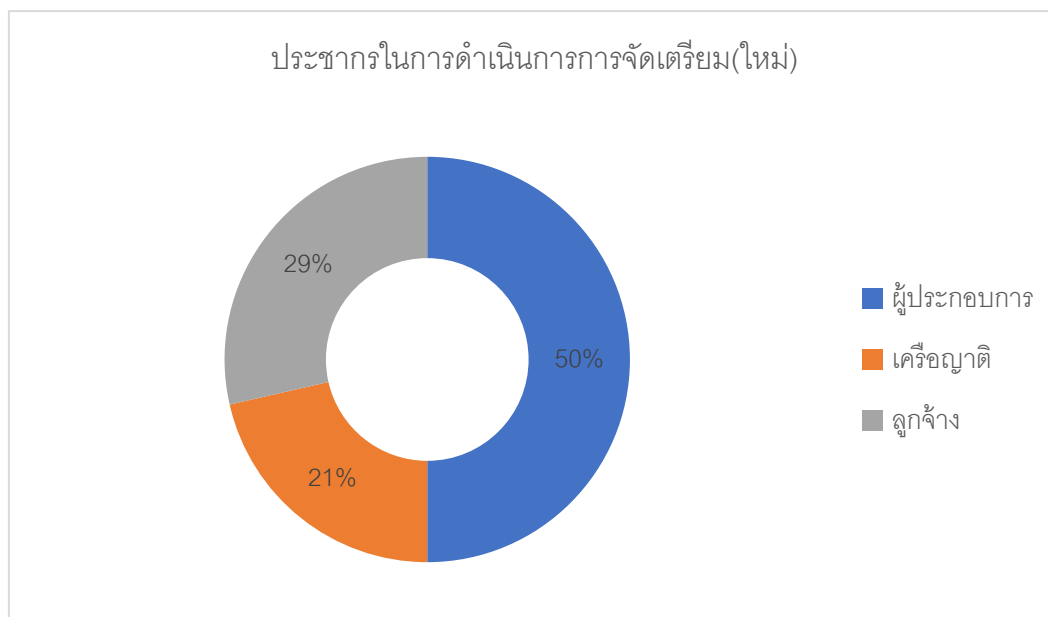

รูปภาพ 30 แรงงานในภาคของการขนส่งวัตถุบิมายังแหล่งจัดเตรียมของผู้ประกอบการใหม่

จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชากรของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม ในภาคของการขนส่งจะมีการใช้แรงงานรถยนต์รับจ้างขนส่งในอัตราส่วนที่มากกว่าเนื่องจากตลาดที่ทำการซื้อขายมีข้อจำกัดด้านสถานที่ เนื่องจากเป็นตลาดที่อยู่บนพื้นที่เมืองจึงขาดพื้นที่ในการ จอดรถยนต์ขนส่งวัตถุบิจึงมีการเลือกใช้ใช้บริการรถยนต์รับจ้าง จำพวกสามล้อขนส่งเป็นหลัก อีกทั้งกระบวนการจัดเตรียมมีประชากรในภาคของแรงงานในการช่วยในการจัดเตรียมเช่นกันโดยมีสัดส่วนของการจัดจ้างแรงงานที่สามารถจำแนกได้ดังนี้

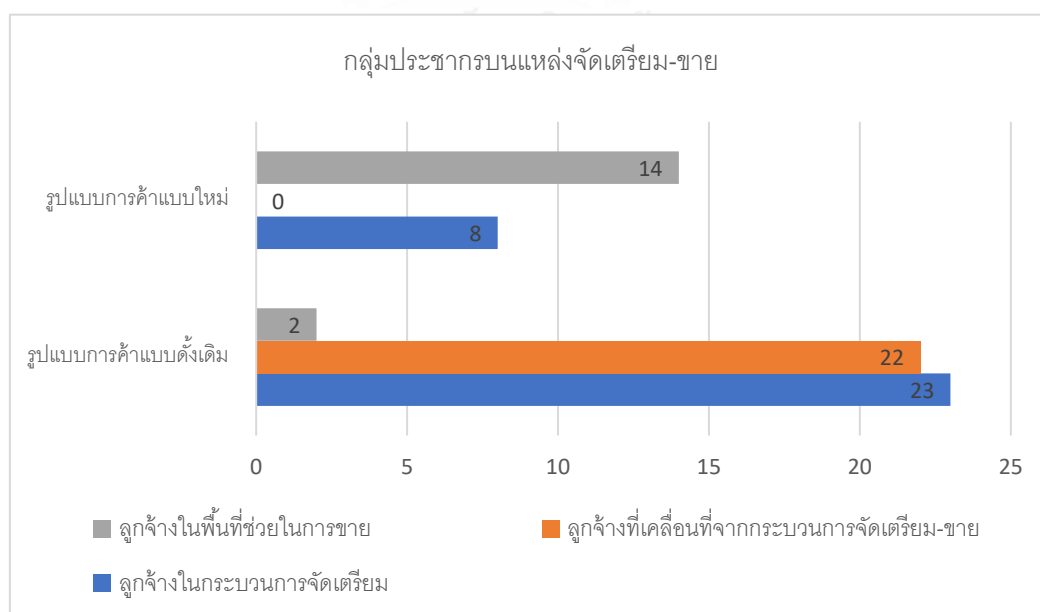

รูปภาพ 31 แรงงานในภาคของการจัดเตรียมของผู้ประกอบการดั้งเดิม

รูปภาพ 32 แรงงานในภาคของการจัดเตรียมของผู้ประกอบการใหม่

จากรูปภาพสัดส่วนของแรงงานที่เข้ามาดำเนินการกระบวนการจัดเตรียมของทั้งร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มประชากรของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันเนื่องจากประเภทของสินค้าเป็นประเภทอาหารที่ต้องมีวัตถุดิบในการจัดเตรียมที่มีจำนวนมากใกล้เคียงกัน แต่จะมีความแตกต่างกันทางด้านเคลื่อนที่ของแรงงานรับจ้าง (ลูกจ้าง) ที่เคลื่อนที่เข้าสู่แหล่งขายเพื่อช่วยในกระบวนการขายด้วยเช่นกันเห็นได้จาก

รูปภาพ 33 แรงงานในภาคของการจัดเตรียมผู้แหล่งขาย และแรงงานในแหล่งขาย

กลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม จะมีการเคลื่อนที่ของแรงงานในกระบวนการจัดเตรียมเข้ามาสู่แหล่งขายถึงร้อยละ 96 และมีมีการจัดจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อช่วยในการบวนการขายเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อย แต่กลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ จะมีการจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยในกระบวนการจัดเตรียม กับกระบวนการขายเป็นคนละกลุ่มเนื่องจากระยะทางที่ไกล และความคุ้มค่าของค่าขนส่งแรงงานด้วยเช่นกันจึงส่งผลให้กลุ่มนี้มีการเลือกที่จะมีการเคลื่อนที่มายังแหล่งขายเพียงผู้ประกอบการ และเครือข่ายที่ช่วยในการขายเป็นกลุ่มหลัก

5.3.2 ความสัมพันธ์ระดับพื้นที่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับพื้นที่เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมหาเว่แผงลอยในกระบวนการการจัดตั้งร้านค้า กระบวนการการขาย กระบวนการซักร้าง และกระบวนการการจัดเก็บร้านค้า ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการเดินทางแบบเป็นโครงข่ายระดับพื้นที่ทั้งสิ้น โดยกระบวนการประกอบอาหารจะเริ่มต้นจากกระบวนการการจัดตั้งร้านค้าเป็นลำดับ

5.3.2.1 ด้านกายภาพ

1. การเชื่อมโยงทางกายภาพระดับพื้นที่

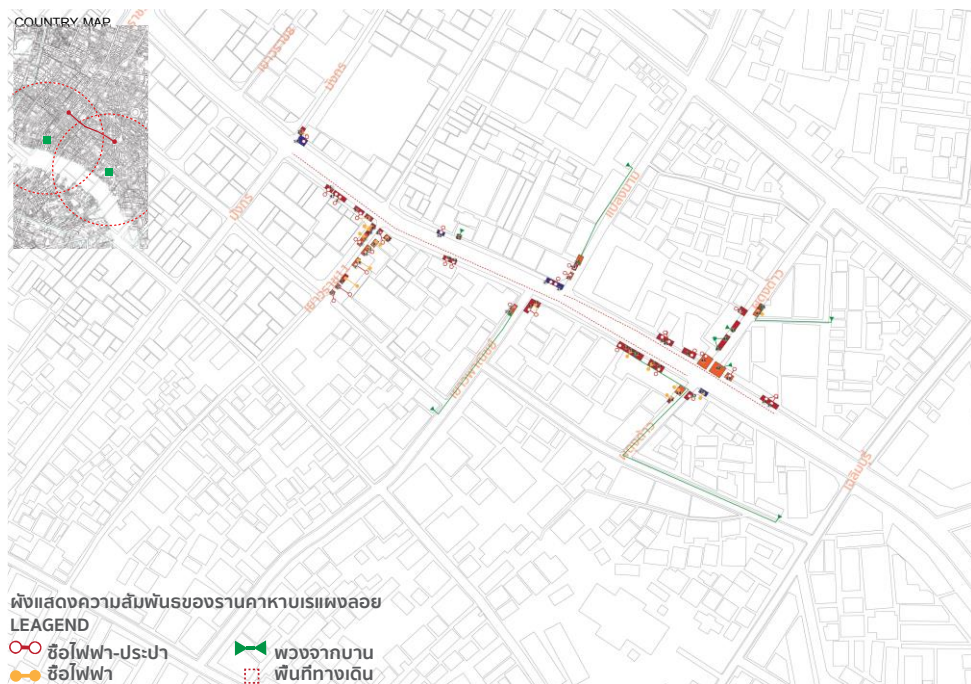
ลักษณะทางกายภาพระดับพื้นที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ใน 4 กระบวนการ คือ การขาย การซักร้าง การตั้งแผงและการเก็บแผง ซึ่งการเชื่อมโยงเชิงพื้นที่สามารถจำแนกการวิเคราะห์ของสถานที่ตามช่วงของการดำเนินกิจกรรมได้ 4 ช่วง ได้แก่

(1) ช่วงเริ่มต้นจัดเตรียมสถานที่ขาย เริ่มต้นจากกระบวนการตั้งแผงโดยการตั้งแผงมีรูปแบบของการดำเนินการตั้งแผงด้วยตนเอง และการจัดจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการตั้งแผงซึ่งการจ้างนั้นจะสามารถเริ่มต้นกิจกรรมการขายบนแหล่งขายได้เลย โดยจะสามารถจำแนกกระบวนการตั้งแผงของทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มีการดำเนินการตั้งแผงเอง 35 ร้านค้าหรือร้อยละ 81 และการตั้งแผงโดยการจัดจ้างแรงงาน 8 ร้านค้าหรือร้อยละ 19

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มีการดำเนินการตั้งแผงเอง 11 ร้านค้าหรือร้อยละ 79 และการตั้งแผงโดยการจัดจ้างแรงงาน 3 ร้านค้าหรือร้อยละ 21

พบว่าช่วงเริ่มต้นจัดเตรียมสถานที่ขาย ของทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมากเนื่องจากกระบวนการตัดสินใจส่วนตัวของผู้ประกอบการในแต่ละร้านค้าที่มีปัจจัยในกระบวนการต่างๆ อีกทั้งการจัดจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการตั้งแผงร้านค้า มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันพบว่าทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการมีการคำนึงถึงด้านปัจจัยด้านเวลาของการค้าขายเป็นปัจจัยสำคัญ

แผนที่ 20 การจัดเตรียมเชื่อมโยงสาธารณูปโภคพื้นฐานก่อนการค้าขาย

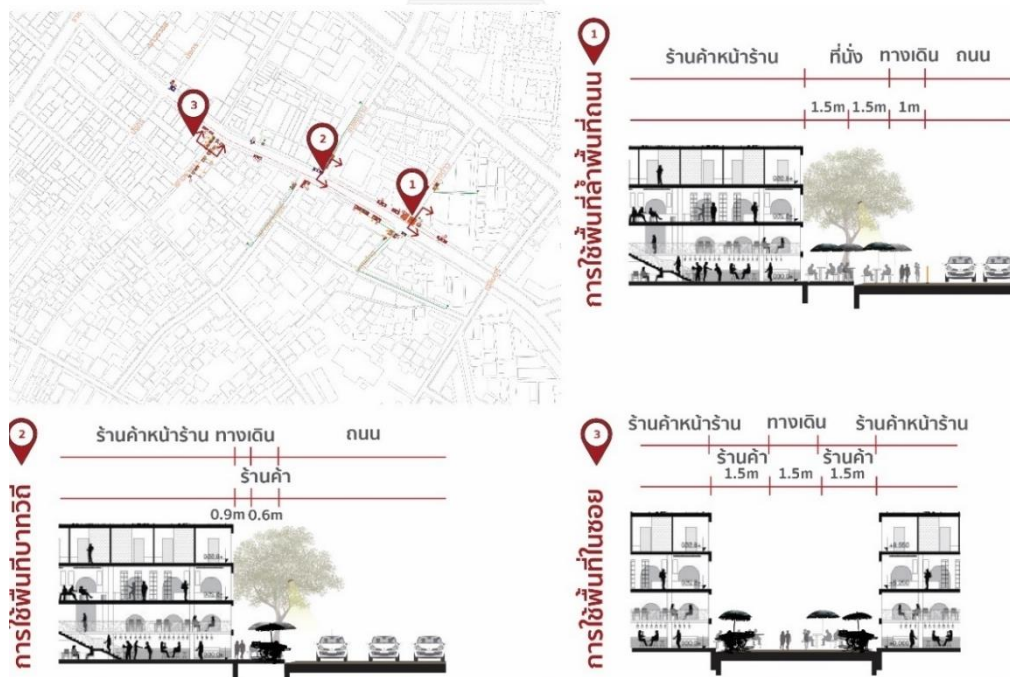
ช่วงของการตั้งแผงจะมีกิจกรรมการต่อพ่วงสาธารณูปโภคพื้นฐานเข้าสู่ร้านค้าแผงลอย โดยการขายที่ดีนั้นเกิดขึ้นจากความพร้อมบนแหล่งขายจากการมีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่สามารถใช้สอยได้ ซึ่งเป็นการจัดการซื้อหากันภายในละแวกแหล่งขาย ซึ่งการจัดการไฟฟ้า และประปานั้นเป็นการจัดซื้อกับร้านค้าหน้าร้านในละแวกแผงลอยอาหาร โดยจะสามารถจำแนกกระบวนการซื้อขายสาธารณูปโภคพื้นฐานของทั้ง 2 คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มีการดำเนินการซื้อขายสาธารณูปโภคกับร้านค้าหน้าร้าน 34 ร้านค้าหรือร้อยละ 79 และการต่อพ่วงจากที่พักอาศัย 9 ร้านค้าหรือร้อยละ 21

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มีการดำเนินการซื้อขายสาธารณูปโภคกับร้านค้าหน้าร้าน 14 ร้านค้าหรือร้อยละ 100 และการต่อพวงจากที่พักอาศัย 0 ร้านค้าหรือร้อยละ 0

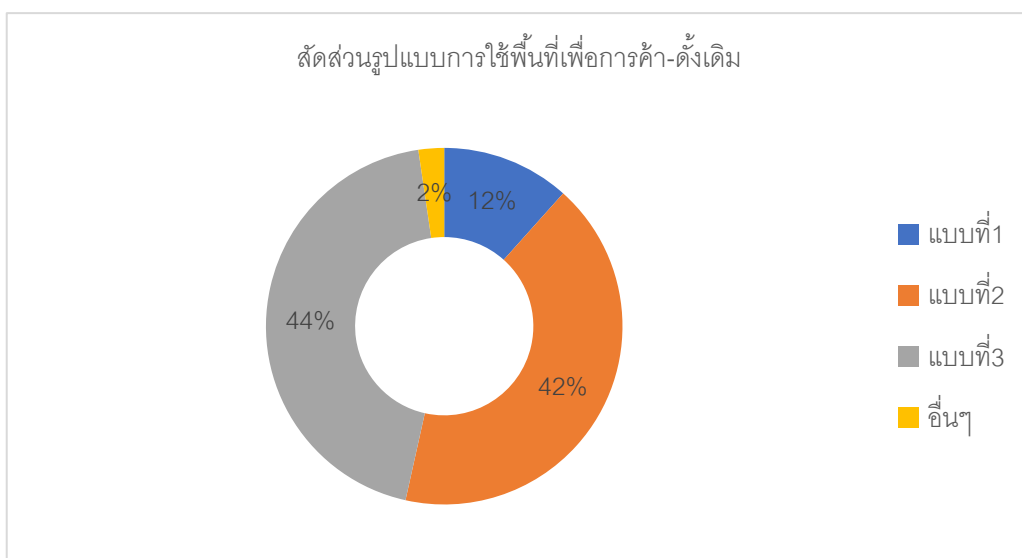
การซื้อขายสาธารณูปโภคเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินกระบวนการขาย เห็นได้จากการติดต่อซื้อขายสาธารณูปโภคพื้นฐาน ของทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการมีสัดส่วนที่สูง โดยบนพื้นที่เยาวราชมีการติดต่อซื้อขาย ไฟฟ้า และประปา กับร้านค้าหน้าร้านถึง 48 ร้านค้าหรือร้อยละ 84 ของกลุ่มเป้าหมายร้านค้าแผงลอยอาหารปรุงและรับประทานบนพื้นที่ อีกทั้งการจัดซื้อแก๊สหุงต้ม กลุ่มร้านค้าแผงลอยอาหารทั้งหมดบนเยาวราช เป็นการโทรสั่งซื้อกับร้านแก๊สหุงต้มภายในละแวกแถบทรงวาด ซึ่งทางร้านแก๊สจะเป็นผู้จัดส่งบนแหล่งขายก่อนช่วงการเปิดกิจกรรมการค้า จึงเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงทางกายภาพช่วงเริ่มต้นจัดเตรียมสถานที่ขายมีการเชื่อมโยงกับร้านค้าหน้าร้าน และพื้นที่ระดับย่านเยาวราช

(2) ช่วงเริ่มต้นกิจกรรมการค้า กระบวนการขายจะเกิดขึ้นได้บนสถานที่แหล่งขาย ซึ่งมีการเข้ามาของผู้ประกอบการเพื่อดำเนินการค้าขายบนแหล่งขายโดยมีการใช้พื้นที่บนแหล่งขายในหลายรูปแบบทั้ง การใช้พื้นที่ร้านค้าบนบาทวิถีแต่พื้นที่รับประทานอาหารบนพื้นที่ถนน

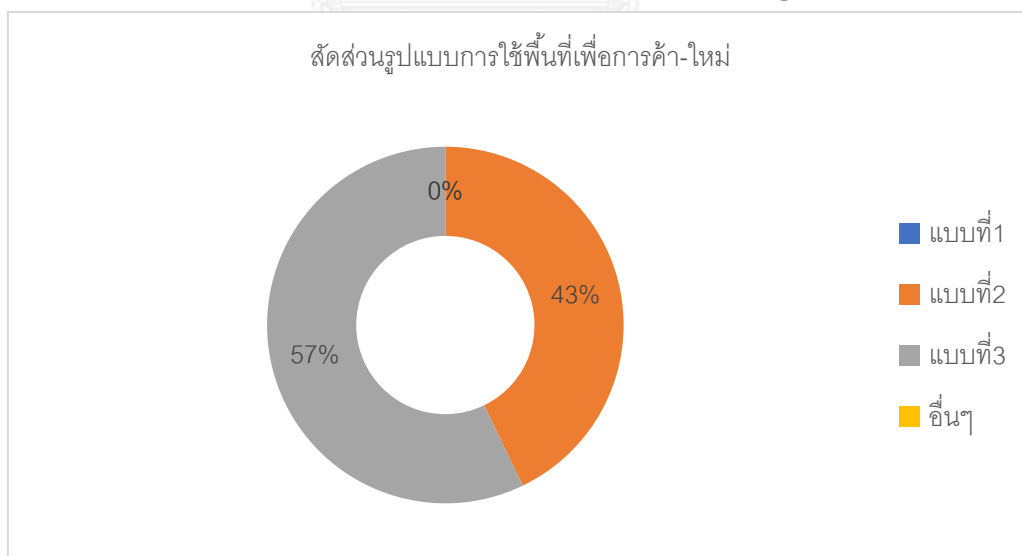

รูปภาพ 34 การใช้พื้นที่เพื่อการค้าบนย่านเยาวราช

การใช้พื้นที่ร้านค้าและพื้นที่รับประทานบนบาทวิถี การใช้พื้นที่ร้านค้าและพื้นที่รับประทานภายในซอย เป็นรูปแบบของการใช้พื้นที่เพื่อการค้าขายที่มีรูปแบบของการใช้พื้นที่ และสิทธิในการใช้พื้นที่ที่มีขนาดที่แตกต่างกัน โดยทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ สามารถจำแนกรูปแบบการใช้พื้นที่เพื่อการค้าบนย่านเยาวราชได้ในหลากหลายประเภท เห็นได้จากสัดส่วนบนพื้นที่เยาวราชสามารถ แบ่งได้ดังนี้

รูปภาพ 35 สัดส่วนการใช้พื้นที่เพื่อการค้าของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

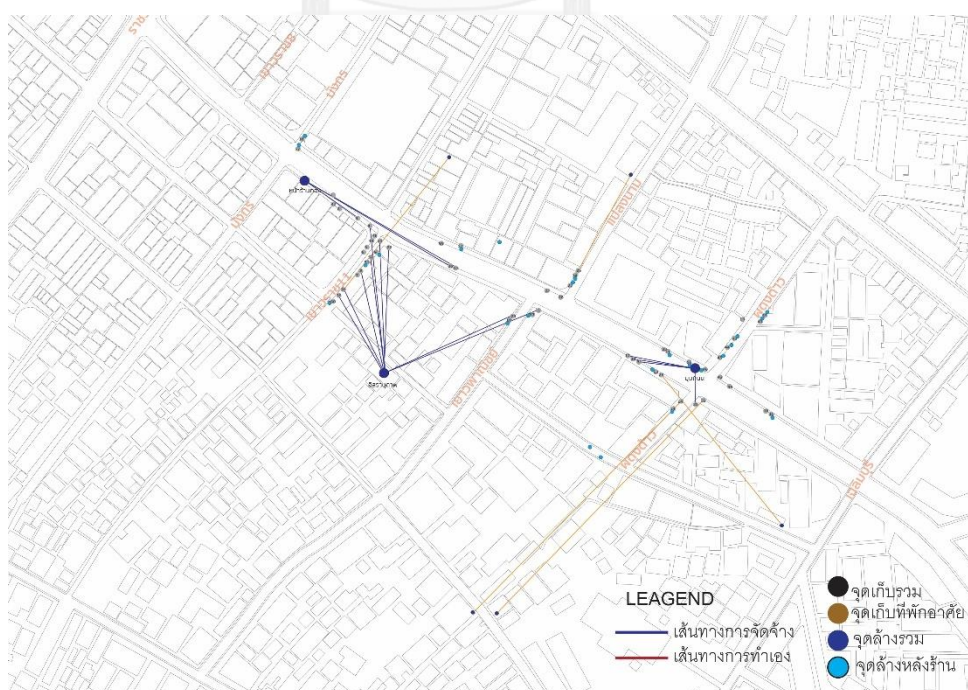

รูปภาพ 36 สัดส่วนการใช้พื้นที่เพื่อการค้าของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

รูปแบบการใช้พื้นที่ในรูปแบบของการใช้พื้นที่ร้านค้าและพื้นที่รับประทานบนบาทวิถี การใช้พื้นที่ร้านค้าและพื้นที่รับประทานภายในซอย เป็นจำนวนของรูปแบบการใช้พื้นที่เพื่อการค้าเป็นกลุ่มหลักของพื้นที่ย่านเยาวราช แต่การใช้พื้นที่ร้านค้าบนบาทวิถีแต่พื้นที่รับประทาน

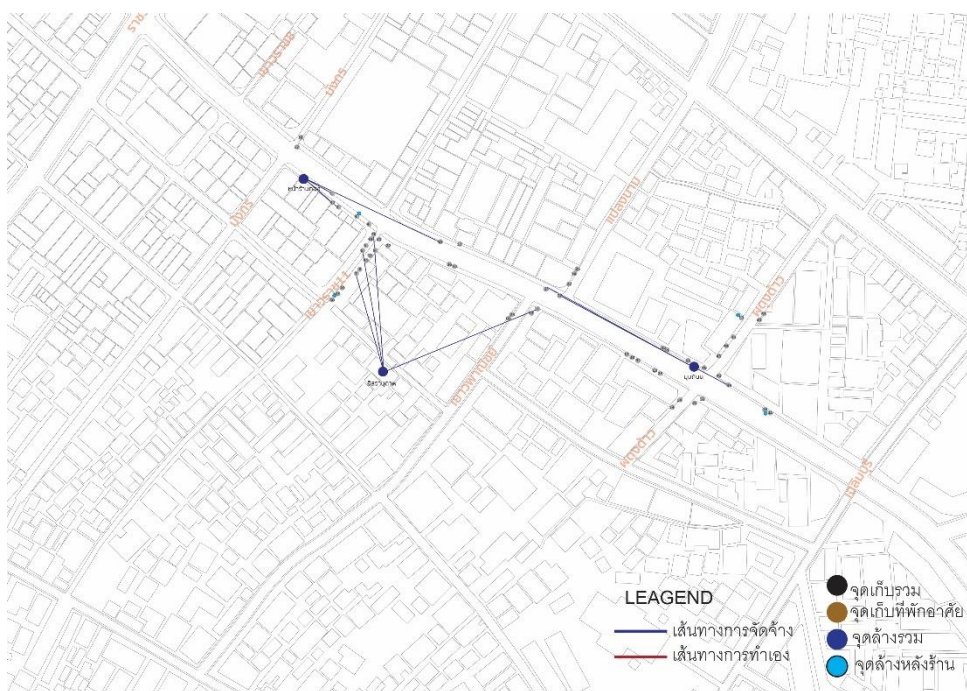
อาหารบนพื้นที่ถนนเป็นการใช้พื้นที่เพื่อการค้าของกลุ่มร้านค้าอาหารปรุงและกินบนพื้นที่ที่มีขนาดของกิจการขนาดใหญ่ จำพวกอาหารทะเลเผา จะเห็นถึงความแตกต่างกันของการใช้พื้นที่เพื่อการค้าเป็นอย่างมากเนื่องจากสิทธิในการใช้พื้นที่ที่มีความไม่เท่าเทียมกันของสิทธิ์บนพื้นที่ขาย เนื่องจากรายจ่ายที่มีการจ่ายให้กับหน่วยงาน และกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ์บนพื้นที่ขาย โดยทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มีการใช้พื้นที่เพื่อการค้าที่ใกล้เคียงกันตามความสามารถของรายจ่ายที่จ่ายให้กับข้อขายสิทธิ์ จากข้อมูลการเก็บสำรวจรายจ่ายที่ให้ได้มาซึ่งสิทธิ์มีอัตราที่สูงหลักล้านบาทต่อเดือน โดยการเชื่อมโยงพื้นที่ในช่วงเริ่มต้นกิจกรรมการขาย มีความเชื่อมโยงโดยตรงบนพื้นที่แหล่งขาย ซึ่งลักษณะทางกายภาพบนแหล่งขายจะเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมให้การค้าสามารถทำรายได้ได้จำนวนมาก

(3) ช่วงระหว่างกิจกรรมการขาย เป็นการดำเนินกระบวนการขายและการชักล้างที่เกิดขึ้นควบคู่กันในเวลาที่ใกล้เคียงกัน โดยกระบวนการขายมักมีผู้ประกอบการเป็นผู้ดำเนินการหลัก ส่วนกระบวนการชักล้างอุปกรณ์งานซามเกิดขึ้นได้ใน 2 รูปแบบ คือ การดำเนินการชักล้างด้วยตนเอง ที่เกิดขึ้นภายในบริเวณหลังร้านค้า และการนำกลับไปชักล้างที่พักอาศัย และการจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการชักล้างซึ่งมีการใช้พื้นที่ 2 รูปแบบ คือ แหล่งล้างในอาคารพาณิชย์ และการล้างบนพื้นที่ที่อนุญาต และมีระยะของสถานที่ดำเนินการกระบวนการชักล้างห่างจากแหล่งขายอยู่รอบในระยะเวลา 100 เมตร

แผนที่ 21 กระบวนการชักล้างของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มีการดำเนินกระบวนการชั่งล้างเองในที่พักอาศัย 5 ร้านค้าหรือร้อยละ 11 การดำเนินกระบวนการชั่งล้างเองในที่ขาย 23 ร้านค้าหรือร้อยละ 54 และการดำเนินกระบวนการชั่งล้างโดยการจัดจ้าง 15 ร้านค้าหรือร้อยละ 35

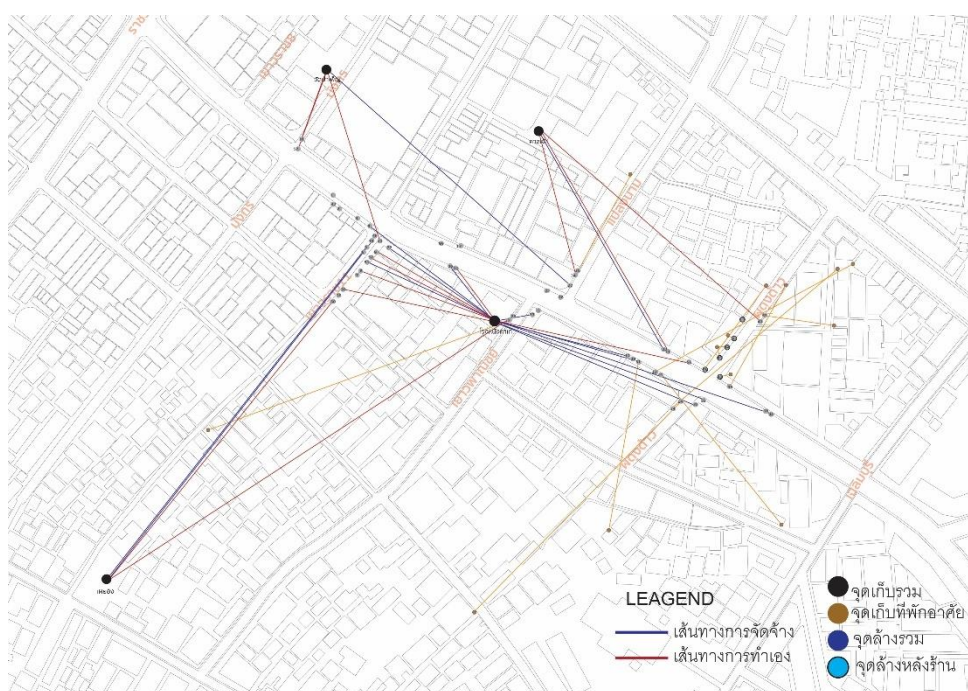

แผนที่ 22 กระบวนการชั่งล้างของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีการดำเนินกระบวนการชั่งล้างเองในที่พักอาศัย 0 ร้านค้าหรือร้อยละ 0 การดำเนินกระบวนการชั่งล้างเองในที่ขาย 4 ร้านค้าหรือร้อยละ 29 และการดำเนินกระบวนการชั่งล้างโดยการจัดจ้าง 10 ร้านค้าหรือร้อยละ 71

ในกระบวนการชั่งล้างอุปกรณ์มีกระบวนการที่มีการใช้พื้นที่ที่มีสัดส่วนที่ต่างกักัน โดยผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมจะมีการเลือกพื้นที่บริเวณแหล่งขายในการชั่งล้างเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการชั่งล้าง แต่ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ จะมีการดำเนินกระบวนการชั่งล้างโดยการจัดจ้าง บนแหล่งชั่งล้างรวมเป็นหลัก เนื่องจากความคุ้มค่าของรายได้ที่จะสามารถทำเงินได้ในช่วงเวลาของการชั่งล้าง

(4) ช่วงสิ้นสุดกิจกรรมการขาย เป็นการดำเนินกระบวนการจัดเก็บแผงโดยการเก็บแผงมีรูปแบบของการดำเนินการตั้งแผงด้วยตนเองในสถานที่จัดเก็บมีสัดส่วนร้อยละ 58 เป็นการเลิกกระบวนการขายในสถานที่จัดเก็บจากการจัดเก็บอุปกรณ์ และการจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการจัดเก็บแผง ดังนั้นกระบวนการขายจะเลิกบนแหล่งขายได้ทันที โดยกระบวนการจัดเก็บมีการใช้พื้นที่ 2 รูปแบบ คือ อาคารขนาดใหญ่ที่ยกเลิกการใช้งานแล้ว เช่นอาคารโรงหนังคาเธ่ย์ และการจัดเก็บบนพื้นที่ลานว่าง ซึ่งมีระยะห่างจากแหล่งขายอยู่รอบนอกในระยะ 250 เมตร

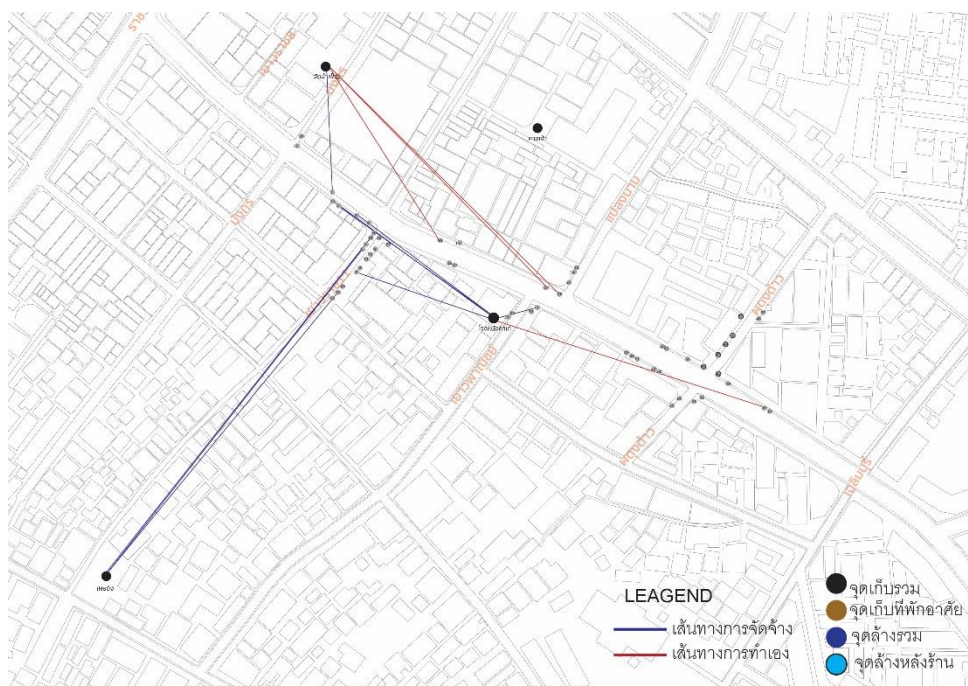

แผนที่ 23 กระบวนการจัดเก็บของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มีการดำเนินกระบวนการเก็บแผงเอง 28 ร้านค้าหรือร้อยละ 65 (เก็บที่พักอาศัย 16 ร้านค้า เก็บที่จัดเก็บรวม 12 ร้านค้า) และการเก็บแผงโดยการจัดจ้างแรงงาน 15 ร้านค้าหรือร้อยละ 35 (เก็บที่จัดเก็บรวม 15 ร้านค้า)

รูปภาพ 37 บรรยากาศของการจัดเก็บแผงลอยของผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

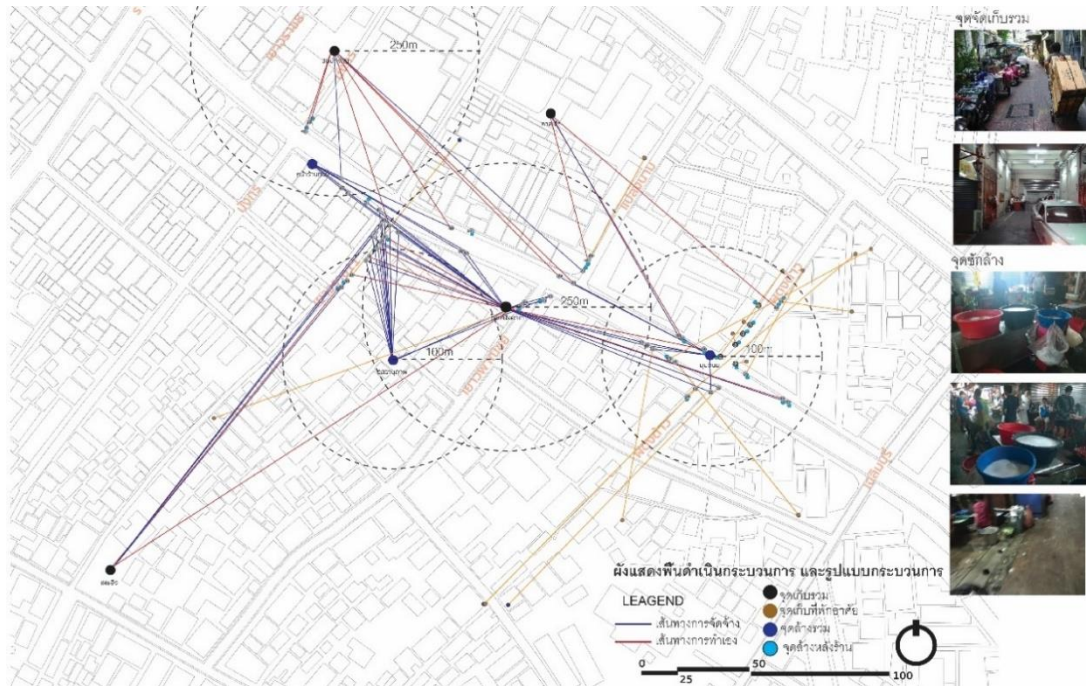

แผนที่ 24 กระบวนการจัดเก็บของร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

- ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่การดำเนินการกระบวนการเก็บแผงเอง 5 ร้านค้าหรือร้อยละ 36 (เก็บที่จัดเก็บรวม 5 ร้านค้า) และการเก็บแผงโดยการจัดจ้างแรงงาน 9 ร้านค้าหรือร้อยละ 64 (เก็บที่จัดเก็บรวม 9 ร้านค้า)

พบว่ากระบวนการจัดเก็บรถเข็นมีการใช้พื้นที่ที่มีสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมจะมีการเลือกการจัดเก็บด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการจัดเก็บ แต่ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ จะมีการดำเนินการจัดเก็บโดยการจัดจ้างเป็นหลัก เนื่องจากความคิดเห็นส่วนบุคคลเป็นประการสำคัญ เช่น ความเหนื่อยล้า ฯลฯ

การเชื่อมโยงลักษณะกายภาพระดับพื้นที่ในกระบวนการการตั้ง เก็บแผงลอยอาหาร และการชักล้างอุปกรณ์มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่การค้า มีการเข้าถึงพื้นที่ในการดำเนินการกระบวนการของทั้ง 2 คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีรูปแบบที่แตกต่างกันแต่การเชื่อมโยงของสถานที่สามารถวิเคราะห์ในภาพรวมได้ จากระยะของการเข้าถึงสถานที่ดำเนินการกระบวนการในระยะที่ไม่เท่ากัน โดยระยะทางของการเข้าถึงจากสถานที่ขายไปยังสถานที่ชักล้างจะอยู่ในระยะที่ใกล้มากกว่าสถานที่จัดเก็บเนื่องจาก การชักล้างใน 1 คืนมีความถี่ในการเข้าถึงสถานที่ชักล้างประมาณ 3-4 ครั้งซึ่งเป็นความถี่ที่มากกว่าการเข้าถึงสถานที่จัดเก็บที่จะเข้าถึงเพียงในช่วงเปิด และปิดกิจการเท่านั้น

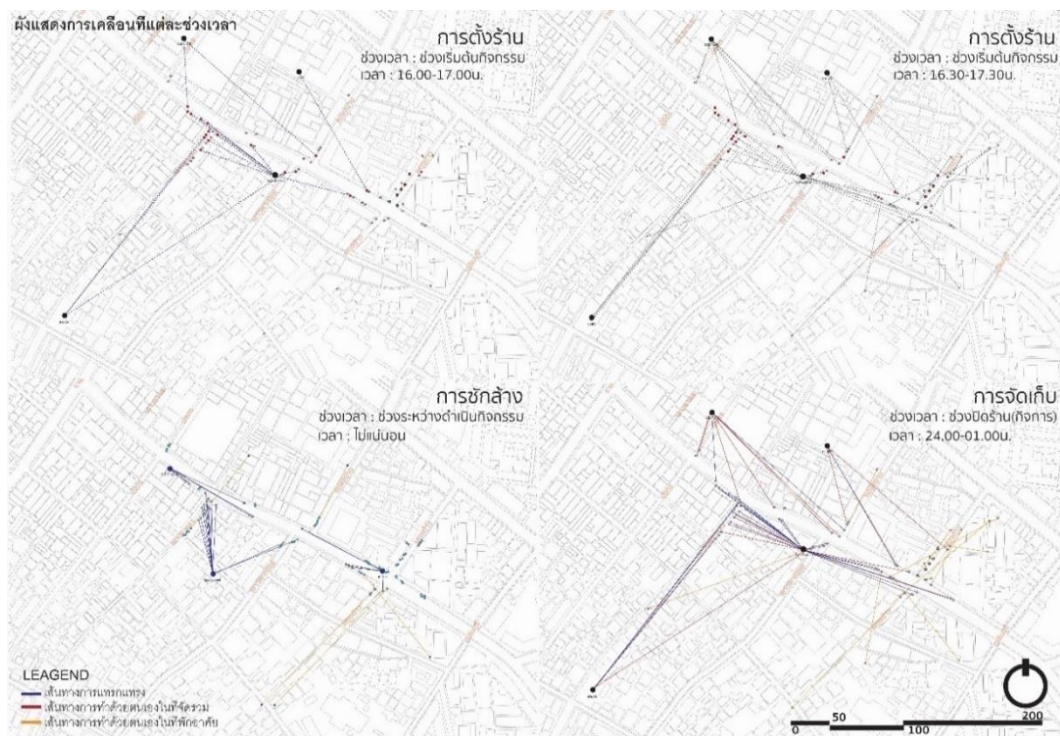
แผนที่ 25 พื้นที่ดำเนินกระบวนการ และรูปแบบกระบวนการ

รูปภาพ 38 บรรยากาศสถานที่ซักล้างงานทาม

2. การไหลของกระบวนการระดับพื้นที่

ด้านกายภาพระดับพื้นที่ที่มีการไหลของกิจกรรมในกระบวนการระดับพื้นที่มีทั้งสิ้น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงเริ่มต้นกิจกรรมการขาย ช่วงระหว่างการขาย และช่วงสิ้นสุดกิจกรรมการขายจะมีการไหลเวียนของกิจกรรมจากการจ้างแรงงานในกระบวนการต่างๆ โดยกระบวนการเคลื่อนที่ของแต่ละกระบวนการในพื้นที่ จากการจ้างกลุ่มแรงงานเข้ามาดำเนินการกระบวนการส่งผลให้รูปแบบของความสัมพันธ์ของกระบวนการที่เปลี่ยนไป

แผนที่ 26 การไหลของกิจกรรมตามช่วงเวลาระดับพื้นที่

จากแผนที่พบว่ากระบวนการขายจะเริ่มต้นจากการตั้งร้านซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นบนสถานที่ที่เก็บรถเข็นเพียงเท่านั้นแต่กระบวนการขายจากการจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการตั้งแผง จะเริ่มต้นกิจกรรมบนแหล่งขายได้เลยอีกทั้งกระบวนการชก้างอุปกรณ์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมกันกับกระบวนการการขาย ซึ่งการใช้พื้นที่เพื่อการชก้างจะมีทั้งรูปแบบไม่เคลื่อนที่คือการชก้างอยู่บนแหล่งขายแต่จากการจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการชก้าง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานที่ชก้าง ไปยังพื้นที่ชก้างรวมที่กระจายตัวอยู่ในระยะให้บริการทุก 100 เมตร โดยสถานที่ในการชก้างทำจะทำหน้าที่ในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน และกระบวนการจัดเก็บร้านค้าเกิดขึ้นในช่วงเลิกกิจการในแต่ละวันจะเกิดขึ้นในแหล่งพื้นที่ที่เก็บรถเข็นโดยในพื้นที่นี้จะมีการจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการแทนในพื้นที่จัดเก็บทำให้กระบวนการขายไม่จำเป็นต้องจบกระบวนการในพื้นที่จัดเก็บแต่จะเป็นการสิ้นสุดกระบวนการบนแหล่งขายได้เลย โดยการไหลของกิจกรรมใน

จากการกระจุกตัวบนถนนเยาวราชจะมีอยู่ 2 บริเวณคือ แถวซอยผดุงด้าวที่เป็น การกระจุกตัวของร้านค้าอาหารปรุงประเภทอาหารทะเลเผาทั้งหมดในเยาวราช และซอยเยาวราช 11 เชื่อมโยงตลาดเล่งบ๊วยเอี้ย ที่มีการกระจุกตัวของร้านค้าอาหารปรุงประเภทที่หลากหลาย จำนวนมากซึ่งใน 2 บริเวณนี้มีร้านค้าถึง 61% ของร้านค้าอาหารปรุงทั้งหมดบนย่านเยาวราช เป็นการกระจุกตัวเนื่องมาจาก เป็นพื้นที่เส้นทางการสัญจรแบบไหลผ่านเปลี่ยนถ่ายระหว่างป้ายรถเมย์ บนถนนเยาวราช กับถนนเจริญกรุง จึงเกิดการสะสมตัวแบบ “Accumulation” เป็นการสะสมตัวของร้านค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อสร้างแรงดึงดูดของความสนใจ และส่งเสริมให้เกิดรายได้ จำนวนมากเป็นผลตอบแทนจากการเลือกทำเล อีกทั้งการสะสมตัวของร้านค้าบนเส้นทางการไหล ผ่านของการสัญจรยังเป็นไปตามหลักการเศรษฐกิจด้วย

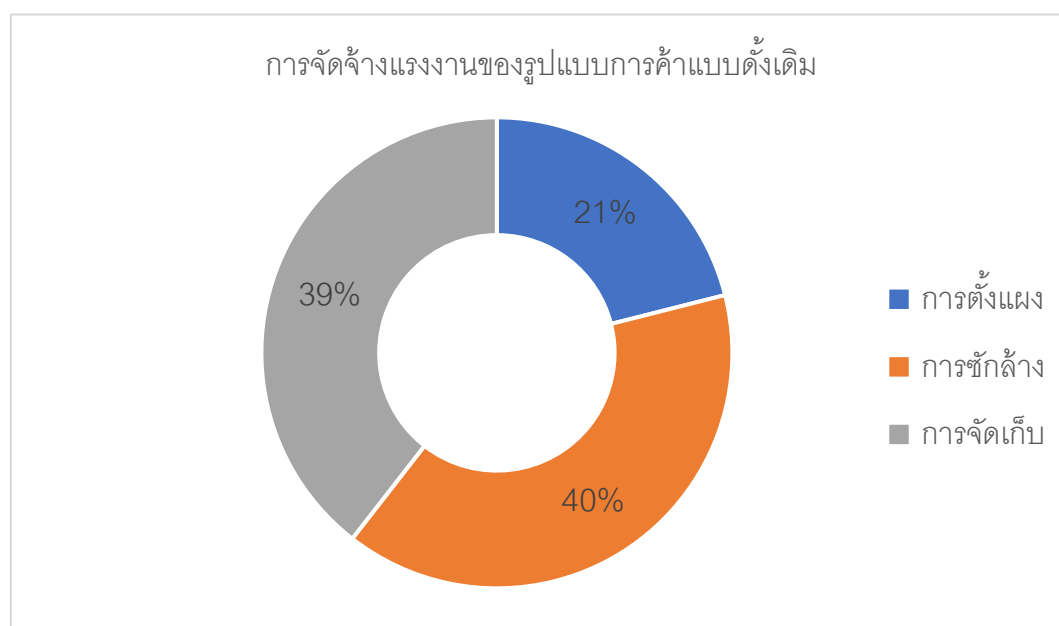
2. ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่

นอกเหนือจากทำเลในการขายส่งผลต่อรายได้บนพื้นที่แล้ว ยังมีการขับเคลื่อน ระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกันที่ปรากฏข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นสามารถจำแนกระบบ เศรษฐกิจ ได้เป็นระบบตลาดแบบการจ้างงาน และระบบการดำเนินการด้วยตนเองในกิจการ ตาราง 15 รูปแบบเศรษฐกิจในพื้นที่

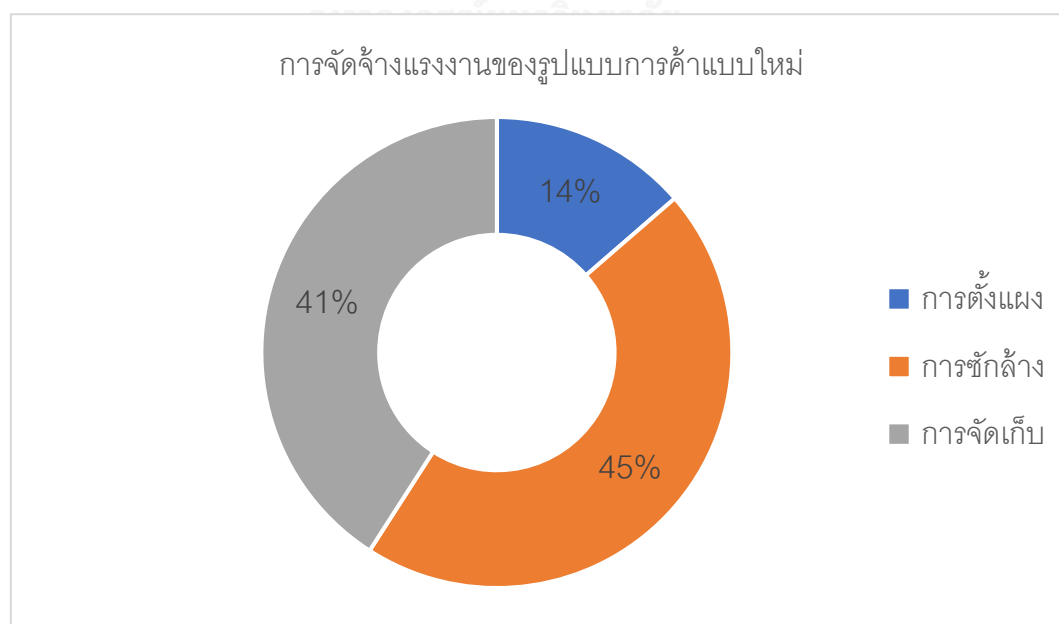
กระบวนการ	ขั้นตอน	ระบบตลาด	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
จัดเก็บ	การตั้งแผง	การว่าจ้าง	18	32	การตกลงระหว่างผู้ ว่าจ้างกับผู้ถูกจ้าง
		ดำเนินการเอง	39	68	
	การเก็บแผง	การว่าจ้าง	23	40	
		ดำเนินการเอง	34	60	
การขาย	การขาย	การว่าจ้าง	0	0	
		ลูกจ้างประจำ	57	100	
	การปรุง	การว่าจ้าง	0	0	
		ลูกจ้างประจำ	57	100	
การซักรีด	การซักรีด	การว่าจ้าง	25	44	
		ลูกจ้างประจำ	32	56	

จากตารางพบว่ารูปแบบของระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ มีการจ้างแรงงานเพื่อให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนในกระบวนการต่างๆ ซึ่งในทุกกระบวนการที่ว่าจ้างจะเป็นกลุ่มแรงงานรับจ้าง กลุ่มเดียวกันที่ เข้ามาแทรกแซงและรับจ้างตั้งแต่กระบวนการการตั้งร้านหรือตั้งแผงหาบเร่แผงลอย ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นไม่ได้เริ่มต้นการขายจากการลงสินค้าในที่จัดเก็บรถเข็น

แต่เป็นการเริ่มต้นกระบวนการขายบนพื้นที่ขายได้เลย อีกทั้งกระบวนการในการชักล้างอุปกรณ์ จานชามนั้นจะเห็นได้ว่าการรับจ้างในรูปแบบธุรกิจที่เข้ามาในกระบวนการนี้ เช่นกันซึ่งถือเป็น การจัดการระบบพื้นที่ด้วย ภาคเอกชนโดยการสร้างข้อตกลงการว่าจ้างระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ รับจ้างในการปฏิบัติในกระบวนการนั้นๆ โดยการตัดสินใจของผู้ประกอบการบนพื้นที่เยาวราชทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และรูปแบบ การค้าแบบใหม่นั้นสามารถจำแนกได้ดังนี้

รูปภาพ 39 การจัดจ้างแรงงานของรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

รูปภาพ 40 การจัดจ้างแรงงานของรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม

ระบบเศรษฐกิจการจัดจ้างแรงงานในการดำเนินกระบวนการต่างๆ ของผู้ประกอบการบนพื้นที่เยาวราชทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยมีการจัดจ้างในกระบวนการซักรีด กระบวนการจัดเก็บ และกระบวนการตั้งแผงตามลำดับ

3. การตัดสินใจด้านเศรษฐศาสตร์

การว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกิจกรรมในกระบวนการแทนปรากฎใน 3 กระบวนการ คือ การตั้งแผง เก็บแผง และการซักรีด พบว่าผู้ประกอบการมักมีการเลือก รูปแบบเศรษฐกิจเฉพาะอยู่ 4 รูปแบบ คือ ไม่มีการจ้างแรงงาน มีการจ้างแรงงาน 1 กระบวน มีการจ้างแรงงาน 2 กระบวนการ และมีการจ้างแรงงานในทุกกระบวนการ สามารถจำแนกรูปแบบได้ดังนี้

1. ไม่มีการจ้างแรงงาน จำนวน 26 ร้านค้าหรือร้อยละ 46
2. มีการจ้างแรงงาน 1 กระบวนการ จำนวน 10 ร้านค้าหรือร้อยละ 17 (การตั้ง 2 ร้านค้า การเก็บร้าน 3 ร้านค้า การซักรีด 5 ร้านค้า)
3. มีการจ้างแรงงาน 2 กระบวนการ จำนวน 8 ร้านค้าหรือร้อยละ 14 (การตั้งและเก็บ 2 ร้านค้า การเก็บร้านและซักรีด 5 ร้านค้า การการตั้งและซักรีด 1 ร้านค้า)
4. มีการจ้างแรงงาน 3 กระบวนการ จำนวน 13 ร้านค้าหรือร้อยละ 23 พบว่าระบบเศรษฐกิจที่มีแรงงานเข้ามาดำเนินกระบวนการแทนนั้น มีความเป็นอิสระทางการเลือกการจัดจ้าง เช่น ผู้ประกอบการที่มีจัดจ้างแรงงานในการตั้งแผงไม่จำเป็นต้องจัดจ้างเก็บแผงด้วย

รูปแบบเศรษฐกิจระดับพื้นที่มีรูปแบบของการจ้างแรงงานในกระบวนการใด กระบวนการหนึ่งแทนเป็นส่วนใหญ่ของพื้นที่ ซึ่งการแทรกแซงที่มีความสำคัญที่สุดคือ กระบวนการซักรีด กระบวนการเก็บแผง และกระบวนการตั้งร้าน ตามลำดับซึ่งเป็นการเข้ามาแทรกแซงกระบวนการตามความสมัครใจของผู้ประกอบการที่มีการตกลงร่วมกันกับผู้ให้บริการ อาจสรุปได้ว่ารูปแบบเศรษฐกิจบนพื้นที่ถนนเยาวราชมีรูปแบบของการจ้างแรงงานเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการดำเนินธุรกิจ และเสริมศักยภาพให้ธุรกิจของตนมีความพร้อม เนื่องจากพื้นที่ถนนเยาวราชมีเวลาของการค้าที่ถูกกำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีการเลือกที่จะว่าจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการแทนในกระบวนการต่างๆ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจในระบบแผงลอยอาหาร

5.3.2.3 ด้านสังคม

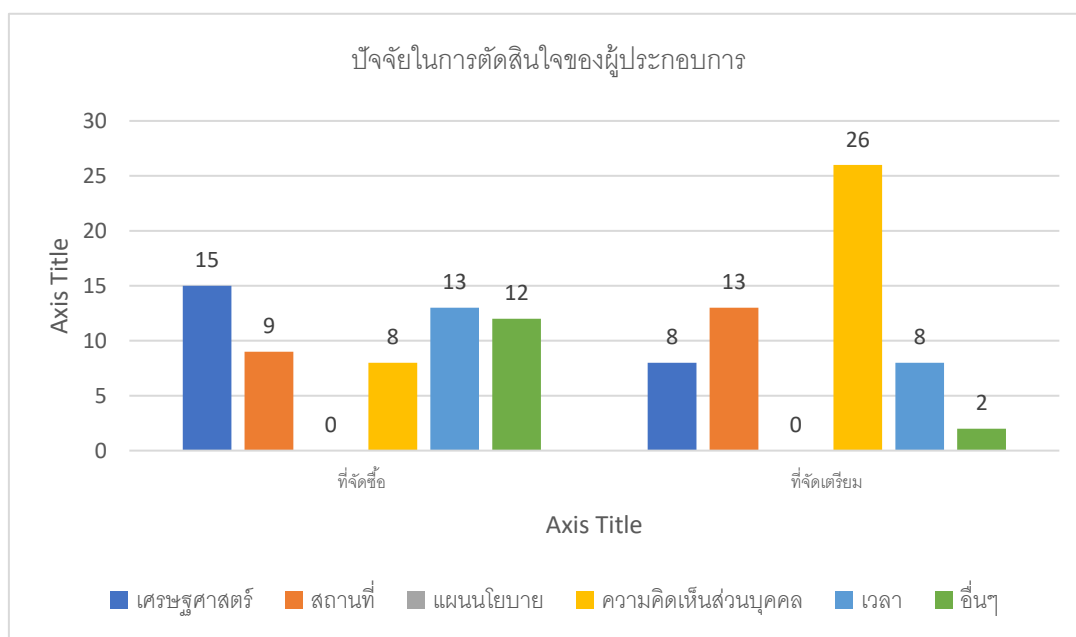
การวิเคราะห์ด้านสังคมระดับพื้นที่เป็นการวิเคราะห์กลุ่มประชากรในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการการจัดตั้ง กระบวนการขาย กระบวนการซั๊กล้าง และกระบวนการจัดเก็บ ตาราง 16 สรุปผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการระดับพื้นที่

กระบวนการ	ขั้นตอน	ผู้ปฏิบัติหน้าที่	(หน่วย)	(จำนวนคน)	หมายเหตุ
จัดเก็บ	ตั้งแผง	เจ้าของธุรกิจ	39	39	
		เครือข่าย	12	18	
		ลูกจ้าง	23	25	
		แรงงานพม่า(รับจ้าง)	18	-	ไม่สามารถระบุจำนวนได้
	เก็บแผง	เจ้าของธุรกิจ	34	34	
		เครือข่าย	9	11	
		ลูกจ้าง	11	19	
		แรงงานพม่า(รับจ้าง)	23	-	ไม่สามารถระบุจำนวนได้
การขาย	การขาย	เจ้าของธุรกิจ	57	57	
		เครือข่าย	19	28	
		ลูกจ้าง	23	25	
		ลูกจ้างเพิ่มเติม	15	52	
ซั๊กล้าง	ซั๊กล้าง	เครือข่าย	9	9	
		ลูกจ้าง	23	23	
		แรงงานพม่า(รับจ้าง)	25	-	ไม่สามารถระบุจำนวนได้

จากตาราง พบว่าด้านสังคมระดับพื้นที่มีประชากรในการดำเนินกิจกรรมของการจัดตั้งร้านค้า การขาย การซั๊กล้าง และการจัดเก็บร้านค้าในกระบวนการ สามารถจำแนกประชากรอยู่ในภาคของแรงงานลูกจ้างประจำมีจำนวน 23 ร้านค้าหรือร้อยละ 40 และภาคของแรงงานการว่าจ้างให้มาดำเนินการกระบวนการแทนมีจำนวนที่แตกต่างกันในแต่ละกระบวนการ เช่น กระบวนการตั้งแผงมีจำนวน 18 ร้านค้าหรือร้อยละ 32 กระบวนการเก็บแผงมีจำนวน 23 ร้านค้าหรือร้อยละ 40 กระบวนการซั๊กล้างมีจำนวน 25 ร้านค้าหรือร้อยละ 44 อีกทั้งยังสามารถสรุปได้ว่ากิจการจะมีการดำเนินกระบวนการทั้งระบบมีจำนวน 26 ร้านค้าหรือร้อยละ 46 และส่วนที่เหลือ 31 ร้านค้าหรือร้อยละ 54 จะมีการว่าจ้าง ดังนั้นพื้นที่เยาวราชจึงเป็นพื้นที่ที่มีการพึ่งพาสังคมแรงงานรับจ้าง

5.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของกระบวนการการค้ำอาหารข้างทาง

ความสัมพันธ์ทางด้านกระบวนการการประกอบอาหารจากการสัมภาษณ์ มีปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการ ในแต่ละกระบวนการนับแต่ กระบวนการจัดเตรียม กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการจัดตั้งแผง กระบวนการขาย กระบวนการซักล้าง และกระบวนการจัดเก็บแผง มีผลดังนี้

รูปภาพ 41 ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการในกระบวนการระดับเมือง

ผลการสำรวจภาคสนาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถจำแนกปัจจัยในการตัดสินใจในการไหลของกิจกรรมในกระบวนการระดับเมืองได้ดังนี้

- ปัจจัยในกระบวนการจัดเตรียม

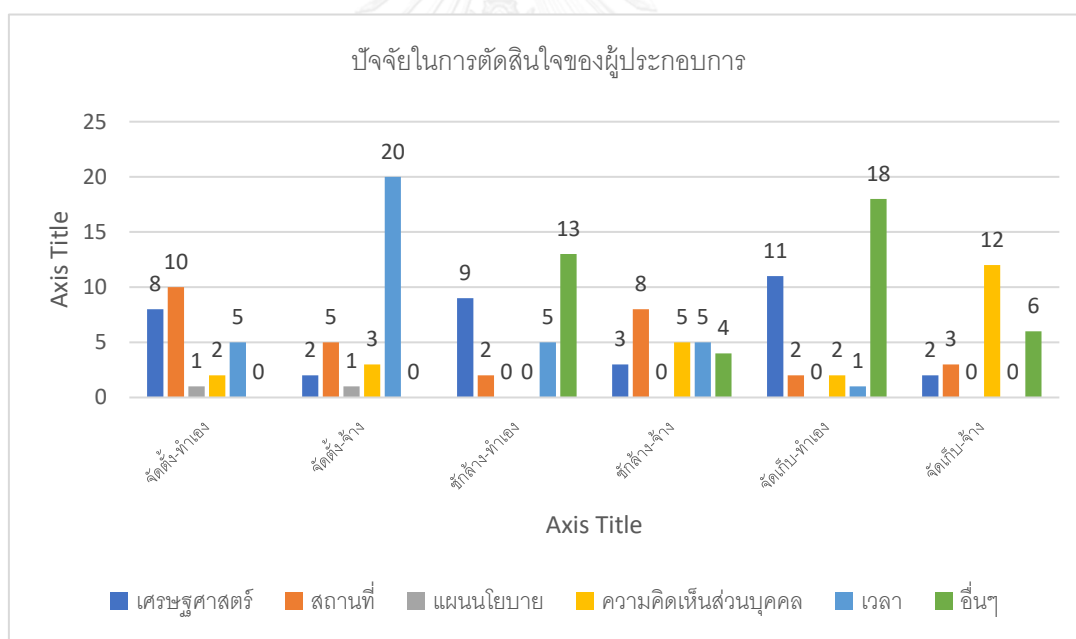
อันดับ 1 ความคิดเห็น อันดับ 2 สถานที่ จำนวน 13 ร้อยละ 23

- ปัจจัยในกระบวนการจัดซื้อ

อันดับ 1 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 15 ร้อยละ 26 อันดับ 2 เวลา จำนวน 13 ร้อยละ 23

การตัดสินใจในการเลือกทำเล และการไหลของกิจกรรมของแต่ละกระบวนการมีการให้ความคิดเห็นผ่านผู้ประกอบการพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจศาสตร์ เช่น ทางด้านราคาวัตถุดิบและค่าขนส่ง ปัจจัยด้านเวลา เช่น การควบคุมทางด้านเวลา และการมีเวลาในการดำเนินการที่มีต้องใช้เวลาในแต่ละกระบวนการมาก ปัจจัยด้านความคิดเห็นและปัจจัยประกอบในด้านของขนาดกิจการมีผลในการเลือกตัดสินใจของผู้ประกอบการในกระบวนการการประกอบอาหารในรูปแบบโครงข่ายเมือง

กระบวนการตัดสินใจของกระบวนการระดับเมืองพบว่าทั้งกระบวนการจัดเตรียมกระบวนการจัดซื้อ และกระบวนการจัดตั้งมีผลมีผลพวงมาจากรูปแบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นที่เข้ามากระทบต่อผู้ประกอบการ จากการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบนพื้นที่ย่านเยาวราช ส่งผลให้ผู้ประกอบการเลือกตัดสินใจในความคิดเห็นส่งผลให้มีการเลือกทำเลที่ตั้งจุดเริ่มต้นกระบวนการ จากความคิดเห็นส่วนตัวในการตัดสินใจ อีกทั้งกระบวนการจัดซื้อ และกระบวนการจัดตั้ง พบว่ามีปัจจัยทางด้านเวลาเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากการถูกบังคับด้วยเวลาของตลาด และเวลาของการค้าขายบนย่านเยาวราช ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลจากภายนอกเข้ามากระทบต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ จะสืบเนื่องต่อไปยังความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการระดับพื้นที่พบว่าการว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกระบวนการแทนตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งแผง กระบวนการชั่งล้าง และกระบวนการจัดเก็บ ซึ่งปัจจัยการตัดสินใจในพื้นที่จึงปรากฏว่าผู้ประกอบการที่มีการเลือกให้เกิดการว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกระบวนการแทน และผู้ประกอบการที่ไม่มีการว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกระบวนการแทน มีปัจจัยที่แตกต่างกันดังนี้

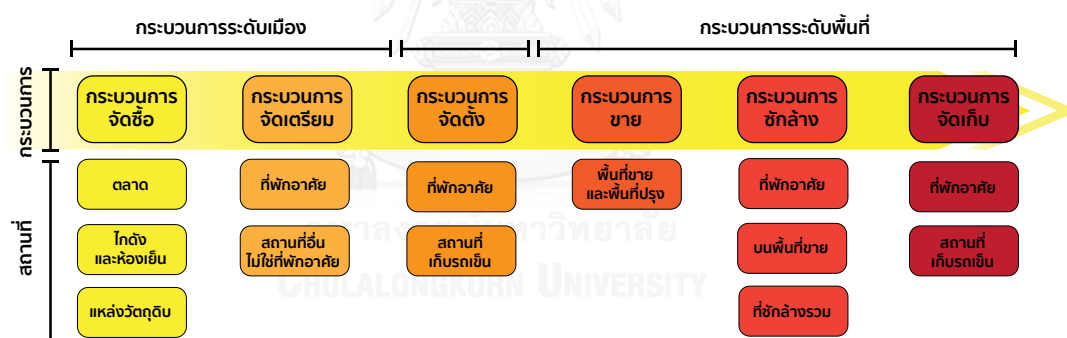
รูปภาพ 42 ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการในกระบวนการระดับพื้นที่

ปัจจัยการตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ มีรูปแบบที่แตกต่างกันระหว่างรูปแบบการว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกระบวนการ กับรูปแบบไม่มีการว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกระบวนการ พบว่ากระบวนการจัดตั้งแบบทำเองจะมีการตัดสินใจบนฐานของสถานที่ที่ระยะอยู่ใกล้แหล่งพักอาศัยหรือแหล่งจัดเตรียมของตน แต่ในส่วนของการจัดตั้งแบบจ้างจะมีปัจจัยในการตัดสินใจด้านข้อจำกัดของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง และกระบวนการชั่งล้างและจัดเก็บแบบทำเองจะ

มีแนวโน้มทิศทางใกล้เคียงกันคือปัจจัยทางด้านขนาดของกิจการที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้เองอีกทั้งกระบวนการซักล้างและจัดเก็บแบบจ้างจะมีการคำนึงถึงด้านข้อจำกัดของสถานที่ ความคิดเห็นส่วนตัวเป็นปัจจัยหลักจากความไม่สะดวก และข้อจำกัดบนสถานที่ขายที่ไม่เอื้อต่อกิจกรรมนั้นๆ จึงอาจสรุปได้ว่าการว่าจ้างแรงงานให้เข้ามาดำเนินกระบวนการแทน มีผลต่อปัจจัยที่สร้างให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประกอบอาหารมีรูปแบบที่แตกต่างออกไปเช่นกัน

5.4 สรุปโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยในบริบทเมือง

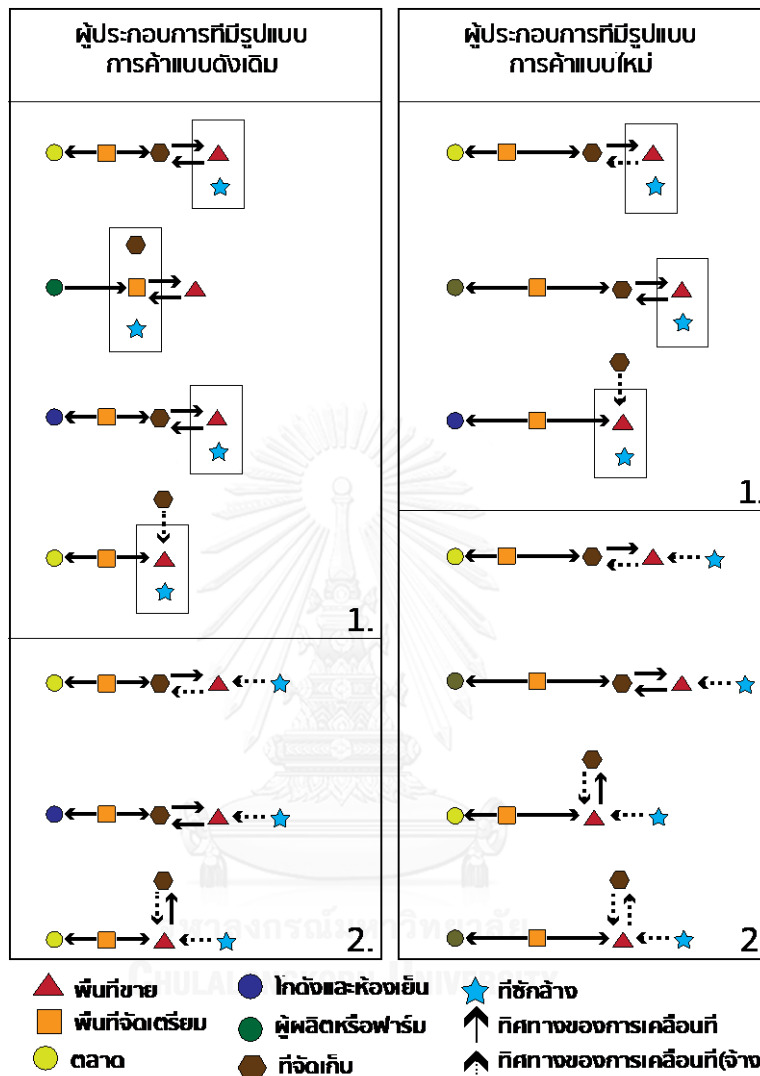
จากการรวบรวมข้อมูลด้านสถานที่ การเข้าถึงสถานที่ รูปแบบลำดับของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยที่ปรากฏบนพื้นที่เมืองในพื้นที่ศึกษาย่านเยาวราช สามารถอธิบายรูปแบบปรากฏการณ์หาบเร่แผงลอยในรูปแบบโครงข่ายที่สานเข้ากับพื้นที่เมือง พบว่ารูปแบบของการค้าหาบเร่แผงลอยไม่ใช่เพียงกิจกรรมการค้าที่ใช้พื้นที่เพื่อการค้าบนเส้นทางเดินเท้าเท่านั้น แต่มีรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องนับแต่กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการจัดเตรียม กระบวนการตั้งร้าน กระบวนการขาย การบวนการซักล้าง และกระบวนการจัดเก็บ ซึ่งในแต่ละกระบวนการมักมีการใช้พื้นที่เมืองทั้งพื้นที่ภายในอาคารและพื้นที่ลานว่างเพื่อดำเนินกิจกรรมในกระบวนการทั้งสิ้น

รูปภาพ 43 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการและการใช้สถานที่

โครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารในบริบทเมือง มีโครงสร้างในรูปแบบโครงข่ายของกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงจากระดับเมืองสู่ระดับพื้นที่ และยังเป็น การเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกระบวนการ 3 ช่วง ได้แก่ 1. กิจกรรมการซื้อขายวัตถุดิบบนแหล่งจัดซื้อเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดเตรียมบนแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งที่จัดเตรียม 2. กิจกรรมการเคลื่อนที่จากแหล่งจัดเตรียมเข้าหากิจกรรมการขายบนแหล่งขาย 3. กิจกรรมการขายบนแหล่งขายเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดการบนแหล่งซักล้างและการจัดเก็บ ซึ่งเป็นโครงสร้างของกระบวนการเพื่อการค้า แต่รูปแบบที่หลากหลายตามปัจจัยที่เข้ามาส่งผลต่อการไหลของกิจกรรมในแต่ละกระบวนการ

5.4.1 สรุปความสัมพันธ์ของกิจกรรมการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมือง

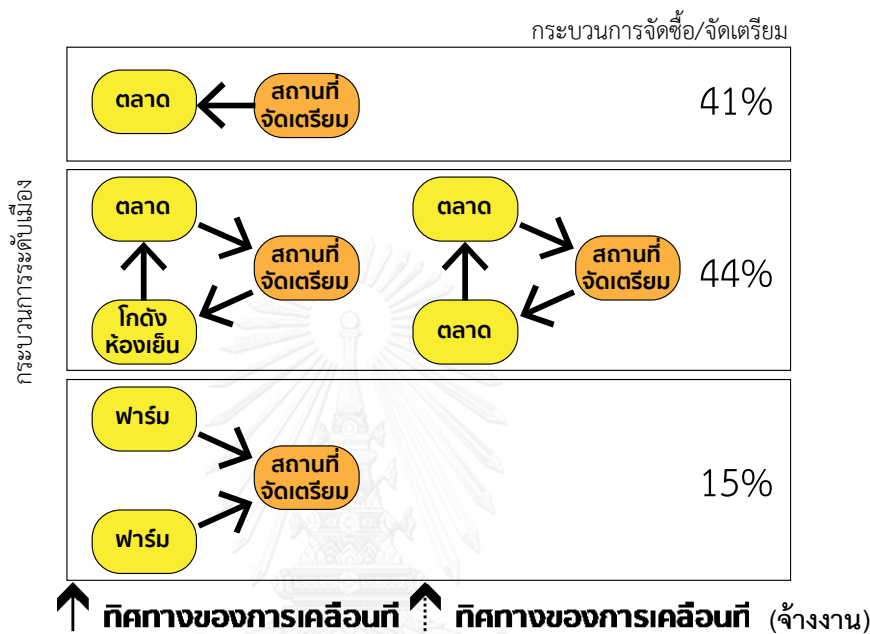

รูปภาพ 44 รูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการ

ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในกระบวนการการปรุงอาหารในรูปแบบโครงข่ายเมืองโดยมีกลุ่มผู้ประกอบการแผงลอยอาหารบนถนนเยาวราชเป็นกลุ่มในการศึกษา โดยการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกระบวนการ 3 ช่วงได้แก่ 1.กิจกรรมการซื้อขายวัตถุดิบบนแหล่งจัดซื้อเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดเตรียมบนแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งที่จัดเตรียม 2.กิจกรรมการเคลื่อนที่จากแหล่งจัดเตรียมเข้าหากิจกรรมการขายบนแหล่งขาย 3.กิจกรรมการขายบนแหล่งขายเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดการบนแหล่งชักลี้ยงและการจัดเก็บ โดยแบ่งกลุ่มการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ โดยสามารถสรุปลักษณะโครงข่ายกิจกรรมที่สานกัน

เป็นระบบบนพื้นที่เมืองโดยมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างการใช้พื้นที่ที่ใช้ดำเนินกิจกรรมในแต่ละกระบวนการกับระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม โดยความสัมพันธ์ของกิจกรรมการประกอบอาหารมีการความสัมพันธ์ใน 2 ระดับ คือ ความสัมพันธ์ของกระบวนการระดับเมือง และความสัมพันธ์ของกระบวนการระดับพื้นที่

1. ความสัมพันธ์ของกระบวนการระดับเมือง

รูปภาพ 45 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับเมือง

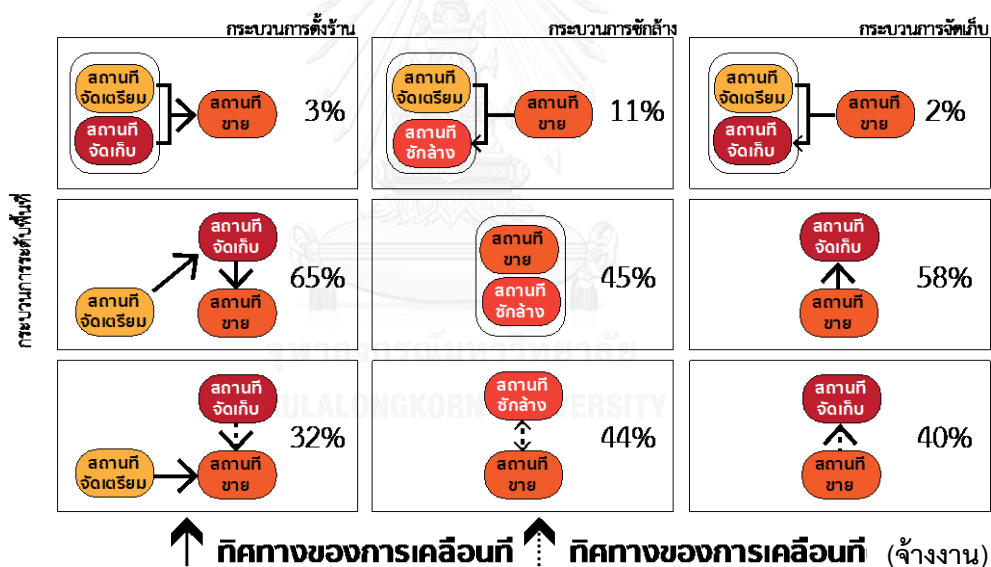
กระบวนการระดับเมืองเป็นการเชื่อมโยงพื้นที่เมืองที่ดำเนินกิจกรรม การจัดเตรียม การจัดซื้อ และการขาย โดยความสัมพันธ์ของกระบวนการประกอบอาหาร จะเริ่มต้นกระบวนการตั้งแต่การเลือกทำเลที่ตั้งจากการโยกย้ายที่พักอาศัยมายังสถานที่จัดเตรียม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ย่านเยาวราช คือ การเข้ามาของกลุ่มลงทุนใหม่ เห็นได้จากกระบวนการโยกย้ายสถานที่พักอาศัย และสถานที่จัดเตรียม โดยพบว่าผู้ประกอบการในพื้นที่มีจำนวนถึง 38 รายหรือร้อยละ 67 มีโยกย้ายเข้ามาแบบถาวร กึ่งถาวร และแบบชั่วคราวมายังพื้นที่โดยรอบแหล่งขาย ซึ่งลักษณะของกลุ่มลงทุนใหม่นั้น คือ กลุ่มผู้ประกอบการที่มีการลงทุน และเคลื่อนที่เข้าหาตลาดหรือกลุ่มเป้าหมาย (ลูกค้า)

(1) ความสัมพันธ์ของกิจกรรมการซื้อขายวัตถุดิบบนแหล่งจัดซื้อเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดเตรียมบนแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งที่จัดเตรียม ถือเป็นกระบวนการที่เป็นการนำเข้าวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการเตรียมความพร้อมของวัตถุดิบให้เป็นสินค้า พบว่าในภาพรวมของผู้ประกอบการแผงลอยอาหารทั้งหมด มีการเลือกซื้อวัตถุดิบบนแหล่งจัดซื้อในละแวกสถานที่พักอาศัยหรือสถานที่จัดเตรียม อีกทั้งยังเป็นการผูกขาดตลาดใดตลาดหนึ่งหรือผู้ค้าร้านใดร้านหนึ่งเป็นหลักเป็นเจ้าของ

ประจำ แต่กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมบางส่วนมีการติดต่อซื้อขายกับแหล่งวัตถุดิบ หรือฟาร์มโดยตรง

(2) ความสัมพันธ์ของกิจกรรมการเคลื่อนที่จากแหล่งจัดเตรียมเข้าหากิจกรรมการขายบนแหล่งขาย มีการเคลื่อนที่ระหว่างกระบวนการในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากเยวราชเป็นรูปแบบการค้าที่หมุนเวียนร้านค้า จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการแผงลอยอาหารเดินทางเข้าสู่พื้นที่ขายพร้อมกันในช่วงเวลาของการค้า โดยผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีการเคลื่อนที่เข้ามายังพื้นที่ขายในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมจะเดินทางเข้ามายังพื้นที่ขายด้วยลักษณะของรถเข็นเป็นหลัก ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มีการใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก

2. ความสัมพันธ์ของกระบวนการระดับพื้นที่

รูปภาพ 46 ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับพื้นที่

(1) ความสัมพันธ์ของกิจกรรมการขายบนแหล่งขายเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดการบนแหล่งชั่งล้างและการจัดเก็บ ซึ่งความสัมพันธ์ของการจัดการนั้นเกิดขึ้นใน 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงจัดเตรียมสถานที่ ช่วงการขาย และช่วงการจัดเก็บ

- ช่วงจัดเตรียมสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่จัดเก็บรถเข็น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ 2 พื้นที่ คือ พื้นที่จัดเก็บรถเข็นจากการที่ผู้ประกอบการมีการดำเนินการตั้งแผงลอยจัดเตรียมสถานที่ด้วยตนเอง และบนแหล่งขายเกิดจากการที่มีการจัดจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการตั้งแผงแทน โดยผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้า

แบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีรูปแบบความสัมพันธ์ในช่วงนี้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันกัน โดยส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารทั้งหมด มักมีความสัมพันธ์ช่วงของการตั้งแผง จากการที่มีการดำเนินการตั้งแผงลอยและจัดเตรียมสถานที่ด้วยตนเอง

- ช่วงการขาย เป็นช่วงเวลาที่มีการดำเนินการกระบวนการขาย และกระบวนการชักล้างที่ดำเนินไปควบคู่พร้อมกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ชักล้างบนแหล่งขาย หรือที่พักอาศัยจากการที่ผู้ประกอบการมีการดำเนินการชักล้างอุปกรณ์งานขามด้วยตนเอง และในกระบวนการชักล้างมีการจัดจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการชักล้างแทน โดยผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีสัดส่วนของการดำเนินการกระบวนการที่แตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มักมีการใช้พื้นที่บนแหล่งขายในการชักล้าง หรือการนำกลับที่พักอาศัยเพื่อทำการชักล้างในกรณีที่พักอาศัยหรือที่จัดเตรียมมีระยะทางที่สามารถเดินไปกลับได้ แต่กลุ่มผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มักมีการจัดจ้างแรงงานในการชักล้างในสถานที่อื่น

- ช่วงการจัดเก็บแผงลอย เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในช่วงสิ้นสุดกิจกรรมการค้าซึ่งมีความสัมพันธ์กับพื้นที่จัดเก็บบรมรถเข็นบริเวณ ลานโรงเรียนเผยอิง โรงหนังคาเธีย์ ลานศาลเจ้า และข้างวัดบำเพ็ญจิต เป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีการดำเนินการกระบวนการจัดเก็บรถเข็นด้วยตนเอง และในกระบวนการจัดเก็บมีการจัดจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการจัดเก็บแทน โดยผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ โดยสัดส่วนของการดำเนินการกระบวนการที่แตกต่างกัน ผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มักมีการดำเนินการด้วยตนเองเป็นหลักถึงร้อยละ 65 ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่มักมีการจัดจ้างแรงงานในการจัดเก็บร้อยละ 65

พบว่าความสัมพันธ์ของกิจกรรมการค้าอาหารข้างทางกับโครงข่ายเมืองในของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการมีโครงสร้างของการค้าที่มีรูปแบบความสัมพันธ์มีความหลากหลายจากปัจจัยในแต่ละกระบวนการที่แตกต่างกัน แต่สามารถจำแนกประเภทของรูปแบบความสัมพันธ์ได้ 2 ประเภท ได้แก่

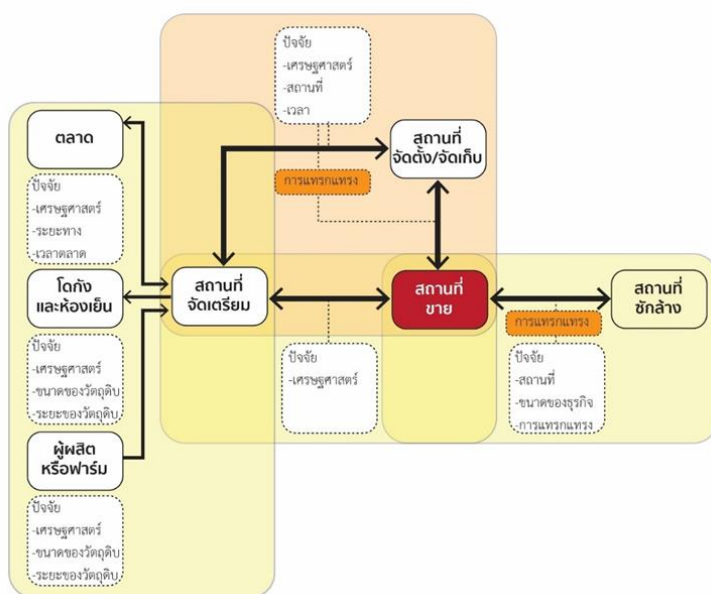
รูปแบบที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ที่มีการใช้พื้นที่บนแหล่งการค้าเป็นพื้นที่สำคัญ โดยพบว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ บนแหล่งขายโดยกลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมมีความสัมพันธ์บนแหล่งขายมากกว่ากลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบใหม่ เนื่องจากในแต่ละสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการจะอยู่ภายในละแวกแหล่งขายทั้งสิ้น ทั้งพื้นที่การจัดเตรียม พื้นที่การจัดซื้อ พื้นที่การชั่งล้างรวมถึงพื้นที่การจัดเก็บ ผู้ประกอบการในกลุ่มนี้เลยมีการมุ่งเน้นพื้นที่ขายเป็นสำคัญ แต่ยังมีการปรากฏตัวของกลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบใหม่ที่มีความสัมพันธ์บนแหล่งขาย เป็นเพียงการใช้พื้นที่บนแหล่งขายในการดำเนินกิจกรรมการชั่งล้างเพียงกระบวนการเดียวนอกเหนือจากการขาย

รูปแบบที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์กับการใช้การจัดจ้างแรงงานทดแทน โดยพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์กับการใช้การจัดจ้างแรงงานทดแทนในกระบวนการต่างๆนั้น ซึ่งมีกลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบใหม่มีรูปแบบความสัมพันธ์ในการจัดจ้างแรงงานเข้ามาในกระบวนการต่างๆ มากกว่ากลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมทั้งในกระบวนการขาย การจัดตั้งแผงลอย การชั่งล้างอุปกรณ์ แต่ยังมีการปรากฏตัวของกลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์แบบจัดจ้าง ซึ่งเป็นเพียงการจัดจ้างในกระบวนการชั่งล้างเป็นหลัก

รูปแบบความสัมพันธ์ของโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารนั้น มีรูปแบบหลักที่มีผลต่อสถานที่แหล่งขาย โดยความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่ในละแวกแหล่งขายในการดำเนินกระบวนการต่างๆอย่างเข้มข้นในกลุ่มผู้ประกอบการที่มีการพักอาศัยหรือสถานที่จัดเตรียมแถวแหล่งขาย แต่ความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่มุ่งเน้นการจัดจ้างจะเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการที่มีสถานที่จัดเตรียมในระยะไกลเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกัน

5.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ในระบบโครงข่ายเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการการประกอบอาหารในรูปแบบโครงข่าย เป็นการเคลื่อนที่ระหว่างสถานที่ที่ดำเนินกิจกรรมในแต่ละกระบวนการ ซึ่งการเคลื่อนที่นั้นมีการขับเคลื่อนระบบด้วยปัจจัยที่แตกต่างกันนับแต่ปัจจัยของกระบวนการเลือกทำเลที่ตั้งของสถานที่เริ่มต้นกระบวนการหรือแหล่งจัดเตรียม ปัจจัยของการเคลื่อนที่ไปยังกลุ่มตลาด ปัจจัยของกระบวนการก่อนและหลังคือการค้าจัดตั้งแผงและจัดเก็บ ปัจจัยของกระบวนการระหว่างการทำกิจกรรมคือการขายและ ซักล้าง โดยสามารถจำแนกปัจจัยแต่ละขั้นของกระบวนการ

รูปภาพ 47 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมในระบบโครงข่าย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดเตรียมกับแหล่งจัดซื้อวัตถุดิบ เกิดขึ้นจาก **ปัจจัยทางด้านวัตถุดิบ** เนื่องจากวัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบของสดจึงมีการจัดซื้อในทุกๆวัน ส่งผลให้ผู้ประกอบการเลือกตลาดในละแวกสถานที่จัดเตรียมเป็นหลัก ยกเว้นเสียแต่วัตถุดิบที่สามารถเก็บได้นานผู้ประกอบการจะทำการซื้อวัตถุดิบครั้งละจำนวนมาก จะซื้อเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้ง อีกทั้ง **ปัจจัยของความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์** ได้แก่ ด้านราคา ด้านราคาค่าขนส่ง เห็นได้จากตลาดที่ผู้ประกอบการมีการจัดซื้อเป็นกลุ่มตลาดค้าส่งเป็นหลัก จึงทำให้ข้อจำกัดของการเคลื่อนที่ขึ้นอยู่กับ **ปัจจัยทางด้านระยะเวลา** ของตลาดที่มีอยู่อย่างจำกัด อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดเตรียมสู่กระบวนการจัดซื้อหรือการเคลื่อนที่เข้าหาตลาดขึ้นอยู่กับระยะเวลาตลาดเป็นปัจจัยหลัก ส่งผลให้การตัดสินใจของกิจการไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเพียงผู้เดียว ดังเช่นรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมที่ผู้ประกอบการเป็นผู้ตัดสินใจในการเคลื่อนที่ในทุกกระบวนการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลความสัมพันธ์ของกิจกรรมการเคลื่อนที่จากแหล่งจัดเตรียมเข้าหากิจกรรมการขายบนแหล่งขาย เกิดขึ้นจาก**ปัจจัยทางด้านระยะเวลา**เป็นองค์ประกอบหลัก จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาในการทำการค้าที่แน่นอน และมีอยู่จำกัดจึงส่งผลให้เกิดการเคลื่อนที่ทั้งระบบพร้อมกัน รวมถึง**ปัจจัยของระยะทาง** มีผลต่อรูปแบบของการเคลื่อนที่ของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมในช่วงของการจัดเตรียมสถานที่โดยผลของผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมมักมี**ปัจจัยทางด้านระยะทาง**เป็นสำคัญ เนื่องจากระยะทางของสถานที่จัดเตรียมอยู่ใกล้แหล่งขายจึงใช้เวลาในการเดินทางน้อยจึงส่งผลให้มีการเลือกการดำเนินการตั้งแผงเอง แต่ผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีการคำนึงถึง **ปัจจัยทางด้านเวลา** เป็นหลักเนื่องจากระยะเวลาการค้าของเขาวราชมีเวลาแน่นอนจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการกลุ่มนี้เพื่อเวลาในการดำเนินกระบวนการจัดตั้ง

3. แหล่งขายกับแหล่งซั๊กล่าง โดยมีปัจจัยในกระบวนการที่แตกต่างกันแต่อยู่บนฐานของ**ปัจจัยทางด้านสถานที่** เนื่องจากพื้นที่เขาวราชมีสถานที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงมีผลในการตัดสินใจในกระบวนการซั๊กล่าง เพราะ หากมีการซั๊กล่างบนแหล่งขายย่อมสร้างให้เกิดปัญหาความสกปรกบนแหล่งขายได้ ซึ่งส่งผลให้มีการนำกลับไปซั๊กล่างในที่พักอาศัยที่มีระยะทางอยู่ในระยะที่สามารถเดินขนส่งอุปกรณ์ในการซั๊กล่างได้อย่างสะดวกดังนั้น**ปัจจัยด้านระยะทาง**จึงมีผลในการตัดสินใจอีกส่วนหนึ่ง แต่จะมีผู้ประกอบการอยู่ส่วนหนึ่งที่คำนึงถึง **ปัจจัยทางด้านระยะเวลา** จึงเกิดการจัดจ้างแรงงานเข้ามาซั๊กล่างบนแหล่งซั๊กล่างรวม เพื่อแรกมาด้วยระยะเวลาในการทำมาหากิน

4. แหล่งขายกับการจัดเก็บ ปัจจัยที่ส่งผลกับโครงข่ายกิจกรรมในช่วงสิ้นสุดกิจกรรมการขายโดยผู้ประกอบการที่มีการจัดเก็บรถเข็นด้วยตนเองจะมีการคำนึงถึง**ปัจจัยทางด้านความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์**เป็นสำคัญ อีกทั้งส่วนใหญ่และผู้ประกอบการทั้งหมดจะคำนึงถึง**ปัจจัยทางด้านระยะทาง**อีกด้วยเห็นได้จากหากผู้ประกอบการที่อยู่ในละแวกมักมีการจัดเก็บรถเข็นด้วยตนเองแต่หากผู้ประกอบการที่มีที่พักอาศัยอยู่ไกลย่อมมีการจัดจ้างแรงงานในการจัดเก็บเป็นหลัก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ในระบบโครงข่ายเมือง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้กับผู้ประกอบการในกลุ่มต่างๆ ซึ่งอยู่บนฐานของ**ปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์** **ปัจจัยทางด้านขนาดของกิจการ** และ **ปัจจัยทางด้านงบประมาณ** ที่มักส่งผลต่อการจัดจ้างแรงงานในภาคส่วนต่างๆอีกด้วย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่จะมีการศึกษาปรากฏการณ์หาบเร่แผงลอยในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม กรณีศึกษาย่านเยาวราช จะเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกกระบวนการที่เกิดขึ้นในการค้าหาบเร่แผงลอยอาหาร รูปแบบของสถานที่ รูปแบบการไหลของกิจกรรมในแต่ละกระบวนการ และปัจจัยที่ส่งผลในการเคลื่อนที่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงกระบวนการนำมาซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีดังนี้

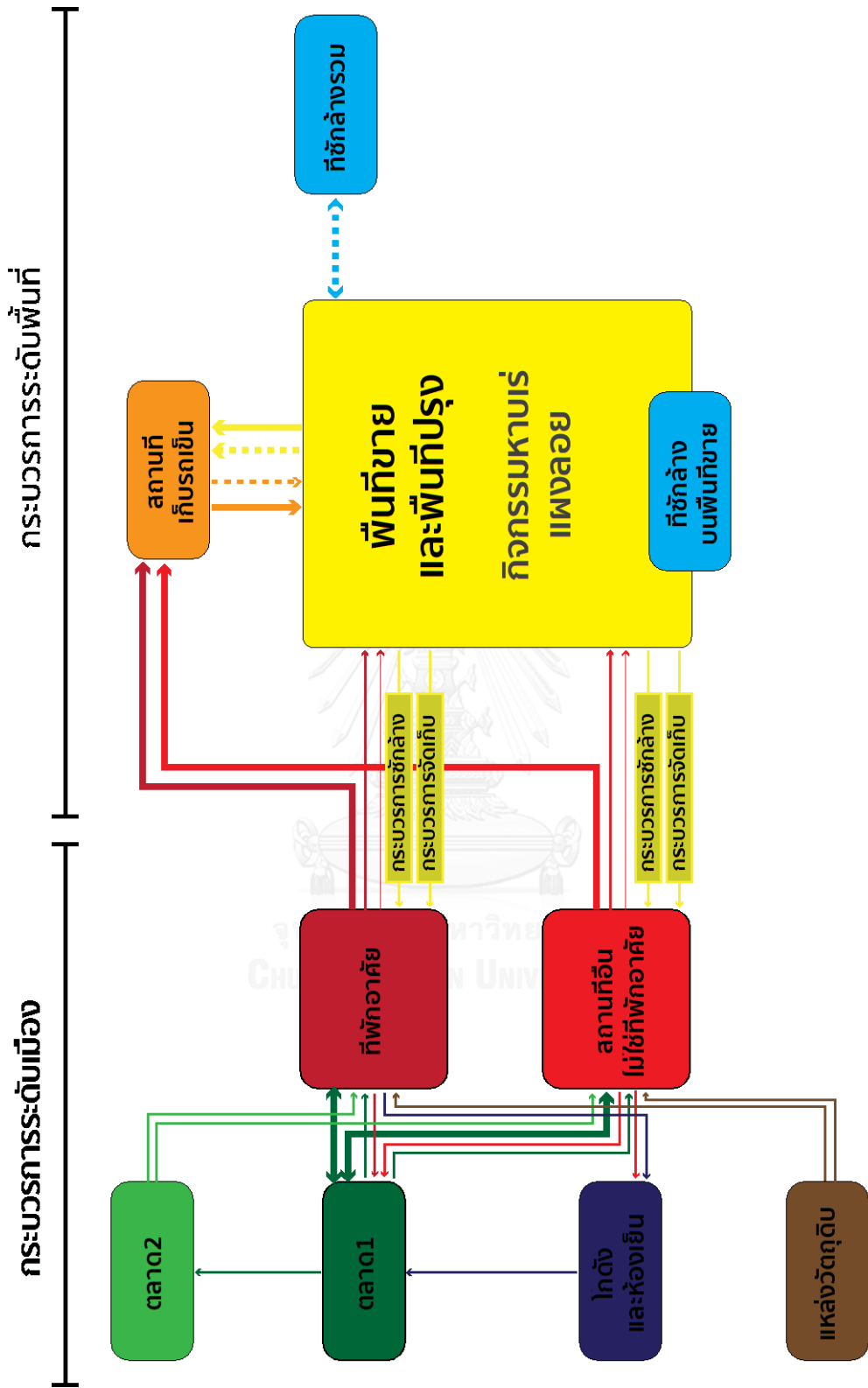
1. ศึกษาโครงข่ายกิจกรรมของร้านค้าแผงลอยอาหารข้างทางในบริบทของความเป็นเมือง
2. ความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในเชิงกระบวนการประกอบอาหารกับโครงข่ายเมือง
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในระบบโครงข่ายเมือง
4. อภิปรายผล และนำเสนอแนวทางในการประยุกต์ใช้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำไปสู่ชุดข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การจัดการการแก้ไขปัญหา หรือข้อเสนอแนะในการออกแบบ รวมถึงนโยบายในการจัดการของพื้นที่ ที่สามารถครอบคลุมในทุกกระบวนการ สามารถตอบโจทย์ต่อการพัฒนาในทุกด้านได้อย่างยั่งยืน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างแท้จริง

6.1 โครงข่ายกิจกรรมของร้านค้าแผงลอยอาหารข้างทางในบริบทของความเป็นเมือง

จากการศึกษารูปแบบโครงข่ายกิจกรรมของร้านค้าแผงลอยอาหารข้างทางในบริบทของความเป็นเมืองพบว่า กิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอยอาหารมีรูปแบบกิจกรรมที่ใช้พื้นที่ในการดำเนินการตามกระบวนการในขั้นตอนต่างๆ นับแต่กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการจัดเตรียม กระบวนการตั้งร้าน กระบวนการขาย กระบวนการชักล้าง และกระบวนการจัดเก็บ ซึ่งปรากฏการณ์หาบเร่แผงลอยเป็นรูปแบบของโครงข่ายกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เชิงกระบวนการประกอบอาหารบนพื้นที่เมืองที่มีได้เกิดบนเส้นทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งระดับความสัมพันธ์ได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับเมือง และระดับพื้นที่ ซึ่งในแต่ละระดับจะมีการไหลของกิจกรรมอย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับปัจจัยในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการไหลของกิจกรรมในกระบวนการที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยทางด้าน เศรษฐศาสตร์ ปัจจัยทางด้านเวลาของการถูกควบคุม ปัจจัยของการเข้ามาของกลุ่มธุรกิจที่เข้ามา ดำเนินกระบวนการแทน อีกทั้งยังพบว่าหาบเร่แผงลอยนั้นเป็นหน่วยธุรกิจที่ไม่ได้สัมพันธ์กัน ทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น แต่กลับมีความผูกพันกับหน่วยธุรกิจที่หลากหลายประกอบด้วย 6 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1.กลุ่มธุรกิจภาคการตลาด คือ ธุรกิจการค้าขายวัตถุดิบที่ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ตลาดแต่ยังพบบนแหล่งก่อตั้งเก็บวัตถุดิบ ห้องเย็น และแหล่งวัตถุดิบหรือฟาร์ม 2.กลุ่มธุรกิจภาคการขนส่ง คือ กลุ่มสามล้อรับจ้างขนส่งวัตถุดิบ 3.กลุ่มธุรกิจการซื้อขายสาธารณูปโภคพื้นฐาน คือ ร้านค้าที่มีหน้าร้านอยู่บนถนนเยาวราชที่มีการขายไฟฟ้า และน้ำประปาให้กับผู้ค้าหาบเร่แผงลอย 4.กลุ่มธุรกิจรับจ้างตั้งแผงและเก็บแผง คือ กลุ่มแรงงานรับจ้างที่เข้ามาดำเนินการตามกระบวนการตั้งแผงและเก็บแผงตามข้อตกลงระหว่างผู้ค้ากับผู้ให้บริการ 5.กลุ่มธุรกิจรับจ้างล้างจาน คือ กลุ่มแรงงานรับจ้างที่เข้ามาดำเนินการตามกระบวนการชักล้างอุปกรณ์ตามข้อตกลงระหว่างผู้ค้ากับผู้ให้บริการ 6.กลุ่มธุรกิจการให้เช่าพื้นที่ดำเนินการ คือ ผู้ที่ให้เช่าพื้นที่เพื่อการจัดเตรียม การจัดเก็บ

รูปแบบโครงข่ายของกิจกรรมแผงลอยอาหารในภาพรวม สรุปได้ว่าแผงลอยอาหารในบริบทของประเทศไทยที่ มิใช่กิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้นบนทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น แต่ปรากฏกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอยที่สานกันอย่างเป็นโครงข่าย ที่ปรากฏในโครงข่ายระดับของเมือง และโครงข่ายระดับพื้นที่ ซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์ตามหลักการเพื่อการค้า จากแหล่งตลาด แหล่งจัดเตรียม แหล่งขาย แหล่งชักล้าง และแหล่งเก็บ อีกทั้งแผงลอยอาหารยังมีใช่ธุรกิจการค้าที่อยู่อย่างโดดเด่นบนทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น แต่จะผูกพันกับธุรกิจในภาคส่วนอื่นๆ และแรงงานอีกหลายภาคส่วน ที่จะช่วยและส่งเสริมกิจกรรมการค้าให้เกิดรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กันบนพื้นที่เมือง

รูปภาพ 48 รูปแบบโครงข่ายกิจกรรมของแผลงลอยอาหาร

6.2 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทางในเชิงกระบวนการประกอบอาหารกับโครงข่ายเมือง

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงกิจกรรมในกระบวนการต่างๆ นับแต่กระบวนการจัดซื้อ กระบวนการจัดเตรียม กระบวนการตั้ง กระบวนการขาย กระบวนการชั่งล้าง และกระบวนการจัดเก็บ ที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งมีลักษณะที่สานกันเป็นระบบโครงข่ายบนพื้นที่เมืองโดยมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องระหว่างการใช้พื้นที่การเลือกทำเลที่ตั้งของแต่ละกระบวนการกับระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม โดยความสัมพันธ์ของกิจกรรมเชิงกระบวนการประกอบอาหารมีการความสัมพันธ์ใน 2 ระดับ คือ ความสัมพันธ์ของกระบวนการระดับเมือง และความสัมพันธ์ของกระบวนการระดับพื้นที่

1. รูปแบบความสัมพันธ์ระดับเมือง

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารระดับเมืองนับแต่โดยความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดเตรียมกับกระบวนการจัดซื้อ โดยผู้ประกอบการทั้งรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และรูปแบบการค้าแบบใหม่ มีรูปแบบโครงข่ายของกิจกรรมจะเชื่อมโยงกับแหล่งจัดซื้อหรือแหล่งตลาดในละแวกบ้านทั้งหมด เป็นผลมาจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการความสดใหม่ อีกทั้งยังเป็นการเลือกแหล่งตลาดจากแหล่งค้าส่ง ห้องเย็น โกดังสินค้าเป็นกลุ่มตลาดหลัก เนื่องจากความคุ้มค่าทางด้านราคาสินค้าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลเช่นกัน แต่การเคลื่อนที่ของกระบวนการระดับเมืองจะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการ โดยผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม จะมีการขนย้ายวัตถุดิบด้วยรถยนต์ขนส่งรับจ้างเป็นหลักเนื่องจากตลาดในละแวก เช่น ปากคลองตลาด เขาวราช ทรวงวาด เป็นตลาดที่มีสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจอดเพื่อลงไปซื้อวัตถุดิบเป็นเวลานาน แต่ผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ เป็นการเลือกตลาดในละแวกบ้านที่อยู่รอบนอกของแหล่งขายซึ่งมีสถานที่ที่สามารถรองรับรถยนต์ส่วนตัวของผู้ประกอบการได้จึงส่งผลให้การเคลื่อนที่ส่วนใหญ่มักเป็นการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการขนย้ายวัตถุดิบ

ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการระดับเมืองจะมีการเปลี่ยนไปสู่กระบวนการระดับพื้นที่นั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงระหว่างพื้นที่จัดเตรียมสู่พื้นที่ขาย นั้นมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการมุ่งเข้าสู่พื้นที่ขายเกิดจากความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ด้านความคุ้มค่าของรายได้ รวมถึงมีโครงข่ายของกิจกรรมที่มีไหลของกิจกรรมในเวลาใกล้เคียงกันเกิดจากการควบคุมเวลาค้าขายบนพื้นที่เขาวราช จึงเกิดการเคลื่อนที่เช่นนี้

2. รูปแบบความสัมพันธ์ระดับพื้นที่

ความสัมพันธ์ของการไหลของกิจกรรมในพื้นที่ปรากฏการดำเนินกระบวนการที่มีการดำเนินกระบวนการแทนในกระบวนการต่างๆ จากกลุ่มแรงงานตามการว่าจ้าง ทำให้เกิดรูปแบบของการเคลื่อนไหวเป็นรูปแบบของการเข้ามายังพื้นที่ขาย และออกจากที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ทำให้รูปแบบโครงสร้างของรูปแบบโครงข่ายกิจกรรมที่แตกต่างของทั้ง 2 กลุ่มผู้ประกอบการ คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม และกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่

(1) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิม มักมีการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการต่างๆ ด้วยตนเอง และใช้พื้นที่แหล่งขายในการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการต่างๆ เนื่องจากผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มักมีพื้นที่พักอาศัยหรือพื้นที่จัดเตรียมในระยะของการเดินมายังแหล่งขายจึงส่งผลให้รูปแบบโครงข่ายมีลักษณะดังนี้

- ผู้ประกอบการมักจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากแหล่งจัดเตรียมมาช่วยยังแหล่งขาย จึงไม่จำเป็นต้องมีการจ้างแรงงานในพื้นที่เพิ่มเติม

- ระยะเวลาในการเดินทางที่น้อยจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการมีระยะเวลามากพอที่จะจัดตั้งแผงลอยจัดเตรียมสถานที่ด้วยตนเอง

- การชักล้างอุปกรณ์งานชามักมีการดำเนินการด้วยตนเองบนแหล่งขาย หรือแม้กระทั่งการนำอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องล้างกลับไปยังที่พักอาศัยเพื่อทำการชักล้าง

- การจัดเก็บ มักจัดเก็บด้วยตนเอง เนื่องจากระยะทางของที่พักอาศัยใกล้ และใช้เวลาเดินทางน้อย จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องเร่งรีบในการจัดเก็บ

(2) กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าแผงลอยอาหารที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่ มักมีการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการต่างๆ ด้วยการจัดจ้างแรงงาน และใช้พื้นที่แหล่งขายในการดำเนินกิจกรรมในการขายเพียงเท่านั้น เนื่องจากผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มักมีพื้นที่พักอาศัยหรือพื้นที่จัดเตรียมในระยะไกล และมีการเดินทางเข้ามาเพื่อผลตอบแทนของรายได้เป็นหลักจึงส่งผลให้รูปแบบโครงข่ายมีลักษณะดังนี้

- ผู้ประกอบการไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากแหล่งจัดเตรียมมาช่วยยังแหล่งขาย จึงส่งผลให้จำเป็นต้องมีการจ้างแรงงานในพื้นที่เพิ่มเติม

- การจัดตั้งแผงมีระยะเวลาที่แน่นอนจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มีการคำนึงถึงและเผื่อเวลาในการเดินทางเพื่อเข้ามาดำเนินกระบวนการจัดตั้งด้วยตนเอง

- การชักล้างอุปกรณ์จานชามมักมีการดำเนินการด้วยการจัดจ้างแรงงานนำไปล้างยังสถานที่ชักล้างรวม เพื่อลดปัญหาความแออัด และปัญหาความสกปรกจากการชักล้างบนแหล่งขายรวมถึงคำนึงถึงความคุ้มค่าทางด้านรายได้จากการมีเวลาเพิ่มขึ้นในการรับลูกค้า เนื่องจากการที่ไม่ต้องดำเนินการระบวนการชักล้างด้วยตนเอง

- การจัดเก็บ มักมีการดำเนินการระบวนการด้วยการจัดจ้างแรงงานให้นำไปเก็บยังสถานที่จัดเก็บรถเข็นนม เนื่องจากระยะทางของที่พักอาศัยไกล และใช้เวลาเดินทางมาก จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความเร่งรีบในการจัดเก็บ

ความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยประเภทร้านค้าอาหารข้างทางในเชิงกระบวนการประกอบอาหารกับโครงข่ายเมือง พบว่ามีโครงสร้างที่แน่นอนเป็นโครงสร้างเพื่อการค้า จากแหล่งตลาด แหล่งจัดเตรียม แหล่งขาย แหล่งชักล้าง และแหล่งเก็บ แต่รูปแบบความสัมพันธ์ในแต่ละกระบวนการมีความหลากหลาย ถึงแม้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ในระดับเมืองจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันแต่รูปแบบความสัมพันธ์ระดับพื้นที่ที่มีการแทรกแซงของกลุ่มธุรกิจที่มีการเข้ามาดำเนินการระบวนการในชั้นต่อต่างๆที่มีการให้บริการตามความสมัครใจของผู้ประกอบการ จึงส่งผลให้มีรูปแบบลักษณะของโครงข่ายระดับพื้นที่ที่แตกต่างกัน

รูปแบบความสัมพันธ์ของโครงข่ายกิจกรรมของแผงลอยอาหารจากศึกษานั้นสามารถจำแนกกลุ่มผู้ประกอบการรูปแบบการค้าแบบดั้งเดิมเป็น “โครงข่ายในละแวก” ที่มีการดำเนินการด้วยตนเองหรือแรงงานในกิจการเป็นหลัก และกลุ่มผู้ประกอบการที่มีรูปแบบการค้าแบบใหม่เป็น “โครงข่ายเชื่อมโยงระยะไกล” ที่มักมีการจัดจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินการระบวนการในชั้นตอนต่างๆ เพื่อมุ่งเน้นผลกำไรที่มากกว่า โดยรูปแบบความสัมพันธ์ในแต่ละโครงข่ายขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของมิติที่แตกต่างกัน ทั้งมิติทางด้านกายภาพ มิติทางด้านเศรษฐกิจ และมิติทางด้านสังคมที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน รวมถึงปัจจัยประกอบที่หลากหลายที่เป็นผลมาจากการตัดสินใจของผู้ประกอบการแผงลอยประเภทอาหารปรุงและกินในพื้นที่

6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมแผงลอยอาหารข้างทาง ในระบบโครงข่ายเมือง

จากการศึกษารูปแบบโครงข่ายกิจกรรมของหาบเร่แผงลอยพบว่าความสัมพันธ์ของแต่ละกระบวนการมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับปัจจัยในแต่ละกระบวนการ ที่จะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวของกิจกรรมในลักษณะโครงข่ายของห่วงโซ่อาหารของเมือง (Urban Food Chain) ของหาบเร่แผงลอย โดยสามารถสรุปปัจจัยได้ดังนี้

ตาราง 17 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์

ปัจจัย	ความสัมพันธ์	ปรากฏการณ์
ปัจจัยด้านสถานที่ (Location)	- ด้านสถานที่ มีข้อจำกัดทางด้านสถานที่ เนื่องจากสถานที่เขาวราชมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้เกิดกระบวนการของการนำกิจกรรมไปดำเนินในพื้นที่รอบนอกโดยการเข้ามารับจ้างดำเนินกระบวนการแทนในกระบวนการ เช่น กระบวนการการจัดเก็บจัดตั้งที่ต้องใช้สถานที่ในการเก็บอุปกรณ์ จึงต้องมีการเปิดพื้นที่โรงหนังคาเฟ่เพื่อจัดเก็บรถเข็น	- การใช้พื้นที่ในระยะใกล้ดำเนินกระบวนการที่มีความถี่ของการเข้าถึงมาก เช่น พื้นที่ซึกล่าง - การใช้พื้นที่ในระยะไกลในการดำเนินกระบวนการที่มีความถี่น้อย เช่น พื้นที่จัดเก็บ
ปัจจัยด้านขนาดของกิจการ (Size)	- ด้านขนาดของธุรกิจ ส่งผลให้เกิดรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น กิจการขนาดเล็กย่อมมีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ดำเนินด้วยตนเอง โดยความสัมพันธ์กับการว่าจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินกระบวนการแทน ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการในแต่ละลำดับขั้นตอนที่แตกต่างกัน	- เกิดการว่าจ้างแรงงานเข้ามาดำเนินกระบวนการแทน ส่งผลให้ การค้าสามารถเริ่มต้นและสิ้นสุดของกิจกรรมการขายบนพื้นที่ขายได้เลย
ปัจจัยด้านเวลา (Time)	- ด้านเวลาเป็นการถูกจำกัดทางด้านเวลาของสถานที่ จากเวลาเปิดปิดของตลาด บังคับให้เกิดโครงสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบกระจุกตัว - ด้านเวลาจากการใช้เวลาของแต่ละกระบวนการที่ไม่เท่ากันส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ของการเลือกทำเลที่ตั้ง	- เกิดการเคลื่อนที่เข้าหากลุ่มตลาดในเวลาใกล้เคียงกันและอยู่ในระยะใกล้ที่จัดเตรียม

ปัจจัยด้านกิจกรรม กิจกรรม กระบวนการ (Activity)	รูปแบบของกิจกรรมมีความสัมพันธ์ต่อการ ใช้พื้นที่เพื่อดำเนินกระบวนการให้มีความ เหมาะสม	-การใช้พื้นที่อื่น ๆ ดำเนินกิจการให้มีความ เหมาะสม เช่น การจัดเตรียมที่ต้องมีการ จัดเตรียมของวัตถุดิบที่หลากหลายจึงทำ ให้ผู้ประกอบการมักเลือกสถานที่ที่มี ความสะดวกมากที่สุด
ปัจจัยด้านงบประมาณ งบประมาณ (Budget)	ด้านงบประมาณ ความสามารถในการจ่าย ให้แต่ละกระบวนการซึ่งเชื่อมโยงต่อความ คุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ส่งผลต่อการเลือก ตลาดที่มีความคุ้มค่าทางด้านราคาวัตถุดิบ และการดำเนินกระบวนการว่าจ้างแรงงาน	-การเลือกตลาดค้าส่งรวมถึงการผูกขาด วัตถุดิบบนแหล่งตลาดหรือร้านค้าใด ร้านค้าหนึ่งเนื่องจากจะได้วัตถุดิบใน ราคาพิเศษ - การว่าจ้างแรงงานให้ดำเนิน กระบวนการแทนในการตั้งแผง เก็บแผง และจัดเก็บ
ปัจจัยด้านประเภทสินค้า ประเภทสินค้า (Goods)	ประเภทสินค้า หรือวัตถุดิบมีความสัมพันธ์ ต่อรูปแบบการเคลื่อนไหว ทั้งความถี่ในการ เคลื่อนไหว ขนาดของการเคลื่อนไหวของ สินค้า เช่น ประเภทสินค้าที่ใช้วัตถุดิบที่ไม่ หลากหลายและสามารถเก็บไว้ได้นานเช่น แปะก๊วย ก็จะทำให้มีการซื้อวัตถุดิบใน จำนวนมากในแหล่งตลาดราคาถูก และซื้อ เพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งเท่านั้น	-จำนวนของวัตถุดิบที่ซื้อต่อ 1 ครั้ง -การเคลื่อนที่เข้าหาตลาดที่จะมีความถี่ที่ แตกต่างกัน -การเลือกตลาดที่มีราคาต่ำที่สุด เช่น ห้องเย็น หรือโกดังเก็บสินค้า
ปัจจัยด้านระยะทาง ระยะทาง (Distance)	ระยะทางขึ้นอยู่กับต้นทุนค่าขนส่งส่งผลต่อ ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ มี ความสัมพันธ์ต่อการเลือกสถานที่พักอาศัย ที่ผู้ประกอบการจะต้องเดินทางไปกลับใน ทุกวัน	-การเคลื่อนที่โยกย้ายแหล่งที่พักอาศัยที่ เหมือนที่จัดเตรียมให้เข้าใกล้พื้นที่แหล่ง ขายมากขึ้น

ความสัมพันธ์ของแต่ละกระบวนการมีความหลากหลาย และมีความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนของมิติทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้น มักขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้ประกอบการหาบเร่แผงลอยอาหาร และปัจจัยภายนอกในแต่ละกระบวนการ ที่สร้างให้เกิดรูปแบบโครงข่ายกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่เมืองในส่วนอื่นนอกจากพื้นที่ทางเท้า ดังนั้น “การค้าหาบเร่แผงลอยจึงไม่ใช่เพียงแค่งิจกรรมที่เกิดบนทางเท้าในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้นแต่มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่เมืองที่หลากหลาย และมีกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มประชากรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับหาบเร่แผงลอยจำนวนมาก”

ภาพรวมโครงข่ายกิจกรรมของแผนกลยุทธ์ในรูปแบบเฉพาะของประเทศไทย

ตาราง 18 ภาพรวมโครงข่ายระดับเมือง

ปรากฏการณ์ของทบทวนแผนกลยุทธ์ในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม						
ระดับเมือง	กระบวนการ	ปรากฏการณ์รูปแบบโครงข่าย	ปัจจัย	ด้านกายภาพ	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม
	การเลือกสถานที่สำคัญคือ ที่ท่าอากาศยาน	<p>- ปรากฏการณ์การใช้สถานที่ท่าอากาศยานเป็นสถานที่ในการจัดเตรียมวัสดุดิบ จึงทำให้มีการเคลื่อนที่เหล็กที่อากาศยานให้ความเหมาะสม</p> <p>- การย้ายตำแหน่งของท่าอากาศยานของผู้ประกอบการที่อยู่ในระยะใกล้ คือ ช่วงระยะเกิน 4 กิโลเมตรจากแหล่งขายเข้าสู่สถานที่จัดเตรียมใหม่ที่อยู่โดยรอบสถานที่ขาย</p>	<p>ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p> <p>ระยะทาง</p> <p>ระยะเวลา</p>	เกิดการเชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่โดยรอบสถานที่ขาย โดยจะมีการเลือกทำเลในช่วงระยะ 1 กิโลเมตร	เป็นเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่มีการเคลื่อนที่เข้าหาดตลาด	สังคมในพื้นที่เป็นสังคมของเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่ผู้ขายเดิมพร้อมที่จะปรับตัว และมีผู้ค้ารายใหม่ที่เห็นถึงโอกาสทางรายได้ในการประกอบอาชีพ
	ตลาด ผู้ประกอบการจัดเตรียม	<p>- ทบทวนแผนกลยุทธ์เชื่อมโยงเข้าหากลุ่มตลาดที่หลากหลาย ทั้งตลาดค้าปลีก ตลาดค้าส่ง ห้างสรรพสินค้า หรือฟาร์ม</p> <p>- ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ตัดสินใจจากความถี่ของการซื้อวัสดุดิบ ราคาวัสดุดิบ กับราคาต้นทุนค่าขนส่ง ในการเลือกตลาด</p> <p>- ปรากฏการณ์จะมีการเคลื่อนที่เข้าหาดตลาดในรูปแบบของการกระจุยกระจาย เนื่องจากช่วงระยะเวลาตลาดส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่ใช้ตัดสินใจตัดสินใจซื้อสินค้าอีกต่อไป</p>	<p>ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p> <p>ระยะเวลา</p> <p>ความถี่</p> <p>ระยะทาง</p> <p>จำนวนการซื้อของวัสดุดิบ</p>	เกิดการเชื่อมโยงพื้นที่ที่หลากหลายนอกจากพื้นที่ตลาด มีการปรากฏพื้นที่ที่ห้องเย็น และ แหล่งฟาร์มในต่างจังหวัดอีก ทั้งยังปรากฏการเคลื่อนที่ของ ตลาด เข้าหาผู้ประกอบการ	การเลือกแหล่งตลาดพบว่าผู้ประกอบการในตลาดอยู่ 2 รูปแบบคือ รูปแบบการเลือกตลาดแหล่งเดียว และการเลือกตลาดที่มากกว่า 1 แหล่ง	ปรากฏการณ์ของกลุ่มแรงงานในแง่ในกระบวนการซื้อในตลาดแรงงาน และภาคการขนส่ง เช่น พ่อค้า นายหน้า สามล้อ รับจ้าง
	แหล่งจัดเตรียมผู้ พื้นที่ขาย	<p>- ปรากฏการณ์ การเคลื่อนที่ในการเข้าหาพื้นที่ขายมีการเข้าหาพื้นที่ขายแบบกระจุกตัว ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันเนื่องจากพื้นที่เขารวมมีการหมุนเวียนของร้านค้าทำให้เกิดการกำหนดเวลาขาย</p> <p>- รูปแบบของการเข้าถึงพื้นที่ขายที่เขารวมนั้นเกิดรูปแบบการเข้าถึงรูปแบบใหม่คือสามารถเข้าหาพื้นที่ขายได้โดยตรงจากการแทรกแซงกระบวนการของกลุ่มแรงงานที่เข้ามามีบทบาทในการตั้งแผนกลยุทธ์ให้แทน</p>	<p>ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p> <p>ระยะเวลา</p> <p>การแทรกแซงกระบวนการ</p>	มีการเชื่อมโยงเข้าถึงพื้นที่ขายใน 2 สถานที่คือ การเชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่เก็บรวบรวม และในอีกรูปแบบคือการเข้าถึงสถานที่ขายได้เลย	รูปแบบสังคมของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาแทรกแซงรับจ้างในกระบวนการตั้งร้านค้า	

ตาราง 19 ภาพรวมโครงข่ายระดับพื้นที่

ปรากฏการณ์ของหมบเร่งผลอยในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม						
ระดับพื้นที่	กระบวนการ	ปรากฏการณ์รูปแบบโครงข่าย	ปัจจัย	ด้านกายภาพ	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม
	กระบวนการจัดการระบบการซัพพลาย	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันพร้อมกระบวนการขายซึ่งมีปรากฏการณ์ของการยอมให้มีการว่างแรงงานเข้ามาดำเนินการระบบการซัพพลาย - กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาจับจ้าง เนื่องจากความคุ้มค่าของรายได้ที่ผู้ประกอบการคาดว่าจะได้รับ และระยะเวลาขายในพื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด - ระยะเวลาให้บริการจะลดลงเร็วกว่าในพื้นที่ชาย โดยแบ่งระยะจุดให้บริการในทุกระยะ 100 เมตร 	<p>ปัจจัย</p> <p>ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p> <p>สถานที่</p> <p>ขนาดธุรกิจ</p> <p>การแพรรกแซงกระบวนการ</p>	<p>เนื่องจากพื้นที่ชายบนเขารวมมีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้เกิดการรวมตัวของการซัพพลายซึ่งไม่มีการใช้พื้นที่ร่วมกันริมถนน และพื้นที่ภายในอาคารพาณิชย์</p>	<p>การแพรรกแซงกระบวนการ</p> <p>ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p> <p>สถานที่</p> <p>ระยะเวลา</p> <p>ขนาดธุรกิจ</p> <p>การแพรรกแซงกระบวนการ</p>	<p>รูปแบบสังคมของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาแทรกแซงรับจ้างในระบบเศรษฐกิจที่ค่อนข้างอยู่ภายใต้กระบวนการซัพพลายและการจัดเก็บ</p>
	กระบวนการจัดการจัดเก็บ	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการจัดเก็บเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดการค้าอีกทั้งความไม่คุ้มค่าในการนำรถบรรทุกกลับที่พักอาศัยจึงเกิดปรากฏการณ์ของการเกิดสถานที่จัดเก็บรวมที่อยู่ภายในพื้นที่การค้า - มีการวางกำลังแรงงานเข้ามาดำเนินการขนส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับสถานที่จัดเก็บน้อยลงและสามารถจบกิจกรรมในพื้นที่ชายได้เลย 	<p>ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ</p> <p>สถานที่</p> <p>ระยะเวลา</p> <p>ขนาดธุรกิจ</p> <p>การแพรรกแซงกระบวนการ</p>	<p>มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่จัดเก็บรถบรรทุกโดยรอบสถานที่ขายซึ่งมีการใช้พื้นที่ทั้งพื้นที่ลานวัดหรือศาลเจ้ารวมถึงการประยุกต์ใช้พื้นที่อาคารที่เล็กการใช้งานแล้ว ในการดำเนินกระบวนการจัดการจัดเก็บ</p>		

6.4 อภิปรายผล และนำเสนอแนวทางในการประยุกต์ใช้

6.4.1 อภิปรายผล

แผงลอย เป็นรูปแบบการค้าขนาดเล็ก ที่อยู่คู่กับกรุงเทพมหานครเป็นระยะเวลานาน ซึ่งกิจกรรมแผงลอยก่อให้เกิดทั้งผลกระทบเชิงบวก และเชิงลบต่อเมือง ส่งผลให้ทั้งภาครัฐ และประชาชนมีการให้ความสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา และจัดการจัดระเบียบในหลายรูปแบบทั้งการจำกัด และกำจัดหาบเร่งแผงลอยออกจากพื้นที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงบทบาทสำคัญของแผงลอยในด้านอื่น อาทิบทบาทในการพยุงค่าครองชีพของคนที่มียาได้น้อย โดยนโยบายคืนทางเท้าให้ประชาชน นั้นสอดคล้องกับแนวคิดเมืองเพื่อปวงชน มุ่งหวังให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เอื้อให้คนทุกชนชั้นสามารถเข้าถึงพื้นที่สาธารณะได้ แต่มาตรการกำจัดหาบเร่งแผงลอยกลับขัดแย้งกับทฤษฎีและข้อค้นพบ ว่าด้วยเรื่องของทางเท้าที่ยั่งยืนที่ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญคือเข้าถึงง่าย และประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น การคืนทางเท้าให้ประชาชน จึงมิได้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง นอกจากนั้นการศึกษายังมีช่องว่างของงานวิจัย เนื่องมาจากการศึกษาแผงลอยถูกศึกษาเพียงมิติใดมิติหนึ่งโดยขาดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมเชิงพื้นที่ในภาพรวม

จากการศึกษาความสามารถในการไหลของกิจกรรมแผงลอย เป็นกิจกรรมการค้าขายที่มีการเชื่อมโยงกับกิจกรรม และองค์ประกอบอื่นๆ ของเมืองนับตั้งแต่กิจกรรมด้านการจัดเตรียมวัตถุดิบ การจัดเตรียม การปรุง การขาย การทำความสะอาด การเก็บรักษา ที่เชื่อมโยงกันภายในระบบ และเชื่อมโยงแทรกซึมเข้ากับองค์ประกอบอื่นๆ ของเมือง ที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่หลากหลาย และมีปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของกิจกรรมในระบบโครงข่าย ซึ่งจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการค้าแผงลอยมีบทบาทสำคัญที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะบนทางเท้า แต่เชื่อมต่อกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันในลักษณะโครงข่าย มีการเคลื่อนที่ของสินค้าในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน จากแหล่งผลิต แหล่งเก็บ จนถึงแหล่งขายซึ่งอยู่บนทางเท้าสาธารณะ ที่ซ้อนทับบนพื้นที่เมือง ดังนั้นทางเดินเท้าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบทั้งหมด (Part of a Whole System Only) ที่เกิดขึ้นในรูปแบบความสัมพันธ์ของกิจกรรมในเชิงกระบวนการการประกอบอาหารกับโครงข่ายของเมืองเท่านั้น ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้เป็นการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของกิจกรรมการค้าแผงลอยอาหารบนพื้นที่เมืองที่มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่เมืองในส่วนอื่นๆ เชื่อมโยงกับธุรกิจที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับกลุ่มแรงงานในภาคส่วนต่างๆ นำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการออกแบบ และนโยบายในการจัดการของพื้นที่ต้องคำนึงถึงพื้นที่อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ หรือแม้กระทั่งคำนึงถึง

แรงงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าแผงลอยด้วย เพื่อเป็นการวางแผนที่ครอบคลุมในทุกมิติ อีกทั้งแนวทางในการประยุกต์ใช้นี้จะช่วยในการส่งเสริมศักยภาพเมือง อีกทั้งยังเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาย่านที่เป็นย่านถนนท่องเที่ยวหรือถนนคนเดิน หรือการพัฒนาแนวทางในการจัดระเบียบพื้นที่บาทวิถีที่ยั่งยืนและมีความคึกคักมีชีวิตชีวา โดยการคงความเป็นเอกลักษณ์ของการค้าออกระบบที่มีสีสันบนพื้นที่เมือง แต่เป็นการพัฒนาการค้าให้มีระบบการจัดการในด้านต่างๆ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

6.4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการประยุกต์ใช้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางในการศึกษา

(1) การจัดระเบียบพื้นที่ทางเดินเท้า ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นแนวคิดที่มีการคำนึงถึงการค้าแผงลอยเป็นเพียงกิจกรรมบนเส้นทางเดินเท้าเพียงเท่านั้น แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการจัดระเบียบและจัดการต่อระบบความสัมพันธ์ของกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างครอบคลุมในทุกกระบวนการของกิจกรรมแผงลอย ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมืองจากการไม่มีหาบเร่แผงลอยที่สร้างให้เกิดปัญหาบนเส้นทางเดิน กับความยั่งยืนของเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน จากการมีแผงลอยที่สร้างให้เกิดความมีชีวิตชีวา

(2) สร้างความเข้าใจในเรื่องความสำคัญของการมีอยู่ของแผงลอยอาหาร ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการใช้พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่มีการระบุไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง ตาก วาง หรือแขวนสิ่งใดๆ ในที่สาธารณะ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาต จากเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ (หมวด 4 ม.39) ซึ่งเป็นการยอมรับการมีอยู่ของหาบเร่แผงลอยในระบบ แต่อำนาจในการดูแลและตัดสินใจขึ้นอยู่กับกรุงเทพมหานคร ซึ่งกรุงเทพมหานครมีมาตรการที่กำกวมระหว่างการยอมรับ และปฏิเสธการมีอยู่ของหาบเร่แผงลอยเนื่องจากบทบาทที่มีความขัดแย้งกับของหาบเร่แผงลอย จึงส่งผลให้ทางกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นการกำจัดหาบเร่แผงลอยเพียงเท่านั้น แต่หากมีการทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีอยู่ของแผงลอยอาหารในรูปแบบโครงข่ายแล้วยอมรับสร้างให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของแผงลอยอาหารบนพื้นที่เมือง เนื่องจากกิจกรรมในแต่ละกระบวนการนั้นมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจหลายพื้นที่ รวมถึงเกี่ยวข้องกับกลุ่มแรงงานในทุกกระบวนการ หากมีค่านึงในรูปแบบโครงข่ายแล้วยอมรับส่งผลต่อการจัดจ้างแรงงานในภาคส่วนต่างๆ

(3) การนำวิธีการศึกษา และหลักการของการพัฒนาเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน หรือแหล่งถนนคนเดินที่มีชื่อเสียงอย่างย่านเยาวราช ไปประยุกต์ใช้กับย่านอื่นๆ ที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

หรือย่านที่มีความต้องการจะพัฒนาให้เกิดเป็นรูปแบบที่มีความใกล้เคียงกับย่านเยาวราช ให้มีการพัฒนาที่มีความคึกคักมีชีวิตชีวาอย่างยั่งยืน และทำงานสัมพันธ์กับย่านใกล้เคียง

(4) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอด เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้มีการพูดถึงรูปแบบของแผงลอยอาหารเพียงเท่านั้น แต่การค้าขายยังมีรูปแบบการค้าอื่นๆที่อยู่นอกระบบ เช่น หาบเร่ (Hawker) การค้าขายแบกะดิน (Baekadin) ซึ่งการค้าในแต่ละรูปแบบย่อมมีรูปแบบลักษณะเฉพาะตัวที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบบนพื้นที่เมืองทั้งสิ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการศึกษากระบวนการที่เกิดขึ้นของแต่ละการค้า ให้ได้ข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเมืองยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เมือง

(1) การส่งเสริมให้เกิดเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน เป็นแนวทางในการสร้างความสมดุลระหว่างกิจกรรมการค้าหาบเร่แผงลอย และกิจกรรมในกระบวนการต่างๆ ในสัดส่วนที่มีความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยบนพื้นที่เส้นทางเดินเท้า และสร้างให้เกิดความสวยงามจากภูมิทัศน์ที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่มีความเหมาะสม ตัวอย่าง เช่น มีพื้นที่รองรับต่อกิจกรรมในกระบวนการระดับพื้นที่ ทั้งพื้นที่รองรับต่อการจัดเก็บ พื้นที่รองรับต่อการชักล้าง ฯลฯ ที่ต้องมีการจัดเตรียมให้เกิดความพร้อมในพื้นที่ที่เหมาะสม

(2) การออกแบบพื้นที่เมืองโดยรอบพื้นที่ท่องเที่ยวหรือถนนคนเดินให้มีความเหมาะสม โดยการกำหนดสัดส่วนประโยชน์การใช้พื้นที่ดิน หรือการใช้พื้นที่อาคารเพื่อรองรับต่อกิจกรรมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับถนนคนเดินหรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย พื้นที่เพื่อการจัดเตรียม พื้นที่ในการจัดเก็บอุปกรณ์ พื้นที่ในการชักล้างอุปกรณ์ ในสถานที่ที่มีความเหมาะสมและมีระยะทางหรือระยะเวลาในการเคลื่อนที่ของกิจกรรมที่มีความเหมาะสม และส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนที่ของแต่ละกระบวนการได้อย่างเป็นระบบ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนา

(1) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนในบริเวณข้างเคียงเปิดพื้นที่ที่มีการใช้ในช่วงเวลาเช้า และขาดการใช้งานในเวลาเย็นซึ่งเป็นช่วงเวลาของการค้าขาย เพื่อรองรับกิจกรรมโดยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของเอกชนเปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใช้บริการได้โดยการจัดเก็บรายได้ เช่นลานจอดรถ หอน้ำ ฯลฯ รวมถึงสร้างความร่วมมือให้ภาคเอกชนมีการจัดจำหน่ายสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ให้เกิดมาตรฐาน และความปลอดภัย อีกทั้งยังต้องมีการควบคุมราคาการซื้อขายให้มีความมาตรฐาน ที่ไม่เป็นการเอาเปรียบผู้ประกอบการบนพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางเดินเท้าที่ยั่งยืน

(2) ผลักดันและประสานความร่วมมือให้ภาคเอกชนเข้ามาจัดการดูแล ด้านความสะดวกบนพื้นที่ชาย โดยการให้กลุ่มธุรกิจเข้ามาดูแลด้านสถานที่ชาย จากการทำบริการการตั้งแผงลอยบริการการจัดเก็บแผงลอย รวมถึงการทำความสะดวกพื้นที่ชาย อีกทั้งยังมีการดูแลความสะดวกของอุปกรณ์งานชาม เป็นการเข้ามาให้บริการการซักล้างงานชามในช่วงเวลาของการค้าขาย โดยรัฐจะเป็นฝ่ายดูแลคุณภาพให้เกิดความมีมาตรฐาน

(3) การกำหนดพื้นที่ชายที่แน่นอน และการซื้อขายสิทธิ์บนพื้นที่ชายอย่างเป็นระบบ เพื่อลดปัญหาการใช้พื้นที่เพื่อการค้าล่วงล้ำพื้นที่ผิวการจราจร และลดปัญหาการทุจริตบนพื้นที่เมือง อีกทั้งยังอาจจะลดปัญหาการจราจรที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

Alexanderson, G. (2006). "About the cover: Euler and Königsberg's Bridges: A historical view." Bulletin of the American Mathematical Society 43(4): 567-573.

Berger, C., et al. (1999). "Combinatorial approach to flavor analysis. 2. Olfactory investigation of a library of S-methyl thioesters and sensory evaluation of selected components." Journal of Agricultural and Food Chemistry 47(8): 3274-3279.

Blair, J. P. (1991). Urban and regional economics, Irwin.

Bowersox, D. J., et al. (2002). Supply chain logistics management, McGraw-Hill New York, NY.

Christopher, A. (1965). A city is not a tree. Architectural forum.

Cohen, J. G. (1999). "The spectra of main-sequence stars in Galactic globular clusters. II. CH and CN bands in M71." The Astronomical Journal 117(5): 2434.

Conzen, M. R. G. (1960). "Alnwick, Northumberland: a study in town-plan analysis." Transactions and Papers (Institute of British Geographers)(27): iii-122.

Cross, J. (2000). "Street vendors, and postmodernity: conflict and compromise in the global economy." International journal of sociology and social policy 20(1/2): 29-51.

Davis, L. J. (1995). Enforcing normalcy: Disability, deafness, and the body, Verso.

Dornbusch, D. M. and P. M. Gelb (1977). "on the Use of Parks and Plazas." Human response to tall buildings 34: 112.

Hoover, E. M. (1975). An introduction to regional economics, Knopf.

Jacobs, R. C. and D. T. Campbell (1961). "The perpetuation of an arbitrary tradition through several generations of a laboratory microculture." The Journal of Abnormal and Social Psychology 62(3): 649.

Lynch, K. (1972). What time is this place?, Mit Press.

Marcus, C. C. and T. Wischemann (1990). Campus Outdoor Spaces. People Places, Design Guidelines for Urban Open Space. Edited by Clare Cooper Marcus and Carolyn Francis, Van Nostrand Reinhold, New York, USA.

Mateo-Babiano, I. and I. Hitoshi (2005). "Street space renaissance: A spatio-historical survey of two Asian cities." Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies 6: 4317-4332.

Mateo-Babiano, I. B. (2012). "Public life in Bangkok's urban spaces." Habitat International 36(4): 452-461.

Nirathron, N. (2006). Fighting poverty from the street: A Survey of Street Food Vendors in Bangkok, ILO.

Nirathron, N. (2010). "Street food vending in Bangkok." Street Vendors in the Global Urban Economy: 144-183.

Schut, M., et al. (2016). "Sustainable intensification of agricultural systems in the Central African Highlands: The need for institutional innovation." Agricultural Systems 145: 165-176.

Sirirat, S. (2014). Roles and Spatio-temporal Identities of Street Vending in Contemporary Urban Contexts: Case Studies from Bangkok.

Trancik, R. (1986). Finding lost space: theories of urban design, John Wiley & Sons.

Uhlig, F. (1979). "A recurring theorem about pairs of quadratic forms and extensions: A survey." Linear algebra and its applications 25: 219-237.

Volchenkov, D. (2008). "Analysis of urban complex networks." Condensed Matter Physics 11(2): 54.

Whyte, W. H. (1980). The social life of small urban spaces.

Yasmeen, G. and N. Nirathron (2014). "Vending in public space: The case of Bangkok." WIEGO Policy Brief (Urban Policies) 16: 1-18.

พิโมกษ์, ศ. จ. ม. (2012). "60 ปี โฟ้นทะเล." วารสาร บริหาร ศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี (Journal of Management Science UBU) 1(2): 94-98.

ฤทธิ์, ป. ร. ป. บ. ม. (2016). "รูปแบบ ธุรกิจ จาก ธุรกิจ ครอบครัว สู่ ธุรกิจ สมัยใหม่: กรณี ศึกษา ธุรกิจ ด้าน การ ซ่อมแซม และ เสริม ความ แข็งแรง ของ โบราณสถาน และ มรดก ทาง วัฒนธรรม." รายงานการประชุม วิชาการ และ นำ เสนอ ผล การ วิจัย ระดับ ชาติ และ นานาชาติ กลุ่ม ระดับ ชาติ ด้าน วิทยาศาสตร์ 1(1): 3086-3097.

ศิริ, น. ม. (2014). "แนวทาง การ ส่งเสริม การ ลงทุน เพื่อ ขยาย ธุรกิจ ร้าน อาหาร SMEs ใน ย่าน เยาวราช." SDU Research Journal Humanities and Social Sciences 10(2): 167-180.

คูไร, เ. ต. (2016). "การ บริหาร จัดการ เพื่อ ส่งเสริม การ จัด ระเบียบ ทาบเร่ แฝงลอย ของ เทศบาล ใน จังหวัด นนทบุรี ตาม ปรัชญา ของ เศรษฐกิจ พอ เพียง." วารสาร พยาบาล ทหาร บก (Journal of The Royal Thai Army Nurses) 17(2): 107-115.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการด้านรูปแบบโครงสร้างของความสัมพันธ์ด้านกระบวนการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A. แบบสัมภาษณ์ผู้ค้าหาบเร่-แผงลอย (พื้นที่ถนนเยาวราช)	
Indepth Interview for Street Vender (Yaowarat Road)	
งานวิจัยเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท เรื่องปรากฏการณ์ของหาบเร่แผงลอยในรูปแบบโครงข่ายกิจกรรม กรณีศึกษานานย่านถนนเยาวราช คำตอบของท่านมีคุณค่าสำหรับงานวิจัย ซึ่งในกรณีนี้เป็นแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ตามข้อเท็จจริง และต้องการคำตอบที่ตรงตามจริงของท่านเท่านั้น ทุกคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ โดยใช้อ้อมูลนำเสนอให้เป็นภาพรวมเท่านั้น	
เก็บที่(Site).....	วันที่เก็บ(Date)..... เวลาที่เก็บ(Time).....
ชื่อผู้เก็บ(Collector).....	
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน [] และเติมคำตอบในช่องว่างให้ตรงตามความเป็นจริง	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าหาบเร่แผงลอย	
1. เพศ/Gender [] ชาย [] หญิง	2. อายุ/Age.....ปี
3. ภูมิลำเนา/Birth Place.....	4. ที่พัก/ Place.....
5. สถานภาพของการทำงาน.....	6. นานเท่าใดที่มาขาย.....ปี
7. กำลังคนในกิจการ/Manpower.....คน	
ตอนที่ 2 ลักษณะทางกายภาพ	
1. ลักษณะของหาบเร่แผงลอยประเภทร้านค้าอาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่ (จากการลงสำรวจเบื้องต้น)	(รูปภาพร้านค้า)
1.1 รูปแบบหาบเร่แผงลอย [] แผง (Stall) [] รถเข็น (Cart Hawker) [] อื่นๆ(ถ้ามี).....	
1.2 จำนวน โต๊ะ..... โต๊ะ	
1.3 ขนาดพื้นที่ร้านค้า.....(m x m)	
2. สาธารณูปโภคเสริม/Supplementary Equipments	
2.1 ไฟฟ้า/Electricity [] มี [] เตรียมมาเอง [] ชื้อจากร้านค้าข้างเคียง [] ฟรีจากสาธารณะ [] จัดสรรโดยผู้ให้เช่าพื้นที่หรือผู้เช่าช่วง	
เพราะ..... [] ไม่มี	
2.2 น้ำ/Water [] มี [] เตรียมมาเอง [] ชื้อจากร้านค้าข้างเคียง [] ฟรีจากสาธารณะ [] จัดสรรโดยผู้ให้เช่าพื้นที่หรือผู้เช่าช่วง	
เพราะ..... [] ไม่มี	
ตอนที่ 3 ประเภทสินค้า	
1. ประเภทสินค้า.....	
2. องค์ประกอบของวัตถุดิบ [] อาหารสด [] เนื้อสัตว์ [] อาหารแห้ง [] เนื้อสัตว์ [] อาหารทะเล [] อาหารทะเล [] อาหารทะเล [] พืชผัก [] พืชผัก [] อื่นๆ.....	

หมายเหตุ

การค้าหาบเร่แผงลอยมีกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นโครงข่ายจากรูปแบบของ 1.แหล่งตลาด 2.แหล่งจัดเตรียม 3.แหล่งล้าง 4.แหล่งปรุงอาหาร 5.แหล่งหิวความสะอาด 6.แหล่งจัดเก็บรูปแบบ 1-2-3-4-5-6, 1-(2-3)-4-5, 1-(2-3-4)-5-6, 1-(2-3-4-5)-6, 1-(2-3-4-5-6)

ตอนที่ 4 การบูรณาการกิจกรรมหาแร่แสงลอยประเภทร้านค้าอาหารปรุงและรับประทานในพื้นที่		
1.แหล่งตลาด(ซื้อวัตถุดิบ)		
1.1 ย่านของแหล่งซื้อวัตถุดิบ		
1. โรงงาน/ ฟาร์ม	ที่ตั้ง
1.ร้านค้า-ตลาดขายส่ง	ที่ตั้ง
1.ร้านค้า-ตลาดทั่วไป	ที่ตั้ง
1.อื่นๆ	ที่ตั้ง
<u>แรงจูงใจคือ</u>		
1.[] ความคุ้มค่าของราคาสินค้า	2.[] ความคุ้มค่าของการขนส่ง	3.[] ใกล้แหล่งพักอาศัยของผู้ประกอบการ
4.[] ใกล้แหล่งค้าขาย	5.[] ใกล้แหล่งวัตถุดิบ(สดใหม่)	6.[] ภาครัฐมีการสนับสนุน
7.[] ภาครัฐมีการกีดกัน	8.[] ความสะดวกสบายในการจัดซื้อ	9.[] ใกล้แหล่งวัตถุดิบสดใหม่(เพื่อเพิ่มปริมาณยอดขาย)
10.[] เวลาประจำ	11.[] เวลาไม่แน่นอน	12.[] อื่นๆ.....
ลำดับความสำคัญ.....		
1.2 เวลาในการเดินทางไปตลาด.....(ชั่วโมง)		
1.3 ความถี่ในการซื้อวัตถุดิบ.....(ครั้ง/สัปดาห์) เวลาในการซื้อวัตถุดิบ.....เพราะ.....		
1.4 รูปแบบการจัดส่ง.....เพราะ.....		
1.5 ผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อ [] ทำเอง [] ญาติ.....(คน)		
[] หุ่นส่วน.....(คน) [] จ้างแรงงาน(คน) เพราะ.....		
2.แหล่งจัดเตรียม(จัดเตรียมสินค้า)		
2.1 ย่านของการจัดเตรียม [] แหล่งเดียวกับแหล่งขาย [] พื้นที่อื่นๆ.....		
<u>แรงจูงใจคือ</u>		
1.[] ไม่ต้องเสียรายจ่ายค่าพื้นที่จัดเตรียม	2.[] ความคุ้มค่าของการขนส่งมาแหล่งขาย	3.[] แหล่งพักอาศัยของผู้ประกอบการ
4.[] ใกล้แหล่งค้าขาย	5.[] ใกล้แหล่งวัตถุดิบ(ตลาด)	6.[] ภาครัฐมีการสนับสนุน
7.[] ภาครัฐมีการกีดกัน	8.[] ความสะดวกด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน	9.[] ความสะดวกในการขนย้ายไปขาย
10.[] เวลาประจำ	11.[] เวลาไม่แน่นอน	12.[] อื่นๆ.....
ลำดับความสำคัญ.....		
2.2 ผู้ทำหน้าที่ในการจัดเตรียม [] ทำเอง [] ญาติ.....(คน)		
[] หุ่นส่วน.....(คน) [] จ้างแรงงาน(คน) เพราะ.....		
2.3 แรงงานที่ช่วยในการจัดเตรียมไปช่วยขายหรือไม่ [] ไป.....(คน) [] ไม่ไป		
3.แหล่งขาย(ขายสินค้า)		
3.1 ย่านของการค้าขาย [] แหล่งเดียวกับแหล่งขายตำแหน่งพื้นที่.....		
<u>แรงจูงใจคือ</u>		
1.[] ความคุ้มค่าของรายได้	2.[] ใกล้แหล่งพักอาศัยของผู้ประกอบการ	3.[] ห่างจากกรุ๊ปสุร่น
4.[] ภาครัฐมีการสนับสนุน	5.[] ภาครัฐมีการกีดกัน	6.[] ความสะดวกด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน
7.[] ความมั่นคงของกิจการ	8.[] เวลาประจำ	9.[] เวลาไม่แน่นอน
10.[] อื่นๆ.....		
ลำดับความสำคัญ.....		
3.2 ผู้ทำหน้าที่ในการขาย [] ทำเอง [] ญาติ.....(คน)		
[] หุ่นส่วน.....(คน) [] จ้างแรงงาน(คน) เพราะ.....		
3.3 เวลาจากแหล่งเตรียมมาแหล่งขาย.....(ชั่วโมง)		
3.4 เวลาในการตั้งแผง.....เวลาที่ใช้ในการตั้งแผง.....(ชั่วโมง)		
3.5 ผู้ทำหน้าที่ตั้งแผง [] ทำเอง [] จ้างแรงงาน.....(คน) ใคร.....จำนวน.....(คน)		
1.[] ความคุ้มค่า	2.[] ความง่ายของพื้นที่ตั้งร้าน	3.[] การดำเนินการของภาครัฐ/เอกชน
4.[] ความสะดวกสบาย	5.[] เวลาที่เหมาะสม	6.[] อื่นๆ.....
3.6 รูปแบบการขนย้าย(ขนย้ายเพื่อมาตั้งร้าน).....เหตุผล.....		
3.7 ความสัมพันธ์กับร้านค้าข้างเคียง.....		

4.แหล่งปรุง(ปรุงอาหาร)

4.1 ย่านของการปรุงอาหาร []แหล่งเดียวกับแหล่งขายขนาดของพื้นที่ปรุง.....(m x m)
แรงจูงใจคือ

1.[] ค่ำของรายจ่ายในการจัดการพื้นที่ 2.[] ความค่ำของรายจ่ายแรงงาน(พนักงาน)
3.[] ความเคยชิน 4.[] จากบริหารจัดการภาครัฐ
5.[] ความสะดวกสบายด้านการจัดการ 6.[] ความง่ายต่อการส่งต่อไปยังลูกค้า
7.[] เพื่อความรวดเร็ว 8.[] อื่นๆ.....
ลำดับความสำคัญ.....

4.2 ผู้ทำหน้าที่ในการปรุง [] ทำเอง [] ญาติ.....(คน)
[] หุ่นส่วน.....(คน) [] จ้างแรงงาน(คน) เพราะ.....

5.แหล่งทำความสะอาด(ทำความสะอาดอุปกรณ์)

5.1 ย่านของการทำความสะอาด []แหล่งเดียวกับแหล่งขาย(ข้ามข้อ5.3) [] พื้นที่อื่นๆ.....
แรงจูงใจคือ

1.[] ความค่ำของเงินในการทำความสะอาด 2.[] ลดความสิ้นเปลือง(การใช้หมุนเวียน)
3.[] ข้อจำกัดของขนาดพื้นที่ 4.[] ใกล้เคียงแหล่งทำความสะอาด
5.[] การจัดการของภาครัฐ/เอกชน 6.[] ความสะดวกสบายในการใช้อุปกรณ์และการจัดเก็บ
7.[] ความสะดวกสบายในการขนย้ายอุปกรณ์ 8.[] ลดระยะเวลาการขนย้าย
10.[] เวลาในการทำความสะอาดไม่แน่นอน 11.[] อื่นๆ.....
ลำดับความสำคัญ.....

5.2 เวลาในการทำความสะอาด.....เพราะ.....

5.3 รูปแบบการขนอุปกรณ์มาทำความสะอาด.....

5.4 ผู้ทำหน้าที่ในการซักล้าง [] ทำเอง [] ญาติ.....(คน)
[] หุ่นส่วน.....(คน) [] จ้างแรงงาน(คน) เพราะ.....

6.แหล่งจัดเก็บ(จัดเก็บอุปกรณ์)

6.1 ย่านของการจัดเก็บ []แหล่งเดียวกับแหล่งขาย(ข้ามข้อ6.3) [] พื้นที่อื่นๆ.....
แรงจูงใจคือ

1.[] ความค่ำของเงินในการขนย้ายอุปกรณ์ 2.[] ความค่ำของค่าเช่าพื้นที่เก็บอุปกรณ์
3.[] ใกล้เคียงพื้นที่อาศัยของผู้ประกอบการ 4.[] ใกล้เคียงค้าขาย
5.[] ภาครัฐมีการสนับสนุนมีการจัดเตรียม 6.[] ความสะดวกสบายในจัดเก็บอุปกรณ์
7.[] ความสะดวกสบายของผู้ประกอบการ 8.[] ลดระยะเวลาการขนย้าย
9.[] จัดเก็บได้อย่างรวดเร็ว 10.[] ความมั่นคงของที่จัดเก็บ
11.[] อื่นๆ.....
ลำดับความสำคัญ.....

6.2 เวลาในการจัดเก็บ.....เพราะ.....

6.3 ผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บ [] ทำเอง [] ญาติ.....(คน)
[] หุ่นส่วน.....(คน) [] จ้างแรงงาน(คน) เพราะ.....

แผนที่ที่ 1 แผนที่พื้นที่เกี่ยวเนื่องระดับเมือง

แผนที่ที่ 2 แผนที่พื้นที่เกี่ยวเนื่องระดับย่าน

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลสำคัญ

การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญจำนวน 57 รายซึ่งเป็นผู้ประกอบการร้านค้าหาบเร่แผงลอยประเภทอาหารที่มีการดำเนินกระบวนการปรุง และมีสถานที่รับประทานบนพื้นที่ขาย โดยเป็นการเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หรือร้อยละ 100 อีกทั้งยังเป็นการเลือกลงสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในวันและเวลาที่ถูกควบคุมในวันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 และ 20-23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 เวลา 23.00-01.00 น.(จำนวน6วัน) โดยมีสัดส่วนเวลาในการถามประมาณ 20 นาทีต่อผู้ประกอบการ 1 ราย ซึ่งมีการเลือกใช้คำถามในการสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงประเด็น และถูกต้องตามความรู้ของแต่ละบุคคล โดยลักษณะของแนวคำถาม มีทั้งสิ้น 4 ส่วน

1. ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ สอบถามด้านเพศ อายุ ภูมิลำเนา(สถานที่เกิด) ที่พักอาศัย สถานภาพของการทำงาน จำนวนแรงงานในกิจการ ระยะเวลาความยาวนานที่มาขายของ(สินค้า)บนย่านเยาวราช
2. ส่วนข้อมูลร้านค้า และรูปแบบสินค้า สอบถามรูปแบบแผงลอย ขนาดร้านค้า จำนวนโต๊ะ ความสัมพันธ์กับร้านค้าข้างเคียง รูปแบบของวัตถุดิบ
3. ส่วนข้อมูลสถานที่ สอบถามสถานที่ทำกิจกรรม เวลาในการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการ เวลาในการเดินทางในช่วงเปลี่ยนถ่ายกระบวนการ บุคคลที่ทำหน้าที่ในกระบวนการ รูปแบบความถี่
4. ส่วนปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบการ สอบถามถึงปัจจัยการเลือกทำเลของแต่ละกระบวนการ ด้านเศรษฐศาสตร์ สถานที่ นโยบายรัฐ ความคิดเห็นส่วนบุคคล และเวลา

ข้อมูลผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมาย

ร้าน	รูปแบบ	สินค้า
1	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ต้มยำสุตรมะนาว
2*	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวห่อไข่
3	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวลอดแข็งไข่
4	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	นายเล็กก๋วยจั๊บน้ำใส
5	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ตี้ก๋วยเตี๋ยวน้ำเป็ด
6	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นปลา/หมู
7	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	เสียดิ้นเหินหมูตุ๋นต้มยำ
8	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวจี้ลั้งเจ้าเก่า
9	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวจีนตาไฟเจ้าเก่า
10	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยว
11	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	มังกรขาว บะหมี่-เกี๊ยวกุ้ง
12	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	นายลิ่วเปิดย่าง
13	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวละเลต้มยำ
14	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยว
15	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวน้ำเป็ดพะโล้
16	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวลอด
17	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวกกรรมกร
18	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวจีนตาไฟ
19	ก๋วยเตี๋ยวเครื่องเส้น	ก๋วยเตี๋ยวยู่ฮวด
20	อาหารจีนประเภท ข้าว	ไฟเขียวเยาวราช
21	อาหารจีนประเภท ข้าว	แกงกะหรือนายโย่ง
22	อาหารจีนประเภท ข้าว	อาหารตามสั่ง
23	อาหารจีนประเภท ข้าว	ร้านเจี๊ยะยง ตามสั่ง
24	อาหารจีนประเภท ข้าว	นายจู้ย เจ้าเก่า ข้าวหมูแดง
25	อาหารจีนประเภท ข้าว	อ้วนเกาเหลาเลือดหมู
26	อาหารจีนประเภท ข้าว	นายเว้งเกาเหลาเลือดหมู
27	อาหารจีนประเภท ข้าว	ครัวพระละมัย

28	อาหารจีนประเภท ข้าว	ตามสั่งกับยำ
29	อาหารจีนประเภท ข้าว	ข้าวมันไก่
30	อาหารจีนประเภท ข้าว	ข้าวแกงกะหรี่
31	อาหารจีนประเภท หูฉลาม/กระเพาะปลา	เขี้ยว หูฉลาม
32	อาหารจีนประเภท หูฉลาม/กระเพาะปลา	กระเพาะปลาน้ำแดงบริันดี
33	อาหารจีนประเภท หูฉลาม/กระเพาะปลา	เส็งหูฉลาม
34	อาหารจีนประเภท หูฉลาม/กระเพาะปลา	เจ็หลิกระเพาะปลาน้ำแดง
35	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	ร้านรังนกอย่างดี
36	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	ร้านรังนกแปะก๊วยเซ่งทิง
37	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	ร้านเซ็ง ขนมหวาน
38	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	รังนกรังนกแปะก๊วยนมสด
39	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	รังนกอย่างดี
40	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	ขนมหวานเครื่องจีน
41	ขนมหวานประเภทขนมหวานจีน/ รังนก	เจ็กรังนก
42	อาหารทะเลเผาต่างๆ	ที่แอนเค ซีฟู้ดส์ ร้านเสื่อเขียว
43	อาหารทะเลเผาต่างๆ	ทะเลเผา
44	อาหารทะเลเผาต่างๆ	ทะเลเผา
45	อาหารทะเลเผาต่างๆ	เฮงซีฟู้ดส์
46	อาหารทะเลเผาต่างๆ	เล็ก รัตนี ร้านเสื่อแดง
47	อื่นๆ	เกี้ยวซ่า
48	อื่นๆ	ผัดไทโอเค
49	อื่นๆ	ยำยำ
50	อื่นๆ	ลีนหมูพะไล
51	อื่นๆ	เป๊ะเปี้ยะ
52	อื่นๆ	หอยทอดเยาวราช
53	อื่นๆ	ทะเลแตก
54	อื่นๆ	ผัดไทกุงสด
55	อื่นๆ	ผัดไทห่อไข่
56	อื่นๆ	ปูผัดผงกะหรี่
57	อื่นๆ	ส้มตำเจ็ติม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นายเวสพล ตีธาธาพิทย์
 ตำแหน่ง นิสิตระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ
 สังกัดหน่วยงาน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email Address: bm_wp@hotmail.com

ชื่อ ดร.สิริรัตน์ ศรีประสิทธิ์
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 สังกัดหน่วยงาน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email Address: serirat@yahoo.com

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY